Ang Divine nga Paglarawan sang Kasaysayan

MGA PAGDUMALA KAG ANG SIMBAHAN

(Ilonggo Version)

R. B. THIEME, JR.

With permission of R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries,
this publication is distributed in the Philippines
by Grace Logos Support Philippines, Inc.,
without charge or obligation.

For more information text or call:
(Ginhatag pinaagi sa GLSP nga wala sing bayad ukon obligasyon.
Para sa dugang pa nga kasayuran mag-text ukon magtawag sa:)
email: jersal1978@yahoo.com (Visayan)
Smart: 0998-845-2964 (Visayan)
Smart: 0908-236-1434 (Ilonggo)

The electronic version of this book can be read or downloaded
through the Internet address https://www.gracelsp.ph.
(Ang sa electronic nga porma sang sini nga libro mahimong mabasa ukon ma-download
pinaagi sa internet address nga https://www.gracelsp.ph.)

Ang Divine nga Paglarawan sang Kasaysayan

ANG DIVINE NGA PAGLARAWAN SANG KASAYSAYAN

MGA PAGDUMALA KAG ANG SIMBAHAN

R. B. THIEME, JR.

R. B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
HOUSTON, TEXAS

PALAKAT SA PANANALAPI

Wala sang bayad para sa bisan anong materyal halin sa R.B. Thieme, Jr., Bible Ministries. Ang bisan sin-o nga nagahandum sang pagpanudlo sa Bibliya makabaton sang amon mga bantalaan kag sang mga narekord sa audio kag video nga wala sing obligasyon. Ang Dios nagasangkap sing doktrina sang Bibliya. Kami nagahandum nga ipakita ang Iya grasya.

Ang R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries isa ka grasya nga buluhaton sing pagpangalagad kag intero nga nagapanghikot sa boluntaryo nga mga amot. Kon ang pagkamapasalamaton para sa Pulong sang Dios ang nagaengganyo sa tumuluo agud maghatag, siya may pribilehiyo sang pag-amot para sa pagpalapnag sing doktrina sang Bibliya.

Unang ginbantala subong THE DIVINE OUTLINE OF HISTORY: DISPENSATIONS AND THE CHURCH
© 1999, 1989 ni R. B. Thieme, Jr. Ang tanan nga mga katungud ginreserba.
Unang edisyon ginbantala 1989. Ikaduhang edisyon ginbantala 1999.
Ikaduhang impresyon 2004

Ini nga libro gin-andam pag-imprenta halin sa
mga panudlo kag wala nabantala nga mga
sinulat nga mensahe ni R. B. Thieme, Jr.

Ang katalogo (sa English) sang pagtolon-an nga mga pagtoon sa Bibliya
igasangkap sa tion nga pangayoon, magpahibalo sa:
R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries
P. O. Box 460829, Houston, Texas 77056–8829
www rbthieme org

Wala sang bahin sining bantalaan nga basi ginpahimo liwat ukon
ginpadala sa bisan ano man nga porma ukon sa bisan ano man nga
pamaagi, elektronika ukon minakina, lakip ang potograpiya, rekording,
ukon bisan ano man nga mga pahibalo nahanungud sa pagtipig kag
pamaagi sang pagkuha kag pagpadala, sang wala pagtugot paagi
sa sulat halin sa tagbantala.

Gin-imprenta sa Tagbilaran City, Bohol, Philippines, 2021

Ginbadbad kag gin-andam pag-imprenta ni
Gloria Estanda Naconas
Ginrepaso nila Alma Avila Cachopero
kag Dante Mallorca Canja
Gin-imprenta nga may pagtugot sang
R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries.

Mga Hilisgutan

Pasiuna.....*xi*

Unang Bahin: *Ang Lugar sang Tumuluo sa Tinion*

Ang Dakong Pamangkutanon..... 1
Mga Pagdumala Ginpaathag..... 5
Anum ka mga Pagdumala 7
Ang Kabangdanan para sa mga Pagdumala 10
Mga Tinion kag mga Panag-on..... 12
Mga Panahon kag mga Administrasyon..... 18
Mga Pagdumala subong sang Gintudlo ni Pablo 20

Ikaduhang Bahin: Ang Paglarawan sang mga Pagdumala

Pagpasad sang Pagbalayon 27
Pagtahod para sa Divine nga mga Kinalainlain..... 32

Ikatatlong Bahin: Ang Theocentric nga mga Pagdumala

Ang Panahon sang mga Hentil..... 36
    Positibo nga Kabubut-on 36
    Negatibo nga Kabubut-on..... 39
    Hudiyong mga Patriyarka 43
Ang Pagdumala sang Israel 46

Ang Pinili nga Pungsod sang Dios 46
Divine nga mga Kasugtanan sa Israel..... 50
May Kondisyon kag Walay Kondisyon nga mga Kasugtanan 52
Ang Tinugyanang Pungsod 56

Ikaapat nga Bahin: Ang Christocentric nga mga Pagdumala

Ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa 60
Ang Hypostatic nga Paghiusa Ginpaathag..... 60
Ang Pagpakahulugan sang mga Panudlo ni Kristo 63
Kahilwayan sang Pagpili sa idalum sang Plano sang Dios 65
Kahustuhan sa Pagpakahulugan..... 70
Lain nga mga Mensahe para sa Lain nga mga Tumalambong 70
Panudlo para sa Karon kag Palaabuton nga mga Manugpalamati 73
Ang Pagpakatawo bilang ang Nabulag nga Pagdumala 78
Apat ka mga Kabangdanan 78
Ang Dios Ginpahayag pinaagi kay Kristo 80
Ang Eksperimento sang Dakong Gahum 82
Paghatag sing Pagpaathag sa Iban pa nga mga Pagdumala 85
Si Kristo ang Pamusod nga Bato..... 87
Ang Pagbulag sang Israel kag sang Simbahan..... 92
Pagkatuman sang Kasugoan ni Moises 92
Ang Kasugoan ni Kristo 94
Ang Pagsaylo sa Tunga sang Divine nga mga Administrasyon 96

Komon nga mga Palatukuran sa Lain nga mga Direktiba 99
Ang Nagapadayon nga Bili sang Kasugoan ni Moises 101
Ang Pagdumala sang Simbahan 105
Ang Simbahan sa Bibliyanhong Panan-aw 105
Ang Panag-on sang Harianong Pamilya sang Dios..... 106
Tinugyanang mga Pungsod sang Hentil..... 110
Mga Tyempo sang Wala pa-ang Kanon kag Pagkatapos-sang Kanon 113

Ikalimang Bahin: Ang Eschatological nga mga Pagdumala

Ang Tribulation..... 117
Ang Millennium 122
Ang Paghari ni Kristo..... 122
Ang Konklusyon sang Millennium..... 126

Ika-anum nga Bahin: Ang Pagkapinasahi sang Panahon sang Simbahan

Kapadayonan kag Pagbaylo 129
Ang *Politeuma* nga Pagpaanggid..... 135
Ang Baptismo sang Balaan Espiritu 140
Ang Bag-ong Espirituhanong Tinuga kay Kristo..... 140
Nagsunud sa Imahen ni Kristo 142
Mga Sayup nga Kaisipan sang Baptismo sang Espiritu..... 149
Pagpakig-ambit sang Tanang Ara kag Iya ni Kristo..... 151
Ang Protokol nga Plano sang Dios..... 154

Misteryo nga Doktrina..... 159
Ang Porpolyo sang Dimakit-an nga
mga Pagkabutang 161
Ang Kamanggaran sang Tumuluo nga Gintudlo
pinaagi sa Pagkaanggid 161
Escrow nga mga Pakamaayo..... 164
Panublion nga nakareserba sa Langit..... 164
Mga Pakamaayo para sa Tinion kag
sa Eternidad 167
Wala Mapanagtag nga mga Pakamaayo kag
ang Himaya sang Dios 170
Computer nga mga Pagkabutang..... 173
Ang Moderno nga Pagkaanggid..... 173
Divine nga Labaw nga Kagamhanan kag
Kristohanong Kahilwayan..... 177
Pagpadako sang Porpolyo upod sang Ikaduhang
mga Pagkabutang 182
Kinabubut-on nga mga Pagkabutang..... 187
Maayong mga Desisyon halin sa Posisyon
sing Kabakod..... 187
Ang Makit-an kag ang Dimakit-an 189
Mga Pagbaylo sa Positibong Kabubut-on 192
Ang Kabubut-on Nagapabilin nga Hilway..... 194
Ang Papel sang Pagpapagsik 195
Mga Pagkabutang sa Pagprodukto 196
Mga Pagkabutang para sa Nangin-didapat nga
Pag-antos 201
Tinawo nga mga Pagkabutang dira sa Porpolyo
sa Panahon sang Simbahan 204
Ang Elemento sang Pagkapareho..... 206
Harianong mga Komisyon 209
Ang Pag-istar sang Tatlo ka mga
Persona sa Isa ka Dios..... 213
Ang Dios Nagapuyo sa Tumuluo..... 213

Ang Pag-istar sang Amay 215
Ang Pag-istar ni Jesu-Kristo 216
Ang Pag-istar sang Balaan Espiritu 221
Ang Pagkahanda Gamiton sang Divine nga Gahum 224
Ang Kawala sang Tagna 226
Dimakit-an nga mga Bagani 231

Ikapito nga Bahin: Epilog

Pagkatapos sang Kaluwasan, Ano Bala? 237

Mga Patultulanan

Tultulanan sa Balaan nga Kasulatan 242
Tultulanan sang Hilisgutan 257

Pasiuna

Sa wala ka pa mag-umpisa sang imo pagtoon sa Bibliya, kon tumuluo ka ni Ginoong Jesu-Kristo, siguroha nga ginhinganlan mo ang imo mga sala sa pribado didto sa Dios nga Amay.

> Kon ituad ta ang aton [nahibaloan] mga sala, matutum kag matarong Siya, kag magapatawad sang aton [nahibaloan] mga sala kag magatinlo sa aton sa tanan nga pagkadimatarong [wala nahibaloan ukon nakalimtan nga mga sala]. (1 Juan 1:9)

Niyan sa gilayon ara ka sa pakig-upod sa Dios, napun-an sang Balaan Espiritu, kag andam magtoon sang Doktrina sang Bibliya halin sa Pulong sang Dios.

> "Ang Dios Espiritu, kag ang mga nagasimba sa Iya kinahanglan magsimba sa [sa pagpuno sang] espiritu kag [bibliyanhong] kamatuuran." (Juan 4:24)

Kon wala ka pa gid sa kinaugalingon nagtoo kay Jesu-Kristo subong imo Manluluwas, ang hilisgutan indi ang pag-hinganlan sang imo mga sala. Ang hilisgutan amo ang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang.

> "Ang nagtoo sa Anak may kabuhi nga walay katapusan; apang ang wala nagatuman [sa sugo agud magtoo] sa Anak indi makakita sang kinabuhi, kondi ang kasingkal sang Dios nagapabilin sa iya." (Juan 3:36)

KAY ANG PULONG SANG DIOS buhi kag gamhanan, matalum pa sa bisan ano nga espada nga duha sing sulab, nga nagalapus tubtub sa nautlan sang kalag kag espiritu, sang mga lutalutahan kag utok, kag nagahantup sang mga hunahuna kag mga tinutuyo sang tagiposoon. (Mga Hebreo 4:12)

Ang bug-os nga Kasulatan ginbugna sang Dios kag mapuslanon sa pagpanudlo, sa pagsabdong, sa pagsaway, kag sa paghanas sa pagkamatarong, agud nga ang tawo sang Dios mahimpit, nga masangkapan nga sa tagsa ka maayong buhat. (2 Timoteo 3:16–17)

Magtinguha sing maayo gid sa pagpakita sang imo kaugalingon sa Dios subong nga pinakamaayo, manugpangabudlay nga indi kinahanglan magkahuya, nga nagagamit sing matadlong sang pulong sang kamatuuran. (2 Timoteo 2:15)

Unang Bahin

ANG LUGAR SANG TUMULUO SA TINION

ANG DAKONG PAMANGKUTANON

ANO BALA ANG KATUYOAN SANG KRISTOHANON diri sa kalibutan? Ang kada tumuluo ni Jesu-Kristo dapat mamangkot sa iya kaugalingon sini nga pamangkutanon. Pagkatapos sang kaluwasan, ano pa bala?

Ang walay katapusan nga kaluwasan mangin ang natuman nga kamatuuran sa tion sang pagtoo kay Kristo. Ang langit hingpit nga gingarantiya para sa bisan kay sin-o nga nagtoo kay Kristo bilang Manluluwas (Mga Taga-Roma 8:38–39; 1 Pedro 1:4–5). Apang ang kalidad sang kinabuhi sang tumuluo diri sa kalibutan nagadepende sa iya pagtuman sa plano sang Dios *pagkatapos* sang kaluwasan. Ang mabaskog nga epekto kag ang mga pakamaayo sa

sini nga tinion kag sa eternidad nagadepende sa pagtuman sa plano sang Dios sa sini nga tinion. Ang pamangkutanon nangin makapatalupangud. Ano bala ang plano sang Dios para sa tumuluo nga nagasunud sa sinang paunang gilayon nga kinaugalingong pagtoo kay Kristo? Ang Dios hilway nga nagahatag sang "tanan nga mga butang" pagkatapos magsangkap sang kaluwasan (Mga Taga-Roma 8:32). Ano bala ini sila? Pagkatapos sang kaluwasan? Ano pa bala?

Ang pinasimple nga sabat: Magtoon sang doktrina sang Bibliya! Ang Bibliya nagapahayag sang Persona kag plano sang Dios. Pinaagi lamang sa kahibalo nahanungud sa Dios nga ang bisan sin-o makadayaw, makahigugma, kag makasimba sa Iya. Bilang mga Kristohanon ginsugo kita nga "magbag-o [sang aton] panghunahuna" sa divine nga palanan-awong panghunahuna agud nga ang magrasyahong katuyoan sang Dios puwede matuman sa kag pinaagi sa aton mga kinabuhi (Mga Taga-Roma 12:2; Mga Taga-Efeso 1:18; 4:22–24).

Ang katuyoan sang Dios para sa kinabuhi pagkatapossang kaluwasan sang tumuluo nagapanawag para sa espirituhanong pagtubo (2 Pedro 3:18). Ang Kristohanon ginpabilin nga buhi diri sa kalibutan agud magtuman sang iya madangatan, nga amo ang mangin hamtong nga tumuluo, isa ka espirituhanong daugan, isa ka "hamtong nga tawo sa talaksan sang pagkahamtong nga nasakup sang kabugosan ni Kristo" (Mga Taga-Efeso 4:13–16). Ang kada kinabuhi sang tumuluo mangin isa ka pinasahi nga pagpahayag sang himaya sang Dios sa sini nga tinion kag amo man sa eternidad (Mga Taga-Roma 8:29–30; 9:23–24), apang ang *hamtong* nga tumuluo lamang ang nagahimaya sa Dios pinaagi sa pagbaton sang pinakamataas kag pinakamaayo nga ginpreparar sang Dios para sa iya (Mga Taga-Roma 6:1–2*a*; 1 Juan 1:5—2:6). Ang divine nga mga pakamaayo nga puwede mahangpan kag maeksperyensyahan sang

Kristohanon kag ang hayag nga mga pagpakita sang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi nagaabot bilang *mga resulta* sang espirituhanong pagtubo. Ang *pamaagi* sang espirituhanong pagtubo amo ang mapinadayunon nga pagbaton, pagpabilin, kag paghinumdum sang doktrina sang Bibliya sa tunga sang tanang kahitaboan sang iya kinabuhi.

Ang panudlo sang Bibliya amo ang palatukuran. Amo ini ang sulud sang Pulong sang Dios, nga gindisenyo sang Dios agud ipalapnag agud nga ini mangin ang talaksan sang iya panghunahuna (Mga Taga-Roma 12:3; 2 Timoteo 3:16–17) kag ang ginhalinan sang iya panghunahuna (Mga Taga-Filipos 2:5; Mga Hebreo 4:16). Ang doktrina amo ang lawas sang palatukuran sang lehitimong mga tinoohan, nga ginkuha halin sa Balaan nga Kasulatan nga sa diin nagaserbi bilang ang talaksan para sa kamatuuran. Ang mga pastor may espirituhanong dulot para sa pagpanudlo sang doktrina sang Bibliya sa ila mga kongregasyon (Mga Taga-Efeso 4:8, 11–13). Ang pastor amo ang responsable sa atubangan sang Dios sa mapisanon nga pagtoon sa Bibliya agud mapatigayonan sang tama ang pulong sang kamatuuran (2 Timoteo 2:15). Ang doktrina mapat-ud pinaagi sa:

1. *pagpaathag sang teksto* sa makasaysayan nga konteksto sini, suno sa tinutuyo sang manunulat sini kag sa orihinal nga manugpamati sini, subong nga suno man sa mga tinion kag mga duug sa diin ini nasulat;
2. *pagpangkategorya sang bibliyanhong mga tolon-an* pinaagi sa pagpaanggid sang tanang nagakaangay nga mga dalanon;
3. *pagbadbad sang Balaan nga mga Kasulatan* sa ila orihinal nga mga lengwahe.

Ang importansya sang doktrina sang Bibliya mabudlay haumhaumon sang sobra. Ngaa man nga ang Dios nag-

padayon pa gid sa pagpasangkad sang Iya Pulong labaw sa Iya Persona (Salmo 138:2)? Ang Iya Pulong nagapahayag sang Iya kinaugali kag kinaiya. Ang Balaan nga mga Kasulatan lamang ang nagatugot sa aton nga magtulok sa hingpit nga karakter sang Dios kag maghigugma sa nagpahayag nga sakup sang Kabilogan-sang Dios, nga amo si Jesu-Kristo (Juan 1:18). Ang doktrina sang Bibliya gintawag ang "hunahuna ni Kristo" (1 Mga Taga-Corinto 2:16). Amo ini ang hingpit nga kamatuuran, ang mismong panghunahuna ni Jesu-Kristo (Mga Taga-Filipos 2:5). "Bisan pa nga wala [naton] Siya nakit-an, ginahigugma [naton] Siya" sa tion nga aton nahibaloan kon sin-o kag kon ano Siya kag nagsugod sa pagpakig-ambit sang Iya katukuran sang kasayuran (1 Pedro 1:8).

Ang paghangup sang Pulong sang Dios amo ang gamut sang tanang putling mga kaayo sang Kristohanon. Ang pagbag-o sang kinabuhi sang tumuluo nagakahitabo didto sa sulud, ang pangsulud nga persona, sa sulud sang kalag (Mga Taga-Roma 12:2). Ang iya nagapadayon nga pagtoon kag paggamit sang doktrina sang Bibliya nagapadako sang iya mga kapasidad para sa pagkinabuhi, para sa gugma, para sa serbisyo, para sa mga pakamaayo, para sa kalipay (2 Mga Taga-Corinto 9:7–8). Ang "mas dakong grasya" sang Dios nagapuno sang mas dakong mga kapasidad sang hamtong nga tumuluo "sa tanang kabug-osan sang Dios" (Mga Taga-Efeso 3:19; Santiago 4:6; cf., Mga Taga-Roma 8:32). Gani sa pagpakamaayo sang tumuluo, ang Dios nahimaya (Mga Taga-Efeso 1:3).

Sanglit nga ang doktrina sang Bibliya importante gid kaayo sa kinabuhi, ang tumuluo nagakinahanglan makahangup sang kinahanglanong kamatuuran nahanungud sa Pulong sang Dios. Ang doktrina sang Bibliya may kaangtanan sa *pagdumala*. Ang konsepto sa mga pagdumala, gani, amo ang yabi sa paghangup sang bilog nga nasakupan sang doktrina sang Bibliya.

MGA PAGDUMALA GINPAATHAG

Ang pagdumala amo ang kapanahonan sang kasaysayan sang tawo nga ginpaathag suno sa divine nga pagpahayag. Suno sa Bibliya, ang kasaysayan amo ang pagsinugponsugpon sang divine nga mga pagdumala. Ining sunudsunud nga mga tyempo nagapadumdum sang nasaysay nga plano sang Dios para sa katawhan. Nagahimo sila sang divine nga palanan-awon sang kasaysayan kag sang teyolohiyanhong pagpakahulugan sang kasaysayan. Ang doktrina nahanungud sang mga pagdumala amo ang pamaagi sa diin ang mga tumuluo nga nagakinabuhi sa tion sang partikular nga tinion puwede mahanas sa kabubut-on, plano, kag katuyoan sang Dios sa ila mga kinabuhi.

Ang Dios wala gid nagabaylo. Sa kinaiya sang Dios "wala sang paglinainlain, ukon pagbaylo sang landong" (Santiago 1:17). Ang pagbaylo, bisan pa sina, amo ang isa ka importante kaayo nga kalidad sing administrasyon sang Iya plano para sa pagtuga. Apang ang Dios indi gid alabuton ukon harasharas. Ang mga pagbaylo nga Iya ginahimo didto sa Iya plano gindisenyo agud magdinalag-on sa Iya walay pagbaylo nga katuyoan (Mga Hebreo 6:17).

Sa nagkalainlain nga mga kapanahonan sang kasaysayan sang tawo, ang bibliyanhong sabat sa "Pagkatapos sang kaluwasan, ano pa bala?" nagapalabot sang nagkalainlain nga mga hanas nga pamaagi kag mga paagi. Ang doktrina nahanungud sang mga pagdumala nagakilala sining mga kalainan subong man sang mga pagpadayon nga ginapalakat halin sa isa ka kapanahonan pakadto sa sunud. Ini nga doktrina, gani, mangin kinahanglanon para sa paghangup sang pagkatapos-sang kaluwasan nga eksperyensya sang tumuluo. Ang kahibalo sa mga pagdumala nagahatag sang kasarang sa kada isa ka tumuluo agud madumalahan sing tama ang pulong sang

kamatuuran kag agud mahatagan sang bili ang matahum kaayo nga grasya sang Dios sa parehong partikular nga mga kasangkapan sini kag sa kabilogan sang mga tinutuyo sini. Sa pagkalain, ang indi pagkilala sang bibliyanhong tyempo sa iban pa nagahimo sang maathag nga mga kabaliktaran sa divine nga mga mando, nagapugong sa tumuluo sa paghangup sang sa karon nga divine nga pagtuytuy, kag gani nagapaatrasar sang iya importante-gid kaayong espirituhanong pagtubo.

Ang bisan anong pagtoon sang Bibliya kinahanglan mangusisa sang diperensya sa tunga sang Israel kag sang Simbahan. Ini nga pagkalain, nga amo ang paliwatliwat nga tema sa Bag-ong Katipan (Mga Binuhatan 10:45; Mga Taga-Roma 11:25; Mga Taga-Galacia 6:15; Mga Taga-Efeso 2:11–22; Mga Hebreo 3:5–6), amo ang pundasyon sa doktrina nahanungud sang mga pagdumala. Ano bala ang nagapahimo sang pagbulag sang Israel kag sang Simbahan nga makahuluganon kaayo? Ang tumalagsahong kahitaboan nga nagapabahin sining duha ka mga pagdumala amo ang unang pagkari ni Kristo. Si Ginoong Jesu-Kristo nagahimo sang tanang pagkalain. Siya amo ang yabi sa divine nga pagpakahulugan sang kasaysayan (Mga Taga-Efeso 3:10–11; Bugna 1:8). Ang doktrina nahanungud sang mga pagdumala nagpasikat sa Iya, subong sang aton makita.

Ang mga teyologo puwede magdebate sang harambalon kon sa diin gid bala ang saktong pagbahin sang mga pagdumala suno sa listahan sang mga panghitabo sa kasaysayan sang tawo. Ang iban wala nagsugot sa kon paano pagsari-sari sang bibliyanhong mga pagkalainlain, gani nakaabot sa nagkalainlain nga mga kadamoon sang mga pagdumala. Ang mga ministro mahimong maghatag sang importansya sa partikular nga mga aspeto sang doktrina samtang nagapatumbaya sang iban pa. Sa pagkamatuud,

ang iban nga mga teyologo nagasikway sang bug-os nga doktrina nahanungud sang mga pagdumala agud sa pagpadayon sang tradisyon ukon magpakamatarong sang partikular nga paghatag sang importansya. Apang sa pagtindog sing malig-on sa tunga sing tawhanong mga indi paghinangpanay, ang basihanan sang pagkilala sang mga pagdumala kinahanglan pirmi gid mangin kon ano ang ginasiling sang Bibliya, ang mismong teksto sang Balaan nga Kasulatan. Ang pagkilala sang makasaysayan nga mga tyempo sa Bibliya nagabukas sang Balaan nga mga Kasulatan, nga nagapahayag sang madalum nga mga kamatuuran nga may dalagko nga positibong mabaskog nga epekto sa aton mga kinabuhi. Kon ang bibliyanhong mga pagkalain wala matalupangdan, partikular sadtong sa tunga sang Israel kag sang Simbahan, may mga malain nga praktikal kag teyoloyanhong mga resulta.[1]

ANUM KA MGA PAGDUMALA

Ang kasaysayan sang tawo puwede sarion sa anum ka mga pagdumala. Ining anum puwede grupohon sa tatlo ka mga kategorya sang duha sa kada mga pagdumala. Ang theocentric, ukon sang wala pa-ang Pagpakatawo, ang mga pagdumala amo ang Panahon sang mga Hentil kag ang Panahon sang Israel, nga nahitabo sadtong “dugay na kaayo” sang wala pa ang Dios “naghambal sa aton pinaagi sa Iya Anak” (Mga Hebreo 1:1–2). Ang *christocentric* nga mga pagdumala nag-umpisa sa unang pagkari ni Kristo, nga gintawag ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa, kag nagpadayon sa Panahon sang Simbahan, nga amo

1. Tan-awa ang mga pahina 129–35.

THEOCENTRIC		CHRISTOCENTRIC		ESCHATOLOGICAL	
Panahon sang Hentil	Panahon sang Israel	Hypostatic nga Paghiusa	Panahon sang Simbahan	Tribulation	Millennium

ANG MGA PAGDUMALA SANG KASAYSAYAN SANG TAWO

ang sa karon nga pagdumala. Ang Simbahan nagatuman sang pagkompleto sang halimbawa nga ginpundar sa unang pagkari sang aton Ginoo. Sa katapusan, ang *eschatological* nga mga pagdumala (eschatology amo ang pagtoon sang kinatapusan nga madangatan sang katawhan) nga ginatagna kag ginasaad sang Bibliya para sa pagtapos sang kasaysayan amo ang Tribulation kag ang Millennium.

Ang ginhiusa, gintipon, walay pagbaylo nga katuyoan sang Dios para sa kasaysayan sang tawo nagakinahanglan sang madamong mga pagpahayag sang Iya grasya. Sa kada pagdumala ang Dios may partikular nga plano para sa pamaagi sang pagkinabuhi sang tumuluo pagkatapos-sang kaluwasan. Magrasyahon Siya nga nagasangkap sang pamaagi para sa pagtuman sina nga plano, kag ang Bibliya nagapahayag sining sarisari nga mga pagsangkap. Ang kaluwasan mismo, sa kaugalingon sini, bisan pa, gingahin sa isa lamang ka pamaagi sa bug-os nga kasaysayan sang tawo—paagi sa grasya pinaagi sa pagtoo lamang sa kay Kristo lamang (Genesis 15:6; Mga Binuhatan 16:31; Mga Taga-Roma 3:22, 30; Mga Taga-Efeso 2:8–9). Sa kada pagdumala may ara isa lamang ka Manluluwas, ang aton Ginoong Jesu-Kristo, subong nga ginpakita Siya sa sina nga pagdumala (Juan 14:6). Ang pagtoo kay Kristo nagapabakod sang walay katapusan nga relasyon sa Dios.

> “Kag walay kaluwasan sa bisan kay sin-o nga iban; kay walay iban nga ngalan sa idalum sang langit nga ginhatag sa mga tawo, nga sa diin

> kinahanglan kita maluwas." (Mga Binuhatan 4:12, NASB)[2]

Ang ngalan sang Manluluwas may lain nga mga porma sa lain nga mga lenggwahe. Sa Hebreo ang Iya ngalan *YHWH* (*Yahweh*) ang pulong nga ginkabig sing sagrado kaayo agud mitlangon, gani gintawag Siya (*Adonai*). Siya nagpakita sa madamong mga porma sang wala pa ang Iya pagpakatawo, lakip sa nagadabdab nga kahuykahoy, sa panganod, sa haligi nga kalayo, kag sa Anghel ni *Yahweh*. May madamo man Siya mga titulo sang katungdanan, kaangay sang Manluluwas, Anak ni David, Ginoo sang mga Army, ukon Prinsipe sang Paghidait. Sa Griyego sang Bag-ong Katipan, Siya amo ang (*Christos*) ukon (*kurios*) ukon (*Iesous*) ukon ang bisan anong kombinasyon sang tatlo. Nakilala naton Siya sa Modernong English subong si Ginoong Jesu-Kristo. Ang Maayong Balita ni Kristo ginpahayag sa kada isa nga nagahandum makilala ang Dios.[3] Ang Dios nagpahayag nahanungud kay Kristo sa madamo nga mga pamaagi sa bugos nga mga panahon, apang ang pagtoo sa Iya amo lamang ang pamaagi sang walay katapusan nga kaluwasan.

---

2. Luwas kon ginpakita, ang mga pagkutlo sa Balaan nga Kasulatan amo ang mga binadbad sang manunulat sa orihinal nga Hebreo kag Griyego. Ang dugang nga mga kasayuran nga ginmarkahan NASB mga ginkutlo halin sa New American Standard Bible. Ang kinorsetihan nga komentaryo nagapaklaro sang kahulugan, nagpabinagbinag sang pagpakahulugan, ukon may kaangtanan sa dalanon nga ginadiskusyonan karon. Ang mga narekord nga mga klase sa Bibliya nahanda na sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, Houston Texas.
3. R. B. Thieme, Jr., *Ang Pagkaditumuluo* (Houston: R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, 2016, ikaduhang impresyon). Halin karon, ang mga dugang kasayuran sang akon mga libro magapangalan lamang sang manunulat, titulo, petsa sang pagbantala, (sa unang dugang kasayuran), kag pahina (mga pahina).

ANG KABANGDANAN PARA SA MGA PAGDUMALA

Madamong mga palatukuran, mga palisiya, kag mga pamaagi nga ginapasad sang Dios ang padayon nga nagapabilin sa bug-os nga kasaysayan. Apang wala sing mahinalungon nga estudyante sang Bibliya ang wala makatalupangud sang partikular nga mga pagbaylo nga makilala ang pagkalain sang isa ka panag-on sang bibliyanhong kasaysayan sa iban pa. Ngaa man nga ang Dios nagbaylo sang Iya administrasyon sang kasaysayan sang tawo? Ginahimo Niya ini agud ipahayag ang Iya walay pagbaylo nga himaya, kinaalam, kag gahum sa idalum sang lain nga mga kondisyon. Halin sa walay katapusan nga panan-aw sang Dios ang pang-ulihi sa sining malawig kag nagsarisari nga mga demonstrasyon sang Iya karakter amo ang relasyon sa tunga ni Kristo kag sang Simbahan, sa diin ang tumuluo nahiusa kay Kristo (Mga Taga-Efeso 1:17–23; 3:10, 21). Ang pagpaathag para sa sining madamong dagway nga divine nga pagpahayag nga nagabukas sa bug-os nga kasaysayan sang tawo nagadepende sa sadto anay nga pagsinumpunganay.

Sang wala pa nag-umpisa ang kasaysayan sang tawo, si Satanas nagribuk batok sa Dios (Isaias 14:13–14). Si Satanas kag ang army sang mga anghel nga nag-upod sa iya rebolusyon klaro nga nangatubang sang husay kag nasentensyahan (Ezequiel 28:16–18), kay ang ila sentensya nasulat sa Balaan nga Kasulatan (Mateo 25:41). Ang sentensya sang nagpakasala nga mga anghel sa “walay katapusang kalayo” ginlawag na sang *wala pa* ang pagtuga sang katawhan. Ngaa, bala nga, ang pagpatuman sang sentensya ginpalipas anay tubtub *pagkatapos* nga matapos ang kasaysayan sang tawo (Bugna 20:10)?

Si Satanas nagpamatok sa hukum sang Dios, subong

nga nagapadayon siya sa pagkompetensya batok sa Dios. Ang bisan anong pagpamatok sa perpektong divine nga hukum nagaguba sang dungog sang karakter sang Dios. Sa makahuluganong aksyon, ang Dios nagpatawag sang pag-apela sa husay sa diin Siya magapakita sang Iya perpektong karakter (Salmo 145:21; Zacarias 3:1–10; Lucas 2:14; Mga Taga-Roma 9:23; 11:25–36) samtang ginatugotan si Satanas sang tagsa ka oportunidad agud pamatud-an ang iya kaso (Job 1:12; 2:6; Mateo 4:1–11). Ang Dios nagtuga sang katawhan agud sulbaron ang anghelon nga pagsinumpunganay. Sa kasaysayan sang tawo, para sa aton kaayohan kag para sa kaayohan sang mga anghel, ang Dios nagasabat sa matahum kaayo sang tagsa ka aspeto sang pagpamatok ni Satanas sa unang-makasaysayan nga husay. Sa amo man nga tion, si Satanas nagapaninguha sa pagpamatuud sang iya kaugalingon nga kaangay sa Dios (Isaias 14:14) apang ang yawa nagapakita lamang sang pagkamataastaason, pagkawalay kasarang, kag kalautan, nga magpamatuud sang iya pagkasal-an.[4]

Ang kasaysayan sang katawhan amo ang pag-apela sang husay sang anghelon nga pagsinumpunganay. Ang "madamo kag sarisari nga mga aspeto sang kinaalam sang Dios" ginpahayag pinaagi sa katawhan, kag sa labing madramahon pinaagi sa Simbahan, "sa mga manugdumala kag sa mga awtoridad [ang nagpakasala nga mga anghel] sa langitnong mga duug" (Mga Taga-Efeso 3:10; cf., 6:12). Samtang ang pag-apela sang husay ni Satanas ginapahayag, ang grasya sang Dios kag ang perpektong katarungan sang Iya hukum napamatud-an sang paliwatliwat. Ang Dios nagapresenta sang mga pagbaylo sa Iya administrasyon sang kasaysayan sang tawo agud ipresenta ang Iya kaso, ang dipagsugot sa kaso ni Satanas, kag maghatag sang

4. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Kristohanon* (2019), 177–91.

madesisyonon nga panghingapos nga pagbaisay. Ini nga mga pagbaylo nagahimo sang mga pagdumala.[5]

MGA TINION KAG MGA PANAG-ON

Sa kadali lang gid bag-o nagkayab si Kristo sa langit, ang Iya mga gintoton-an nagpamilit sa Iya nahanungud sang panyempo sang mga panghitabo sa palaabuton.

> Kag gani sang nagtingob sila, nagpamangkot sila sa Iya, nga nagasiling, "Ginoo, sa sini bala nga tinion pasag-ulion Mo ang ginharian sang Israel?" Siya nagsiling sa ila, "Indi para sa inyo ang paghibalo sang mga tinion ukon mga panag-on nga ginpat-ud sang Amay pinaagi sa Iya kaugalingong awtoridad." (Mga Binuhatan 1:6–7, NASB)

Ang Griyegong pulong nga ginbadbad "mga tinion" amo ang (*chronos*). Ang "mga panag-on" amo ang (*kairos*). Ang *chronos* amo ang nahanungud sa tinion bilang ang sunudsunud nga mga panghitabo, ang isa nasundan sang lain pa sa sugponsugpon nga pagkahan-ay. Kon kaisa ang *chronos* ginagamit sa Bibliya sa kabahin sang panahon kag may sa pagdumala nga pagpahangup (Mga Taga-Roma 16:25; 1 Pedro 1:20).

Sa pagkalain, ang *kairos*, nagatanda sang tyempo, ang sistema ukon han-ay sang kronolohiya, ang kapanahonan sang panahon nga ginlarawan pinaagi sa partikular nga kauswagan. Ini nga pangngalan pirmi gingamit para sa organisasyon sang makasaysayan nga mga panghitabo sa

5. Para sa pagsaysay sang anghelon nga pagsinumpunganay suno sa mga pagdumala, tan-awa ang Thieme, *Ang Pag-antos sang Kristohanon* (2018), 142–52.

sulud sang ila sa pagdumala nga mga kategorya. Sa sari-sari nga mga dalanon ang *kairos* nagatumod sa Panahon sang Simbahan (Mga Taga-Roma 8:18; 11:5; 13:11), ang Panahon sang Hudiyo (Mga Taga-Efeso 2:11–12), kag sa "mga panahon sang mga Hentil," nga indi sing solo nga pagdumala kondi isa ka masangkaron nga kapanahonan nga nagalakip sang Panahon sang Simbahan kag sang Tribulation (Lucas 21:24).

Ngaa man nga ang mga gintoton-an wala masugiran nahanungud "sang mga tinion ukon mga panag-on"? Sa pagkamatuud, nasugiran sila sing husto. Si Kristo nagtudlo sa ila sang detalyado nahanungud sang mga pagdumala (Mateo 23:27—25:46; Juan 14—17). Dugang pa, ang konsepto sang mga pagdumala nahibaloan na nila: Ang pagpaabot sang sa manluluwas nga ginharian sang Dios diri sa kalibutan nangin bahin sang ila panublion sa Daan nga Katipan (Salmo 89:27–29; Isaias 40:3–5; 62:10–12; Miqueas 4:1–8; 5:2–4; Zacarias 9:9–10). Ini amo ang nangin masangkaron nga may kaangtanan sa pagdumala nga pagpanudlo sang aton Ginoo nga nagsugyot sa ila mga pamangkutanon (Mateo 5:17; cf., 24:3).

Ang mga gintoton-an wala nagduhaduha sang pagkaara sang mga pagdumala. Apang ang ila mga ideya sang ginharian sang Dios natuis sang kontra-Romanhong balat-yagon. Kaangay sang madamong iban pa sa Judea, sila nagsunggod sa Romanhong awtoridad kag nagbaton sang bantog nga opinyon nga ang mga Hudiyo dapat may po-litikanhong awtonomiya. Pahalinon bala ni Jesus ang mga Taga-Roma? Gusto nila mahibaloan ang eksakto nga mga petsa. Gusto na gid nila ang ginharian karon! Ang politikanhong ginharian sang Dios, bisan pa sina, nag-kinahanglan anay sang espirituhanong sabat, nga sa diin kadamoan sang mga Hudiyo nagbalibad maghatag (Mateo 23:37). Bisan pa nga ang mga gintoton-an nagtoo sa kay Kristo bilang Manluluwas, ang ila ginpat-ud na-nga daan

nga mga ideya nahanungud sang ginharian sang Dios nagpugong sa ila sa paghangup sang panudlo ni Kristo. Wala man nila nahangpan ang importansya sang pagsikway sa Iya sang Israel kag, gani, wala makatalupangud sang importante kaayo nga pagbaylo sang Iya mensahe.

Si Kristo nagpresenta sang Iya kaugalingon sa mga Hudiyo bilang ang Anak ni David, ang Hari sang mga Hudiyo, ang katumanan tanang walay kondisyon nga mga kasugtanan sang Dios sa Israel.[6] Sang ang Israel nagbalibad magbaton sang iya matuud nga Hari, ang ginsaad nga kalibutanong ginharian sang Dios ginpalipas tubtub sa Millennium, nga ipasad sang Dios sa Iya kaugalingong perpekto nga tinion bisan pa sang tawhanong pagbaton ukon pagsikway (1 Mga Taga-Tesalonica 5:1–2). Ang mga gintoton-an nagahunahuna pa gihapon suno sa dayondayon nga ginharian sang Hudiyo diri sa kalibutan pagkatapos nga si Jesus nagkambyo na sang Iya temporaryo nga pagsentro palayo sa mga Hudiyo, nga nagsikway sa Iya, pakadto sa bag-ong lawas sang mga tumuluo, ang Simbahan. Ang Simbahan nasakupan sang tanang mga tawo nga magtoo sa kay Jesu-Kristo bilang kinaugalingong Manluluwas sa sulud sang Panahon sang Simbahan. Ang Dios nagaporma sang Simbahan agud tumanon ang espesyal nga papel sa walay katapusan nga kahimayaan ni Kristo.[7]

Ang mismong doktrina nahanungud sang mga pagdumala nagabulig magpaathag kon ngaa bala ang mga gintoton-an nagamohan. Nagakinabuhi sila sa kapanahonan sang makahuluganon kaayong mga panghitabo nga wala nasakup sa Panahon sang Israel ni sa Panahon sang Simbahan. Sa tunga sang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa, ang mga gintoton-an wala nakatalupangud sing katapusan sang buluhaton sang pagpangalagad ni Kristo sa Israel kag sang

6. Tan-awa ang mga pahina 50–56.
7. Tan-awa ang mga pahina 106–10.

pag-umpisa sang Iya buluhaton sing pagpangalagad sa umalabot nga Simbahan.[8] Madamong Kristohanon sa karon nga panahon ang wala gihapon makatalupangud sang kinahanglanon kaayong sa pagdumala nga mga pagkalain kag, kaangay sang mga gintoton-an, nagapabilin nga nalikupan ang ila mga kaugalingon sang mga harambalon nga wala nakasentro sa ila espirituhanong pagtubo kag relasyon sa Dios. Ang mga tumuluo nga nagamohan sang mga pagdumala indi makahangup sing klaro sang katuyoan sang Dios para sa ila mga kinabuhi sa karon nga panahon (Mga Taga-Colosas 2:16—3:3).

Ang pag-abot sang Panahon sang Simbahan naghatag awtoridad sa mga gintoton-an sang aton Ginoo nga ma-hangpan ang "mga tinion [kag] mga panag-on" (Juan 16:12–15; Mga Binuhatan 1:7). Ining bag-ong pagdumala nagdala sang isa ka bag-o nga pagpanudlo nga buluhaton sing pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu kag ang kompletong pagpahayag sang mga doktrina sang Bibliya nahanungud sang Simbahan, nga ginpundar[9] ni Jesus. Ang Simbahan may mas maayong punto sang palanan-awon nga hangpon ang mga pagdumala. Karon ang Panahon sang Hudiyo, ang Pagpakatawo, kag ang Panahon sang Simbahan puwede na makit-an sang sunudsunud. Ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan may mas kompletong pang-inoino kay sa mga gintoton-an ni Kristo samtang Siya nagkinabuhi sa ila presensya.

Si Apostol Pablo nangin ang punong manugsuporta sang sa pagdumala nga panudlo. Wala damha nga, indi pa gihapon siya tumuluo sang tinion sang pagkayab ni Kristo, sang ang mga gintoton-an namangkot sang kinatapusan

---

8. Ang pagsaysay sang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa nagaumpisa sa pahina 60.
9. Amo ini ang upod sang mga kalidad nga nagpain sang Panahon sang Simbahan. Tan-awa ang mga pahina 159–61, 221–26.

nga pamangkutanon. Sang ulihi, si Pablo nagtudlo sing mga pagdumala sa mga gintoton-an mismo sa ila mga kaugalingon (Mga Taga-Galacia 2), kag pinaagi sang iya sa kanon nga kasulatang mga sulat ginapadayon niya nga ipalapnag sa mga tumuluo sa kada henerasyon sang Panahon sang Simbahan (2 Pedro 3:1–16).

> Ang aton hinigugmang utod nga si Pablo, suno sa kinaalam nga ginhatag sa iya, nagsulat sa inyo, subong man sa tanan *niya* nga mga sulat, nga nagahambal sa ila sini nga mga butang [ang mga pagdumala, sa konteksto nga partikular ang eschatological nga mga pagdumala], nga sa diin ang iban nga mga butang mabudlay hangpon, nga ginatuis sang walay alam kag mahuyang, subong nga *ginahimo nila* man sa iban nga Balaan nga mga Kasulatan, pakadto sa ila kaugalingong kalaglagan. (2 Pedro 3:15*b*–16, NASB)

Sa tinion sang pagkayab sang aton Ginoo, ang mga gintoton-an (lakip si Pedro, nga sang ulihi nagsulat sang dalanon nga bag-o lang ginkutlo) natudloan sing maayo sang Ginoo mismo ang Iya kaugalingon, apang nangin mahuyang sila sa politikanhong kagamo sadto nga panahon, kag ilabi na nga mahuyang pagkatapos makibot sa kamatayon, paglubong, kag pagkabanhaw ni Kristo. Ang ila palanan-awon naguba sang ila handum para sa gilayon nga ginharian sang Dios diri sa kalibutan. Indi sila makapasilong sa sining makitid nga senaryo sang mga pagdumala sa kinatapusang mga tion sang wala pa ang Iya pagkayab, kag si Jesus wala magtilaw nga tudloan sila labaw sa ila kapasidad nga maghangup. Iya ginsabat sang manubo lamang ang ila pamangkutanon. Naubusan na sang tinion,

kag ang diretsong pagpaathag lamang amo ang "indi para sa [ila] ang paghibalo" sa tion sang Iya pagpuyo upod sa ila diri sa kalibutan (Mga Binuhatan 1:7). Ang Panahon sang Simbahan magaabot, bisan kon mabinagbinag nila ini ukon indi. Nabagay sa bag-o nga pagdumala, si Kristo wala naghatag-sang importansya sa ila pagpanghalughog para sa katumanan sang tagna.[10] Iya lamang ginpahayag nga ang partikular nga mga detalye sang tyempo indi igapahayag kag nagbilin sang dugang pa nga pagpahayag nahanungud sang ulihi nga mga pagdumala. Biyente-uno ka tuig pagkatapos sang pagkayab ni Kristo, si Pablo magalarawan sang mga tumuluo nga nahanas sa mga tinion kag mga panag-on.

> Karon nahanungud sa mga tinion kag sang mga panag-on *[chronos kag Kairos]*, mga kauturan, wala kamo nagakinahanglan sang bisan ano nga butang nga isulat para sa inyo. Kay kamo sa inyo mga kaugalingon nakahibalo sing bug-os nga ang adlaw sang Ginoo [ang Iya ikaduhang pagkari] magaabot kaangay lamang sang kawatan sa kagab-ihon, (1 Mga Taga-Tesalonica 5:1–2, NASB)

Si Pablo sadto anay naghunahuna sa Mga Taga-Tesalonica nahanungud sina nga pagbaylo sang mga pagdumala sa diin ang mga gintoton-an nangin matinguhaon nga makakita kag sa diin palaabuton gihapon sa karon nga panahon. Ang eksakto nga panyempo sang pagbalik sang aton Ginoo wala nabutyag pinaagi kay Pablo ukon sa bisan kay sin-ong iban pa nga mga manunulat sang Balaan nga Kasulatan, Apang ang isa ka pagtoon sang Balaan nga Kasulatan

10. Ang Panahon sang Simbahan amo ang tyempo nga wala sang tagna. Tan-awa ang mga pahina 226–31.

nagapahayag sang dako nga pagpatigayon nahanungud sang pagkasunudsunud sang mga tinion kag mga panag-on halin sa umpisa sang kasaysayan sang tawo pakadto sa katapusan. Amo ini ang doktrina nahanungud sang mga pagdumala. Ang paghibalo sini nga doktrina sing "bug-os" nagahimo sang Kristohanon nga alerto sa plano sang Dios para sa iya kinabuhi.

> Apang kamo, mga kauturan, wala sa kadudulman, nga dapat maabtan kamo sina nga adlaw kaangay sang isa ka kawatan. (1 Mga Taga-Tesalonica 5:4, NASB)

MGA PANAHON KAG MGA ADMINISTRASYON

Luwas sang *chronos* kag *kairos*, duha ka lain pa nga Griyegong mga pulong ang magkompleto sang bokabularyo sang Bag-ong Katipan para sa mga pagdumala. Ang pangngalan *(aion)*, nga kasami ginbadbad sang "panahon," nga nagatumod sa mga pagdumala bilang mga kategorya sang kasaysayan sang tawo, kapareho sa English nga ginasiling naton *Panahon* sang Israel ukon *Panahon* sang Simbahan (Mga Taga-Roma 16:25; Mga Taga-Efeso 3:9; Mga Taga-Colosas 1:26).

Ayhan ang malarawanon nga kataga para sa mga pagdumala, bisan pa sina, amo ang (*oikonomia*). Apat ka mga siglo sang wala pa nasulat ang Bag-ong Katipan, si Xenophon kag si Plato naggamit sang *oikonomia* nga mangahulugan administrasyon sang panimalay, ang awtoridad sang mga ginikanan sa ila mga kabataan, ang palisiya kag mga pagsangkap sang mga ginikanan para sa ila mga kabataan. Dira sa Griyego sang Bag-ong Katipan,

ang *oikonomia* nahimong mangahulugan sang pagpalakat sang panimalay, ang administrasyon sang isa ka negosyo ukon estado. Ang *oikonomia* nagakahulugan sang pag-kasulunod (imbis sang kinagamo), isa ka plano (imbis sang kagamohan), ang pagkahusay (imbis sang walay ka-husayan). Ang *oikonomia* mismo sa kaugalingon sini wala nagapakita sang tinion. Apang bisan pa sina, ang King James Version nagabadbad sining dumaan nga pulong subong sang "pagdumala," ang kataga nga lehitimong mag-paintyende sang kapanahonan sang tinion, tungud kay ang *oikonomia* nagasaysay sang divine nga administrasyon sa panahon sang pinasahi nga makasaysayang tyempo (1 Mga Taga-Corinto 9:17; Mga Taga-Efeso 1:8–10; 3:2–3, 8–9; Mga Taga-Colosas 1:25–29; 1 Timoteo 1:3–4). Sa sini nga mga dalanon ang *oikonomia* nagakilala sang Panahon sang Simbahan, sa sulud sang panahon sa diin ang Dios nagadumala sang lainlaing divine nga mga palisiya kag mga kasangkapan nga pinasahi sa Simbahan.

Ang administrasyon mangin isa ka importante nga ha-rambalon sa pagkilala sang pagkalain sang mga pagdu-mala sa kada isa. Sa madesisyonon nga mga punto sang Iya kabilogan nga plano para sa katawhan, ang Dios na-gapasad sang mga pagbaylo sa ginsalig nga awtoridad, responsibilidad, pamaagi, kag sang nahanda na nga mga pagkabutang. Ini nga mga pagbaylo sa divine nga mga administrasyon sang kasaysayan sang tawo nagapalabot una sa isa ka grupo sang katawhan, dayon sang lain pa, kag sang lain pa gid.

Gani, ang pagpangalan para sa mga pagdumala ginkuha halin sa katawhan dira sa pagsentro sa divine nga pagpahayag sa partikular nga kapanahonan sang tinion. Sa pagmartsa sang kasaysayan, ini nga pagsentro nagaagi halin sa mga Hentil pakadto sa pungsod sang Israel, halin sa Israel pakadto kay Jesu-Kristo sa Iya unang pagkari, ha-

lin sa kay Kristo pakadto sa Simbahan, halin sa Simbahan pakadto sa nakibon nga nabilin sang Israel sa Tribulation, kag sa kinatapusan halin sa mga matutum sang Israel pakadto kay Kristo ang manugpalingkawas, mananakop, kag manugdumala sa Millennium. Ang kada administrasyon nagalabot sang bag-ong divine nga mga mando nga na-updan sang bag-ong divine nga mga kamanggaran para sa pagtuman sina nga mga mando. Bilang resulta, ang pagkatapos-sang kaluwasan nga pamaagi sang pagkinabuhi para sa mga tumuluo puwede nga mangin makahuluganong may pagkalain sa nagkalainlain nga mga tyempo sang kasaysayan sang tawo. Ang Balaan nga Kasulatan naga-pahayag sang pamaagi sang pagkinabuhi sang tumuluo sa labing pagkadetalyado sa mga pagdumala sang Israel kag sang Simbahan. Gamay lamang ang ginpahayag sang pagkatapos-sa kaluwasan nga mga mando sang Dios para sa iban nga mga pagdumala, apang ang mga detalye nga ginpahayag nagapamatuud sang palatukuran sang pagbay-lo batok sa senaryo sang pagpadayon.

MGA PAGDUMALA SUBONG SANG GINTUDLO NI PABLO

Ang mga pagdumala indi isa ka dimapangatarunganong pagsari nga ginpaibabaw sang tawo dira sa Bibliya. Sila amo ang kinahanglanong bahin sang divine nga pagpahayag. Ang Griyegong bokabularyo nagapasad nga ang tema sang mga pagdumala ginpresentar sa Balaan nga Kasulatan. Dugang pa, subong sang nahangpan, gindeklarar ni Jesu-Kristo ang pagkaara sang pagkalain sang “mga tinion kag mga panag-on sa diin ginpabakod na sang Amay pinaagi sa Iya kaugalingong awtoridad” (Mga Binuhatan 1:7).

Sa pagpresentar sang pinasahi nga mga kinaiya

sang aton kaugalingong pagdumala, ang Panahon sang Simbahan, si Pablo paliwatliwat nga nagatudlo sang doktrina nahanungud sang mga pagdumala. Nanghulam siya sang Griyegong kataga nga ang kada isa sa iya panahon makahangup. Ang (*musterion*), "misteryo," nagtumod sa mga sekreto sang eksklusibong relihiyoso nga sekta. Madamong misteryosong mga kulto ang nag-uswag sa bug-os nga dumaan nga kalibutan sang Mediterranean, kag bisan pa nga ang mismong mga sekreto sa kaugalingon sini gingwardyahan sing maayo, ang kada isa nakahibalo na nga ining masekreto nga organisasyon ara na. Ang kada isa nakahibalo na nga may ara sing siguradong mga ritwal, mga pormula, mga natungdan, mga seremonyas sang kulto sang Isis, halimbawa, nga sa diin ang mga misteryo wala gid ginpahayag sa mga tagagowa. Ang mga bag-ohanon lamang ang pwede makatoon sang 'misteryo' nga pagtolonan. Si Pablo naghatag sa sining pagano nga kataga sang Kristohanong kahulugan.

Ang Simbahan bug-os nga wala mahibal-an sang wala pa ang pag-anunsyo ni Kristo sang Panahon sang Simbahan. Wala gid nasambit sa Daan nga Katipan nga tagna apang bug-os nga ginpalapnag sa mga sinulat sa Bag-ong Katipan, ining kabilogan sing doktrina nagapakilala sing Panahon sang Simbahan nga espesyal kay sa iban nga mga pagdumala. Ang *misteryo nga doktrina* nahanungud sang Simbahan nagapahayag sang mga kinaiya nga pinasahi sa Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi. Ang "misteryo" nagapahanungud sa Simbahan lamang.

Sa karon nga panahon ang English nga pulong misteryo nagapakita sang isa ka butang nga indi mahangpan, ang isa ka mabudlay intyendihon, ukon ang isa ka pagpatalang. Apang indi ina amo ang kahulugan sang Griyego nga pulong. Sa dumaan nga kalibutan nangin *bantog* ang misteryo—bisan pa nga sa nag-umpisa lamang. Amo man, ang doktrina

nahanungud sang Panahon sang Simbahan dapat nahibal-an kaayo sang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang tagsa ka Kristohanon isa ka, manugpangabudlay, ang manug-umpisa, isa ka myembro sang Bilog Kalibutan nga Simbahan.

Ngaa bala nga ang misteryo nga doktrina gintago sing dugay kaayo? Didto sa ibabaw nga kwarto sadtong gab-i sang wala pa ang paglansang sa Iya sa krus, si Kristo nag-tagna sang pag-abot sang Panahon sang Simbahan (Juan 14—17). Ang Dios naghatag sa Iya sing dungog sa pagpa-hayag sing doktrina nahanungud sang Panahon sang Sim-bahan tungud sang madamong mga kabangdanan.

Una, ara ang Simbahan agud maghimaya sa Iya sa kinataasan (Juan 16:14; Mga Taga-Efeso 1:21–23; 5:25–27). Ang mga doktrina sang Bibliya nahanungud sang Simbahan magdepende sa kahimayaan ni Kristo (Juan 7:39), nga nangin resulta sang Iya trabaho didto sa krus. Sa oras sang pagsikway sa Iya sang Iya mga katawhan, ginpahayag Niya ang Iya umalabot nga kahimayaan. Sa bisperas sang paghukum sa Iya sang Amay, si Kristo nagpakita sang Iya bug-os nga pagsalig sa plano sang Amay pinaagi sa pag-anunsyo sang kadalag-an sini: ang pagkapundar sang Simbahan nga sa diin ang Dios magahimaya sa Iya sa walay katubtuban. (Juan 13:31–32).

Ikaduha, ang Israel nahatagan na sang tagsa ka opor-tunidad agud batonon ang Manluluwas. Ginpahayag ni Kristo ang Simbahan *pagkatapos* lamang sang pagsikway sa Iya sang Israel. Ang Hudiyong ginharian sang Dios diri sa kalibutan ginpalipas tubtub sa Millennium, kag ang bag-ong han-ay sang mga pirilian para sa mga tumuluo diri sa duta ang karon nabagay. Kon ginpahayag sing temprano, ang doktrina sang Bibliya nahanungud sa Panahon sang Simbahan magapagamo sa harambalon para sa mga Hu-diyo.

Ikatatlo, sa gilayon pagkatapos sing pagtagna sang Simbahan, si Jesu-Kristo mangin daugan sa krus kag sang pagkabanhaw. Ini nagakaigo nga Siya amo ang Isa nga mag-anunsyo sang madramahon nga pagbaylo sang mga pagdumala nga mangin produkto sang Iya kadaugan. Sa pagkamatuud, ang Iya wala nahibal-an sadtong una nga tagna nahanungud sa Simbahan amo ang nangin labing makadalayaw nga mga tion sa bug-os nga anghelong pag-sinumpunganay. Ini nga pag-anunsyo nangin maayo kaayo, wala damha nga pagpahayag sang grasya sang Dios, gin-pahayag indi lamang sa tawo kondi kay Satanas man kag sa iya nagpakasala nga mga anghel, nga padayon nga nagapanilag sa aton Ginoo (1 Timoteo 3:16; 1 Pedro 1:10–12).[11]

Sa pang-ulihi, sa kinaugalingon nga nagduhol sang ka-baskugon sang Iya kaugalingong kinabuhi nga mangin Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi para sa Simbahan (Juan 13:34; 15:10). Sa sulud sang panahon sang Iya pagpakatawo naggamit Siya sang sistema sang divine nga gahum nga gindisenyo sang Amay agud magsakdag sang Iya pagkatawo. Sa bisperas sang Iya pagpalansang sa krus, ginpapanubli ni Kristo ining napamatud-an nga sistema sang divine nga gahum sa tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan.[12] Ini nga sistema sang gahum—ang kabaskugon sang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi—nakahamtang sa tagiposoon sang misteryo nga doktrina. Ang doktrina nahanungud sang Panahon sang Simbahan nakatago tubtub nga ang Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi mangin epektibo.

---

11. Tan-awa ang Thieme, *Pagpahayag sang Kadaugan* (2016), para sa ikaduhang madesisyonon nga pag-anunsyo sang kadaugan ni Kristo sa mga anghel.
12. Tan-awa ang mga pahina 82–84. Tan-awa man ang Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Kristohanon*, 12–14.

Sa paghimo sang dugang nga kasayuran sa misteryo nga doktrina sa Panahon sang Simbahan, duha ka mga dalanon sang Balaan nga Kasulatan (nga may sinulat nga pagpaathag) nagalaragway sing pagpatigayon ni Pablo sa harambalon nahanungud sang mga pagdumala.

> Sa sini nga kabangdanan, ako, si Pablo, binilanggo tungud kay Kristo Jesus tungud sa inyo mga Hentil [si Pablo karon nagasal-ot sang parenthetical nga pagpaathag sang bag-o nga pagdumala nga wala na gindumalahan pinaagi sa Israel]—sanglit nga nakabati kamo nahanungud sa pagdumala sang grasya sang Dios [kapangalan para sa Panahon sang Simbahan, sa diin ang Dios nagabubu sang grasya sing mas hilway kay sa bisan anong iban pa nga pagdumala] nga ginhatag sa akon para sa inyo benepisyo, agud nga pinaagi sa pagpahayag sang misteryo [ang mga doktrina nahanungud sang Panahon sang Simbahan, nga ginpahayag sang Dios sa Simbahan lamang] ginpahibalo sa akon, subong nga nasulat ko na sing malip-ot lamang [kaangay sang ara sa Mga Taga-Roma 16:25–26 kag Mga Taga-Efeso 1:9]. Pinaagi sa pagbasa sini [Mga Taga-Efeso] dapat mahangpan ninyo ang akon teknikal nga kahibalo nahanungud sa misteryo ni Kristo [ang pinasahi kag ang wala napahayag sadto anay nga mga doktrina nahanungud sa Panahon sang Simbahan] nga wala napahibalo sa iban pa nga mga panahon [mga tumuluo nga nagakinabuhi sa mga pagdumala sang wala pa ang Panahon sang Simbahan] agud nga karon [para sa bag-ong pagdumala] ginpahayag na ini sa Iya balaan

> nga mga apostol kag mga manalagna [ang mga apostol para sa Simbahan, nga nagsulat sang Bag-ong Katipan] pinaagi sa Balaan Espiritu. (Mga Taga-Efeso 3:1–5)

Ini nga dalanon nagapamatuud nga ang doktrina nahanungud sang mga pagdumala isa ka bibliyanhong harambalon. Sa ikaduhang importante nga dalanon sa liwat si Pablo nagapresentar sang doktrina nahanungud sang mga pagdumala pinaagi sa pagpaanggid sa tanang nauna nga nga mga panahon ang espesyal nga mga bentaha, mga oportunidad, kag mga responsibilidad sang Panahon sang Simbahan.

> Nga sa sini [Simbahan] ako nangin ministro suno sa sini nga pagdumala halin sa Dios, nga ginhatag sa akon para sa inyo benepisyo, nga puwede nakon masangkapan ang inyo kakulangan sang Pulong sang Dios, nga amo, ang misteryo [doktrina nahanungud sang Panahon sang Simbahan], nga nakatago halin pa sadto anay nga mga panahon kag mga henerasyon [naunang mga pagdumala], apang karon ginpahayag na sa mga santos ["mga santos" amo ang teknikal nga kataga para sa mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan],[13] nga sa ila gindekrito sang Dios nga ipakilala kon ano ang kamanggaran sang himaya sang sini nga misteryo sa tunga sang mga Hentil [sa madramahon nga pagkalain didto sa eksklusibong espirituhanong posisyon sang mga

13. Tan-awa ang mga pahina 139–54 para sa isa ka diskusyon nahanungud sang baptismo sang Balaan Espiritu, nga nagahimo sang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan nga isa ka "santos."

> Hudiyo dira sa karon-nasuspende nga Panahon sang Israel] [nga ang misteryo amo] si Kristo ara sa inyo [ang pag-istar ni Kristo sa tagsa ka tumuluo, ang kinaiya nga pinasahi sa Panahon sang Simbahan],[14] ang paglaum sang himaya [ang pagsalig sang tumuluo sa pagtuman sang plano sang Dios para sa sini nga pagdumala]. (Mga Taga-Colosas 1:25–27)

Ang Dios nagapabilin nga amo gihapon. Ang pamaagi sang kaluwasan nagapabilin nga wala nabaylohan. Apang batok sa konteksto sang pagkawalay pagbaylo kag pagpadayon, ang mga doktrina nahanungud sang misteryo nagapahayag sang kalkuladong mga pagbaylo nga nagahimo sining bag-o nga pagdumala nga pinasahi. Ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan mga bag-o nga espirituhanong tinuga (2 Mga Taga-Corinto 5:17) nga may bug-os nga bag-ong posisyon sa kay Kristo (Mga Taga-Roma 8:38–39; 1 Mga Taga-Corinto 1:2, 30) kag ang dalayawon nga pagkahan-ay sang mga pribilehiyo, mga responsibilidad, kag mga oportunidad nga wala gid mahanda sa mga tumuluo sa nauna nga mga panahon (Mga Taga-Efeso 1:3–14).

Ini nga libro matapos nga may pagsayasat sang pinasahi nga mga bentaha sang Simbahan. Ang sa karon nga mga pagkabutang nga nahanda na, kaupod ang bibliyanhong mga mando para sa paggamit sa ila, nagasabat sang importanteng mga pamangkutanon, “Pagkatapos sang kaluwasan, ano pa bala?” Apang una gid nga ang Panahon sang Simbahan kinahanglan ipresentar pinaagi sa konteksto nga may iban pa nga mga pagdumala agud nga ang pagkapinasahi sini puwede mahangpan sang husto.

---

14. Tan-awa ang mga pahina 216–21.

Ikaduhang Bahin

ANG PAGLARAWAN SANG MGA PAGDUMALA

PAGPASAD SANG PAGBALAYON

ANG PAGLARAWAN MAGAPAKILALA sang divine nga palanan-awon sing kasaysayan sang tawo. Sa liwat, may ara tatlo ka tanan-tanan nga mga pagsari sa diin nagalakip sang anum ka mga pagdumala kag sang ila mga pagkabahinbahin. Pagkatapos mapresentar ini nga pagbalayon, ang mala-ragwayon nga kabilogan sang kada pagdumala magapuno sang paglarawan. Kadamoan sang mga petsa nga ginsambit diri mga hinaumhaum lamang.

I. *ANG THEOCENTRIC NGA MGA PAGDUMALA:* nagsu-god sa pagtuga kay Adan kutub sa birhen nga pagbun-ag kay Kristo.

A. *Ang Pagdumala sang mga Hentil:* halin sa pagtuga kay Adan hasta sa Exodo, Genesis 1—Exodo 11.
   1. Ang Panahon sang Positibo nga Kabubut-on: halin sa pagtuga kay Adan hasta sa pagpakasala sang tawo, Genesis 1:26—3:1.
   2. Ang Panahon sang Negatibong Kabubut-on: halin sa pagpakasala sang tawo hasta kay Abraham, Genesis 3:7—11:32.
   3. Ang Panahon sang Hudiyong mga patriyarka: halin kay Abraham hasta sa Exodo sa idalum ni Moises, Genesis 12—Exodo11.

B. *Ang Pagdumala sang Israel:* halin sa Exodo tubtub sa pagbun-ag kay Kristo; 1441–4 B.C.; Exodo 12—Malaquias.
   1. Ang Theocratic nga Ginharian: halin sa Exodo hasta sa Samuel; 1441–1020 B.C.
   2. Naghiliusa nga Ginharian: halin kay Saul hasta kay Rehoboam; 1020–926 B.C.
   3. Naaminhang Ginharian: halin kay Jeroboam hasta kay Hoshea; 926–721 B.C.
   4. Pabagatnong Ginharian: halin kay Rehoboam hasta kay Zedekiah; 926–586 B.C.
   5. Ang Naglig-on Liwat nga Pungsod sang Judah: halin kay Nehemias tubtub kay Kristo 516–4 B.C.[15]

---

15. Nasakop kag naulipon, ang mga Hudiyo nag-antos sang pagkabihag sa Babylonia (586–516 B.C.) pagkatapos sang malawig nga kapanahonan sang wala nausisa nga pungsudnong pagkagaruk kag sang ginbale-wala nga divine nga mga patunda (Jeremias 17, cf., Levitico 26). Ang ikaduhang kapanahonan sang mga patunda sa Israel ginpasangkad mga kapin 63 B.C. hasta sa pagkalaglag sang Jerusalem sadtong A.D. 70. Ang pagpalapta sang Israel amo ang ikaduhang administrasyon sang kinadakan nga divine nga disiplina nga nagapadayon halin sadtong A.D. 70 sa sulud sang bugos nga Panahon sang Simbahan kag sa Tribulation tubtub nga si Kristo kinaugalingong nagapabalik sang pagkatinugyanang-pungsod nga kahimtangan sang Israel sa tion sang Iya ikaduhang pagkari. Tan-awa ang pahina 56.

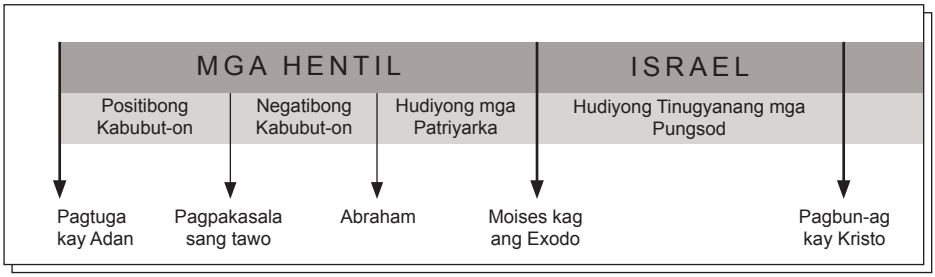

ANG THEOCENTRIC NGA MGA PAGDUMALA

II. *ANG CHRISTOCENTRIC NGA MGA PAGDUMALA:* halin sa pagbun-ag kay Kristo hasta pa sa palaabuton nga pagkabanhaw, ukon Pagsabnit, sang Simbahan.

A. *Ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiliusa:* ang Pagpakatawo ukon ang unang pagkari ni Jesu-Kristo kag sang Bag-ong Katipan nga mga Maayong Balita; 4 B.C.—A.D. 30.

B. *Ang Panahon sang Simbahan:* halin A.D. 30 hasta sa pagkabanhaw, ukon Pagsabnit sang Simbahan.

1. Ang Kapanahonan sang Wala pa ang Kanon: ang tyempo nga nagaumpisa ang Libro sang Mga Binuhatan kag nagapadayon tubtub si Juan nagsulat sang Bugna, nga nagakompleto sang kanon sang Balaan nga Kasulatan; A.D. 30–96.
2. Ang Kapanahonan Pagkatapos sang Kanon: ang sa karon nga tyempo nga ginpalakat sang Diskurso ni Kristo didto sa Ibabaw nga Kwarto (Juan 14—17), ang mga sulat sa Bag-ong Katipan, kag ang Bugna 2—3; halin sang A.D. 96 hasta sa Pagsabnit.

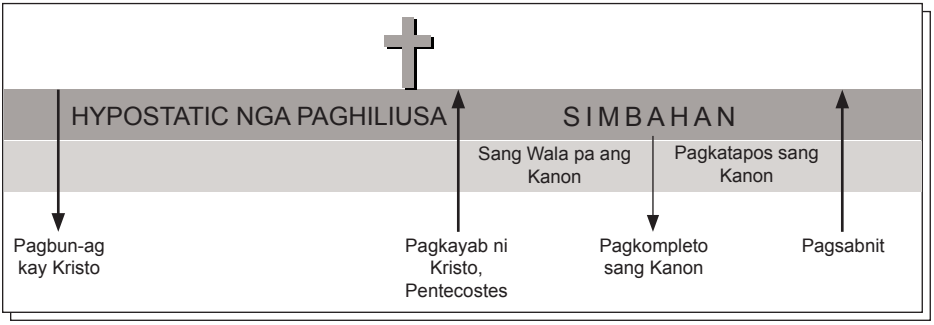

ANG CHRISTOCENTRIC NGA MGA PAGDUMALA

III. *ANG ESCHATOLOGICAL NGA MGA PAGDUMALA:* halin sa Pagsabnit hasta sa katapusan sang kasaysayan sang tawo.

A. *Ang Tribulation:* mga kapin sa pito ka tuig halin sa Pagsabnit sang Simbahan hasta sa ikaduhang pagkari ni Kristo, nga gintagna sa Daan nga Katipan, sa Olivet nga Diskurso ni Kristo (Mateo 24—25), kag sa Bugna 6—19.

1. Ang Napaslawan nga Utopia ni Satanas: halin sa Pagsabnit tubtub sa pagpahalin kay Satanas sa langit tatlo-kag-tunga ka tuig sa tion sang Tribulation.
2. Ang Dakong Tribulation: halin sa pagpahalin kay Satanas tubtub sa ikaduhang pagkari ni Kristo.

B. *Ang Millennium:* ang isa ka libo-ka tuig nga paghari ni Kristo diri sa kalibutan halin sa Iya ikaduhang pagkari hasta sa katapusan sang kasaysayan sang tawo, nga gintagna sa bug-os nga Daan nga Katipan kag sa Bugna 20.

ANG WALAY KATATAPUSAN NGA KAHIMTANGAN naga-sunud sa Millennium (Bugna 21–22).

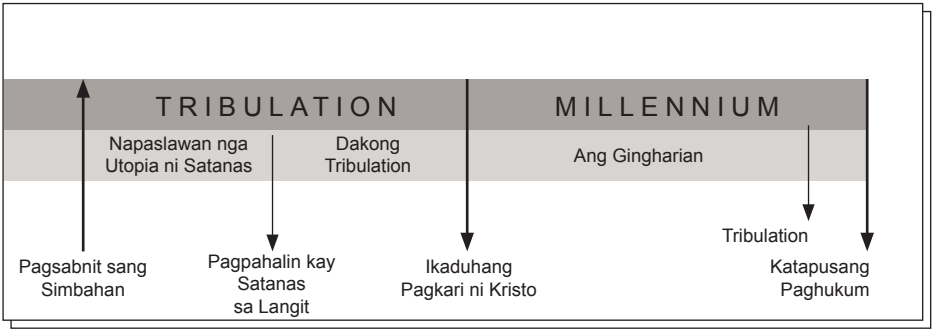

ESCHATOLOGICAL NGA MGA PAGDUMALA

Sa kabilogan sini nga pagtoon madamong malaragwayon nga mga kataga ang magamit sing pagbaylohanay sa pagdiskusyon sang mga pagdumala. Panag-on, tinion, panahon, tyempo, kapanahonan—ining pareho sang mga kahulugan nagapakita sang kalawigon sang tinion, ang parte sang kasaysayan. Ang puwede magbaylohanay nga mga porma sang pagmitlang nagamit man. Ang Pagdumala sang Israel, halimbawa, puwede tawgon ang Panahon sang Israel ukon Panahon sang Hudiyo. Kag ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiliusa gintawag man nga ang Pagpakatawo, ang pagpakatawo ni Kristo, ukon ang unang pagkari ni Kristo. Ang partikular nga kapanahonan sa idalum sang diskusyon mangin maathag halin sa konteksto (upod sa bulig sang sa ibabaw nga paglarawan).

Isa ka pang-ulihi nga punto sang terminolohiya: Ang pulong “Kristohanon” pagagamiton lamang nga may kaangtanan sa Panahon sang Simbahan. Gani, ang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi amo ang kinabuhi nga ginmando sang Dios para sa mga tumuluo nga nagakinabuhi sa sulud sang Panahon sang Simbahan.

PAGTAHOD PARA SA DIVINE NGA MGA KINALAINLAIN

Ang talan-awon sa mga pagdumala nagapahayag sang kadungganong karakter sang Dios pinaagi sa pag-uswag kag pagkasarisari sang Iya grasya. Ang kada pagdumala may ara divine nga katuyoan, nga ginsuportahan sang tamang divine nga mga kasangkapan. Ang mga kamanggaranon sang grasya nga nakahanda na sa Panahon sang Simbahan, halimbawa, nagakasibo sa espesyal nga tinutuyo sang Dios sa kinataasan nga paghimaya sa nabanhaw nga si Kristo. Ini nga katuyoan kag ini nga mga kasangkapan nagapaathag kon ngaa ang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi lain kay sa nagaawas nga grasya sang Dios sa mga tumuluo sa sulud sang iban pa nga mga kapanahonan sang kasaysayan. Ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan dapat matinguhaon agud hangpon kag gamiton ang kon ano ang gindisenyo sang Dios klaro nga para gid sa iya kag gani tugotan ang himaya sang Dios nga makit-an sa iya kinabuhi.

Sa gihapon, basi may isa ka tawo nga mamangkot, ngaa bala nga indi kabigon ang Bibliya bilang ang solo nga intero? Indi bala ina mas simple? Ngaa bala nga komplikaduhon gid ang mga butang upod sining mga kinalainlain. Ang pangunang kabangdanan amo nga ang Bibliya mismo ang kaugalingon sini nagahimo sining mga pagbahinbahin. Ang mga pagpadayon *kag* mga kinalainlain nga ginpasad sang labaw nga kagamhanan sang Dios kinahanglan magbaton sang aton kompletong pagtahod, tungud sila nagapahayag sang butang nahanungud sa Iya. Ang paghiusa sang Pulong sang Dios sa pagkamatuud nagrepresentar sa sini nga doktrina nga nagapresentar sang mga kaangtanan sa tunga sang sarisari nga mga parte sang Bibliya.

Ang ikaduha nga kabangdanan para sa pagkilala sang

mga kinalainlain sa Bibliya amo nga ang tumuluo nagakinahanglan makahibalo kon sa ano nga pamaagi ipalakat ang iya kinabuhi. Samtang siya nagatoon sa paggamit sang kon ano ang ginhatag sang Dios sa iya, makatalupangud siya sang divine nga mga palisiya kag mga pagkabutang nga mga lehitimo para sa iban pa nga mga pagdumala apang ina indi diritso nga magapalakat sang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi. Kon daw sa may mga pagsupok, sa diin bala nga sugo ang dapat niya sundon? Kon may mga pamangkutanon, nagakinahanglan siya sang mga sabat. Ang doktrina nahanungud sang mga pagdumala nagasangkap sang bibliyanhong mga sistema sang pagpakahulugan para sa paghangup kon ngaa bala ang pat-ud nga divine nga mga kasangkapan indi pa handa nga gamiton sa karon nga tion, subong man ngaa bala nga ang iban iya magamit na sa karon nga tion.

Wala gid ini nagakahulugan nga ang tumuluo makapudyot kag makapili sang kon diin sinang divine nga mga sugo ang gusto niya sundon. Ang kada pagdumala administrasyon sang Dios, indi iya sang tawo, kag ang Dios nagahatag sang malig-on kag nagakaigong pagtuytuy para sa tagsa ka kapanahonan sang kasaysayan. Ang nagaabante nga mga tumuluo indi mga malalison ukon ara sa katalagman sang pagkawalay ginakilala nga kasugoan simple tungud kay wala sila nagapanilag sang mga sulundan nga ginpahayag sang Dios para sa iban pa nga panahon. Sa pagkamatuud, ang ila espirituhanong pagtubo nagahalin sa *pagkamasinulundon* sa mga pagtudlo sang Dios para sa karon nga pagdumala. Ang doktrina nahanungud sang mga pagdumala nagapahaganhagan sang mga pagduhaduha sang Kristohanon nahanungud sang kon ang Dios nagahimo sa iya nga responsable ukon indi para sa pagpanilag sang pat-ud nga mga aplikasyon. Ini nagahatag sang direksyon sa iya kinabuhi, nagapahilway sa iya halin sa dimatuud

nga kahulugan sang obligasyon ukon sang pagkasal-an, kag tungud sang pagsabat sang iya mga pamangkutanon nagapapagsik sa iya agud magkalkal pa gid sing mas madalum sa mga kamanggaran sang Pulong sang Dios.

Ang naedukar-sing maayo nga tumuluo may kasarang magpaanggid kag magtan-aw sang pagkalain sang mga pagdumala. Makahangup siya sang mga pakahulugan sang madamong mga pahayag subong sang:

> Wala kamo sa idalum sang kasugoan [kasugoan ni Moises, nga may kaangtanan sa Israel][16] kondi sa idalum sang grasya [ang plano sang Dios para sa Simbahan]. (Mga Taga-Roma 6:14*b*, NASB)

> Apang karon ina nga pagtoo [kon ano ang gintoohan, ang misteryo nga doktrina nahanungud sang Simbahan] nag-abot, wala na kita sa idalum sang manugtudlo [ang Kasugoan ni Moises nga nagatudlo sang dalan pakadto sa kay Kristo]. (Mga Taga-Galacia 3:25, NASB)

> Busa indi pagtugoti ang bisan isa nga magtindog bilang inyo manughukum nahanungud sa . . . mga butang [makahuluganong ritwal sa Daan nga Katipan] nga amo ang landong *lamang* sang kon ano ang mag-abot; apang ang lawas iya ni Kristo [nga amo ang naghimo sang halimbawa para sa kinabuhi sang tumuluo sa karon nga pagdumala]. (Mga Taga-Colosas 2:16–17, NASB)

16. Ang Kasugoan ni Moises gindiskusyonan sa mga pahina 50–55, 92–93.

Ang pagtoon sang wala pa kita magasangkap sang pag-balayon para sa paghangup sang Pulong sang Dios. Ini man magabulig sa pagprotekta sang Kristohanon sa dipagpaklaro sang bibliyanhon nga mga kinalainlain, sa pagtuis sang matuud nga sa pagtolon-an nga kahulugan sang pag-alalangay, kag sa sayup nga paggamit sang divine nga mga sugo. Ang doktrina nahanungud sang mga pagdumala nagatudlo kon ano bala ang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi—kag kon ano bala ang indi.

Ikatatlong Bahin

ANG THEOCENTRIC NGA MGA PAGDUMALA

ANG PANAHON SANG MGA HENTIL

Positibo nga Kabubut-on

ANG PAGDUMALA SANG MGA HENTIL NAGALAKIP sang tatlo ka mga pagbinahinbahin: ang panahon sang positibo nga kabubut-on, ang panahon sang negatibo nga kabubut-on, kag ang panahon sang mga patriyarka nga Hudiyo.

Ang panahon sang positibo nga kabubut-on naglakip sang duha lamang ka mga tawo sa sulud sang indi pat-ud nga kalawigon sang panahon. Si Adan kag ang babayi, nga ang ngalan si *(Ishah)*, mga gintuga nga perpekto sa lawas, kalag, kag espiritu. Sila nagpuyo sa perpektong palibot sa sulud sang Hardin sang Eden. Sila nagbaton sang diritso nga

pagpahayag halin sa Dios sang ang pagka-Dios ni Kristo, nga amo ginpahayag nga myembro sang Makagagahum nga Dios (Juan 1:1–4; Mga Hebreo 1:1–3), naglakat kaupod nila sa mga kagab-ihon, Genesis 3:8). Wala sang nasulat nga kanon sang Balaan nga Kasulatan nga ginkinahanglan, wala man nagkinahanglan sang kaluwasan tungud kay ang tawo wala pa nakasala. Ang makasaysayang rekord sang sini nga kapanahonan makit-an sa Genesis 1:26—3:1, nasulat sa handumanan ni Moises sa idalum sang pagpapagsik sang Dios Balaan Espiritu, nga nagpasigurado sang perpektong katama sang rekord (1 Pedro 1:21).

Ining kapanahonan sang positibo nga kabubut-on, ukon pagkaperpekto, ukon 'pagkainosente' nga kon kaisa gintawag sing subong sini tungud sang kawalay sala, ginkilala pinaagi sa duha ka divine nga mga institusyon: kabubut-on kag pag-asawahay. Pinaagi sa pagtanum sang kahoy sang kahibalo sang maayo kag kalautan sa tunga sang Hardin kag sang pagdumili sang bunga sini, ang Dios naghimo sang kinabubut-on nga harambalon sing klaro: ang pagkamasinulundon ukon pagkadimasinulundon sa Dios.[17] Ang unang kahitaboan sa pag-asawahay mahapos hangpon. Subong nga ang Dios nagtuga kay Adan ang manugdumala sang kalibutan (Genesis 1:26–28; 2:19–20), ang Dios naghatag man sa iya sang awtoridad labaw kay *Ishah* (Genesis 2:18, 20, 23).

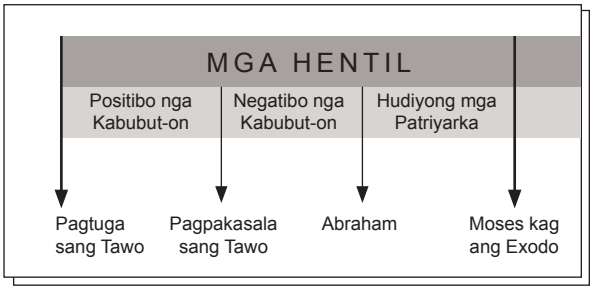

ANG PANAHON SANG MGA HENTIL

Ang pagpakasala sang tawo naglakip sang kapaslawan

17. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios* (2017). 32–38.

sang tawo sa kada divine nga institusyon. Parehong ang lalaki kag ang babayi nagkaon sang ginadili nga bunga, ang paglapas sang kinabubut-ong harambalon. Pinaagi sa pagpahiuyon kay Satanas, ang babayi nagbale-wala man sang awtoridad sang iya bana. Kag ang lalaki, pinaagi sa pagbaton sang bunga halin sa kamut sang iya asawa, napaslawan siya sa paggamit sang awtoridad labaw sa iya.

Pagkatapos sang Pagpakasala, ang Dios nagsakdag sang institusyon sang kabubut-on pinaagi sa pagpabilin sang lalaki kag babayi nga responsable tungud sang ila mga desisyon (Genesis 3:11–19). Iya ginpasugtan ang institusyon sang pag-asawahay pinaagi sa pagpalig-on liwat sang papel sang bana labaw sa asawa (Genesis 3:16). Bisan sang mga pagbaylo nga nangin resulta tungud sang Pagpakasala, ang pagpadayon sang divine nga institusyon amo ang naunang halimbawa sang pagpadayon halin sa isa ka kapanahonan sang bibliyanhon nga kasaysayan pakadto sa sunud.

Indi ang tawhanon nga pagkaperpekto, perpektong palibot, divine nga mga patunda, ni ang divine nga mga institusyon niyan sa pagkamatuud ang nagapabilin sang tawo sa orihinal nga sala. Ang tawhanong kabubut-on matuud gid nga hilway. Dugang pa, ang ginakinahanglan kaayo nga mga leksyon halin sa panahon sang positibo nga kabubut-on magamit gihapon sa aton sa sini nga panahon, tungud kay ang pat-ud nga mga panghitabo didto sa Hardin nagalaragway kag nagapasanag sang mga palatukuran nga makit-an sa doktrina nahanungud sang Panahon sang Simbahan. Halimbawa, makit-an naton nga indi ang perpektong palibot ni ang huwaran nga pagasawahay ang makasulbar sang labing pangunang mga palaligban sang tawo, nga mga nasulbar pinaagi sa grasya sang Dios (Mga Taga-Filipos 4:11–13; Mga Taga-Efeso 5:22–33).

Negatibo nga Kabubut-on

Ang panahon sang negatibo nga kabubut-on nagsugod sa pagpakasala sang lalaki, si Adan kag ang babayi sa karon mga diperpekto sa gowa sang Hardin sang Eden. Parehong mga tumuluo ni Ginoong Jesu-Kristo, nga nagpahayag sang Iya kaugalingon bilang ang Similya sang babayi (Genesis 3:15). Bilang isa ka tumuluo, ang babayi gintawag Eba, "Iloy sang tanang buhi," pinaagi sa pagkilala sang papel sang babayi sa pag-abot sang ginsaad nga Manluluwas (Genesis 3:20; Isaias 7:14; Mateo 1:20–23; 1 Timoteo 2:15*a*).

Sa tion sang ila orihinal nga mga sala, si Adan kag Eba nawad-an sang kahimtangan sing pagkaperpekto. Sila nangin patay sa espiritu—nahamulag sa Dios kag bug-os nga walay kasarang sing relasyon upod sa Iya (Genesis 2:17; 3:8). Orihinal nga trichotomous (may lawas, kalag, kag espiritu), si Adan kag Eba nangin dichotomous (lawas kag kalag lamang). Ang pagtoo kay Kristo nagdala sang pagkatawo liwat, nga nagpabalik sang tawhanong espiritu, nagahimo liwat sa ila nga trichotomous. Ang tawhanong espiritu pirmi gid nangin kinahanglanon para sa relasyon upod sa Dios (1 Mga Taga-Corinto 2:12–14).

Sa bug-os nga kasaysayan sang tawo, upod ang pagkatawo ni Kristo subong ang solo nga walay labot, ang tagsa ka kaliwatan ni Adan kag Eba matawo nga dichotomous kag nagapabilin nga patay sa espiritu tubtub siya sa kinaugalingon nga nagatoo kay Kristo (Juan 3:18). Sa tanan nga mga pagdumala, ang tanan nga nagatoo kay Kristo sa sina gid nga tion matawo liwat kag mangin trichotomous, nga nagaangkon sang lawas, kalag, kag tawhanong espiritu (1 Mga Taga-Tesalonica 5:23).

Wala pa sing kanon sang Balaan nga Kasulatan sa panahon sang negatibo nga kabubut-on. Ang Dios nagpahayag sang Iya kaugalingon sa tawo pinaagi sa mga dam-

go, mga panan-awon, sa anghelon nga mga pagpakita, kag, subong sang didto sa Hardin sang Eden, pinaagi sa dirikta, lawasnong mga pagpakita pinaagi sa porma sang kitaon nga mga pagpakita sang Dios (ang wala pa nagpakatawo nga mga pagpakita ni Jesu-Kristo). Ang espirituhanong awtoridad gingarantiya sa pangulo sang pamilya, nga amo ang nagapangamut sang pagkapari sang pamilya.[18] Pinaagi sa sining sistema sang awtoridad, ang ginpahayag sang Dios nga kamatuuran ginpalapnag sa katawhan pinaagi sa pagmitlang kag sa makita nga mga ritwal nga naglakip sang balaan nga mga adlaw kag sang mga paghalad sang sapat (Genesis 3:21; 4:4; 8:20). Ang makasaysayan nga rekord sang sini nga kapanahonan makit-an sa Genesis 3:7—11:32, sa liwat nasulat sa handumanan ni Moises.

Walay tawhanong misyonaryo nga ahensya ang ginkinahanglan luwas sa kada isa nga mga tumuluo nga nagadala sang Pulong sang Dios sa katawhan sa ila nga palibot. Ara ang Maayong Balita sa porma sang mga saad sang manugabot nga Manluluwas (Genesis 3:15), nga ginlaragway sa mga halad nga sapat: ang inosente nga ginhukman sa lugar sang sal-an. Sugod pa sang pagpakasala sang lalaki, ang palaagihan sang kaluwasan sa tagsa ka pagdumala pirmi gid pinaagi sa pagtoo sa kay Ginoong Jesu-Kristo subong nga ginpahayag Siya sa sina nga tyempo (Mga Taga-Roma 4:1–16; Mga Taga-Galacia 3:6–9, 26).

Ang kapanahonan sang negatibo nga kabubut-on nagumpisa sa isa ka lenggwahe, isa ka rasa, kag isa ka kultura, apang wala sa sini ang antropolohiyang mga paghiliusa ang nakasulbar sang mga palaligban sa tawhanong mga relasyon ukon sa relasyon sang tawo sa Dios. Dugang pa, ang ikatatlong divine nga institusyon, ang pamilya, gindugang sa kabubut-on kag sa pag-asawahay. Apang

18. Tan-awa ang mga pahina 47–49, 209–13.

indi ang pangginikanan nga awtoridad ni pangpamilya nga mga pagtilingob ni ang pagkapari sang pamilya ang nagpamugong sang unang tuyo nga pagpatay, sa diin ginpatay ni Cain ang iya utod nga si Abel (Genesis 4:8).

Ang kalautan naglapnag sang gulpi sa sulud sing panahon sang negatibo nga kabubut-on (Genesis 6:1–7), kag ang Dios naghimo sang grabe nga pamaagi agud mapunggan ang katawhan sa pagguba sang kaugalingon sini. Ang Bugos Kalibutan nga Anaw nagpaiway sang pamilya lamang ni Noe, ang isa ka pamilya sang tumuluo nga nagpabilin nga matuud sa plano sang Dios.[19] Pagkatapos sang Anaw ang Dios nagliwatliwat sang Iya pakamaayo kag pagpapagsik, nga ginhatag sa Hardin, nga "magmabungahon kag magbuad" (Genesis 9:1; cf., 1:28), apang kaupod ang pat-ud nga mga pagbaylo nga ginpasad nahanungud sa pagkaon (Genesis 9:3; cf., 1:29–30). Ari pa ang nangin lain pa nga pahalimbawa sang pagbaylo batok sa isa ka senaryo sang pagpadayon: Halin sa mga anak nga lalaki ni Noe naggowa ang tatlo ka mga grupo sang mga Hentil, ang mga kaliwatan ni Shem, Ham, kag Japheth, nga sa kadugayan nangin nagkalainlain nga mga pungsod kag mga rasa (Genesis 10:32).

Ang nagsunud sa Anaw isa pa ka kalautan nga nag-ilis nga nagtapos sa tore sang Babel (Genesis 11:1–9). Didto ang nagpakasala nga tawo nagdahum nga siya mahimo "makalambot sa langit" pinaagi sa iya kaugalingong abilidad kag paghiliusa nga paghimakas. Ang tawhanong mga nadangatan kasami nga makadalayaw. Sila may malaut nga epekto, apang bisan pa sina, kon ang maathag nga kaalamon nagalipud sang reyalidad sang iya bug-os nga pagkahamulag sa Dios ukon nagahalili sa grasya sang Dios bilang ang isa ka tinuud nga kasulbaran sa pangunang mga palaligban sang tawo. Didto sa Babel, gani, ang Dios

19. Thieme, *Pagpahayag sang Kadaugan*.

nagpugong sang kapasidad sang tawo para sa kalautan. Ang Dios nagsaad pagkatapos sang Anaw nga indi na gid Niya liwat "pagahimalauton ang duta tungud sang tawo" (Genesis 8:20–22; 9:8–17), ang indi mabaylohan nga kasugtanan nga nagapabilin sa pagkamatuud pinaagi sa tanang henerasyon bilang parte sang pagpadayon nga nagapalakat sang mga pagdumala. Matuud sa Iya kaugalingong kasugtanan ang Dios wala naghimo sang masangkaron nga mga pagbaylo sa kinaiyahan (subong sang didto sa Pagpakasala kag didto sa Pag-anaw). Sa sini nga tinion Siya nagpatigayon sa kalautan pinaagi sa "pagpagamo sang lenggwahe sang katawhan," nga epektibong nagpaburulagbulag sang katawhan sa mga grupo agud nga indi mahapos ang pag-estoryahanay sa kada isa (Genesis 11:9).

Amo ina nga ang Dios nagpasad sang ika-apat nga divine nga institusyon: ang pungsudnong linalang. Iya ginlapta ang katawhan gani ang mga dulonan sa tunga sang katawhan magalimita sang nasakupan sang bisan anong pagpahayag sang pagkamataastaason sang tawo kag magabalabag sang paglapnag sang kalautan (Genesis 11:8). Bisan sa karon nga panahon, ang internationalism, ukon ang paghulag agud pag-isahon ang kalibutan sa idalum sang isa ka gobyerno, nagapahulam sang kaugalingon sini sa kalautan sa dako kaayo nga talaksan kag nagapamatok sa plano sang Dios. Ang pagpatumod ni Pablo sa mga Athenian nagapasad sini nga palatukuran para sa Panahon sang Simbahan, nga nagatugot sa mga Kristohanon agud gamiton ining dumaan nga leksyon halin sa Babel pakadto sa karon nga pagdumala. Si Pablo nagapatalupangud nga ang katuyoan sang Dios sa pagbulagbulag sang mga pungsod kag paghan-ay "sang mga dulonan sang ila ilistaran" amo "nga sila dapat magpanglaghap sa Dios" imbis sang sobra nga pagdayaw sa mga nadangatan sang tawhanong pagkamangin-alamon, nga sa diin ginsambit ni Pablo sa pilosopiya, eskultura, kag binalaybay sang Greyigo (Mga

Binuhatan 17:26–27; cf., 17:21, 23, 28).[20]

Hudiyong mga Patriyarka

Ang panahon sang Hudiyong mga patriyarka nangin pasaylosaylo nga kapanahonan sa diin magapabutwa ang Pagdumala sang Israel. Sa sini nga kapanahonan ang Dios nagpundar sang Hudiyong rasa; sa Panahon sang Israel Siya magapasad sang Hudiyong pungsod. Bisan nga wala pa sing nasulat nga Balaan nga Kasulatan, ang Dios nagsulud sa isa ka kasugtanan, ukon sinumpaan nga kontrata, sa kay Abraham (Mga Hebreo 6:13–18), ang banwahanon sang edukado kaayong ikatatlong dinastiya sang Ur (Genesis 11:31). Sa isa ka kasugtanan, isa ka partido ang nagahimo sang paborable nga personalidad pakadto sa isa pa ka partido. Ang Dios nagsaad sing walay kondisyon nga "himoon [si Abraham] nga isa ka dako nga pungsod." Si Abraham nagtoo sa Dios, kag sa edad nga setentay-singko nagsunud siya sa mga pagtudlo sang Dios nga biyaan ang iya puluy-anan kag magsaylo "sa duta nga Akon ipakita sa imo" (Genesis 12:1–4; Mga Hebreo 11:8–10). Ang ikaapat nga divine nga institusyon nagdala sang bag-ong pagkakinahanglanon subong nga ang Dios nagpreparar agud magpundar sang partikular nga pungsod pinaagi sa pagporma sang bag-ong rasa sang katawhan. Ang Iya katuyoan indi lamang punggan ang kalautan sa kalibutan kondi maghimo man sang isa ka modelo para sa proteksyon sang kinabuhi, kahilwayan, pagkapribado, kag pagkabutang sang tawo sa sulud sang kaugalingong mga dulonan sang isa ka pungsod. Ang Israel ang mangin halimbawa sang mga kasugoan sang divine nga katukuran. Dugang pa, ang espirituhanong mabakod nga epekto sang

20 Thieme, *Kahilwayan pinaagi sa Kadaugan sang Militar* (2020), 21–26.

sini nga bag-ong rasa kag bag-ong pungsod magapadayon sa walay katubtuban.

Si Abraham natawo nga isa ka Hentil. Gani nagpabilin siya tubtub nakalambot siya sa espirituhanong pagkahamtong sa nobentay-nwebe anyos nga kagulangon. Dayon sa paghimo sang pagtuli nangin orihinal siya nga Hudiyo, ang amay sang Hudiyong rasa (Genesis 17:1–21). Ang pagtuli amo ang nangin ritwal sang pagpamatuud kag pagkilala nga ang divine nga kasugtanan ginkinahanglan sa iya. Ang ritwal nagapakahulugan sang mga pakamaayo nahanungud sang ginpabalik nga kapagsik sa pakighilawas nga sa diin ang Dios "magapabuad sang similya [ni Abraham] subong ang mga bitoon sa mga kalangitan" (Genesis 22:15–18; Mga Taga-Roma 4:17–21; Mga Hebreo 11:11–12). Ang pagkamasinulundon ni Abraham nagpakita sang iya espirituhanong pagkahamtong nga pagsalig sa mga saad sang Dios. Ang mga Hudiyo mangin isa ka pinasahi nga pagpakita sang himaya sang Dios sa tunga sang mga pungsod sang kalibutan.

Ang Dios nagpamatuud sang Iya kasugtanan sa nagatoo nga anak nga lalaki ni Abraham, si Isaac (Genesis 26:3–5), kag nagpamatuud liwat sini sa iya nagatoo nga apo, si Jacob (Genesis 28:13–15; 35:11–12). Ang Hudiyong rasa, gani, isa ka espirituhanon sa ginhalinan, panaog halin kay Abraham, Isaac, kag Jacob, ang kada isa nga nangin isa ka tumuluo sa Manluluwas, si Ginoong Jesu-Kristo (Genesis 15:6). Ang dose ka mga anak nga lalaki ni Jacob mga Hudiyong patriyarka, ang mga manugpundar sang mga tribu sang Israel.

Ang walay kondisyon nga kasugtanan sang Dios sa kay Abraham, Isaac, kag Jacob isa ka walay katapusan nga kasugtanan. Ang Hudiyong rasa permanente. Ang pagkaara sini nagadepende lamang sa Dios. Ang walay katapusan nga panublion sang Israel parehong espirituhanon kag etniko,

subong sang ginsaad sang Dios. Iya igapreserba ang natawo liwat nga Hudiyong rasa kag ang Hudiyong pungsod sa bug-os nga kasaysayan kag sa eternidad (Genesis 13:15; Bugna 21:12).

Busa, isa sa madamong mga pakamaayo nga magabot sa katawhan pinaagi sa Hudiyo amo ang isa ka pangmadugayan nga pagpakita sang pagkamatutum sang Dios. Iya ginpasalig ang Iya kaugalingon sa partikular nga mga saad nga Iya tipigan sa sulud sang tanang mga pagbaylo sang kasaysayan sang tawo. Diri sini nakadepende ang pagpapagsik para sa kay bisan sin-o nga nagasalig sa Iya. Ang mismong pagkaara sang mga Hudiyo isa ka pamatuud para sa tanan agud makit-an nga ang Dios nagatipig sang Iya pulong. Bisan pa kon ang kadamoan sang mga Hudiyo mismo ang ila mga kaugalingon magsikway sa Iya, bisan pa kon ang pungsod makadanlog didto sa pagkagaruk, bisan pa kon Siya kinahanglan magdisiplina sing grabe sang Iya katawhan, ang saad magapabilin gihapon. Ang Dios wala gid nagauntat sing pag-amuma sang Iya katawhan. Ang Israel may palaabuton, sigurado subong sang ginsaad sang Dios kay Abraham. Nahanungud sang pagpadayon kag pagbaylo, ang kasugtanan sang Dios sa Israel kag ang literal nga katumanan sini mga ginlala pahimo sang henero sang kasaysayan nga nagapabilin nga bug-os bisan kon ano man ang ginapasad sang Dios sa iban pa nga mga pagdumala.

Ang ginhalinan sang Hudiyong rasa nagalaum sang importanteng pagkalain sa tunga sang Israel kag sang Simbahan. Ang Dios nagpundar sang mga Hudiyo subong sang bag-ong *sa rasa* nga linalang. Sa kalainan, ang Simbahan amo ang “bag-ong *[espirituhanong]* mga kaliwatan” (2 Mga Taga-Corinto 5:17). Ang natawo liwat nga mga Hudiyo amo ang mga pinili nga katawhan kag pungsod sang Dios, samtang ang Simbahan nagalakip sang mga tumuluo sang tagsa ka rasa kag nasyonalidad.

Ang panahon sang mga patriyarka nagtapos sa mga Hudiyo bilang mga ulipon sa Egypt. Si Moises natawo sa sulud sang panahon sang mga patriyarka, apang ang ulihing kuwarenta ka tuig sang iya kinabuhi nasakup sang nagsunud nga pagdumala, ang Panahon sang Israel. Si Abraham amo ang amay sang Hudiyong rasa; si Moises ang amay sang Hudiyong pungsod.

Samtang ang populasyon sang kalibutan nagatubo kag ang mga pungsod nagbuad, ang Dios nagsugod sa pag-patigayon sa tawo sa isa ka bag-ong pamaagi pinaagi sa mga kasugtanan nga nag-anunsyo sang pagkapundar sang pungsod sang Israel. Ang Israel amo ang mangin tinugya-nan nga pungsod sang Dios, ang Iya ginprotektahan nga representante diri sa kalibutan nga sa diin Iya pagasaligan sang tawhanong pagkamanunulat kag manugtipig sang nasulat na nga divine nga pagpahayag.

ANG PAGDUMALA SANG ISRAEL

Ang Pinili nga Pungsod sang Dios

Ang Panahon sang Hudiyo may kaangtanan sa *pungsod* sang Israel. Ang mga Hudiyo nangin isa ka pungsod sang ang Dios nanguna sa ila pagowa sa Egypt, nga magatapos sinang pagkambyo sang panahon sang mga patriyarka sa diin Iya ginpasad ang rasa sang Hudiyo. Subong sang sa panahon sang Hudiyong patriyarka, ang katawhan nasa-kupan gihapon sang dako nga populasyon nga nabahin-bahin sa madamong mga lenggwahe, mga kultura, kag mga pungsod. Subong sadto anay, ang tanang apat ka divine nga mga institusyon nagpabilin nga epektibo, subong ginpangalanan, kabubut-on, pag-asawahay, ang pamilya,

kag ang pungsudnong linalang.[21] Kag subong sadto anay, ang kaluwasan sa bug-os kalibutan nagpadayon nga mangin pinaagi sa pagtoo sa kay Kristo sang pagpahayag sa Iya. Apang tungud sang Exodo, ang Dios nagpasad sang isa ka partikular nga pungsod agud magpresentar sa Iya bilang Iya ahensya sang misyonaryo diri sa kalibutan. Ang espirituhanong paranublion sang Israel nagpadayon, subong nga ini nagsugod pinaagi sa pagtoo ni Abraham, Isaac, kag Jacob: Ang mga Hudiyo nagpahayag sang ila pagtoo sa Dios samtang sila nagahalad sang kordero sa Paskwa. Ang pinili nga pungsod pagahatagan sang divine nga panublion nga nasulat kag magapakita sang karakter sang Dios subong nga wala gid sadto anay sa kasaysayan (Deuteronomio 4:6–8, 32–40)

Ang Dios nagpili sang Israel nga mangin pakamaayo sa bug-os nga katawhan (Genesis 12:2–3; Amos 9:12; cf., Mga Binuhatan 15:17). Iya ginhimo ini nga pungsod nga manugbaton, manugtipig, kag manugpalapnag sang nasulat na nga kanon sang Balaan nga Kasulatan. Indi lamang nga ang Israel magasangkap sang tawhanon nga manunulat sang Daan nga Katipan nga kanon, kondi sang kasaysayan kag hilikuton sang Israel mismo ang kaugalingon sini iga-rekord sa walay katubtuban sa Balaan nga Kasulatan. Ang Dios sang Israel, nga amo si Jesu-Kristo, ang Ikaduhang Persona sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios (Lucas 1:68), sa kinaugalingon nga nagdumala sang theocratic

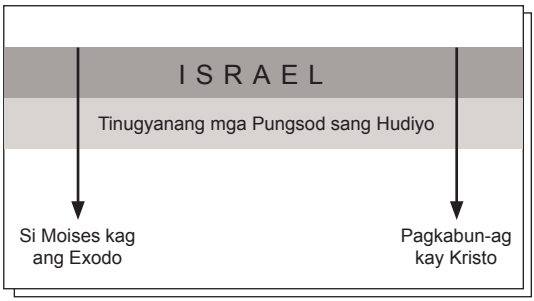

ANG PANAHON SANG ISRAEL

21. Ibid., 9–38.

nga ginharian. Walay nangin pagbahinbahin sa tunga sang espirituhanon kag sibil.[22] Ini ginpakita sa kay Moises sang wala pa ang Exodo (Exodo 3—4), nga ginliwat sa kay Josue sa tion sang pagsulud sa Duta (Josue 5:13–15), kag nagkasubo sang ang nagtalikod sa tinoohan nga katawhan nagsininggit para sa isa ka tawhanong hari (1 Samuel 8).

Agud ipalapnag ang Iya grasya sa katawhan pinaagi sa Iya pinili nga pungsod, ang Dios naghatag kay Moises sing direktiba sang kasugoan para sa Israel. Ang Kasugoan ni Moises isa ka talagsahong legal nga sistema nga nagpaathag sang kahilwayan kag sibil nga responsibilidad sa Israel para sa mga tumuluo kag sa mga ditumuluo man. Ang Kasugoan nagasaysay man sang eksaktong espirituhanong mga seremonya sa diin ang mga Hudiyo magasimba sa Dios. Tungud kay ang ila Dios amo man ang ila hari, nangin responsibilidad ini sang tanan sa Israel nga magatuman sang Kasugoan ni Moises bilang parte sang Hudiyong pungsudnon nga pagkinabuhi, bisan pa nga ang espirituhanong mga kasangkapan nangin makahuluganon sing husto para sa mga tumuluo lamang. Bilang solo, ginhiusa nga kabilogan, ang Kasugoan ni Moises nagsentro sa Tabernakulo (kag sa kadugayan ang Templo) sa diin ang presensya sang Dios nagpuyo. Ang mga halad, mga ritwal, kag ang balaan nga adlaw nga mga pagtuman nga ginhiwat didto nagpaabot sang adlaw nga ang Dios magaabot sa unud bilang ang ginsaad nga Manluluwas. Para sa hanay nga paghiwat sang sini nga mga ritwal kag para sa ginasambit nga pagpalapnag sang nasulat na nga Pulong sang Dios, ang Kasugoan nagpasad sang Lebitanhong pagkapari (Deuteronomio 31:9–13; 33:10).

Ang Kasugoan ni Moises isa ka bag-ong makapatingala nga butang, isa ka masangkaron nga sistema sang espiri-

22. Tan-awa ang mga pahina 99–101, 110–13, 139.

tuhanong mga ordinansa kag mga kasugoan sang divine nga katukuran sa Israel sa idalum sang dayondayon nga kadumalahan sang Dios. Madamo sang mga kasangkapan sa sini ang nagapangopya sang divine nga mga kasugoan nga ginhatag sa Pagdumala sang mga Hentil sadtong wala pa sing napili sa ara nga pungsod. Ining pagpadayon ara tungud kay ang etniko nga panublion sang Israel naghalin sa sinang naunang panahon kag tungud kay ang divine nga pagtuytuy para sa kada panag-on sang kasaysayan sang tawo nagahalin sa parehong walay pagbaylo nga ginhalinan, ang Dios mismo ang Iya kaugalingon.

Ako maghatag sang pamaagi sang pagkinabuhi para sa mga banwahanon sang Israel bilang ang *ritwal nga plano sang Dios*, sa pagkalain dira sa *protokol nga plano sang Dios* para sa mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan.[23] Ang mga ritwal nga ginsugo sang Kasugoan ni Moises amo ang madramahon nga "landong sang kon ano ang mag-abot" (Mga Taga-Colosas 2:17; Mga Hebreo 8:5; 10:1). Sila ang mga halimbawa kag mga bulig sa pagpanudlo nga nagalaragway kay Kristo, sang kaluwasan, kag pagpakig-upod sa Dios. Ang katungdanan sang Lebitanhong pagkapari kag ang kada adlaw nga kinabuhi sang naglakip sang pag-intra sang kada isa mga seremonya nga naglarawan sining dalagko kaayo nga mga doktrina. Sang ulihi sadtong pag-abot ni Kristo pinaagi sa unud, ang reyalidad nagtuman sang mga landong, nga nagahimo sining matahum kaa-yong panublion sing mga ritwal nga gulpi lang naligaran na (Mga Hebreo 8:13). Ang bag-ong direktiba amo ang ginkinahanglan, kag ang bag-ong direktiba ginsangkap.[24]

Karon sa Panahon sang Simbahan ang pamaagi sang pagkinabuhi sang tumuluo nagapaklaro sang gamhanan-sa

---

23. Ang pagsaysay sang protokol nga plano sang Dios nagasugod sa pahina 154. Tan-awa man ang Thieme, *Levitical Offerings* (1973).
24. Tan-awa ang mga pahina 94–96.

tanan nga reyalidad imbis sang landong. Ang ritwal nga plano sang Dios nagapabilin nga parte sang Balaan nga Kasulatan, nga nagadokumento sang pagkamatutum sang Dios kag nagasaysay sang Persona kag trabaho ni Kristo. Busa, ang madalum nga pagtoon nahanungud sang Panahon sang Israel, nga makit-an sa Exodo 12 tubtub sa libro sang Malaquias, isa ka kinahanglanon kag mataas nga makapanudlo nga parte sang kahibalo sa doktrina sang Bibliya sang tagsa ka Kristohanon.

Ang Israel nagpakita kag nagpalapnag sang grasya sang Dios, ang pinakadako nga pagpahayag nga sa diin amo nga siya mangin pungsod nga pinaagi sini ang Manluluwas matawo sa kalibutan. Ang pagkasunud-sunud sang mga saad nga nagagarantiya sang pag-abot ni Kristo, nga nagaumpisa sa "Semilya" ginpahayag kay Adan kag Eba (Genesis 3:15) kag nagapadayon sa mga saad nga ginhimo sa kay Noe (Genesis 9:26), nga nagprogreso pa gid sing sigurado. Ang Manluluwas mag-abot halin sa rasa ni Abraham, Isaac, kag Jacob, halin sa pungsod sang Israel, halin sa tribu sang Judah, halin sa pamilya ni Jesse; halin sa harianon nga kaliwatan ni Haring David. Sugod sang pagkapundar sang Hudiyong rasa, ang mga saad sang kaliwatan sang manluluwas nagkadungan sa mga kasugtanan sa tunga sang Dios kag sang Iya piniling katawhan.

Divine nga mga Kasugtanan sa Israel

Ang pungsod sang Israel ginpaathag pinaagi sa lima ka divine nga mga kasugtanan. Ang unang duha ka mga kasugtanan, ginsumpaan sa sulud sang panahon sang mga patriyarka, nagpreparar sang palaagihan sing pagpundar sang pungsod. Ang Dios naghimo sang nabilin nga tatlo pagkatapos nga ang Hudiyong rasa nangin Hudiyong pungsod.

1. *Ang Kasugtanan kay Abraham* (Genesis 12:1–3; 13:16; 22:15–18; 26:4; 28:14; 35:11; Exodo 6:2–8).
2. *Ang Palestinian nga Kasugtanan* (Genesis 13:15; 15:18–21; 26:3–5; 28:13–15; 35:12; Exodo 6:4, 8; Numeros 34:1–12; Deuteronomio 30:1–9; Josue 1:2–4; Jeremias 32:36–44; Ezequiel 11:16–21; 36:21–38).
3. *Ang Kasugoan ni Moises* (Genesis—Deuteronomio).
   a. Codex I: Ang Direktiba sang Kahilwayan (ang Decalogue, ukon Ang Napulo ka mga Sugo).
   b. Codex II: Ang Espirituhanong Direktiba (nagalakip sang kompletong, pagpresenta sing landong ni Kristo kag sang Iya pagluwas nga trabaho [Christology kag soteriology]).
   c. Codex III: Ang Sistema sang mga palatukuran sang Katukuran (sibil nga mga pamalaod para sa Israel).
4. *Ang Kasugtanan kay David* (2 Samuel 7:8–17; Salmo 89:20–37).
5. *Ang Bag-ong Kasugtanan sa Israel* (Jeremias 31:31–34; cf., Mga Hebreo 8:8–12; 10:15–17).

Ining tumalagsahong mga kasugtanan napaathag sing tama kag mahangpan sing labing klaro suno sa Israel bilang isa ka pungsod. Wala sila kag indi na gid masakup sa mga Hentil nga nagapuyo sa bug-os kalibutan (Deuteronomio 4:8; Mga Taga-Roma 2:12–14), bisan pa nga ang Israel ginpundar agud sa benepisyo sang tanang mga pungsod sang kalibutan. Ni ang mga kasugtanan sang Dios sa Israel lauman sang Simbahan, nga nagalabaw sa etniko nga mga pagkalain kag pungsudnong mga dulonan, kag nga sa diin ang Daan nga Katipan nga mga tinion nagpabilin nga wala mabutyag nga misteryo (Mga Binuhatan 15:5; Mga Taga-Roma 6:14; Mga Taga-Galacia 2:19; Mga Hebreo 7:12).

Paano bala ini nga mga kasugtanan nagapaathag sang pungsod sang Israel? Ang mga kasugtanan sang Dios

kay Abraham nagapakilala sang pinili nga *katawhan* sang Dios kag sang *duta* nga Iya igahatag sa ila. Ginpasad ang Kasugtanan kay Abraham kag ang Palestinian (ukon Pag-kabutang) nga Kasugtanan, ining duha ka divine nga mga kontrata amo ang mga basihanan para sa pagpalingkawas sang Dios sang mga Hudiyo halin sa pagkaulipon sa Egypt kag para sa pagpundar sang pungsod didto sa ginsaad nga duta (Exodo 6:2–9). Ang Kasugoan ni Moises nagpasad sang *palisiya* para tama nga pamatasan, espirituhanon, kag sibil nga pagkinabuhi sa sulud sang pungsod sang Da-an nga Katipan. Ang Kasugtanan kay David nagabutang sang *nagadumala nga dinastiya* sang Israel. Kag ang Bag-ong Kasugtanan nagasaad sang *pagpabalik* para sa pungsod nga ara sa idalum sang divine nga disiplina kag nagagarantiya sang pang-ulihi nga pagkatuman sang ta-nang walay kondisyon nga mga kasugtanan.

May Kondisyon kag Walay Kondisyon nga mga Kasugtanan

Apat sa sini nga mga kasugtanan ang mga walay kon-disyon kag walay katapusan; ang isa may kondisyon kag temporaryo lamang. Ang Dios magapatuman sang kay Abraham, Palestinian, kay David, kag sang Bag-ong mga Kasugtanan sa Israel sing walay mga kondisyon nga nakatabid. Siya nagsaad nga maghimo sang pat-ud nga mga butang, kag Iya pagahimoon. Ang Iya walay pagbaylo nga karakter nagagarantiya sang Iya pagkamatutum. Apang sanglit nga ang pagkatuman sang sining mga kasugtanan magapabilin sa *walay katubtuban* (Genesis 13:15; 2 Samuel 7:13, 16; Jeremias 31:34), sin-o bala ang puwede nga mga manunubli? Ang tawo lamang nga kinaugalingong nagapanag-iya sang kinabuhi nga walay katapusan ang puwede mangin manugbaton sang walay katapusan nga

mga pakamaayo. Busa, ang orihinal nga pagpaathag sang pinili nga katawhan sang Dios amo ang magasabat sini nga pamangkutanon sang mga manunubli: Ang Dios nagpasad sang mga Hudiyo bilang ang isa ka *natawo liwat nga rasa*, ginpundar pinaagi kay Abraham, Isaac, kag Jacob bilang *mga tumuluo* ni Kristo. Indi tanang Israel isa ka Israel (Mga Taga-Roma 9:6–8). Ang mga tawo nga nagpanubli sing kaliwat, kultura, ukon sang Hudiyong relihiyon amo ang indi kabahin sa walay kondisyon nga mga kasugtanan luwas kon sila kinaugalingong nagtoo sa ginsaad nga Manluluwas.[25] Ang Iya Persona kag trabaho mga ginpahayag sa isa ka may kondisyon nga kasugtanan.

Ang Kasugoan ni Moises lamang nagalakip sang may kondisyon nga mga tumbok. *Kon* ang mga Hudiyo magahimo sang iya parte, *niyan* ang Dios magahimo sang Iya parte (Exodo 19:3–6; Josue 1:7–8). Ang Kasugoan ni Moises isa Ka solo nga kabilogan, nga puwede maton-an sa idalum sang tatlo ka mga kategoriya: Ang Codex I, ang direktiba sang kahilwayan; Codex II, ang espirituhanong direktiba; kag Codex III, ang direktiba sang katukuran. Ang Codex I nagprotekta sang abilidad sang Hudiyo nga maghimo sang mga desisyon; ang Codex II nagpresentar sang labing importanteng desisyon nga iya gin-atubang; ang Codex III nagpanugyan sang palibot nga ang labing paborable sa paghimo sang maayong mga desisyon.

Ang espirituhanong aspeto sang Kasugoan ni Moises nagaproklama sang grasya sang Dios bilang ang pamaagi sang kaluwasan kag nagakilala sang pagtoo bilang ang mangin-didapat nga paagi sa pagsulud didto sa walay

---

25. Bisan ang wala nagatoo nga mga Hudiyo, nga indi kabahin sa walay kondisyon nga mga kasugtanan, mga protektado sa idalum sang kontra-Semitismo nga tumbok sa Genesis 12:3*a*. Ini nga pahayag sang divine nga pagpabakod sang pabor sa-Semitismo kag divine nga silot sang kontra-Semitismo nagapasiguro sang rasa nga makalampuwas agud makasulud sa Tribulation. Tan-awa ang pahina 56. Tan-awa man ang Thieme, *Anti-Semitismo* (2004), 14.

katapusan nga mga pakamaayo sang tanan nga walay kondisyon nga mga kasugtanan. Partikular nga, ining codex sang Kasugoan nagapresentar sang Mesiyas kag nagapaathag sang Iya papel bilang Manluluwas. Ginlaragway Siya pinaagi sa mga halad nga sapat, sa sakto nga pagtukod kag pagsangkap sang Tabernakulo, pinaagi sa panapton sang seremonya sang Lebitanhong pagkapari, kag pinaagi sa mga ritwal nga ginhimo sang mga pari.[26] Kon ang bisan sin-ong Hudiyo nga nagtoo kay Kristo, niyan ang Dios indi lamang maggarantiya sang kaluwasan sa sina nga tawo kondi sa sinang pareho gid dayon nga tion magahimo man sa iya nga parte sang apat ka walay kondisyon nga mga kasugtanan.

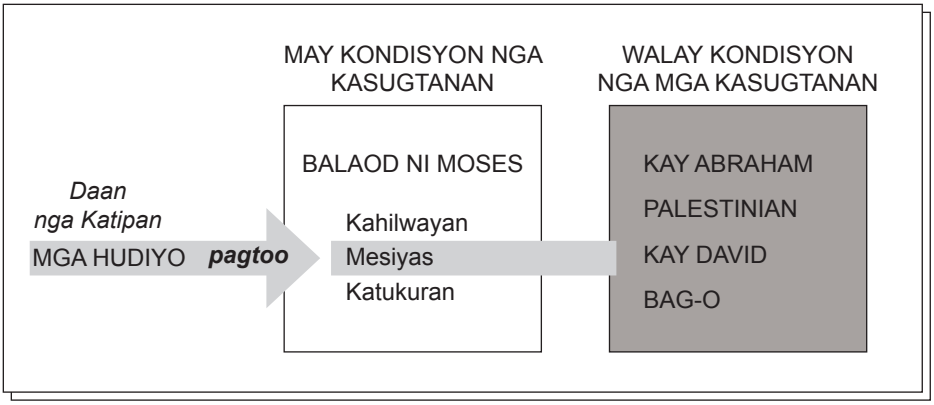

MGA KASUGTANAN SA ISRAEL

Ang moral kag sibil nga mga regulasyon nagsakdag sang sentro nga espirituhanong pagtulod sang Hudiyong pungsod. Ang Codex I nagpaathag sang tawhanong kahilwayan; ang Codex III nagpahayag sang mga kasugoan sang divine nga katukuran para sa Hudiyong gobyerno, pamalaod, serbisyo militar, mga ekonomiya, diyeta, kalimpyo, paghalong

26. Thieme, *Levitical Offerings*, 1–5.

sang duta, kuwarantenas, kag sang tagsa ka iban pa nga makahuluganong aspeto sang kinabuhi sa Israel. *Kon* ang banwahanon sang Israel magasunud lamang sa mga mando sang mga codex I kag III, *niyan* ang Dios temporaryo nga magapakamaayo sang kada isa sa ila kag ang pungsod bilang ang kabilogan (Deuteronomio 28:1–14). Upod sa Dios bilang ang ginhalinan sini, ining divine nga kasugtanan mas naglabaw sa kadungan nga mga sistema sang pungsudnong kasugoan, subong sang gindayaw gid kaayo nga Babylonian nga direktiba sang Hamurabi.

Ang tanang mga kasugtanan sa Israel pagatumanon ni Ginoong Jesu-Kristo. Sa karon nga tinion, ang Kasugoan ni Moises lamang ang kompletong natuman. Sa Iya unang pagkari gintuman ni Kristo ang bug-os nga Kasugoan, lakip ang tanang tatlo ka mga codex, pinaagi sa Iya pagkawalay pagpakasala nga kinabuhi kag paghalili nga kamatayon tungud sang mga sala sang katawhan (Mateo 5:17; Mga Taga-Roma 10:4).[27] Sa Iya ikaduhang pagkari Iya pagatumanon ang kay Abraham. Palestinian, kay David kag ang Bag-ong mga Kasugtanan kon Siya magbalik sa kalibutan agud pabalikon ang Israel kag dumalahan siya. Bisan pa sa kinaputokputokan sang himaya sang Israel sa idalum ni Solomon, ang walay kondisyon nga mga kasugtanan wala natuman. Wala gid nasakop sang Israel ang tanang malapad nga mga kadutaan nga ginhatag pinaagi sa Palestinian nga Kasugtanan. Apang ang Dios wala nakalipat sang Iya katawhan; Iya pagatipigan ang Iya mga saad (Genesis 28:14). Sa parehong Millennium kag sa eternidad, ang Israel magakasadya sang himaya nga wala pa gid niya nahibaloan.

27. Tan-awa ang mga pahina 92–93.

Ang Tinugyanang Pungsod

Ang mga kasugtanan nga ginhimo sang Dios sa Israel nagtuga sang isa ka partikular sang relasyon sang pakamaayo sa tunga sang Dios kag sang pungsod. Ang Israel nangin kag mangin pinasahi nga *tinugyanang pungsod* pa gid sa Dios, ang Iya labing protektadong representante diri sa kalibutan (Exodo 19:5–6; Oseas 4:6). Ang maathag nga mga responsibilidad nasakop sang tinugyanang pungsod sang Daan nga Katipan sa idalum sang Kasugoan ni Moises. Ang mga Codex I kag III nagprotekta sang kinabuhi, kahilwayan, pagkapribado, kag pagkabutang sang tawo. Ang Codex II pilit nga nagapatuman sa kada mga tumuluo kag mga manugpaalinton sang Pulong sang Dios sang tama nga pagpresentar sang Maayong Balita kag pagpanudlo sang doktrina sang Bibliya sa sulud sang pungsod. Kag ang mga misyonaryo halin sa tinugyanan nga pungsod amo ang magadala sang Maayong Balita kag sang doktrina sang Bibliya sa ditinugyanang mga pungsod (Deuteronomio 4:6–8; Jonas).

Ang tinugyanang-pungsod Israel amo ang manabat direkta sa Dios para sa pagkamanugtipig sang Iya Pulong. Kasulub-an sa bisan kay sin-ong mga tagagowa nga mangahas sa paghingabot sang mga Hudiyo. Ang Dios dedikado sa sining maprotektahon nga palatukuran sa pagsulat sa kontra-Semitismo nga tumbok sang Kasugtanan kay Abraham.

> Pakamaayohon Ko ang mga nagapakamaayo sa imo,
> Kag ang isa nga nagapakamalaut sa imo pakamalauton Ko. (Genesis 12:3*a*, NASB)

Ining malinong nga tumbok amo ang parte sang walay

kondisyon nga kasugtanan kag, busa, nagapabilin nga ginapatuman tubtub sa karon nga tinion. Ang Dios nagaprotekta sang Hudiyong rasa pinaagi sa tagsa ka henerasyon sang kasaysayan agud nga Siya sa ulihi magtuman ang Iya mga kasugtanan sa iya.

Ang mga pribilehiyo nga ginkasadya sang tinugyanang-pungsod Israel nagapabatyag sang responsibilidad. Indi lamang nga mas dalagko ang mga pakamaayo, kondi mangin posibilidad man gani para sa pungsudnong divine nga disiplina kon ang Israel nagbalibad nga magsunud sa divine nga mga mando (Levitico 26). Kasulub-an sa mga Hudiyo kon ila ginsikway ang ila pagsalig bilang mga representante diri sa kalibutan (Oseas 4:6).

Ang kasaysayan sang Israel isa ka talan-awon sang mga kadalag-an kag mga kapaslawan nga may kaangtanan sa iya mga responsibilidad sa tinugyanang-pungsod. Ang mga serye sang lima ka tinugyanang mga pungsod nag-uswag, subong sang ginpresentar sa makategoriyang paglarawan sang mga pagdumala.[28] Ini nga mga pagsunudsunud natapos sang ang madugay na-nga gilauman nga Mesiyas nagabot sa unud.

Ang birhen nga pagbun-ag kay Kristo nagmarka sang pag-umpisa sang bag-ong pagdumala. Sa tion sang pagbun-ag sang aton Ginoo sadtong 4 B.C., ang Israel wala na sa katungdanan bilang isa ka tinugyanang pungsod sang Dios. Sa baylo, siya nagtuis sang Kasugoan pakadto sa pagpanglupig sang relihiyosong legalismo. Walay pulus, garuk, kag matarong-sa kaugalingon, nawala niya ang iya espirituhanong kusog. Maugot lamang siya sa idalum sang politikanhon kag pagdominar sang militar sang Romanhong Emperyo. Ining espirituhanong pagkagaruk sa Israel nagpadayon sa bug-os nga Pagdumala sang Hypostatic nga

28. Tan-awa ang pahina 28.

Paghiusa kag nakalambot pa gid didto sa Panahon sang Simbahan tubtub sa kinatapusan nga ang Dios nagbutang sang pungsod sa idalum sang pinakadako nga disiplina sadtong A.D. 70.

Ang divine nga disiplina sang Israel puwede masubay halin sa 63 B.C. sang nabihag sang Romanhong heneral Pompey ang Jerusalem kag nagpasipala sang Templo pinaagi sa pagsulud sa Balaan sang mga Balaan. Sadtong 54 B.C. ginkawatan ni Crassus ang Templo. Sa panahon sang Parthian nga pagsalakay sang Palestine sadtong 40 B.C., si Herod nagpalagyo didto sa Roma kag napili nga Hari sang Judea sang Romanhong Senado. Ang mga Hudiyo nagbalibad nga kilalahon siya bilang hari, apang pagkatapos sang tatlo ka tuig nga pagpakig-away nabihag niya ang Jerusalem kag ginpahalin ang Sanhedrin. Sadtong 15 B.C. si Agrippa nagbisita sa Palestine tungud sang pagsayasat nga panglakaton para kay Emperador Augustus agud sigurohon nga ang mga ginatinguha sang Roma nasirbihan. Si Herod, nga indi Hudiyo, nagpatukod liwat sang Templo, nga nagadedikar sini sadtong 10 B.C.

Sang tuig nga natawo si Kristo amo ang pagginamo sa mga politika sang Hudiyo. Ang mga Pariseyo nagpaninguha sang *coup d'etat*, si Herod napatay sa kaakig, kag ang Iya anak nga lalaki, nga si Herod Archelaus, nahimong ang ethnarch sa idalum sang Roma, nga nagapanubli sang parte sang nasakupan sang iya amay nga naglakip sang Samaria, Judea, kag Idumea. Sadtong A.D. 6, ang Roma nagpahalin sang wala sa lugar kag nagakagrabe pa gid nga si Archelus. Niyan ang Judea nawili sa Romanhong Emperyo bilang parte sang isa ka ikatatlong klase sang probinsya upod kay Coponius bilang ang unang harianong manugpatigayon, ukon gobernador. Ang mga Hudiyo naakig sa idalum sa idalum sang pagbulos sang mga manugpatigayon, nga isa sa ila amo si Pontius Pilate, nga ang iya administrasyon nagsugod sadtong A.D. 26.

Ang Romanhong probinsya sang Judea dugay na sugod pa sang pag-untat sa pagpanghikot bilang isa ka tinugyanang pungsod sang Dios.[29] Sa kabilogan nga pagdumala sa unang pagkari ni Kristo, halin sa mga 4 B.C. pakadto sa A.D. 30, ang Judea nangin isa ka nadominaran nga pungsod sa espirituhanong pagkagaruk. Padayon siya nga ara agud maghimo lamang sang isa ka desisyon nahanungud kay Jesu-Kristo bilang Mesiyas. Tungud sang pagsikway kay Kristo, ang espirituhanon kag politikanhong manugribuk nga estado sang Hudiyo nakalampuwas sa sulud sang kuwarenta ka tuig sa idalum sang palatukuran sang grasya sang wala pa ang paghukum. Dason, sadtong A.D. 70, apat ka Romanhong mga guban ang nagguba sang Jerusalem.

29. Ini ginpamatud-an pinaagi sa divine nga patunda sa diin nauna sa pagkalaglag sang Israel. Ang iya kapaslawan bilang isa ka tinugyanan nga pungsod agud magtoo sa Mesiyas, agud magtudlo sang matuud nga doktrina, kag agud magpadala sang mga misyonero didto sa mga Hentil gindrama sa unang henerasyon sang Panahon sang Simbahan. Kaangay sang isa ka espiho nga nagapakita sa mga Hudiyo sang ila kaugalingong pagtalikod sa tinoohan, apang kadungan nga nagapahayag sang grasya sang Dios, ang espirituhanong dulot sang mga dila nga milagrosong nagpresentar sang Maayong Balita sa mga Hudiyo pinaagi sa mga lenggwahe sang hentil. Tan-awa ang mga pahina 114, 149. Tan-awa man ang Thieme, *Tongues* (2000), 4–20,

Ikaapat nga Bahin

ANG CHRISTOCENTRIC NGA MGA PAGDUMALA

ANG PAGDUMALA SANG HYPOSTATIC NGA PAGHIUSA

Ang Hypostatic nga Paghiusa Ginpaathag

ANG ANUM KA MGA PAGDUMALA NAHULOG sa tatlo ka mga kategorya: ang theocentric, christocentric, kag eschatological. Aton bag-o lang nasaysay ang duha ka theocentric nga mga pagdumala—ang Panahon sang mga Hentil kag ang Panahon sang Israel—nga sa diin natabo sang wala pa nag-abot si Kristo sa unud. Pinaagi sa birhen nga pagbunag kay Kristo, ang christocentric nga mga panahon nagumpisa. Ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa kag ang Pagdumala sang Simbahan amo ang sentro sing

kasaysayan sang tawo tungud sang kon sin-o si Kristo kag sang relasyon sing Simbahan sa Iya.

Ang *Hypostatic nga paghiusa* amo ang teyolohiyanhong kataga para sa nagpakatawo nga Persona ni Kristo, ang paghiusa sang Dios kag tawo. Sa tion sang birhen nga pagbun-ag, ang Dios nga Anak nagbaton sa Iya kaugalingon sang matuud nga pagkatawo kag nangin isa ka bag-ong Persona—ang Dios-tawo, ang pinasahi nga Persona sang bug-os kalibutan (Juan 1:1–14; Mga Taga-Roma 1:2–4; Mga Taga-Filipos 2:5–11; 1 Timoteo 3:16). Ang Griyegong pulong (*hupostasis*) nagakahulgan "importanteng karakter, kinaiya, tunay nga linalang, reyalidad."[30] Si Kristo nagahiusa sang Iya kaugalingon sa kinaiya sang Dios kag sa kinaiya

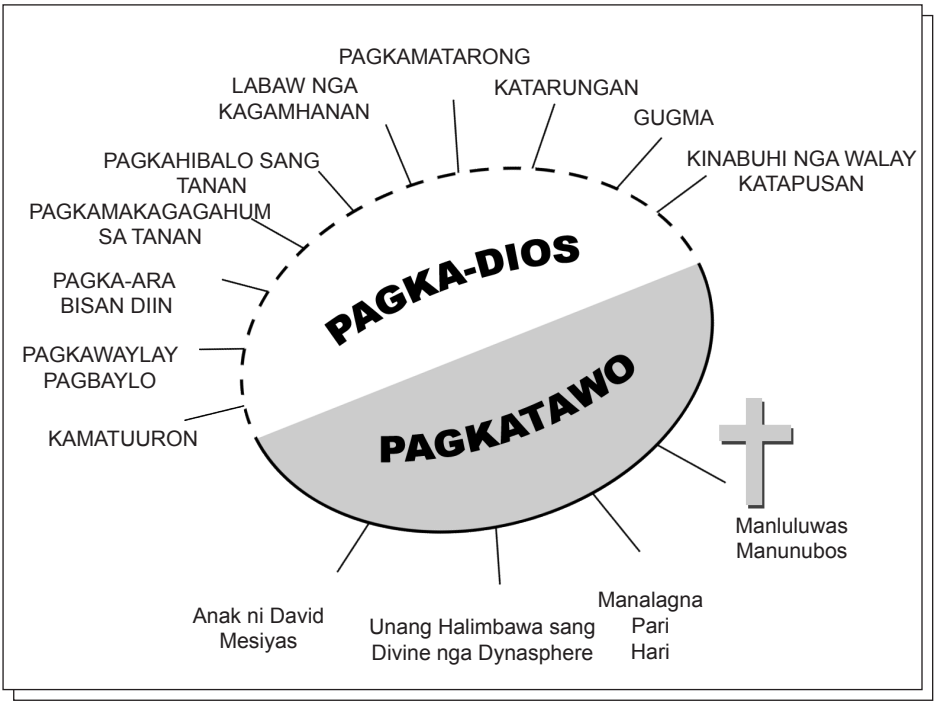

ANG HYPOSTATIC NGA PAGHIUSA:
ANG DIVINE KAG TAWHANON NGA MGA KARAKTER NI JESU-KRISTO

30. Walter Bauer, William F. Arndt, F Wilbur Gingrich, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 4th ed., s.v. "*hupostasis*."

sang tawo, nga nagaporma sang bag-ong *hupostasis*, ang bag-ong nahiusa nga kinaiya, nga gintawag ang hypostatic nga paghiusa. Sa Persona sang nagpakatawo nga si Kristo amo ang duha ka mga karakter, divine kag tawhanon, ang dimabulag nga mga pagkakilal-an, nga walay pagkawala sang ukon pagsaylo sang mga kinaugali ukon mga hiyas, ang paghiusa nga nangin kinaugalingon (ang Dios-tawo sa isa ka Persona) kag walay katapusan (Siya mangin Dios-tawo sa walay katubtuban).[31]

Ang wala mabuhinan nga pagka-Dios nagbaton sa Iya kaugalingon sang matuud nga pagkatawo agud nga mangin Manluluwas (Mga Hebreo 2:14–15; Mga Taga-Filipos 2:7–8), ang manugpatunga sa tunga sang Dios kag tawo (Job 9:2, 32–33; 1 Timoteo 2:5–6), ang dungganong mataas nga pari nga nagarepresentar sang tawo sa atubangan sang Dios (Mga Hebreo 7:4–5, 14, 28; 10:5, 10–14), kag ang tawhanong Hari sang Israel sa pagkatuman sang Ka-sugtanan kay David (2 Samuel 7:8–16; Salmo 89:20–37). Ang hypostatic nga paghiusa magapadayon sa walay katubtuban sa nabanhaw nga lawas (Mga Hebreo 1:8, 12). Bisan pa sina, magsambit ako sang mga trentay-tres ka tuig ka kapanahonan sang unang pagkari sang aton Ginoo ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa tungud kay ining pinasahi nga kapanahonan sang kasaysayan nagsugod sa tion sang paglanog sa diin ang Dios nangin ang Dios-tawo (Mga Hebreo 10:5).

Ang Pagdumala sang Hypostataic nga Paghiusa amo ang panag-on nga narekord na sa mga Maayong Balita, ang unang apat ka mga libro sang Bag-ong Katipan. Ini nga kapanahonan nagsugod sa birhen nga pagbun-ag kay Kristo kag natapos sa Iya kamatayon, lubong, pagkabanhaw, kag pakigtipon sa tuo nga kamut sang Amay sa langit.

---

31. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Kristohanon*, 216–20.

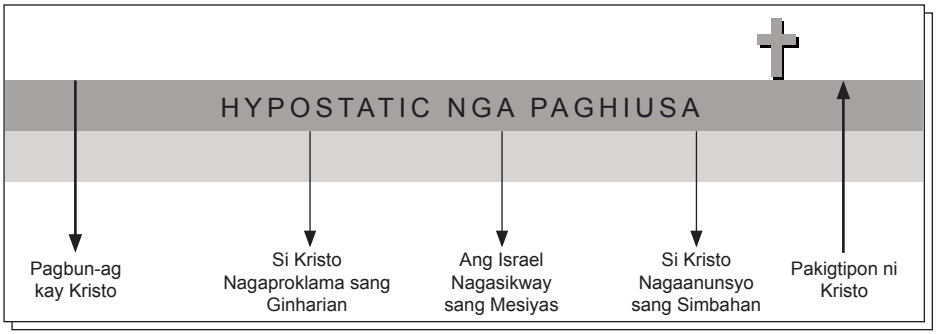

ANG PAGDUMALA SANG HYPOSTATIC NGA PAGHIUSA

Ang Pagpakahulugan sang mga Panudlo ni Kristo

Pirmi gid nakit-an sang mga eskolar ang mga Maayong Balita nga sobra kabudlay ipaathag. Ining apat ka mga libro nagarekord sang isa ka pinasahi nga tyempo sa plano sang Dios para sa kasaysayan sang tawo. Ang Maayong Balita nagapahayag sang walay sala nga kinabuhi kag pagluwas nga trabaho sang aton Ginoo, apang ang rekord sang Iya buluhaton sing pagpangalagad sa kalibutan nagalakip man sang Iya dugay na-ginahulat nga ginharian sang Dios sa Israel, ang Iya tagna nahanungud sang palaabuton nga paghingabot sa Israel, kag sa kinatapusan ang Iya pag-anunsyo sang divine nga administrasyon makapatalupangud gid nga lain sa Panahon sang Israel. Ining sari-sari nga mga panudlo ginsimpon sa isa ka istraktura sang pagdumala.

Ang kapanahonan sang unang pagkari ni Kristo naa-ngot sa parehong Israel kag sa Simbahan apang sa kau-galingon sini indi Israel ni Simbahan. Sa pagkamatuud, ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa *nagabulag* sang Israel sa Simbahan.[32] Bilang resulta, ang tama nga pag-

32. Tan-awa ang mga pahina 86–103.

pakahulugan sang mga Maayong Balita nagakinahanglan sang paghangup sang mga pagdumala.

Upod ang hingpit nga awtoridad si Jesu-Kristo nagpresentar sang Iya kaugalingon sa Israel bilang ang Anak ni David, ang Hari sang Israel, ang Mesiyas (Mateo 4:17). Ang Iya presentasyon nahimo sa madamong mga porma, sa diin partikular nga ginrekord ni Mateo. Si Kristo nagtuman sang Daan nga Katipan nga tagna (Mateo 1:5–6; 2:17–18; 4:14–16). Naghimo Siya sang mga milagro nga nagpasad sang Iya mga kredensyal bilang ang Manluluwas sang katawhan kag Hari sang mga Hudiyo (Mateo 4:23–25). Nag-anunsyo Siya sang palisiya para sa Iya ginharian (Mateo 5—7). Nagpaathag Siya sang Iya pagkakilal-an sa Balaan nga Kasulatan (Mateo 11:25–30; 12:1–8). Ginsaysay Niya ang Iya kaugalingong kamatayon didto sa krus bilang ang "dugo sang kasugtanan [ang Kasugoan ni Moises]" (Mateo 26:28; cf., Mateo 5:17; Mga Taga-Roma 10:4; Mga Hebreo 10:1).[33] Sa pagkamatuud, si Kristo nag-abot agud magtuman sang *tanang lima* ka divine nga mga kasugtanan sa Israel—sa parehong may kondisyon kag walay kondisyon (Mateo 8—9).

Ang walay sala nga kinabuhi sang aton Ginoo kag pagtahod para sa tawhanong kahilwayan nagtuman sang mga sugo sa Codex I sang Kasugoan ni Moises. Ang Iya pagkawalay sala kag ang paghalili nga kamatayon para sa mga sala sang katawhan amo ang mga reyalidad nga dugay na ginpaabot pinaagi sa mga seremonya sang Codex II sang Kasugoan. Ang Iya gugma para sa Israel nagapakita sang Iya pagkatuman sang katukuran sang mga kasugoan sang Codex III (Mateo 22:21). Siya lang gid ang perpektong makatuman sang bug-os nga Kasugoan. Nag-abot Siya agud tumanon ang tagsa ka pinakagagmay nga parte sang Kasugoan (Mateo 5:18) bisan kon magbaton ukon indi

33. Thieme, *Ang Dugo ni Kristo* (2019).

magbaton sa Iya ang mga Hudiyo bilang ila hari. Iya ginhimo ang kaluwasan nga posible, kag pinaagi sa Iya pagluwas nga trabaho ginsangkap ang ganhaan para sa mga Hudiyo pasulud sa walay kondisyon nga mga kasugtanan. Ang bisan sin-ong Hudiyo nga magtoo kay Kristo bilang ang Mesiyas nangin manunubli sang tanang mga kasugtanan (Juan 1:12–13).

Kon nagakaigo nga mga Hudiyo ang nagtoo kay Kristo sa sina nga tinion, kuntani gintuman na Niya ang tanang divine nga mga kasugtanan sa Israel, nga magpasad dira dayon sang ginsaad nga ginharian sang Dios diri sa kalibutan. Apang ang pagsikway sang Hudiyo sa Hari nagpaatrasar sang Ginharian (Mateo 23:37–39). Busa si Kristo nagtagna sang palaabuton sang Israel sa Iya makadalayaw nga Olivet nga Diskurso (Mateo 24—25). Sa sini nga diskurso nagpinta Siya sang siri kaklaro nga laragway sang panghingapos nga tribulation sang Israel kag sang Iya kaugalingong pagbalik agud palingkawason ang Iya katawhan kag tumanon ang nabiling apat ka walay kondisyon nga mga kasugtanan sa Iya paghari sa millennium.

Kahilwayan sang Pagpili sa idalum sang Plano sang Dios

Si Jesu-Kristo nagtindog sa likuanan sang dalan sang kasaysayan. Naghatag Siya sa tawhanong kabubut-on sing mapilian. Nagpahayag Siya nga ang ginharian sang Dios “lapit na gid,” indi nga nag-abot na gid (Mateo 4:17). Sa lain nga mga pulong, ang Hari ara na, apang ang pag-abot sang Ginharian nakadepende sa panghunahuna sang Israel. Ang mga Hudiyo bala magabaton ukon magsikway sang ila Hari? Nakahibalo kita suno sa eksperyensya sa kon diin nga dalan ang kasaysayan nagpakadto, apang sa sina nga tinion ini nangin bukas nga pamangkutanon. Pagkatapos

Niya gintanyag ang ginharian sa Israel kag ginbakal ang kaluwasan para sa tanang katawhan, ano bala ang mangin sunud nga pagdumala? Ang paghari ni Kristo sa kalibutan magsugod na bala, ukon ang iban pa bala nga sistema sang divine nga administrasyon magsugod na?

Si Kristo nagpresentar sang ginharian sa Israel bilang lehitimong tanyag, bisan pa nga ang nakahibalo sang tanan nga Dios nakahibalo na nga daan nga ang Israel magasikway kay Kristo bilang Mesiyas (Isaias 8:14*b*–15; Mga Taga-Roma 9:33*a*). Sadtong nagligad nga eternidad ang Dios nakahibalo na nga ang Panahon sang Simbahan pasunud nga magsunud sa unang pagkari sang aton Ginoo. Apang bisan pa sina, ang Dios nagasangkap sang matuud nga mga mapilian kag mga oportunidad agud nga ang tawo may tunay nga kahilwayan sa pagpili.[34] Ang kamatuuron sang Dios nagagarantiya nga ang bisan anong divine nga tanyag lehitimo. Ang Dios amo ang kamatuuran. Kon Siya naghimo sang isa ka "tanyag" sa mga Hudiyo ginhimo sila nga responsable sa tanan nila nga mga desisyon (Lucas 13:34–35) kon wala sing nagtuhaw nga tunay nga mapilian, Siya magalapas sang Iya kamatuuron kag katarungan. Apang ang Dios indi gid makakompromiso sang Iya kaugalingong karakter.

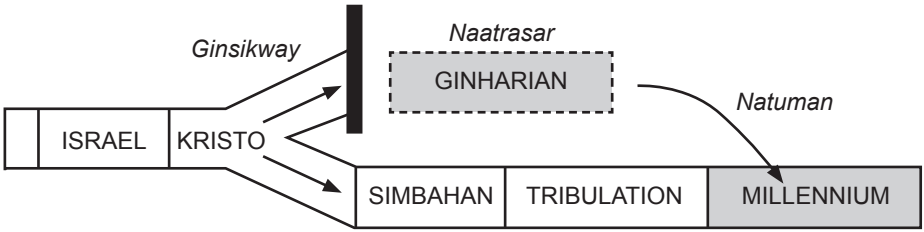

Ang mga Maayong Balita daw sa mabudlay hangpon tungud kay nagasaysay sang isa ka matuud nga mapilian nga

34. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 213–35.

ginpresentar sa Israel, nga sa diin ginsikway sang Israel. Apang paano bala mahimo ni Kristo nga mapatay tungud sa mga sala apang nakapasad gihapon sang Iya ginharian sa kalibutan sa amo man nga tinion? Ang kamatayon ni Kristo didto sa krus wala nakadepende sa pagsikway sang Hudiyo. Bisan ang mga Romanhon lang puwede kuntani makapatay sa Iya, kag sa gilayon pagkatapos sang Iya pagkabanhaw puwede na Niya mapatindog ang Iya ginharian. Ini nga senaryo, nga sa diin ginpahanumdum sa Mga Binuhatan 1:6, amo ang isa lamang sa madamong mga posibilidad. Apang ang isa nagakaigo na nga magsabat sa pamangkutanon. Makakilibot, nga ang pungsod nagsikway sang iya hari kag nangamut pa gid sa Iya kamatayon. Ang mapangalagaron-sa kaugalingon nga pagkontra sang mga lider sang Hudiyo amo ang representasyon sang negatibo nga kabubut-on sa sobra kadako mayoriya sang Hudiyong mga banwahanon.

Ang plano sang Dios indi gid mapunggan sang tawhanong negatibo nga kabubut-on. Siya nagapabilin nga labaw nga kagamhanan samtang ang tawo nagahimo sang tunay gid nga hilway nga kapat-uran-sa kaugalingon. Pinaagi sa divine nga dekrito ang pagkalabaw nga kagamhanan sang Dios kag ang hilway nga kanbubut-on sang tawo parehong-ara sa kasaysayan sang tawo. Ang labaw nga kagamhanang Dios nagahatag sang Iya makadalayaw kaayo nga grasya sa tawo, kag ang oportunidad agud magbaton sang grasya sang Dios matuud sa tagsa ka kahimtangan. Ini nga kamatuuran maathag sa Maayong Balita, sa diin "ang bisan sin-o"—kada isa—gin-imbitahan nga magtoo kay Kristo para sa kaluwasan (Juan 3:16). Apang madamo ang nagbalibad. Ang pagbalibad sang tawo nga magbaton sa kon ano man ang ginatanyag sang Dios kag ang kasunud nga pagpadayon sang plano sang Dios wala nagapabatyag nga wala sing mapilian nga nagbutwa sa unang bahin. Ang Dios tunay gid nga nagatanyag sang Iya grasya kag nagahandum nga ang kada isa magbaton sini (2 Pedro 3:9). Apang indi gid Siya

mapahog sang pagbalibad sang tawo. Sa pagkamatuud, ang tawhanong negatibong kabubut-on puwede magpagowa sang tumalagsahong mga demonstrasyon sang divine nga gahum nga maghimaya sa Iya sa bug-os kalibutan (Exodo 9:16; Mga Taga-Roma 8:32; 9:17). Sa mga pagpanghikot sang labaw makagagahum nga Dios bisan "ang kasingkal sang tawo magadayaw sa [Iya]" (Salmo 76:10).

Ang harambalon nahanungud sang hilway nga kabubut-on nakadepende sa tagiposoon sang anghelon nga pagsinumpunganay. Kag diri sini sa pinakasentro sang kasaysayan sang tawo—sa buluhaton sang pagpangalagad sa kalibutan ni Jesu-Kristo—ang Bibliya klarong nagadokumento nga ang Dios nagahatag sa tawo sang tunay nga mga mapilian. Samtang ang divine nga pagkalabaw nga kagamhanan nagapabilin nga pinakamataas, ang responsibilidad sang tawo matuud. Ang grasya sang Dios sa tawo wala lamang nagapahayag sang Iya gugma kondi nagapilit kay Satanas kag sang nagpakasala nga mga anghel agud maghinumdum nga ang walay limitasyon nga pagkaayo sang Dios ginbubo man sa ila. Ang tawhanon kag anghelong hilway nga kabubut-on may pagkapareho. Ang divine nga grasya kag ang responsibilidad sang tawo nagapahinumdum kay Satanas sing paliwatliwat nga nagadala siya sang bug-os nga pagbasol tungud sang iya kaugalingong pagribuk batok sa Dios.

Ang kasaysayan sang tawo bilang ang apela sa paghusay sang anghelon nga pagsinumpunganay nagapahayag sang kinaiya sang Dios.[35] Magrasyahon Siya, apang tungud kay labaw nga kagamhanan man Siya, ang Iya plano kinahanglan magpadayon. Ang pagkalabaw nga kagamhanan nagapabatyag nga ang Iya pasensya sa katawhan sa pagpaatrasar sang paghukum kag ang Iya pagkabuutan

35. Thieme, *Satan and Demonism* (1996), 2–4.

sa paggarantiya sang oportunidad pagkatapos sang oportunidad agud batonon ang Iya grasya indi makapadayon sing walay kasigurohan. Subong sing mabaskog nga ginlaragway sa unang pagkari ni Kristo, sang si Kristo nagtalikod sa walay pagtoo nga Israel kag nagpundar sang Simbahan, ang labaw nga kagamhanang Dios *kinahanglan* sa ulihi magpadayon sa Iya perpektong plano. Si Satanas kag ang iya nagpakasala nga mga anghel kag tawhanong mga ditumuluo sa ulihi magaantos sang bug-os kag walay katapusang mga resulta sang rebolusyon batok sa labaw nga kagamhanan, makagagahum sa tanan nga Dios, samtang ang amo man nga Dios nagapadayon agud pakamaayohon ang mga tumuluo sa walay katubtuban didto sa walay katapusan nga kahimtangan.

Ginhatagan sang tagsa ka oportunidad agud magtoo kay Kristo bilang Manluluwas, ang mga Hudiyo mapilitong nagbalibad. Siguradong may mga makapatalupangud nga mga pagkatuhay. Ang mga gintoton-an, ang tatlo ka mga Maria, kag bisan si Nicodemus nagapakita nga ang nabilin nga mga tumuluo makit-an sa tagsa ka henerasyon sang tagsa ka pagdumala. Apang ang nabilin sa Israel amo ang gamay lang gid kaayo nga magbalanse sa dako kaayo nga moyoriya (Mateo 13:10–16).

Ang pagsikway sang Israel sang iya Mesiyas wala nagakahulugan nga ang misyon ni Jesu-Kristo diri sa kalibutan natapos sa kapaslawan. Iya ginpaatrasar ang ginharian sang Dios sa kalibutan kag ginsugdan ang ikaduha nga buluhaton sing pagpangalagad. Bilang manalagna sang Simbahan, Siya ang unang mag-anunsyo sang misteryo nga doktrina (Juan 14—17). Gani, didto sa Diskurso sa Ibabaw nga Kwarto ang aton Ginoo nagbukas sang isa ka butang nga interong bag-o: ang protokol nga plano sang Dios para sa Panahon sang Simbahan. Sa talaksan nga wala pa gid sadto anay masaksihan sa kasaysayan sang tawo, ang

Panahon sang Simbahan nagapakita sang makadalayaw nga grasya kag walay limitasyon nga gahum sang Dios.

Kahustuhan sa Pagpakahulugan

LAIN NGA MGA MENSAHE PARA SA LAIN NGA MGA TUMALAMBONG

Ang kamatuuran nga gintudlo ni Jesu-Kristo magamit sa mga tumuluo sang bisan anong pagdumala, apang may diperensya sa tunga sang lehitimong *aplikasyon* halin sa isa ka dalanon sang Balaan nga Kasulatan kag sang tama nga *pagpakahulugan* sang sina nga dalanon. Basi kon may madamong makapaedukar nga mga aplikasyon nga makapabenepisyo sing dako sa mga tumuluo sa debutado ukon praktikal nga pamaagi, apang ang tinutuyo sang eksaktong pagka-eskolar amo ang isa ka tamang kahusto sang pagpakahulugan. Ang pagpakahulugan nagapaninguha agud tukibon kon ano bala ang kahulugan sang dalanon. Ang tagsa ka dalanon kinahanglan ipakahulugan sa konteksto sini suno sa kon sin-o ang gintumod sini.

Sin-o bala ang tumalambong nga sa kay kon sin-o ni Kristo ginahambal ang mga Maayong Balita? Ang mga Maayong Balita puwede nga mangin hustong pagpakahulugan sadto lamang sang ang buluhaton sing pagpangalagad ni Kristo sa Israel nahangpan kag nakilala ang pagkalain sang Iya buluhaton sing pagpangalagad sa Simbahan. Mga pipila ka mga ilustrasyon ang magapatalupangud sang pagpahanas sa pagdumala ang ginkinahanglan sa pag-usisa sang mga Maayong Balita. Sa mga diskurso sang parehong Olivet kag sa Ibabaw nga Kwarto, si Jesus nagahambal sa parehong dose ka mga tawo, ang Iya mga gintoton-an. Iya ginhatag ining parehong tumalagsahong mga mensahe pagkatapos

sing pagsikway sang Israel sa Iya bilang Mesiyas. Kag parehong mga nagapanagna. Apang may mga makahuluganong mga pagkalain.

Ang gilayon nga konteksto sing Olivet nga Diskurso nagapatigayon sang pagtagna ni Kristo sang pagkaguba sing Templo sa Jerusalem. Ang Templo amo ang sentro sang pagsimba sang Hudiyo, kag sang mga gintoton-an, bilang mga Hudiyo, mga may kabalaka nahanungud sang ginsaad nga palaabuton sang ila pungsod. Ila ginpamangkot si Kristo sang parehong pamangkutanon nga ila ipamangkot liwat mismo sang bag-o Siya magkayab. Kasan-o bala Niya ipasad ang Iya ginharian bilang ang pagkompleto kag kinaputokputokan sang kasaysayan sang Hudiyo (Mateo 24:3; Mga Binuhatan 1:6)?[36] Kasan-o bala Niya tumanon ang walay kondisyon nga mga kasugtanan sang Dios sa Israel?

Sa tion sang Olivet nga Diskurso, ang mga gintoton-an may gamay na nga nahibal-an sang bisan anong butang nahanungud sa Simbahan. Posible nga wala pa nila nahibaloan nga may ara pa man gani sang magpatunga nga kapanahonan sa tunga sang una kag ikaduhang mga pagkari ni Kristo. Ang Olivet nga Diskurso nagasabat sang partikular nga pamangkutanon nahanungud sang *Israel* kag nagagarantiya sang palaabuton para sa Israel pinaagi sa pag-anunsyo sang Tribulation kag sang pag-umpisa sang Millennium. Ang mga panghitabo nga ginasambit ni Kristo magtuman sang mga tagna sang Daan nga Katipan nahanungud sang palaabuton sang Israel (Mateo 24:15, 29–31). Nagsentro sila sa Judea (Mateo 24:16). Ila ginkilala ang Adlaw Inugpahuway sang Hudiyo (Mateo 24:20*b*). Ginlauman nila ang dimatuud nga mga aplikasyon sang klarong paglaum sang Hudiyo para sa Mesiyas

36. Tan-awa ang pahina 12.

(Mateo 24:23). Sa pagkamatuud, si Jesus maathag nga nagadeklarar nga ang Hudiyong katawhan igapreserba "tubtub ang tanan mga butang mahitabo" (Mateo 24:34). Ang konteksto kag ang sulud sang mensahe ni Kristo nagatudo sa Israel lamang. Busa, ang Olivet nga Diskurso ginpatumod sa Israel lamang didto sa konteksto nahanungud sang divine nga disiplina batok sa mga Hudiyo tungud sang pagsikway sang Mesiyas (Mateo 23).

Sa pagkalain, si Kristo nagpatumod sang Diskurso sa Ibabaw nga Kwarto didto sa Iya mga gintoton-an bilang ang sentro sang manug-abot nga Panahon sang Simbahan (Juan 17:20–21). Ining parehong dose ka Hudiyong mga tawo sa karon ginakabig na nga nabulag sa pungsod sang Israel, nga ginakilala ni Kristo upod "sa kalibutan" nga magsikway sa Iya (Juan 13:33–34; 15:18—16:4). Sa konteksto ginlauman Niya ang pagliput sa Iya kag gin-anunsyo ang Iya kahimayaan (Juan 13:31–32). Ini nga mensahe sang Iya kahimayaan nagapahayag sang wala pa ginpahibalo nga mga pagkabutang para sa tumuluo sang Panahon sang Simbahan, nga sa pagkamatuud maghimaya sa Iya sa kinataasan.

Ang sulud sang sini nga diskurso bag-o. Wala gid bisan diin sa bug-os nga pungsudnong paranublion sang Israel nga ang bisan sin-ong tumuluo sa kinaugalingong nahiusa sa Mesiyas, naistaran Niya, ukon naistaran sang Balaan Espiritu subong sang sang ginsaysay sa sining kinatapusang diskurso sang wala pa ang krus (Juan 14:17, 20, 23; 17:21–23, 26). Isa ka oras sang malahalon nga pagbaylo nag-abot (Juan 16:1–2, 32). Ang Simbahan lamang ang makit-an.

Ining maharuson nga pagbaylo, nga bug-os ginpresentar sa mga sulat sa Bag-ong Katipan, nagabulag sa orihinal nga mga kasugtanan sang Dios sa Israel. Pinaagi sa pagpaathag ang Israel gindedikar kag nahamulag sa iban pa nga mga pungsod, apang sa karon ang mga Hudiyo kag mga Hentil mga mangin pareho lamang sa kay Kristo. Ang

Dios indi masupukon. Ang konklusyon amo nga ang Israel indi ang sentro sang pagtalupangud. Ginsikway niya ang iya Mesiyas. Ang Dios nagpabilin nga matuud sa Iya pulong pinaagi sa indi permanente nga pagsikway sa iya, apang Siya nagaboluntaryo pinaagi sa pagbaylo sang pagbalibad niya didto sa oportunidad agud ipakita sing mas labaw pa ang Iya grasya sa Simbahan. Bilang ang resulta, ang Iya palaabuton nga pagsulud sa Iya ginharian bilang ang Anak ni David mangin dungganon sa tanan. Suno sa divine nga administrasyon, ang Dios nagkambyo sang Iya pagsentro sa kasaysayan pakadto sa isa ka bag-ong lawas sang mga tumuluo, ang Simbahan.

Ining duha ka bantugang matagnaon nga mga diskurso sang aton Ginoo indi gid magkapareho bisan pa nga sila ginpresentar sang duha lang ka adlaw ang ulot (Mateo 26:1–2). Apang sila perpektong naghinangpanay sa sulud sang isa ka pagdumala sang istraktura. Ang palaabutong Israel, indi ang Simbahan, kinahanglan mangin alerto para sa madinalag-on nga ikaduhang pagkari ni Kristo (Mateo 24:42–25:13). Ang Simbahan, indi ang Israel, amo ang responsable para sa paggamit sang bag-ong pagpuswak sang grasya nga nagahimaya sang wala sa lawas apang nagaestar nga si Kristo (Juan 14:13–15; 15:7; 16:23; cf., 14:19–23).

PANUDLO PARA SA KARON KAG PALAABUTON NGA MGA MANUGPALAMATI

Ang Sermon didto sa Bukid sang aton Ginoo (Mateo 5—7) nagalarawan pa gid sang kinahanglanon para sa mahalong nga pagpakahulugan. Ini indi nangin isa ka pribadong diskurso upod sa dose ka mga gintoton-an, bisan pa nga ang iban sa ila ara sadto. Sa kay sin-o bala gintumod ini nga sermon? Sa Israel? Sa Simbahan? Parehong sa ila bala duha ukon wala sa ila?

Si Jesus naghambal sa dako nga pundok sang mga tu-

muluo nga nagtipon palibot sa Iya didto sa kilid sang bukid (Mateo 5:1; 7:28). Ang Iya buluhaton sing pagpangalagad sa Israel nagapadayon tungud kay wala pa Siya ginsikway sang Iya katawhan (Mateo 12). Siya naglingkod sa atubangan sang matuud, natawo liwat nga Israel nga nagapaklaro sing karakter sang ginharian kag pagkamatarong sang Dios kag nagakompara sang matuud nga katuyoan sang Kasugoan ni Moises sa pagkalegalismo sang mga Pariseyo. Si Jesu-Kristo wala nagapresentar sang pamaagi sang kaluwasan. Ang Iya mensahe nahanungud sa pamaagi sang pagkinabuhi sang tumuluo pagkatapos sang kaluwasan, nga sa diin nagabaylo sa kada henerasyon. Ang Iya panudlo lain sa Kasugoan ni Moises nga sa diin ginpundar para sa Israel. Ang pamangkutanon amo nga, Para kay sin-o gid bala ini nga mga panudlo?

Una sa tanan, ang Sermon didto sa Bukid gintumod sa Hudiyong mga sumulunod ni Jesus nga nakabati sa Iya sa paghambal sini.[37] Apang ang pat-ud nga mga aspeto sang mensahe nagapaabot sang palaabuton nga pagkatuman—ayhan sa malapit na lang gid nga palaabuton, ayhan sa malayo pa nga palaabuton, nagadepende sa kon ang Israel bala magabaton ukon indi magbaton sang iya Hari. Ang mga manugpamati nakahunahuna nga ang tanang mga pakabulahan sa paunang mga linya sang sermon wala pa gid natuman bisan pa nga ang Mesiyas nag-abot na (Mateo 5:3–11). Apang kon ang Mesiyas naghambal sini nga mga pakamaayo, ang mga manugpalamati makabaton sang katawhayan, magsalig sing bug-os nga ang tanan *ginatinguhaan gid* nga tumanon.

---

37. Madamong mga Hentil ang ara man didto sa pundok, labi na ang halin sa Syria kag Decapolis (Mateo 4:24–25). Subong sang ara sa Daan nga Katipan, ang mga Hentil ginpakamaayo pinaagi sa Israel (Genesis 12:3) kag maathag nga may alagyan pakadto sa ginharian sang Dios nga ginsaad sa mga Hudiyo (Exodo 12:38; Zacarias 8:22–23; Mateo 8:11). Ang presensya sang mga hentil indi makabaylo sang pagkamatuud nga si Kristo nagapatumod sa Israel.

Gamay lang gid mahunahunaan sang pundok nga si Kristo ginatinguhaan nga isikway kag sa sina ang kompletong pagkatuman sang Iya mga pulong indi mahitabo sa Iya unang pagkari ukon sa wala pa ginpahayag nga Panahon sang Simbahan. Bisan karon ang mabuot wala pa "nakapanubli sang kalibutan" (Mateo 5:5), ni ang kabubut-on sang Dios "natabo na diri sa kalibutan subong man sa langit" (Mateo 6:10). Ang Iya kabubut-on *amo* ang matabo diri sa kalibutan tungud nga ang mga tumuluo puwede kag makahimo magtuman sang Iya katuyoan para sa ila mga kinabuhi, apang ang Iya kabubut-on indi puwede matabo "subong man sini sa langit" tubtub nga mapatalsik ni Kristo si Satanas kag ginapasad ang Iya kaugalingong rehimen. Ang mabuot magapanubli sang kalibutan sa idalum lamang sang Iya magrasyahon, gamhanan-sa tanan nga administrasyon sa sina nga palaabutong pagdumala, ang Millennium.

Si Kristo nagaanunsyo sing palisiya para sa Iya ginharian. Apang Siya nagahambal sa Iya karon nga mga tumalambong nahanungud sa indi ang ginsaad nga ginharian lamang kondi amo man sang karon gid dayon nga tion, bag-o igapasad ang ginharian. Amo ini kon ngaa ginkinahanglan Niya sambiton ang paghingabut tungud sang pagkamatarong (Mateo 5:12), pagpalingkawas halin sa kalautan (Mateo 5:37, 39), kag sa dimatuud nga mga manalagna (Mateo 7:15). Ini nga mga paghalong wala nagasaysay sang perpektong palibot sang Millennium. Niyan tungud kay ang Iya karon nga tumalambong, ginklaro ni Kristo ang pamaagi sang pagkinabuhi sang tumuluo sa sinang tion nga ang Kasugoan ni Moises sobra kaayo nga gintuis sang mga eskriba kag mga Paresiyo. Ang subong nga mga pagpanudlo nagtanyag sang pagpapagsik kag paglaum sa sadtong mga nagpanaksi sa Iya buluhaton sing pagpangalagad sa kalibutan apang wala gid nakakita sang reyalidad sang Iya gin-anunsyo nga mga pakamaayo.

Nagpalangga Siya sang Iya mga manugpalamati sa ila karon nga kahimtangan, bisan samtang nagapahayag sang ginharian nga Iya igapasad para sa ila kon ang nagakaigo sini nga mga Hudiyo magabaton sa Iya bilang Manluluwas.

Si Kristo nagtudlo sa Iya mga sumulunod nga magpangamuyo sang "Mag-abot ang Imo ginharian" (Mateo 6:9–13), ang pangamuyo nga may kaangtanan sa tinion nga may nagakaigong positibong kabubut-on sa Israel ang pagaabi-abihon didto sa Ginharian. Apang ini nga pangabay nauntat nga mangin angay sang sa pagkamatuud inang "malaut nga henerasyon" wala magbaton sa Iya (Mateo 12:45). Ni maaplikar ini sa pagkatapos sang Millennium nga sa pagkamatuud napasad na. Ang pangamuyo indi na kinahanglan sa kon ano man ang matabo.

Tungud kay ang Simbahan wala pa naanunsyo kag wala pa sang si Kristo naghambal didto sa kilid sang bukid, *wala* sing parte sa sermon sang aton Ginoo ang ginpatumod partikular sa Simbahan. Ang husto nga konklusyon amo nga ang Sermon didto sa Bukid nagasakup sa Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa kag para sa Millennium , apang indi sa Panahon sang Simbahan.

Ang mga tumuluo Panahon sang Simbahan makatoon gid sing husto sa Sermon didto sa Bukid, bisan pa sina. Ang Dios amo ang ginhalinan sang tagsa ka bahin sang Balaan nga Kasulatan, wala gid sing bahin sini ang dapat dipagsapakon bilang ang suludlan sang mga palatukuran para sa aplikasyon. Madamo nga mga punto sa mensahe ni Kristo para sa Israel ang mga ginhatag man sa mga Kristohanon. Halimbawa, ang mga sulat nga ginpatumod sa Simbahan may sulud nga makompara nga mga panudlo nahanungud sang paghukum (Mga Taga-Roma 14:10–13; cf., Mateo 7:1–5), grasya sa panginahanglanon (1 Pedro 5:7; cf., Mateo 6:25–34), pagtoo-nga may kapahuwayan (Mga Hebreo 4:1–10; cf., Mateo 6:31–34), kag ang makusog nga manugsakdag sang hamtong nga mga tumuluo, nga

amo ang dimakit-ang, nagapalig-on nga impluwensya sa sulud sang pungsod (Mga Taga-Efeso 1:21–23; cf., Mateo 5:13–16).

Ang mga dalanon nga diritsong magpatumod sa Simbahan nagapasad sing doktrina nahanungud sang Panahon sang Simbahan. Ining pundasyon nga palatukuran sang bibliyanhong pagpakahulugan ginkuha halin sa mismong pakaara sang mga pagkalain sang pagdumala sa Balaan nga Kasulatan. Ini nga palatukuran nagatahod sadtong mga pagkalain, ginbalanse sang katumbas nga pagtahod para sa mga pagpadayon nga may kaangtanan sa kada isa nga mga pagdumala. Ang doktrina nahanungud sang Panahon sang Simbahan kasami nga ginpasanagan sa mga pamaagi sa diin ang Dios nagapahayag sang Iya kaugalingon sa iban pa nga mga tumalambong sa iban pa nga mga dalanon sa parehong harambalon. Sa pagkamatuud, kon ang mga sulat nagapresentar sang doktrina sang Bibliya sa Simbahan, ang tanang iban pa nga bibliyanhong mga dalanon sa sina nga harambalon kinahanglan maton-an sa idalum sang palatukuran sang pagpaanggid sang Balaan nga Kasulatan sa Balaan nga Kasulatan.

Halimbawa, ang Sermon sa Bukid nagatanyag sing masangkad nga pagtuytuy sa pamatasan apang wala magsambit sang buluhaton sing pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu. Wala ini nagakahulugan nga ang mga tumuluo sa karon nga panahon puwedeng indi maglakip sang pagpuno sang Espiritu sa ila mga kinabuhi. May duha ka pangunang mga kabangdanan: Una, ang Bag-ong Katipan nga mga sulat nagasugo sa mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan nga magginawi pinaagi sa Espiritu; Ikaduha, ang Sermon didto sa Bukid wala ginpatumod sa Simbahan, kondi sa mga tumuluo sa tyempo sang wala pa ang pagpuno sang Espiritu. Sa gihapon, ang pagsaysay sang Sermon sing pamaagi sa diin ang tumuluo dapat magtrato sang katawhan nagapasanag sa mga mando sa mga sulat nahanungud

sang gugma sang Kristohanon.

Ang mga Diskurso sa Olivet kag sa Ibabaw nga Kuwarto kag ang Sermon didto sa Bukid nagalarawan sang mga pagkabudlay sa pagpakahulugan sang mga Maayong Balita nga mga nasulbar pinaagi sa doktrina nahanungud sand mga pagdumala. Ini nga doktrina isa ka bibliyanhong hermeneutic[38] nga nagahimo sang sarisari nga mga pagpanudlo ni Kristo nga mahapos mahangpan. Kon ang isa ka tawo nakahangup sang lainlain nga mga pagdumala, ang isa ka tawo nakahangup kon kay sin-o ang Iya mensahe nabagay. Ang pagkapinasahi sang buluhaton sing pagpangalagad sang aton Ginoo nagasakdag man sang talan-awon nga ang pagpakatawo ni Kristo amo ang isa ka nabulag nga pagdumala.

Ang Pagpakatawo bilang isa ka Nabulag nga Pagdumala

APAT KA MGA KABANGDANAN

Ang pagpakatawo, bisan nga manubo lamang, amo ang pagdumala sa kaugalingon sini. Ang presensya sang hypostatic nga paghiusa sobra ka makahuluganon nga mangin parte lamang sang lain pa nga panahon. Halin sa kabilogan nga palanan-awon sang Dios nahanungud sang kasaysayan sang tawo, isa ka butang ang may dakong importansya ang nagakatabo diri sa kalibutan.

Sa labing dyutay apat ka mga paagi ang nagaubay pakadto sa konklusyon nga ining trentay tres ka tuig nagporma sang lain pa gid nga pagdumala. Una, ang Dios nagpahayag sang Iya kaugalingon sa katawhan subong

38. Ang hermeneutics amo ang syensya kag mga palatukuran sang pagpakahulugan sang Bibliya. Tan-awa ang pahina 3.

sang wala gid natabo sadto anay sa kasaysayan—pinaagi sa Persona ni Kristo. Sa Balaan nga mga Kasulatan ang kinabuhi ni Kristo ginrekord sa kaapat ka beses labaw, halin sa apat ka mga palanan-awon, dikaangay sa bisan anong iban pa nga kapanahonan sang kasaysayan.

Ikaduha, ang Dios nagdisenyo sang pagpakatawo ni Jesu-Kristo agud magbakal sang kaluwasan para sa tanang katawhan sa kada pagdumala. Halin sa palana-awon sang Dios ining tumalagsahong kapanahonan nagapasanag patabok sa tanang kasaysayan kag wala matago bilang parte sang lain pa nga pagdumala. Ang disenyo sang Dios para sa pagpakatawo ni Kristo naglakip man sang wala pa gid maeksperyensyahan nga sistema sang gahum nga naghatag kasarang sang pagkatawo ni Kristo agud tumanon ang Iya misyon.

Ikatatlo, ang pagpakatawo sang aton Ginoo isa ka lain pa gid nga pagdumala tungud kay ini may importanteng papel sa pagpaathag sang iban pa nga mga pagdumala. Ang isa sa mga hiyas sini—ang pagkabanhaw—mangin ang tanda sang pagkilala sang pagkakompleto sang kada kasunud nga pagdumala.

Kag ang ika-apat, ini sa mga trentay-tres ka tuig nga pagdumala amo ang kaangay sang pamusod nga bato ukon bisagra nga nakaangot, apang nagabahinbahin, sang duha ka mismong lain-lain nga mga pagdumala. Ang Israel kag ang Simbahan lain sa kada isa *tungud* sang Pagpakatawo, nga wala nagasakup sa bisan diin sini nga mga pagdumala. Aton ipresentar sing laktod ang kada isa sining apat ka mga paagi.

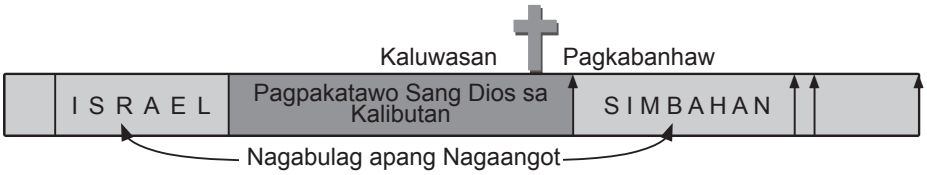

ANG PAGPAKATAWO BILANG ISA KA PAGDUMALA

ANG DIOS GINPAHAYAG PINAAGI KAY KRISTO

Ang madramahong pagbaylo amo ang paunang tema sang libro sang Mga Hebreo. Sa gin-anunsyo nga duug kag tinion, ang Dios nagtuman sang Iya mga saad nga ipadalaang Mesiyas. Ang divine nga pagpahayag karon nag-abot sa katawhan sa porma ni Kristo mismo ang Iya kaugalingon.

> Ang Dios, pagkatapos Siya naghambal sadtong dugay na nga panahon [sa nag-agi nga mga pagdumala] sa mga amay pinaagi sa mga manalagna sa madamong bagay [sang nasulat na nga kanon sang Balaan nga Kasulatan] kag pinaagi sa madamong mga pamaagi [divine nga pagpaalinton sa mga manalagna], sa sining ulihing mga adlaw [ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa] naghambal sa aton pinaagi sa Iya anak . . . [nga Amo] ang nagapabanaag sang Iya himaya kag sang eksaktong representasyon sa Iya kinaiya. (Mga Hebreo 1:1–3)

Ining madugay na-ginhulat nga kapanahonan sang kasaysayan, nga gintawag “ining ulihing mga adlaw” sa Mga Hebreo 1:2, amo ang gintawag man nga ang pagdumala sang “kabug-osan [sang] tinion.” Ini nga kataga gingamit para sa kada isa sang duha ka Christocentric nga mga pagdumala, ang Panahon sang Hypostatic nga Paghiusa (Mga Taga-Galacia 4:4) kag sang Panahon sang Simbahan (Mga Taga-Efeso 1:10), nga nagapabatyag sang mahirop nga relasyon sa tunga sining duha ka mga pagdumala.

> Apang sang nag-abot ang kabug-osan sang tinion [isa ka bag-o nga pagdumala], ang Dios nagpadala sang Iya Anak, natawo sa isa ka babayi, natawo sa idalum sang Kasugoan [ni Moises], agud nga Siya puwede magtubus sadtong mga ara sa idalum sang Kasugoan [pinaagi sa pagkinabuhi sang isa ka walay sala nga kinabuhi agud nga Siya mangin kwalipikadong halili nga magbaton sang divine nga paghukum tungud sang mga sala sang tawo], agud nga kita [nga magtoo sa Iya] puwede magbaton sang pagkasinagup bilang mga anak. (Mga Taga-Galacia 4:4–5, NASB)

Ang pagkapinasahi sang pagdumala sang unang pagkari sang aton Ginoo amo man ang harambalon sang unang kapitulo sang Maayong Balita ni Juan. Suno sa divine nga pagpahayag, ang *nasulat na nga Pulong* sang Daan nga Katipan nagpasa sang baton sa *Buhi nga Pulong* pinaagi sa Persona sang Dios-tawo, nga si Jesu-Kristo.

> Sa ginsuguran amo ang Pulong, kag ang Pulong kaupod sang Dios, kag ang Pulong amo ang Dios . . . Kag ang Pulong nangin unud kag nag-istar sa tunga naton, kag kita nagtan-aw sang Iya himaya, ang himaya subong ang Isa nga natawong pinasahi halin sa Amay, puno sang grasya kag kamatuuran . . . Wala sing tawo nga nakakita sa Dios sa bisan anong tinion; ang pinasahi nga natawong Dios nga ara sa sabakan sang Amay, Siya nagpaathag sa Iya. (Juan 1:1, 14, 18)

ANG EKSPERIMENTO SANG DAKONG GAHUM

Ang Dios nangin tawo kag nagbakal sang kaluwasan para sa tanang katawhan sang tanang mga pagdumala—sang nag-agi, sa karon, kag palaabuton. Ang dimapaanggid nga impluwensya sang unang pagkari ni Kristo nagasakdag sang konklusyon nga ini nga kapanahonan wala nakasulud sa bisan anong iban pa nga pagdumala apang kinahanglan tratuhon sang lain kag ipaathag sa kaugalingon mga kataga sini. Sa sulud sang trentay-tres ka tuig, ang Maayong Balita nangin ang natuman nga reyalidad para sa tanang mga pagdumala.

Ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa nakilala man sa halin sa naunang mga pagdumala pinaagi sa sistema sang gahum nga gindisenyo sang Dios nga Amay agud magsakdag sang pagkatawo ni Kristo sa pagtuman sang kaluwasan sang tawo. Nag-imbento ako sang kataga para sa sining wala pa maeksperyensyahan nga kaharian sang gahum: ang *divine dynasphere*.[39]

Suno sa plano sang Amay, wala ni Kristo gingamit ang pagkagamhanan sa tanan sang Iya pagka-Dios agud suportahan ang Iya pagkatawo (Mga Taga-Filipos 2:7–8). Sa baylo, ang Dios Balaan Espiritu padayon nga naghatag sing gahum kag nagsakdag sang pagkatawo ni Kristo sa tunga sang pagkontra sang kalibutan sang yawa (Mateo 4:1; 12:18, 28; Lucas 4:1, 14–15, 18; Juan 3:34; Mga Binuhatan 10:38; Mga Taga-Roma 1:4; Mga Hebreo 9:14). Dugang pa sa buluhaton sing pagpangalagad sang Balaan Espiritu, ang divine dynasphere naglakip man sang gamhanang mga pagkabutang para sa pagkatawo ni Kristo agud hanason

39. Tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Kristohanon*, para sa isa ka detalyadong presentasyon sang divine dynasphere.

kag gamiton sang Iya kaugalingong tawhanong kabubut-on. Gingamit sang aton Ginoo ining divine nga mga galamiton para sa pagsulbar-sing palaligban sa pagtuman sing plano sang kaluwasan sang Amay.

Tungud sang divine dynasphere, ang kapanahonan sang pagpakatawo ni Kristo puwede tawgon ang *eksperimento sang dakong gahum nahanungud sang hypostatic nga paghiusa*. Ang eksperimento sa sining kahulugan nga amo ang pagpakita sang isa ka kilala nga kamatuuran. Ang kilala nga kamatuuran amo nga ang pagkagamhanan sa tanan sang Dios Balan Espiritu kag ang perpektong pagkaepektibo sang mga galamiton sa pagsulbar-sing palaligban bug-os nga sarang makasakdag sang pagkatawo ni Kristo. Pinaagi sa gahum sang divine dynasphere, perpektong natuman ni Kristo ang tagsa ka ginakinahanglan sang Kasugoan ni Moises sa bug-os Niya nga kinabuhi kag kamatayon. Ang divine dynasphere napamatud-an nga epektibo bisan ara sa idalum sang kinadak-an nga kabug-aton sang nangin hinukman tungud sang tanang mga sala sang katawhan. Ang Balaan Espiritu padayon nga nagsakdag sa Iya didto sa krus (Mga Hebreo 9:14), kag sang galamiton sa pagsulbar-sang palaligban nga akon gintawag "pagpakig-ambit sa kalipay sang Dios" naghatag sa Iya sang kasarang agud mabatas ang paghukum sang tanang mga sala sang tawo (Mga Hebreo 12:2).

Sa pagpaabot sang aton pagsaysay sang sunud nga pagdumala, ang eksperimento sang dakong gahum nahanungud sang hypostatic nga paghiusa ginhatag bilang ang *eksperimento sang dakong gahum sang Panahon sang Simbahan*. Ginpapanubli ni Kristo sa tagsa ka tumuluo sang Panahon sang Simbahan ang mismong sistema sang gahum nga nagsakdag sang Iya pagkatawo sa sulud sang Panahon sang Hypostatic nga Paghiusa (Juan 7:37–39; 15:10–11). Ang napamatud-an nga ginhalinan sang gahum

sang aton Ginoo sa karon ara naandam na para sa tumuluo sang Panahon sang Simbahan para sa pagtuman sang plano sang Dios sa pagkatapos sang kaluwasan.

Ang pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa nagapasad sang halimbawa para sa Panahon sang Simbahan. Si Kristo nagkinabuhi pinaagi sa unang halimbawa sang divine dynasphere; ang Kristohanon puwede magkinabuhi pinaagi sa nagapanghikot nga divine dynasphere. Ang tumuluo sang Panahon sang Simbahan may pribilehiyo sang pagkinabuhi pinaagi sa sistema sang divine nga kakusog sa idalum sang diin si Kristo nagkinabuhi, indi pinaagi sa sistema sing ritwal sang Israel nga bug-os gintuman kag ginpawalay-epekto ni Kristo (Mga Taga-Roma 10:4; Mga Taga-Efeso 2:15). Sa sunud aton pagaestoryahan ini nga halimbawa.[40] Klaro nga, ang *kilala nga kamatuuran* sing eksperimento sang gahum sa Panahon sang Simbahan amo nga ang divine nga gahum kag mga galamiton sa pagsulbar-sang palaligban may kapasidad sa pagtatap sang bisan anong sitwasyon nga posibleng maghangkat sa aton.

---

40. Tan-awa ang mga pahina 89–96. Ang bibliyanhong mga g*alamiton sa pagsulbar-sing palaligban* nagaaplikar sa tanang mga tinion apang labi na sa bililhon nga ara sa idalum sang kabug-aton kon ang klarong mga paagi ginakinahanglan gid dayon. Ang mga galamiton sa pagsulbar-sang palaligban para sa mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagalakip sang panumbalik, ang pagpuno sang Balaan Espiritu, pagtoo-nga may kapahuwayan, pagpahanas sang grasya, pagpahanas sa pagtolon-an, sang kinaugalingong pagbatyag sang madangatan, kinaugalingong gugma sa Dios, dikinaugalingong gugma para sa katawhan, pagpakig-ambit sa kalipay sang Dios, kag pagkanalikupan ni Kristo. Tanan luwas sa panumbalik mga gingamit sang pagkatawo ni Kristo, kag para sa Iya ang pagkanalikupan ni Kristo amo ang espirituhanong pagtahod kag pagpalangga-sa kaugalingon. Ini nga mga konsepto mga ginpaathag sa Thieme, *Ang Pag-antos sang Kristohanon* (2018), 11–15; *Kahilwayan pinaagi sa Kadaugan sang Militar*, 130–58. Ang detalyadong pagtoon nahanungud sang mga galamiton sa pagsulbar-sang palaligban ginpresentar pinaagi sa mga narekord nga mga klase sa Bibliya nga nahanda na sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, Houston, Texas.

PAGHATAG SING PAGPAATHAG SA IBAN PA NGA MGA PAGDUMALA

Aton nasambit ang duha ka mga kabangdanan nahanungud sang pagpakatawo sang aton Ginoo bilang ang lain nga pagdumala. Ining pinasahi nga kapanahonan nagpahayag sang Ginoo pinaagi sa Iya Anak kag nagbakal sang kaluwasan para sa katawhan sang tanang mga pagdumala. May ara sing ikatatlong kabangdanan: Ang pagpakatawo ni Kristo nagabulig sa pagpakilala sang iban pa nga mga pagdumala. Ini nga kapanahonan sang tinion, nga amo ang pinakasentrong puntirya sang kasaysayan sang tawo, kag sa diin nagapaathag sang mga pagdumala, amo ang mismong pagdumala.

Subong nga nasambit na, ang pangunang katuyoan sang Israel sing Daan nga Katipan amo ang pagpaabot sang umalabot nga Mesiyas. Ang Israel amo ang nangin manugtipig sang landong sang Christology. Kaangay sang landong sang isa ka tawo nga nagapakita palibot sa pamusuron bag-o siya magpakita, ang espirituhanong kinabuhi sang Israel nagkuha sang porma sini halin sa reyalidad ni Kristo nga magapakita pa didto sa senaryo sang kasaysayan. Ang iban pa nga mga pagdumala nagkuha man sing halimbawa sa unang pagkari ni Kristo. Ang Dios nagbaton sa Iya kaugalingon sang matuud nga pagkatawo agud dag-on ang kadaugan didto sa krus, agud mangin halili para sa mga sala sang tawo. Tungud kay ang Dios nagaporma sang Simbahan sa dungog sang sina nga kadaugan, ang ginhimaya nga si Kristo gintawag nga Pangulo sang Simbahan (Mga Taga-Efeso 4:15; 5:23; Mga Taga-Colosas 1:18). Sa amo man, si Kristo nangin matuud nga pagkatawo agud tumanon ang kasugtanan kay David para sa Israel, sa diin ang Millennium nakapundar. Tungud kay magadumala Siya sa Millennium, si Kristo gintawag nga

Anak ni David (Mateo 1:1; 12:23; 22:41–46). Ang kada isa sa sini nga mga pagdumala—ang Panahon sang Israel, ang Panahon sang Simbahan, kag ang Millennium—ginpaathag suno sa unang pagkari ni Kristo.

Halin sa lain pa gid nga palanan-awon, ang kada pagdumala kasunud sa pagpakatawo ni Kristo matapos sa pagkabanhaw. Ini nga pagliwatliwat nagatrato sang unang pagkari ni Kristo bilang ang sulundan para sa mga pagdumala, gani katumbas sa mismong pagdumala sa kaugalingon sini. Ang pagkabanhaw ni Kristo amo una kag, tubtub karon, ang solo nga pagkabanhaw sa kasaysayan (1 Timoteo 6:16). Ang iban pa nga mga tawo nakabalik halin sa pagkamatay, apang sila ginbuhi liwat, wala nabanhaw (Juan 11:43–44). Ang pagbuhi liwat nagapabalik sang isa ka tawo sa iya mamalatyon nga lawas, apang sa ulihi sina mapatay liwat (Juan 12:10). Ang pagkabanhaw nagahatag sa tumuluo sang iya nabanhaw nga lawas agud nga indi na gid siya mapatay liwat (1 Mga Taga-Corinto 15:54).

Ang pagkasunudsunud sang mga pagkabanhaw ginpresentar pinaagi sa panghambal "ang tanan pagabuhion, apang ang kada isa sa iya kaugalingong pasunud" (1 Mga Taga-Corinto 15:22–23). Ang "mga pasunud" amo ang ma pagdumala. Ang pagkabanhaw sang mga tumuluo suno sa pagdumala. Pagkatapos sini nga pagpresentar, apat ka mga panghambal ang nagaugyon sa kinatapusang apat ka mga pagdumala nga nagaumpisa sa Pagpakatawo. Ang *Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa* nga natapos sa pagkabanhaw ni Kristo, ang "unang mga bunga sang mga nagakatulog" (1 Mga Taga-Corinto 15:20, 23; Bugna 1:5). Ang *Panahon sang Simbahan* matapos sa Pagsabnit, ukon sa pagkabanhaw sang harianong pamilya—"ang mga Iya ni Kristo"—nga amo ang sunud sa linya agud magbaton sang nabanhaw nga mga lawas (1 Mga Taga-Corinto 15:23). Ang *Tribulation* matapos sa ikaduhang pagkari ni Kristo—"sang Iya ginatugyan ang ginharian" (1 Mga Taga-Corinto 15:24;

cf., Bugna 20:4), sa diin ang tinion nga ang mga tumuluo sang Daan nga Katipan kag mga martir sang tribulation magbaton sang nabanhaw nga mga lawas (Job 19:25–26). Sa kinatapusan, ini nga pag-uswag sang mga pagkabanhaw matapos sa pagkabanhaw sang tanang mga tumuluo sa *Millennium*—"sang Iya ginkuha ang tanang pagbulut-an kag tanang awtoridad kag gahum" sang kinatapusang rebolusyon ni Satanas (1 Mga Taga-Corinto 15:24; cf., Bugna 20:5, 7–10).

SI KRISTO ANG PAMUSOD NGA BATO

Ang bibliyanhong pagpaanggid nagalaragway kon ano ang nasiling na nahanungud sa pagpakatawo bilang ang nakabulag nga pagdumala. Ang paglaragway nagapakita man sang pagbulag sang Israel kag sang Simbahan, ang kinahanglanon kaayo nga kamatuuran nga sa diin naga-hatag sining importansya agud mabinagbinag nga ang Pagpakatawo nagatindog bilang isa ka maathag nga pag-dumala sa tunga sining duha ka mga panahon.

Ang Bibliya nagasaysay sang relasyon sang aton Ginoo sa Israel kag sa Simbahan sa madamong mga pamaagi, apang isa ka halimbawa ang nagakaigo sa sining kasami nga pagtoon sang mga pagdumala. Si Jesu-Kristo kasaming ginsaysay bilang "ang punong pamusod nga bato" (Salmo 118:22; Isaias 28:16; Mateo 21:42; Marcos 12:10; Lucas 20:17; Mga Binuhatan 4:10–12; 1 Mga Taga-Corinto 3:11; 1 Pedro 2:4–7). Ini nga pagmitlang kinahanglang ipakahulugan pinaagi sa mga tinion sa diin nasulat ini.

Ano bala ang nangin pamusod nga bato sa dumaan nga kalibutan? Duha ka mga pagpaathag ang nahulog sa aton, ang isa nahanungud sa pundasyon sang balay, ang iban pa napahanungud sa istraktura sa ibabaw sang pundasyon. Ang pamusod nga bato amo ang bato nga ginbutang sa isa ka pamusod sang isa ka pundasyon bilang ang normal

nga pag-umpisa sang konstruksyon. Ang bato sa sinang-an sang duha ka mga pader, nga nagahiusa sa ila, gintawag man ang pamusod nga bato. Ang parehong mga kahulugan nagalaragway sang relasyon ni Kristo sa Israel kag sang Simbahan, bisan pa ini nga paanggid pinaagi sa kaugalingon sini wala nagapamatuud sang relasyon. Si Kristo puwede ipaanggid sa parehong pundasyon kag ang maayo kaayong-istraktura sa proseso sang konstruksyon. Suno sa sini nga paanggid, ano bala ang ginpatindog? Kag ano bala ang talana sang konstruksyon?

Subong sang ginpahayag ni Pablo sa mga Athenian, ang Dios "wala nagaistar sa mga templo nga ginhimo sang mga kamut" (Mga Binuhatan 17:24). Nagalagpas Siya sa "kalibutan kag sa tanang mga butang nga ara sa sulud sini" (Mga Binuhatan 17:25) apang nagpili nga mag-istar sa tunga sang mga tawo (Juan 1:14) kag sa mga tawo (Juan 14:20).[41] Si Jesu-Kristo, ang Dios-tawo, amo ang pundasyon para sa duha ka dimakit-an, espirituhanong "mga templo" nga gindisenyo para sa pagsimba sa Dios sa bug-os nga eternidad. Ining masimbolo nga mga balay amo ang Israel (Mga Binuhatan 4:10–12) kag ang Simbahan (Mateo 16:18). Ang kada istraktura ginpatindog halin sa kada isa ka mga tumuluo, indi sang bato, tisa, kag kahoy kasami nga may kaangtanan sa konstruksyon sang templo. Ini nagapaathag kon ngaa wala sing balay nga templo didto sa langit (Bugna 21:22). Ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan, halimbawa, mga ginsaysay bilang "buhi nga mga bato nga ginpatindog sa isa ka espirituhanong balay para sa isa ka balaan nga pagkapari" (1 Pedro 2:5) Ini man nagapabanaag sa pagkamatuud nga ang Tabernakulo sa Israel amo ang "kopya kag landong" lamang sang reyalidad nga ara sa langit (Mga Hebreo 8:1–2, 5)

41. Tan-awa ang mga pahina 213–24,

Ang duha ka “mga templo” nga natukod halin sa mga tumuluo mangin kompleto kon ang tanan nga mga sakup makaangkon sang nabanhaw nga mga lawas. Ang Simbahan mangin isa ka espirituhanong templo sa walay katubtuban sa tion sang pagkabanhaw, ukon Pagsabnit, sang Simbahan. Ang Israel, sa pihak nga bahin, pagabanhawon sa duha ka parte. Ang mga tumuluo halin sa Panahon sang Israel sang Daan nga Katipan kag mga tumuluo nga namatay sa panahon sang Tribulation pagabanhawon sa ikaduhang pagkari ni Kristo (Job 19:25–26; Bugna 20:4), kag ang mga tumuluo sang millennium pagabanhawon sa katapusan sang Millennium (Bugna 20:5). Upod ang mga sakup nga ara sa nabanhaw nga mga lawas, ang Israel niyan makompleto na nga espirituhanong templo sa walay katubtuban.

Ining buhi nga mga templo gintukod pinaagi sa pagpaambit sang Maayong Balita kag sang pagpaalinton sang doktrina sang Bibliya. Kita mga “gintukod sa pundasyon [si Kristo] pinaagi sa mga apostol kag mga manalagna [mga manunulat kag mga manugpaalinton sang doktrina sang Bibliya]” (Mga Taga-Efeso 2:20). Puwede magpakut kita nga ang dalagko nga mga bato amo ang hamtong nga mga tumuluo samtang ang gagmay nga mga bato amo ang mga tumuluo nga wala gid magtoon sang doktrina, nga wala gid magtubo sa espirituhanong pagkagulang diri sa kalibutan, apang ang mga naluwas man gani sa walay katapusan.

Sa pagkalain sa mga tumuluo nga magporma sini nga mga templo, ang mga ditumuluo masandad sa pundasyon nga bato (Mga Taga-Roma 9:30–33). Ang mga lider sang Hudiyo sa Panahon sang Hypostatic nga Paghiusa mga ginpakita bilang ang mga manugtukod (Mga Binuhatan 4:10–12), apang ginsikway nila si Jesu-Kristo, ang ila pundasyon. Gani, ang pagtrabaho sang Israel nauntat, ginpaisol tubtub sa ulihi nga mga pagdumala (Mateo 21:42–43). Samtang

nga, ang konstruksyon sang ikaduha nga balay, ang Simbahan, nag-umpisa sa sinang parehong gin-ambitan nga pundasyong bato. Ang sa karon nga sitwasyon makit-an ang Simbahan sa idalum sang konstruksyon samtang ang Israel nagapabilin sa isa ka pundasyon upod sa pinaka-istraktura sini nga wala pa makompleto. Ang pagpatukod sang Israel nauntat sang temporaryo samtang ang Simbahan naporma diri sa kalibutan. Kon makompleto na ang Simbahan, niyan ang konstruksyon sang Israel ipadayon.

Ang pinaka-istraktura nga aspeto sang paanggid nagapakita kay Kristo bilang ang punong pamusod nga bato. Siya wala lang nagaangot sang duha ka mga pader kondi nagabahinbahin man sa ila, nga nagapabulag sang Panahon sang Israel sa Panahon sang Simbahan. Bilang ang pamusod, ang Panahon sang Hypostatic nga Paghiusa nagatapos sang isa ka pader kag nagahan-ay sang talaksan para sa lain pa. Ang Israel kag ang Simbahan nagaambitanay sang pat-ud nga mga hiyas, apang ang isa indi lamang ang pagpadayon sang iban pa. Ang administrasyon sang Dios nahanungud sang kasaysayan sang tawo nagaliso sang pamusod sa kinabuhi ni Kristo.

Ang Israel kag ang Simbahan mga nabulag nga mga pagdumala bisan pa nga madamong pagpadayon ang naggolowa. Ang pamaagi sang kaluwasan nagapabilin nga pareho sa duha ka mga pagdumala, nga ginsunud sa sulundan sang pagtoo ni Abraham. Ang Dios nagahigugma sa parehong mga grupo sang mga tumuluo, nagahatag sa ila sang kinabuhi nga walay katapusan, nagabantay sa ila, kag nagalaragway sang Iya relasyon sa kada grupo pinaagi sa paanggid sang pag-asawahay. Parehong mga pinili; parehong mga gintawag agud magtubo sa pagka-espirituhanon; parehong nagarepresentar sang Dios diri sa kalibutan. Apang ang pagkatuman sang divine nga mga kasugtanan sa Israel indi makit-an sa Simbahan. Ang Dios

indi magsikway sang Iya mga saad. Ang divine nga mga kasugtanan nagagarantiya nga ang Israel, bilang ang lain kag permanente nga pungsod, mangin isa ka pakamaayo sa walay katubtuban para sa tanang katawhan (Genesis 12:3). Sa pagkalain, ang mga Hudiyo nga magtoo kay Kristo sa sulud sang Panahon sang Simbahan mga ginlakip sa Simbahan pinaagi sa pagbautismo sang Balaan Espiritu, kapareho sa tanang hentil nga mga tumuluo kag indi lain sa ila (Mga Taga-Efeso 2:11–22).

Ang pagdumala sang Israel kag sang Simbahan mga ginbulag pinaagi sa Pagdumala sang Hypostatic nga Pag-hiusa. Ang Israel wala maghan-ay sang halimbawa para sa kinabuhi pagkatapos sing kaluwasan sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang mga Kristohanon ki-nahanglan "magsentro sang hunahuna sa kay Jesus, ang prinsipe-pinuno, bisan ang Isa nga nagadala sang [mga tumuluo] sa nadangatan [nga espirituhanong pagka-hamtong] pinaagi sa doktrina" (Mga Hebreo 12:2). Siya ang pamusod nga bato. Siya, indi ang Kasugoan nga nagdumala sa Israel, amo ang sulundan para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Pinaagi sa gahum sang unang halimbawa sang divine dynasphere, natuman ni Kristo ang Kasugoan ni Moises, nagahimo sini nga naligaran na (Mga Taga-Roma 8:2–3; Mga Hebreo 8:13; 9:15; 10:9). Pinaagi sa gahum sang nagapanghikot nga divine dynasphere, ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagaabante sa pag-kaespirituhanon kag nagapanag-iya sang putling mga kaayo sang pagkatawo ni Kristo (Mga Taga-Filipos 4:8; 2 Pedro 1:2–4). Ang *putling kaayo* halin sa pagtuman sing protokol nga plano sang Dios nagasugata kag nagalabaw sa bisan anong ginakinahanglan para sa *moralidad* nga makit-an sa Kasugoan (Mga Taga-Roma 8:4)[42]

42. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Kristohanon*, 124–53.

Ang Pagbulag sang Israel kag sang Simbahan

PAGKATUMAN SANG KASUGOAN NI MOISES

Ang pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa nagatindog bilang ang linya sang dulonan sa tunga sang Israel kag sang Simbahan. Gintuman ni Kristo ang Kasugoan ni Moises sa isa ka bahin kag naghan-ay sang halimbawa para sa sistema sang regulayon sing Panahon sang Simbahan sa pihak nga bahin. Ini nga pagbahin ginpamatud-an pinaagi sa madamong mga dalanon nga nagasiling nga ang Kasugoan ni Moises wala nagapaathag sang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi (Juan 1:16–17; Mga Binuhatan 15:5–11, 24; Mga Taga-Roma 6:14; 7:4–6; 2 Mga Taga-Corinto 3:7–13; Mga Taga-Galacia 2:9; 3:19–25; 5:18; Mga Taga-Efeso 2:15; Mga Taga-Colosas 2:14).

Didto sa Exodo ang Dios nagpundar sang Israel bilang ang teyokrasya nga gindumalahan sa kinaugalingon sang Ikaduhang Persona sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios.[43] Ang bug-os nga pwersa sang Hudiyong pamaagi sang pagkinabuhi nangin espirituhanon. Tungud nga gindumalahan sang Dios ang Israel, ang tagsa ka aspeto sang kinabuhi sa pungsod may espirituhanong kahulugan, kag ang Kasugoan ni Moises wala makatalupangud sang pagkalain sa tunga sang espirituhanon kag kalibutanon nga mga harambalon. Ang pagkamasinulundon sa divine nga katukuran nangin parte sang espirituhanong kinabuhi sang Hudiyong mga tumuluo, kag ang paghiwat sang balaan nga mga adlaw kag sang mga paghalad sang sapat ginkinahanglan sa tanan nga mga banwahanon, lakip ang mga ditumuluo (bisan pa nga ining mga ritwal nangin bug-os nga makahuluganon sa mga tumuluo lamang).

43. Tan-awa ang pahina 221.

Makatalupangud kita sing pagkalain sang direktiba sang kahilwayan, sang espirituhanong direktiba, kag sang direktiba sang katukuran bilang ang pangkategorya nga pamaagi sa pagpaalinton sang masangkad nga masakupan sang Kasugoan ni Moises. Apang ang tanang aspeto sang Kasugoan nagadugang para sa isa ka direktiba para sa isa ka pinasahi nga politikanhong linalang upod ang espirituhanon nga ginhalinan, ang espirituhanong madangatan, kag sa Hari nga amo ang Dios mismo ang Iya kaugalingon.

Ang Kasugoan amo ang ginbug-os (Mateo 5:18; Mga Taga-Galacia 5:14). Ang intero nga Kasugoan ni Moises isa ka partikular nga pagsambit sang walay katapusan kag balaan nga karacter sang Dios (Exodo 19). Iya ginhatag ang Kasugoan sa isa ka klarong napundar nga grupo sang katawhan (Exodo 19:3; Levitico 26:46; Mga Taga-Roma 2:17–20; 3:19; 9:4). Nangin epektibo ini sa sulud sang limitadong kapanahonan sang tinion (Mga Taga-Galacia 3:23–25). Kag gindisenyo ini para sa pipila ka eksaktong mga katuyoan. Ang dinumalahan sang Kasugoan ni Moises nga kinabuhi sa pinasahi nga tinugyanang pungsod sang Dios, nagbuyagyag sang pagkamakasasala sang tawo, kag nagpakita sang iya pagkinahanglan sang Manluluwas, apang ang pangunang katuyoan sang Kasugoan amo ang pagpaabot sang pag-abot ni Kristo.

> "Indi maghunahuna nga Ako nagkari agud sa pagdula sang Kasugoan ukon sang mga Manalagna; wala Ako magkari sa pagdula, kondi sa pagtuman." (Mateo 5:17, NASB)

Ang Kasugoan mas labaw pa kay sa isa ka sulundan sang pamatasan lamang. Bisan nga mas mataas sa kaupod nga mga direktiba sa moral nga mga pagpanudlo sini, ang Kasugoan indi nangin pangunang pinamatasan kondi nahanungud sa Mesiyas. Diri nakadepende ang matuud nga

pagkadalayawon sini. Ang mga mando sini nagpakita sang Persona kag trabaho ni Kristo kag nagprotekta sang linya ni Kristo tubtub mag-abot Siya pinaagi sa unud. Ang mga siglo-sang daang katuyoan sang Kasugoan ni Moises natuman pinaagi sa pagpakatawo ni Jesu-Kristo. Ang pagpaabot nabaylohan sang reyalidad. Ining perpektong pagkatuman amo ang pagdayaw sa pagkamatutum sang Dios.

Tungud kay ang tanang mga parte sang Kasugoan na-gapanghikot sing ululupod bilang isa ka direktiba, ang Ka-sugoan ginpawalay-epekto bilang isa ka intero. Ang kabug-osan sang Kasugoan wala na nagakaigo kag wala na gi-nadumalahan sang bisan sin-ong katawhan ukon pungsod (Mateo 5:17–19; Mga Taga-Roma 10:4; Mga Taga-Galacia 3:23–25; 5:3–4; cf., 5:18; Mga Hebreo 8:13; 10:9). Ang rehimen sang Kasugoan ni Moises natapos. Ang Simbahan "wala sa idalum sang kasugoan, kondi sa idalum sang grasya" (Mga Taga-Roma 6:14).

ANG KASUGOAN NI KRISTO

Ang katapusan sang Kasugoan ni Moises wala nagbiya sa mga tumuluo ukon mga ditumuluo nga walay kasugoan (Mga Taga-Roma 6:15; 13:1–7). Ang bag-ong direktiba sang divine nga mga mando, nga nagapahayag sang kinaiya sang Dios, karon nagapaathag sing pamaagi sang pagkinabuhi sang tumuluo. Kaangay sang Kasugoan, ining bag-ong sistema sang mga palatukuran amo man ang ginhiliusa nga kabilogan. Apang ang protokol nga plano sang Dios para sa Simbahan may ara sing lain nga tinutuyo: ang himayaon ang madaugong si Kristo sa kinataasan. Ang protokol nga plano nagaupod sa lain pa gid nga han-ay sang mga pakamaayo para sa tumuluo nga nasayasat dira sa ikaduhang katunga sang sini nga libro. Kag ang protokol nga plano sang Dios may ara sing lain nga pagtiklod: ang mas dako nga responsibilidad nga ginbutang sa kada tumuluo

agud maghunahuna kag maggamit sang doktrina sang Bibliya para sa iya kaugalingon dira sa pagkapribado sang iya kaugalingong pagkapari. Sa gihapon, madamong mga palatukuran ang makit-an sa Kasugoan ni Moises nga ara man sa protokol nga plano. Ang kabangdanan amo nga ang parehong mga direktiba nagahalin sa parehong ginhalinan, halin sa Dios mismo ang Iya kaugalingon.

Ang karakter sang Dios nagapabilin nga wala nagbaylo bisan nga ginahimo Niya ang mga pagbaylo sa pagdumala sa kasaysayan sang tawo. Ang Dios perpekto sang wala pa Siya naghatag sang Kasugoan kay Moises, perpekto sadtong panahon sang kalawigon sang paghupot sang Kasugoan, kag perpekto sang gintuman Niya kag sang ginkansela ang Kasugoan dira kay Kristo. Sa pagkamatuud, ang pagkasunudsunud sang mga pagdumala nagapahayag sang Iya walay pagbaylo nga kinaiya sa tawo kag sa mga anghel. Ang Dios nagpahayag sang Iya hingpit nga pagkabalaan dira sa tawo sa legal nga mga panghambal madugay na sang wala pa naggowa ang Kasugoan ni Moises, kag nagapadayon Siya sa pagsangkap sang sa pinamatasan nga mga sulundan kag espirituhanong mga pagpanudlo karon nga ang Kasugoan nag-untat na sa pagpamuno. Sa pagkamatuud sadto anay, samtang sa sina nga panahon kag pagkatapos sang tinion sa diin ang Kasugoan ni Moises ginapatuman pa sa Israel, ang iban pa nga mga pagpahayag sang divine nga kasugoan nagpanghikot sa tunga sang mga Hentil nga kon sa kay sin-o ang Kasugoan ni Moises wala gid ginpatuman (Genesis 26:5; Exodo 19:5*b*; Mga Taga-Roma 2:14–16; 1 Mga Taga-Corinto 7:19; 9:20–21).

Sa Panahon sang Simbahan ang epektibong divine nga kasugoan indi amo ang Kasugoan ni Moises kondi “ang kasugoan ni Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 9:20–21; Mga Taga-Galacia 6:2). Ini gintawag man nga “ang kasugoan sang Espiritu sing kinabuhi dira sa kay Kristo Jesus” (Mga Taga-Roma 8:2), nga akon pangalanan sing *protokol nga*

plano sang Dios ukon ang kinabuhi sa sulud sang divine dynasphere. Si Kristo nagtuman sang intero nga Kasugoan ni Moises pinaagi sa gahum sang Balaan Espiritu sa sulud sang unang halimbawa sang divine dynasphere. Ang tumuluo sang Panahon sang Simbahan nagasunud sa bagong "kasugoan ni Kristo" pinaagi sa pagsunud sang Iya halimbawa: ang napun-an sang Espiritu sa sulud sang nagapanghikot nga divine dynasphere (Mga Taga-Roma 8:2–4).

Tungud kay si Kristo nagtuman kag nagpawalay-epekto sang Kasugoan ni Moises (Mga Hebreo 8:13; 10:9), ang mga implementasyon nga ginpahulag para sa pungsod Israel wala nalakip sa pagkatapos-sang kaluwasan nga plano sang Dios para sa Panahon sang Simbahan. Wala sila sing mabulig sa Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi. Ang Simbahan, halimbawa, wala nagahalad sang mga halad nga sapat, maghiwat sang balaan nga mga adlaw ukon adlaw nga Inugpahuway, magpadayon sang Lebitanhong pagkapari, magsimba sa sagrado nga balay, maghalad sang mga ikapulo, ukon mga detalyadong salaysay sang publikong panginabuhi nga gindikta pinaagi sa espirituhanong mga ordinansa. May ara na karon sing bag-o, ang pangbug-os kalibutan nga pagkapari sang tanang mga tumuluo (1 Pedro 2:9; Mga Hebreo 7:12; 8:1), ang mas dakong pagpatalupangud sa responsibilidad sang kada isa (Mga Taga-Galacia 5:1), kag ang pagbulag sang simbahan kag sang estado (Mga Taga-Roma 13:1–7; cf., Mateo 22:15–22).

ANG PAGSAYLO SA TUNGA SANG DIVINE NGA MGA ADMINISTRASYON

Tatlo ka lain nga mga pagdumala ang magtipon sa Panahon sang Hypostatic nga Paghiusa. Ining masakdagon nga tyempo amo ang, gani, isa ka hangkat sa eksaktong

pakahulugan.

1. *Gintuman ni Kristo* ang Kasugoan sang Daan nga Katipan kag nagtudlo sang Iya karon nga mga sumulunod nga indi magpuyo upod sa legalismo.
2. *Iya ginpahayag* ang Iya plataporma sang tinutuyo para sa pang-millennium nga ginharian.
3. *Iya ginbuyagyag* ang plano sang Dios para sa Simbahan.

Ining halos nagtinupad nga divine nga mga administrasyon—subong man ang presensya ni Kisto mismo ang Iya kaugalingon—nagapakita sang grasya kag kinaalam sang Dios sa walay makatupong nga kadalumon kag sari. Ang kapanahonan sang unang pagkari sang aton Ginoo, niyan, amo ang isa ka tumalagsahong presentasyon sang perpektong karakter sang Dios.

Ang kada pagdumala nagatuman sang kaugalingong katuyoan sini sa kabilogang plano sang Dios. Bisan pa nga ang mga pagkapareho ara, ang mga diperensya sa divine nga mga mando nagapakilala sang pagkalain sang Pagpakatawo, sang Simbahan, kag sang Millennium, kag sang divine nga palisiya para sa kada isa sining mga kapanahonan nga makahuluganong lain sa Kasugoan nga ginhatag pinaagi kay Moises para sa Israel. Halimbawa, ang Sermon didto sa Bukid nagrepresentar sang pagsaylo sang divine nga palisiya. Paliwatliwat nga nagpahayag si Jesus, “Nabatian ninyo ini nga ginsiling [sa Kasugoan ni Moises] . . .” (Mateo 5:21–48). Iya ginbantala ang ginharian sang Dios didto sa mga Hudiyo suno sa ila katukuran sang kasayuran kay Moises. Iya gingamit ang Kasugoan bilang ang pundasyon ukon ang pang-umpisa para sa pagpaathag sang pamaagi sang pagkinabuhi didto sa ginsaad nga ginharian sa idalum sang Iya kinaugalingong pagpamuno.

Si Kristo nagpangalagad man sa mga kinahanglanon

karon sang Iya mga manugpalamati. Nagapasangkad kag nagapaklaro sang matuud nga kahulugan sang Kasugoan, gintudloan Niya sila kon paano magkinabuhi sang hilway sa malegalismong pagkagaruk nga naglapnag na gid sa pungsod. Ang kasugoan wala gid gintuyo nga mangin palaagihan sang kaluwasan (Mateo 5:20) ukon isa ka basihanan sang pagpabuad para sa kaugalingong-pagkamatarong (Mateo 6:1–18). Ang Kasugoan nagpahayag sang pagkinahanglan sang grasya kag sang ginhalinan sang sina nga grasya, si Jesu-Kristo mismo ang Iya kaugalingon.

Pagkatapos ginsikway si Jesu-Kristo sang Israel, Iya ginbawi ang Iya tanyag sang ginharian. Imbis nga ipadayon ang pagpresentar sing plataporma sang Iya ginharian, Siya nag-anunsyo apang isa ka lain nga divine nga sistema, ang misteryo nga doktrina nahanungud sang Panahon sang Simbahan (Juan 14—17). Didto sa Millennium ang espirituhanon kag sibil mangin sa idalum sang isa ka proteksyon subong nga si Kristo magahari liwat, indi bilang Dios nga nagapamuno sa isa ka pungsod kondi bilang ang Dios-tawo sa parehong Israel kag sang intero nga kalibutan. Sa sulud sing Panahon sang Simbahan, bisan pa sina, ang simbahan kag ang estado mga binulag nga mga linalang. Ang divine nga mga mando para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan indi puwede ipilit sa mga ditumuluo, dikaangay sang Kasugoan ni Moises nga amo ang nagpalakat sang mga tumuluo kag ditumuluo sa Israel. Imbis sang magpasad sing lain pang legal nga sistema nga direktang mamuno sa tanang katawhan, si Kristo karon ang nagadumala sang kasaysayan sa pamaagi nga nagahatag sa kada isa nga mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan sang dalagko kaayo nga oportunidad (kag responsibilidad) agud may dimakit-ang mabaskog nga impluwensya.[44] Didto

44. Tan-awa ang mga pahina 224–35.

sa Diskurso sa Ibabaw nga Kuwarto si Jesus nagbilin sa Simbahan sining bag-ong sistema sang kabaskog sa diin Siya mismo ang Iya kaugalingon nagkinabuhi sa bug-os nga panahon sang Iya unang pagkari.

KOMON NGA MGA PALATUKURAN SA LAIN NGA MGA DIREKTIBA

Ang mga pagkapareho sa tunga sang Kasugoan ni Moises kag sang protokol sa Panahon sang Simbahan nagapahayag sang walay pagbaylo nga kalig-on sang Dios, apang ang mga diperensya nagapadumdum sang kadakoon sang mga natuman ni Kristo sa panahon sang Iya unang pagkari. Ang bug-os nga maayo kaayong kalidad sang Iya pagluwas nga trabaho indi lamang isa ka ginpahayag nga pagkamatuud sang doktrina (Mga Hebreo 2:3), kondi ginpakita man pinaagi sa mga pagbaylo sa pagdumala nga nagsunud sa kadaugan sang krus kag pagkabanhaw (Juan 7:39). Makatilingala gid nga mga pribilehiyo ang para sa "bag-ong espirituhanong mga tinuga" nga mga tumuluo—ang Simbahan—nga amo ang pinili agud maghimaya sang Iya kadaugan sa walay katubtuban.

Sa pagpasad sang pamaagi sang pagkinabuhi para sa mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan, ang Dios nagpakita sang Iya karakter sa madamong tagsa ka mga sugo, ang iban sina Iya man ginlakip sa Kasugoan ni Moises. Halimbawa, sa bug-os nga pagpahayag sang misteryong doktrina sa mga sulat sang Bag-ong Katipan, ang kada isa sang Napulo ka mga Sugo, luwas sa paghiwat sang Adlaw Inugpahuway, ginhatag man sa Simbahan. Bisan pa sa sining mga pagkapareho, ang protokol sang Panahon sang Simbahan indi Kasugoan ni Moises. Ini mga interong lain nga mga direktiba, subong sang Konstitusyon sang United States nga indi pareho sa Magna Carta sang England bisan pa nga nagaambitanay sila sang pat-ud nga

mga konsepto. Ang mga pagpadayon sa tunga sang Israel kag sang Simbahan ara tungud kay ang tanang divine nga kasugoan nagapadumdum sang pagkawalay pagbaylo nga kinaiya sang Dios, indi tungud kay ang tanan ukon parte sang Kasugoan ni Moises nagapadayon sa sunud nga mga pagdumala.

Bisan sang madamong mga pagpadayon, ang bag-ong palisiya para sa Panahon sang Simbahan indi ang mismong kaugalingon sining daan nga Kasugoan ni Moises. Kon ang mga ordinansa nga makit-an sa Kasugoan ni Moises ginapahinungud sa Simbahan, mahimo gid sila tungud kay makit-an sila sa mga sulat sang Bag-ong Katipan, nga sa diin nagapaathag sa Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi. Ining komon nga mga palatukuran nasakup para sa Simbahan tungud kay parte sila sa "kasugoan ni Kristo," *indi* tungud kay sila sakup sang Kasugoan ni Moises.

Ang pagkamatutum sa divine nga katukuran may lain nga kahulugan sa idalum sang Kasugoan ni Moises kay sa kon sa idalum sang plano sang Dios para sa Panahon sang Simbahan. Tungud kay ang Israel nangin pinasahi nga tinugyanang pungsod sang Dios, ang pagkamasinulundon sa aspeto sang katukuran sang Kasugoan ni Moises nangin *kinahanglanong pundasyong parte* sang espirituhanong kinabuhi sang Hudiyong mga tumuluo. Bilang parte sang Kasugoan, ang divine nga katukuran wala lamang nagpreserba sang linya sang Mesiyas kondi nagpalig-on man sang Hudiyong sosyodad agud nga sa sulud sang madamong mga siglo ang mga Hudiyo magpabilin sa partikular nga pungsudnong mga hilikuton nga nagapakita sang palaabutong si Kristo. Sa Panahon sang Simbahan wala pa ining espesyal nga mga katuyoan para sa divine nga katukuran. Ang pagbulag sang simbahan kag estado nagakahulugan nga ang responsibilidad sang Kristohanon agud sundon ang katukuran amo ang *aplikasyon* sang iya espirituhanong pagkinabuhi imbis sang kinahanglanon nga

pundasyong parte sini. Ini nagapaathag kon ngaa bala ang mga Romanhon nagakabig sang naunang mga Kristohanon nga kulang sa pagkamakibanwahanon, indi tungud kay ang mga Kristohanon wala nagsunud sa sibil nga kasugoan ukon mga iresponsable bilang mga banwahanon kondi tungud kay ang pagka-Kristohanon wala naghimo sang sibil nga katungdanan bilang parte sang relihiyon sang tawo. Sa liwat, samtang ang Kasugoan ni Moises ginpahinungud sa tanang pumuluyo sang pungsod—parehong sa mga tumuluo kag mga ditumuluo—ang "kasugoan ni Kristo" nagapamuno sa mga tumuluo lamang.

ANG NAGAPADAYON NGA BILI SANG KASUGOAN NI MOISES

Ang Kasugoan ni Moises nasakup sa Pulong sang Dios kag mag bili gihapon para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Dira sa Codex I ang Napulo ka mga Sugo nagapaathag sang kahilwayan sang tawo. Madamong katawhan ang nagbulubanta nga ang Napulo ka mga Sugo nagapaathag sang sala, apang ining manubo nga listahan sang mga pagdumili wala nagaumpisa sa paglakip sang doktrina nahanungud sang harmatiology. Klaro nga, ini nga mga mando may lain pa nga katuyoan. Ang nakilal-an nga mga sala nagaguba sang sangkap sang mga elemento sang kahilwayan—nga amo ang kinabuhi, pagkahilway, pagkabutang, pagkapribado, kag ang divine nga ginsalig nga awtoridad. Sa kada pagdumala parehong ang mga tumuluo kag mga ditumuluo makahimo magprotekta sang kahilwayan pinaagi sa paglikaw sining makaguluba nga mga sala. Ini nagapaathag kon ngaa bala ang tagsa ka pagsangkap sang Napulo ka mga Sugo, nga wala maglakip sang paghiwat sang Adlaw nga Inugpahuway, nakit-an man sa "kasugoan ni Kristo."

Ang Codex II nagapresentar sang katuyoan nga sa diin

ang Dios naghatag sa tawo sang hilway nga kabubut-on; agud makahibalo nahanungud kay Jesu-Kristo. Ang mga pagsangkap sang ritwal sang Kasugoan may bili gihapon tungud kay nagapahayag sila sang Mesiyas bilang ang solo nga Manluluwas. Sa mga seremonya nga gindikta sang Codex II, ang hinalad nga sapat nagbaton sang paghukum nga dapat ipahinungud sa makasasala, sa pagpakita sang kapatawaran kag kinaugalingong pagtinlo. Ang Bag-ong Katipan nagapahayag nga ang paghalili nga kamatayon ni Kristo didto sa krus nagaresulta sang kapatawaran sang mga sala sadtong wala pa-ang kaluwasan sang ang tawo nagasambit sang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang (Mga Taga-Roma 5:8–10) kag sang pagkatapos-sang kaluwasan nga mga sala sa tion sang pagpanumbalik.[45] Natuman pinaagi sa Persona ni Kristo, ini nga mga detalye sang ma-seremonyang pagsimba sa Israel makatudlo sang haria-nong pamilya nga pakamahalon ang Ginoo. Ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan makakita kay Jesu-Kristo pinaagi sa Kasugoan.[46] Ang mga sa Bag-ong Katipan kaangay sang "ang Kordero sang Dios" kag "ang dugo ni Kristo" madramahong nagpahayag nga ang pagluwas nga trabaho ni Kristo didto sa krus amo ang reyalidad nga ginpakita sa palaabuton sang Kasugoan ni Moises (Juan 1:29; 1 Pedro 1:18–19).

Ang Codex III nasudlan sang praktikal nga mga pagtudlo sa madamong mga tulon-an nga labi na nabagay sa Israel. Halimbawa, ang pang-agrikulturang mga aplikasyon ukon mga paghalong sa pagpatigayon sa mga palaligban nga ginpatumod sa mga balatian ukon katinloan nga naggolowa sa bug-os nga kasaysayan sang tawo. Ang partikular nga mga pagsangkap sang Kasugoan ni Moises puwedeng may ara ukon puwedeng wala sing bili sa iban pa nga mga pungsod,

45. Thieme, *Panumbalik kag Magpadayon!* (2016).
46. Thieme, *Ang Dugo ni Kristo*, *Levitical Offerings*.

apang sila mga konkretong halimbawa sa kon paano ang mga konsepto sang katukuran magamit sa partikular nga mga sitwasyon. Labaw sa tanan, ini nga mga regulasyon nagapamatuud sa pag-amuma kag pagkamatutum sang Dios sa pagtuytuy sang Iya katawhan sa partikular nga mga kahitaboan nga kasaming mga mabudlay.

Madamong mga detalye sang divine nga katukuran sa Codex III sang Kasugoan ni Moises ang wala ginpalig-on liwat ni klarong wala nalakip sa mga hiliwaton sa Panahon sang Simbahan. Ini nga mga ordinansa nagapahayag gi-hapon sang karakter sang Dios subong nga nasambit sa pagpamuno sang Iya tinugyanan nga pungsod, apang wa-la sila nagadala sang pwersa sang kasugoan para bisan anong pungsod kondi sa Israel sang Daan nga Katipan. Halimbawa, ang palatukuran sang silot sing kamatayon ginhatag sa Panahon sang Simbahan (Mateo 26:52; Mga Taga-Roma 13:4), apang ang partikular nga aplikasyon sini sa mga kaso sang pagpanginbabayi ukon panginlalaki (Levitico 20:10), pakighilawas sa parehong lalaki ukon babayi (Levitico 20:13), ukon katig-a ulo sang bata (Levitico 20:9) wala ginpalig-on liwat.

Ang Dios naghatag sa tumuluo sang Panahon sang Simbahan sing komon nga pagtuytuy sang divine nga ka-tukuran, sa pagkalain sa mga ginatos ka eksaktong mga kasugoan nga siguradong nagpaathag sang kinabuhi sa dumaan nga Israel. Ang kada tumuluo may responsibilidad sa iya komunidad kag pungsod, apang ang pagbulag sang simbahan kag estado sa sulud sang Panahon sang Simbahan nagatugyan sang partikular nga aplikasyon sang mga palatukuran sang katukuran sa kada henerasyon. Ang Dios nagapapagsik sang Kristohanon agud *maghunahuna* kag maggamit sang pangunang mga kamatuuran sang divine nga katukuran suno sa lehitimong mga proseso sang gobyerno sang tawo sa iya kaugalingong pungsod. Ang gobyerno amo “isa ka alagad sang Dios para sa

inyo kaayohan" (Mga Taga-Roma 13:4). Ang maalam nga politikanhong lider sa Panahon sang Simbahan nga nagahandum nga mag-uswag ang iya pungsod madamo gid sing maton-an sa Kasugoan ni Moises nga wala naga-pabulagbulag sa pagpaibabaw sang eksaktong mga pag-sangkap sini sa kon diin indi sila puwede magamit. Sa baylo, ipaigo-igo niya ang mga palatukuran sang katukuran sa mga kahitaboan, mga tinutuyo, kag panublion sang iya kaugalingong pungsod.

Tungud kay gintuman ni Jesu-Kristo ang Kasugoan ni Moises, ang Iya Simbahan hilway sa Kasugoan (Mga Taga-Galacia 5:1). Ang kahilwayan sa Kasugoan ni Moises indi ang pagkawalay kasugoan ukon kakulang sang direksyon. Sa baylo, ining harianon nga pagkahilway ara sa sulud sang istraktura sang protokol sang Dios para sa Panahon sang Simbahan (Juan 15:10–12; 1 Mga Taga-Corinto 9:19–21; Mga Taga-Galacia 5:13). Ang Kristohanon nagakinabuhi sa idalum sang bag-ong kasugoan nga unang gin-anunsyo ni Kristo kag gintuman pinaagi sa gahum sang Balaan Espiritu (Mga Taga-Roma 8:2–4). Subong nga ang pagkatawo ni Kristo naghamtong sa idalum sining gamhanan nga sistema sang divine nga mga pagkabutang (Lucas 2:40, 52), ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan may ara man sang tumalagsahong oportunidad agud mag-abante sa pagkaespirituhanon. Lakip sa madamong nagapadayon nga mga gamit sang Kasugoan ni Moises, ini nga bahin sang Balaan nga Kasulatan nagatudlo sa pagpaanggid nga ang Panahon sang Simbahan amo ang panag-on sang espi-rituhanong kahilwayan. Ang mga bentaha sang pagkahiusa kay Kristo nagahatag sa mga tumuluo sang wala pa gid matabo sadto nga kahilwayan agud magamit ang doktrina kag magtubo pinaagi sa eksperyensya sang ila pinasahi nga relasyon sa Dios.

ANG PAGDUMALA SANG SIMBAHAN

Ang Simbahan sa Bibliyanhong Panan-aw

Ang Panahon sang Simbahan isa ka pagkamaalamon nga pag-abante sa bibliyanhong kasaysayan. Kay ang panan-aw, makatalupangud sang progreso sang mga pagdumala. Sa tion sang pagpundar sang Israel, si Moises nagsulat:

> "Sa pagkamatuud, pamangkot karon nahanu-ngud sang nagligad nga mga adlaw nga nauna sa imo, sugod sang adlaw nga ang Dios nagtu-ga sang tawo diri sa kalibutan, kag *mangusisa* halin sa isa ka punta sang langit pakadto sa isa pa. May ara bala sang *bisan anong butang* ang ginhimo kaangay sining dalagko nga butang [pagpasad sang pungsod sang Israel], ukon may *bisan anong butang* bala ang nabatian kaangay sini?" (Deuteronomio 4:32, NASB)

Bisan nangin tuman katahum ang tinugyanan nga pungsod sang Dios, sang ang Panahon sang Israel natapos sa pagkari ni Kristo, ang mas dalagko nga butang natabo.

> Ang Dios, pagkatapos Siya naghambal sadtong dugay na nga tion sa mga ginikanan pinaagi sa mga manalagna sa madamong mga parte kag sa madamong mga pamaagi, sa sining ulihi nga mga adlaw naghambal sa aton pinaagi sa *Iya* Anak, nga amo ang Iya ginhimo nga manunubli sang tanang mga butang, nga pinaagi man sa Iya ginhimo ang kalibutan. (Mga Hebreo 1:1–2, NASB)

Nagsunud sa sining walay kaparehong pagpahayag sang Dios, ang Simbahan nag-abot sa senaryo bilang ang makatilingalang pagpahayag sang gahum kag grasya sang Dios. Ang Simbahan isa ka makapapukaw nga tumalagsahong panghitabo. Wala gid natabo sang nagligad nga ang tumuluo nakahuput sang subong nga posisyon nga may kaangtanan sa divine nga kinaiya sang Dios. Ang Balaan nga kasulatan nagapresentar sang Simbahan bilang lain pa gid nga madramahong pagbiya sa kasaysayan sang tawo.

> "Sa pagkamatuud, sa pagkamatuud, nagasiling Ako sa inyo, siya nga nagatoo sa Akon, magahimo man sang mga trabaho nga ginahimo Ko; kag magahimo sang mas dalagko pa sini nga *mga trabaho*; tungud kay Ako magkadto sa Amay [ang wala dira nga si Kristo irepresentar diri sa kalibutan sang madamong mga tumuluo sa sulud sang malawig nga kapanahonan, imbis nga ang Iya kaugalingon lamang sa sulud sang manubong kadugayon sang Pagpakatawo]." (Juan 14:12, NASB)

Bilang isa ka pinasahi nga lawas sang mga tumuluo, ang Simbahan nahiusa kay Kristo, nagailog sa Iya, nagahimaya sa Iya, nagaupod sa Iya, kag magahari upod sa Iya sa walay katubtuban. Wala gid natabo sang nagligad sa kasaysayan nga ining mga pribilehiyo ginhatag sa katawhan.

Ang Panag-on sang Harianong Pamilya sang Dios

Ang Panahon sang Simbahan nagsugod sadtong circa A.D. 30 sa adlaw sang Pentekostes, napulo ka adlaw

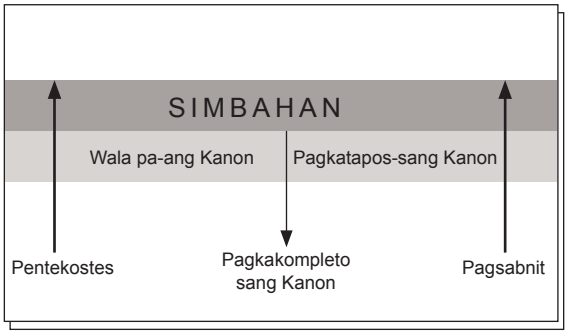

ANG PAGDUMALA SANG SIMBAHAN

pagkatapos sing pagkayab sang aton Ginoo, kag matapos sa pagkabanhaw, ukon Pagsabnit, sang Simbahan. Ang kabilogan sang masangkad nga, makasaysayang mga kalidad sang Panahon sang Simbahan igapresentar diri sini. Sa ulihi aton bilugon tanan ang mga pribilehiyo sang kada isa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan kag matukiban kon ngaa bala ang Panahon sang Simbahan nagatanyag sang pinakadakong hangkat sa kada isa ka tumuluo sa tanang kasaysayan sang tawo. Ang pinasahi nga kahimtangan, sistema sang gahum, mga pribilehiyo, kag mga responsibilidad sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan magasabat sang pamangkutanon, "Pagkatapos sang kaluwasan, ano bala?"

Ang Pagdumala sang Simbahan amo ang tyempo sang harianong pamilya sang Dios. Ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan nasakup sang harianon nga pamilya sa Dios, ginpundar bilang ang resulta sang Iya kalkuladong kadaugan didto sa krus kag sang pagsikway sa Iya sang Israel (1 Pedro 2:9). Sa sulud sang Panahon sang Simbahan, ang Dios nagaporma sining lawas sang mga tumuluo para sa kinataasan nga kahimayaan ni Ginoong Jesu-Kristo. Ang Dios nagahatag sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan sing bag-ong harianon nga kahimtangan sang nabanhaw nga si Kristo kag nagahatag sang dakong gahum nga eksperimento sang hypostatic nga paghiusa didto sa dakong gahum nga eksperimento sang Panahon sang Simbahan. Ang posisyon, mga pagkabutang, kag mga oportunidad nga ginhatag sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan magbutang sa harianong pamilya sang Dios sa

pagkalain didto sa pamilya, pungsod, ukon ginharian sang Dios sa iban pa nga mga pagdumala.

Si Kristo karon nagahuput sang tatlo ka mga titulo sang pagkaharianon, ang kada isa may harianong pamilya. Bilang Dios, Siya pirmi gid may *divine nga pagkaharianon* (Mga Taga-Roma 1:4; Mga Hebreo 13:8). Ang Iya unang harianong titulo amo ang Anak sang Dios, kag ang Iya harianon nga pamilya nagalakip sang iban pa nga duha nga mga sakup sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios—ang Dios nga Amay kag Dios Balaan Espiritu. Bilang tawo, si Jesus nangin *harianong Hudiyo* sa tion sang pagkabun-ag sa isa ka birhen (Mga Taga-Roma 1:3). Ang Iya Hudiyo nga harianong titulo amo ang Anak ni David kag ang Iya harianong pamilya amo ang dinastiya ni David. Bilang ang Dios-tawo, Iya gindaog ang kadaugan labaw kay Satanas didto sa krus

PAGKAHARIANON	HARIANONG TITULO	HARIANONG PAMILYA
Divine	Anak sang Dios	Dios nga Amay Dios Balaan Espiritu
Hudiyo	Anak ni David	Ang Dinastiya ni David
Duug sang Inaway	Hari sang mga hari Ginoo sang mga ginoo Ang Masanag nga Kabugwason	Ang Simbahan

(1 Mga Taga-Corinto 15:57) kag gintagaan sang bag-ong harianong titulo nga siguradong ginkabig nga Iya *duug sang inaway nga pagkaharianon* (Mga Hebreo 1:3*b*–4, 13). Ining ikatatlong harianong titulo amo ang Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga ginoo, ang Masanag nga Kabugwason (1 Timoteo 6:15; Bugna 19:16; 22:16). Apang sang ang Amay naghatag sining bag-ong titulo sa aton Ginoo, wala pa sing nagaupod nga harianong pamilya ang ara. Ang plano sang Dios para sa Panahon sang Simbahan nagadala didto sang isa ka madungganong kinaputokputokan nga ang mga ka-

dungganan ginpresentar sa madaugon nga si Kristo.

Sang si Jesu-Kristo nagkayab nga madaugon didto sa langit (Mga Taga-Efeso 4:8), ang Dios nga Amay nagsang-kap sa Iya sang mga himaya sang pagkaharianong duug sang inaway kag ginpalingkod Siya sa tuo nga kamut sang trono sang Dios (Salmo 110:1). Dason ginsugdan sang Amay ang Panahon sang Simbahan agud ipasad ang harianong pamilya para sa nahimaya nga si Ginoong Jesu-Kristo. Ang kada isa nga nagatoo kay Kristo sa sulud sang Panahon sang Simbahan isa ka sakup sang harianong pamilya sang Dios, nga nakilala man bilang ang Lawas ni Kristo ukon ang Pangbug-os Kalibutang Simbahan (Mga Taga-Galacia 3:28; Mga Taga-Efeso 1:22–23).

Ang mismong presensya sang espirituhanong pagka-harianon diri sa kalibutan nagahimo sang Panahon sang Simbahan nga pinasahi sa kasaysayan sang tawo. Sa sulud sang Panahon sang Simbahan ang tagsa ka tumuluo puwede magkinabuhi sa sulud sang nagapanghikot nga divine dynasphere, subong sa panahon sang pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa ang pagkatawo ni Kristo nagpuyo sa sulud sang unang halimbawa sang divine dynasphere. Ang kada sakup sang harianong pamilya puwede maggamit sang divine nga gahum kag sang divine nga mga galamiton sa pagsulbar-sang palaligban nga naghatag kasarang sang pagkatawo ni Kristo agud dag-on ang Iya kalkuladong kadaugan labaw kay Satanas, sala kag kamatayon.

Magdepende kita sing bug-os sa kay Kristo. Pinaagi sa paghatag sang dakong gahum nga eksperimento, Iya kita ginsangkapan agud himuslan ang Iya kalkuladong kadaugan kag dag-on ang mataktikanhon nga mga kadaugan sa aton mga kinabuhi. Samtang nagatubo kita sa pagkaespiritunon, ang positibong impluwensya sang espirituhanong pagka-harianon diri sa kalibutan nagalapnag nga indi makit-an sa kada isa ka tumuluo pakadto sa iban pa nga katawhan, sa mga organisasyon, sa mga pungsod, sa palaabuton nga

mga henerasyon, kag sa mga anghel. Ang kinaugalingong kakusog sang Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi pagadiskusyonan sa ulihi, apang ining gamhanan nga nahiusang makusog nga impluwensya sang mga tumuluo amo ang isa sang masangkad, makasaysayang mga kalidad sang Panahon sang Simbahan. Sa panahon sini nga pagdumala ang Dios nagasakdag sang espirituhanong presensya, indi ang politikanhong presensya, sa tunga sang katawhan.

Tinugyanang mga Pungsod sang Hentil

Ang tinugyanang mga pungsod ara sa Panahon sang Simbahan apang may makahuluganong diperensya sa Panahon sang Israel. Subong sang nagligad, ang mga tumuluo nagapuyo sa tanang mga pungsod sang kalibutan, apang imbis nga magpatigayon sa katawhan pinaagi sa Hudiyong tinugyanang pungsod, ang Dios karon nagatrabaho pinaagi sa tinugyanang mga pungsod sang hentil. Nagasalig Siya sa mga Kristohanon sa sini nga mga pungsod upod ang preserbasyon kag pagpaalinton sang nasulat na nga kanon sang Balaan nga Kasulatan. Ginapakamaayo kag ginaprotektahan Niya ang tinugyanang pungsod sang hentil samtang ang pungsod nagapadayon sa tinugyanang mga responsibilidad sini.

Ang Israel amo ang solong pungsod nga sa diin ang Dios napanumpa sang walay katapusang kasugtanan. Iya pagatumanon ang walay kondisyon nga mga kasugtanan sa tion sang ikaduhang pagkari ni Kristo (Mga Taga-Roma 11:25–29), apang ang Israel ara sa idalum sang divine nga disiplina sa bug-os nga Panahon sang Simbahan kag gin-istriktuhan sa iya tinugyanang-pungsod nga mga katungdanan. Ini amo “ang mga tinion sang mga Hentil” (Lucas 21:24), nga magapadayon tubtub sa pagbalik ni Kristo. Ginahatag sang Dios karon ang tinugyanang-pungsod

nga mga pribilehiyo sa di-Hudiyong mga pungsod. Ining divine nga palisiya ginpahanumdum pareho ni Kristo kag Pablo nga amo ang nagmando sang banwahanong katungdanan nahanungud sa Romanhong Emperyo (Lucas 20:21–25; Mga Taga-Roma 13:1–7).

Sa sulud sang Panahon sang Simbahan ang bisan sinong hentil nga pungsod puwede magserbi bilang isa ka tunugyanang pungsod pinaagi sa pagtuman sang sululunod nga mga palatukuran:

1. *Protektahan ang kinabuhi, kahilwayan, kapribado, kag pagkabutang sang tawo* suno sa mga kasugoan sang divine nga katukuran;
2. *Tugotan ang paambit sang Maayong Balita kag ang pagpanudlo sang Bibliya;*
3. *Magserbi bilang isa ka kampo para sa misyonaryong hilikuton* didto sa ditinugyanang mga pungsod;
4. *Magsangkap sang isa ka dalangpan sang pagpaumod* para sa nalalapta nga mga Hudiyo.

Ang unang palatukuran nagahimo sang palibot sa diin ang nabilin nga mga palatukuran makapalakat sing bug-os. Ang unang palatukuran amo ang pangunang responsibilidad sang gobyerno sang isa ka pungsod, samtang ang nabilin nga tatlo ka mga palatukuran nagasambit sang espirituhanong kinabuhi sang katawhan sang pungsod.

Ang Dios nagapatigayon sa tinugyanang pungsod pinaagi sa pagtipig sang espirituhanong kondisyon sang mga tumuluo sini. Ang mga pakamaayo sa nagatubo nga mga tumuluo nagaalawas sa pungsod; ang divine nga disiplina sang mga tumuluo nga wala nagaabante nagaapekto man sang pungsod. Ini sa ulihi nagapaathag sang makasaysayang pag-uswag ukon pagkalaglag sang pungsod (Salmo 34:13–17). Busa, ang nagauswag nga tinugyanang pungsod nga nagakalingaw sang espesyal nga divine nga pakamaayo

kinahanglan magtipig sang makusog nga manugsakdag sang nagatubo kag hamtong nga mga tumuluo. Bisan nga dimakit-an, ang espirituhanong mabaskog nga impluwensya sang hamtong nga mga tumuluo nga nagapuyo sa isa ka hentil nga tinugyanang pungsod nagahatag sa pungsod sang kabakod sini.

Ang hentil nga tinugyanang pungsod amo ang punong misyonaryong ahente sang Dios sa sulud sang Panahon sang Simbahan. Bilang parte sang nahiusang mabaskog nga impluwensya sang tinugyanang pungsod, ang kada isa nga tumuluo bilang sakup sang Pangbug-os Kalibutan nga Simbahan may ara kinaugalingong responsibilidad nga magpaambit sang Maayong Balita sa mga ara sa iya palibot (Mga Binuhatan 1:8; Mga Taga-Roma 1:14; 1 Mga Taga-Corinto 9:16; 2 Mga Taga-Corinto 4:5*b*; 2 Timoteo 4:5).[47] Siya sa amo man responsable agud magsuporta sang lokal kag sang tagagowa nga pagpalapnag sang Maayong Balita kag sang hustong pagpanudlo sing pagtolon-an. Ini nga suporta puwede maglakip sang pangamuyo, pinansyal nga mga amot, serbisyo, ukon pipila ka iban pa nga porma sang pagbulig kag pagpapagsik.

Sa wala ginadahum nga pagkalain sa Israel, wala sing partikular nga rasa sang katawhan ang pinili sa Panahon sang Simbahan.[48] Lain sa pagpili sang Israel, ang pagpili sang Simbahan nagalakip sang kada isa ka tumuluo—Hudiyo *kag* Hentil—sang bisan anong rasa, kultura, ukon nasyonalidad. Sa istriktong panghambal, wala sing subong nga butang kaangay sang 'Kristohanong pungsod.' Ang harianong pamilya sang Dios diri sa kalibutan ara sa kada pungsod, kag, dikaangay sang teyokrasya sang Israel, ang simbahan kag estado mga nagabulag.

Ini nga pagbulag ginlaragway sang Romanhong Em-

47. Thieme, *Pagpanaksi* (2016)
48. Ang pagkapinili ginsaysay sa mga pahina 173–82.

peryo, nga amo ang unang hentil nga tinugyanang pungsod. Bisan nga ang Roma nangin pagano sa opisyal nga relihiyon sini, ang Simbahan nag-uswag sa idalum sang iya proteksyon kag pagpaumod sa panahon sang mga paghari sang Antonine Caesars (A.D. 96–192). Ang doktrina sa Bag-ong Katipan wala gid nagasakdag sang paghiusa sang simbahan kag estado, ang pagpanghilabot sa Kristohanong mga organisasyon didto sa mga hilikuton sang estado, ukon paglaglag sang pagano nga gobyerno. Imbis sina, ang gobyerno isa ka pakamaayo (Mga Taga-Roma 13:1–7). Sa pagkamatuud, ang Dios nagsugo nga ang benepisyo mangin balosanay. Samtang ang Romanhong Emperyo nagserbi bilang "isa ka alagad sang Dios para sa inyo kaayohan" (Mga Taga-Roma 13:4), ang dimakit-an nga espirituhanong makusog nga manugsakdag nga mga hamtong nga tumuluo nagdala sang divine nga pakamaayo sa Emperyo. Ining wala maanunsyong pinakasentrong ba-hin sang mga Kristohanon nga ara sa kongregasyon sang Romanhong probinsya sang Asya, makit-an sa kon ano karon ang katundanong Turkey (Mga Taga-Efeso; Mga Taga-Colosas; 1 Juan; 2 Juan; 3 Juan; Bugna 2—3).[49]

Mga Tyempo sang Wala pa-ang Kanon kag Pagkatapos-sang Kanon

Ang Panahon sang Simbahan ginbahin sa duha ka mga kategorya: ang medyo manubo nga kapanahonan sang wala pa-ang kanon sa diin ang kanon sang Bag-ong Katipan naporma kag ang nagapangibabaw nga kapanahonan pag-katapos-sang kanon nagasunud sa pagkakompleto sang nasulat na nga Pulong sang Dios. Ang tyempo sang wala pa-ang kanon nadokumento sa Libro sang Mga Binuhatan,

49. Tan-awa ang mga pahina 231–36.

nga nagapreserba sa makasaysayang rekord sang nahaunang Simbahan apang wala magtinguha sang isa ka kompletong presentasyon sang mga doktrina nahanungud sa Panahon sang Simbahan. Sa pagkamatuud, ang tumalagsahong kahitaboan nga makit-an sa Mga Binuhatan mga ginkinahanglan sa pagsugod sang Panahon sang Simbahan apang wala na nabagay pagkatapos nga ang ila katuyoan natuman na kag ang mga doktrina nahanungud sa Panahon sang Simbahan permanente kag awtorisadong narekord na sa mga sulat sang Bag-ong Katipan.

Gani, ang kapanahonan sang walapa-ang kanon ginkilala pinaagi sa temporaryong espirituhanong mga dulot subong sang pagka-apostol, tagna, kahibalo, mga dila, pagpakahulugan sang mga dila, mga milagro, mga pagpamulong (1 Mga Taga-Corinto 12—14). Ining temporaryong mga dulot mga gindisenyo agud ipalapnag ang doktrina nahanungud sang misteryo, agud makakuha sang pagpamati para sa mga manugpaalinton sang sining bag-o lamang ginpahayag nga doktrina, agud maghan-ay kag magdumala sang lokal nga mga simbahan, kag agud magpatunda sa Israel sang manug-abot nga punsudnong disiplina halin sa Dios. Subong nga ining mga katuyoan natuman, ang temporaryong mga dulot indi na kinahanglanon kag amat-amat nga gindula (1 Mga Taga-Corinto 13:8).

Si Pablo, halimbawa, nakakuha sang kridibilidad sa iya mga manugpalamati pinaagi sa temporeryong mga dulot sang mga milagro kag pagpamulong (Mga Binuhatan 13:8–12; 14:3; 19:11–12), apang samtang ang iya reputasyon naglig-on na, ini nga mga dulot wala na sing katuyoan. Sadtong A.D. 61 indi na siya makamando sang pagpamulong bisan pa sa iya pinalangga nga abyan si Epaphroditus (Mga Taga-Filipos 2:27).

Sa amo man, ang temporaryong dulot sang mga dila gindisenyo agud magpaambit sing Maayong Balita sa mga

Hudiyo pinaagi sa lenggwahe sang hentil nga wala mahibaloan sang mismong kaugalingon sang mga manughambal.[50] Ining milagrohon nga dulot nangin isa ka madramahong tanda sang kapaslawan sang Israel bilang ang tinugyanang pungsod agud magdala sang kamatuuran sa mga pungsod sang hentil. Gintagna ni Isaias, ang temporaryong dulot sang mga dila amo ang patunda sa Israel sang manugabot na gid nga divine nga disiplina (Isaias 28:11; cf., 1 Mga Taga-Corinto 14:21). Sang ang Jerusalem sa pagkamatuud nalaglag sa mga Romanhon sadtong A.D. 70, ang dulot sang mga dila wala na gid sing katuyoan kag nauntat na. Ang gintawag-kuno nga dulot sang mga dila nga ginaangkon karon nga panahon amo ang isa ka pagbatyag ukon yawanong pagkolokopya nga nagatublag sa doktrina sang Bibliya, nagabahinbahin sang Simbahan, kag nagapagaruk sang pagka-Kristohanon. Ang kapanahonan sang wala pa-ang kanon nag-abot sang lapit na lang gid sa kamatayon ni Juan, ang ulihing apostol, sa mga tinion pagkatapos niya nasulat ang Bugna sa mga A.D 96.

Ang kapanahonan pagkatapos-sang kanon, sa diin kita karon nagkinabuhi, amo ang tyempo sang permanenteng espirituhanong mga dulot.[51] Ang mga dulot kaangay sang pastor-manunudlo, pagpaambit sang Maayong Balita, administrasyon, kag mga pagbulig mga gindisenyo agud ipaalinton ang mga doktrina sa nasulat nga Pulong sang Dios kag himoon ang mga hilikuton sang lokal nga simbahan (Mga Taga-Efeso 4:11–13). Ini nga mga dulot nagasakdag sang harianong pamilya sang Dios diri sa kalibutan kag nagapalakat sa bisan diin sang tanang mga henerasyon sa Panahon sang Simbahan.

Nagkaradula ang makadalayaw nga mga pagpakita sang divine nga gahum nga tipikal sa kapanahonan sang wala

50. Thieme, *Tongues*.
51. Tan-awa ang mga pahina 204–06.

pa-ang kanon. Nagkaradula ang mga madramahon nga mga ritwal kag mga seremonya sang nagligad nga mga pagdumala. Ang kapanahonan sang pagkatapos-sang kanon sing Panahon sang Simbahan nagapatalupangud sang *hunahuna* sa pagtolon-an kag sang kinaugalingong *aplikasyon* sang doktrina. Ang Kristohanon nagakinabuhi pinaagi sa divine nga kamatuuran sa iya kaugalingong kalag imbis sang nagadepende sa pagpamukaw sang balatyagon sa hayag nga mga seremonya, divine nga mga pagpakita, diritsong pagpahayag halin sa Dios, ukon mamilagrohon nga mga binuhatan nga ginhimo sang pipila ka kitaon gid kaayo nga mga Kristohanon. Bisan sa kapanahonan sang wala pa-ang kanon ang pagpatalupangud sa doktrina isa ka kalidad sang Panahon sang Simbahan (1 Mga Taga-Corinto 14:19). Ang Simbahan amo gid ang ginpuntirya kag ginsakdag nga presentasyon sang grasya sang Dios sa tanang kasaysayan sang tawo (Mga Taga-Efeso 3:2).

Ang padayon nga espirituhanong pagtubo amo ang tinutuyo sang tumuluo sa tagsa ka pagdumala, apang sa Panahon sang Simbahan ang pamaagi sa sining resulta sang lalambuton mga mas gamhanan kay sa bisan anong iban pa nga panahon. Ang misteryong doktrina nagatudlo nga ang Dios nagahatag sa kada sakup sang harianong pamilya sang alagyan pakadto sa divine nga gahum sa iya pangsulud nga kinabuhi (Mga Taga-Filipos 3:10) samtang nagasangkap sang mga galamiton sa pagsulbar-sang palaligban nga orihinal nga gindisenyo para sa pagkatawo ni Kristo (Juan 15:10; 1 Juan 2:6). Ang espirituhanong kadaugan nakadepende lamang sa paggamit sini nga mga pagkabutang. Ang resulta amo ang nagauswag nga pagkatuman sang espirituhanong pagkahamtong—upod ang tanang panghunahuna kag makapabatyag nga kamanggaranon nga ginadala sang pagkahamtong.

Ikalimang Bahin

ANG ESCHATOLOGICAL NGA MGA PAGDUMALA

ANG TRIBULATION

SA PAGREPASO, ANG ANUM KA MGA PAGDUMALA NAGAPORMA sang tatlo ka mga kategorya: theocentric, christocentric, kag escathological. Bag-o pa lang gid naton nasaysay ang duha ka makadalayaw nga katahum sang Christocentric nga mga pagdumala: ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa kag ang Panahon sang Simbahan. Karon iliso naton ang aton pagtalupangud sa palaabuton.

Ang escathology amo ang bibliyanhong pagtoon sa palaabuton ukon sa kinatapusan nga mga panghitabo. Ang mga tagna nga wala pa natuman magpaabot sang pagtapos sang duha ka nga pagdumala sang kasaysayan, nga ginpangalanan ang Tribulation kag ang Millennium. Ang escathological nga mga pagdumala mga ginpaathag bilang

ang mga pagkatapos sang Pagkabanhaw, ukon Pagsabnit, sang Simbahan. Sa lain nga mga pamulong, mahitabo sila pagkatapos naporma sing kompleto kag nasaylo sa langit ang harianong pamilya sang Dios (Bugna 3:10). Ang escathological nga mga pagdumala nabulag sa Simbahan tungud kay ginpresentar sila sa Daan nga Katipan, samtang ang Simbahan nagpabilin nga sekretong misteryo sa bug-os nga mga tinion sang Daan nga Katipan.

Kay para sa mga Hudiyo ang Tribulation sa gilayon nga nagauna sa pagpundar sang ginsaad nga ginharian sang Dios diri sa kalibutan. Gani, ining mga pito-ka tuig nga kapanahonan sang kasaysayan (Daniel 9:27; Bugna 11:3; 12:6) amo ang katapusan sang divine nga disiplina batok sa Israel. Ang Tribulation gintagna sa Daan nga Katipan (Isaias 34:1–6; 63:1–6; Jeremias 30:4–8; Ezequiel 38—39; Daniel 11:40—45; Zacarias 12:1–3; 14:1–2), sa Olivet nga Diskurso sang aton Ginoo, kag sa Bugna 6—19. Ang malip-ot, madramahon nga tyempo magaumpisa sa gilayon pagkatapos sang Pagsabnit sang Simbahan kag matapos sa ikaduhang pagkari ni Kristo. Amo ini ang “tinion sang kagamo ni Jacob” (Jeremias 30:7) kag ang ika-setenta ka simana ni Daniel (ukon ika-setentay siyete) suno sa nabantog nga listahan sang tinion sang tagna ni Daniel 9:24–27. Ang Tribulation puwede man tawgon ang tinion sang pagkadesperado ni Satanas tungud sang mahitabong makahas nga paghimud-os sang gahum (Bugna 12:12).

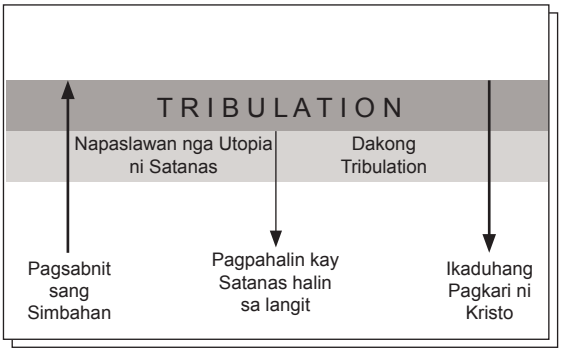

ANG TRIBULATION

Ang unang katunga sang Tribulation amo ang mangin tinion sang makapatalupangud nga kauswagan kag hayag

nga paghidait sa kalibutan. Si Satanas magahimo sining isa ka ulihing paninguha agud ipasad ang 'Millennium' mismo sang iya kaugalingon agud pamatud-an nga siya kaangay sa Dios (Isaias 14:14). Apang ang yawa may kaugalingong mga paninguha lamang sa iya tagiposoon; wala siya sing pagtamod para sa katawhan kondi gusto lamang gamiton ang tawo agud pamatud-an ang iya kaugalingon nga makatarunganon sa pagribuk batok sa Dios. Sa likod sang mga senaryo si Satanas maggaid sang katawhan sa pagpanglupig pinaagi sa gahum sang mga politika kag sang relihiyosong pagmaniobra. Ang pagpanglupig nagailig pakadto sa pagkawalay sulud nga nahimo tungud sang pagkawala gid sang divine nga katukuran.

Ang kalautan indi gid mapunggan sa Tribulation tungud kay ang harianong pamilya, nga sa diin gin-istaran sang Balaan Espiritu, pagakuhaon na sa tion sang Pagsabnit (2 Mga Taga-Tesalonica 2:7). Ang pagpuswak sang kalautan magapahayag, pinaagi sa pagkalain, ang makasaysayang importansya sang hamtong nga mga tumuluo bilang ang mga palaagihan sang divine nga pakamaayo. Sa umpisa sang Tribulation, wala gid sing mga tumuluo diri sa kalibutan. Ang dimakit-ang, ginapunggan nga impluwensya sang Simbahan madula sa kalibutan sang yawa. Sa sining gulpi nga pagkawala sang espirituhanong makusog nga manugsakdag, ang hilway kaayo nga kamut ni Satanas maghulag. Apang kon halos mapabay-an na si Satanas sa iya kaugalingong mga pagpanglimbong, ang sitwasyon sang kalibutan mangin mapintas—ginkilala pinaagi sa kinaunahang dimatuud nga kauswagan nga nagakalain pa gid pakadto sa makalilisang nga kapahamakan. Ang pagkamataastaason ni Satanas igapahayag sa kinatapusan sa iya pagkawalay ikasarang. Ginhatagan sang tagsa ka kahigayonan, indi siya makadumala sang ginharian nga iya gin-agaw halin kay Adan.

Ang mga kapaslawan sang tawo magadamo pa gid sa

idalum sang administrasyon ni Satanas tubtub, pinaagi sa makalaton nga malaing mga desisyon, ang makakilibot nga dako kaayong bahin sang populasyon sang kalibutan magaguba sang kaugalingon sini (Bugna 6:1–11). Luwas sa paghari ni Jesu-Kristo sa Eden kag sa millennium, ang mga utopia amo ang pagpakunokuno para sa pagpamilit, pagpangulipon, kag pagkamakahas. Indi ang tawo ni si Satanas (nga mas may kasarang kay sa tawo) ang makahimo sang pangpolitika kag pangsosyal nga perpektong kalibutan.

Sa tungatunga sang Tribulation, ang Dios magapahalin sang mataastaason, pahituon, palaaway nga si Satanas sa korte sang langit sa diin ginapahimuslan niya ang hilway nga pagsulud bilang ang manugpangapin nga abogado sa bug-os nga apela sang husay sa anghelon nga pagsinumpunganay (Bugna 12:7–9; cf., Job 1:6; 2:1; Zacarias 3:1). Upod si Satanas nga ginpilak sa kalibutan, ang ikaduhang katunga sang Tribulation magasaksi sang tumalagsahong pagkamakahas subong nga ang mga pahito ni Satanas masulbar kag desperado siya nga nagahimud-os agud ipadayon ang iya paghari sa kalibutan.

Ining ulahing bahin sang pagdumala amo ang kapanahonan nga sa pagkamatuud gintawag ang Dakong Tribulation (Mateo 24:21; Bugna 7:14). Si Satanas magadedikar sang tanan niya nga mga pwersa agud sa pagpamatay sang mga Hudiyo (Bugna 12:17). Ang iya katuyoan amo ang paglutos sang tanang posibleng mga manugpanubli sang walay kondisyon nga mga kasugtanan sang Dios sa Israel. Ang yawa magpadayon sining mabangis nga palisiya sa pagpaninguha agud pamatud-an ang dipagkamatutum sang Dios sa Iya mga saad. Si Satanas makahibalo halin sa Balaan nga Kasulatan nga ang pagkatuman sang mga kasugtanan sang Dios sa Israel malapit na gid. Mga binulan na lang gid ang antad sang Millennium. Apang, nagapangatarungan si Satanas, kon wala sing ma-

biling buhi sa natawo liwat nga mga Hudiyo, ang Dios wala sing mahimo sa pagtipig sang Iya mga saad kag pagtuman sang Iya mga tagna. Wala sing bisan isa nga magabaton sang ginsaad nga mga pakamaayo. Kag kon ang Dios indi makatuman sang Iya walay kondisyon nga mga kasugtanan (ang pasipalaon kag dimapatihan nga pagdahum), ang Iya karakter may kasawayan, kag si Satanas may mga basihanan para sa pagpamilit sang pagpaatras sang tanang mga akusasyon batok sa iya kaugalingon kag sa nagpakasala nga mga anghel. Apang ang humon ni Satanas indi magdinalag-on.

Bisan pa sa isa ka panglimbong nga paghidait nga nasundan sang makalilisang nga pagkamakahas, ang Maayong Balita sang kaluwasan igapresentar pa gid sing grabe sa panahon sang Tribulation kay sa bisan anong iban pa nga pagdumala. Sa ginkuha nga Simbahan kag sa Israel nga nagapabilin sa idalum sang disiplina tubtub sa ikaduhang pagkari ni Kristo, wala sang tinugyanan nga pungsod ang magapanghikot diri sa kalibutan. Imbis sang tinugyanang pungsod, ang pangunang ahensya sing misyonaryo sang Dios mangin ang 144,000 nga Hudiyong mga ebanghelista (Bugna 7:4–8). Ila ibutang sa peligro ang pagkamartir agud ipresenta ang Maayong Balita sa bug-os kalibutan. Nga nagasuporta kag nagadugang sa hilikuton sining mga ebanghelista, ang mga anghel mag-intra man sa presentasyon sang Maayong Balita (Bugna 14:6–7). Dugang pa, duha ka mga manalagna sang Daan nga Katipan—si Moises kag Elias—pagabuhion liwat sa malip-ot apang gamhanang buluhaton sing pagpangalagad sa Jerusalem (Bugna 11:3–13). Pinaagi sa sining tanang sarisari nga mga palaagihan, ang intero nga kalibutan paambitan sang Maayong Balita sing bug-os sa malip-ot nga kadugayon sang Tribulation. Ang palatukuran: Ang grasya nagauna sa paghukum.

Ang wala pa natabo sadto anay nga gira sa bug-os

kalibutan bumusaag sa ulihing Katunga sang Tribulation.[52] Nga nagatan-aw sang iya utopian nga ginharian nga na-bungkag kag nalaglag sa kagamo, ang desperadong si Satanas magabutang kag magapahulag sang madamo kaayo nga tawhanon kag yawan-on nga mga pwersa. Ang nangin resulta nga gira matapos sa Armageddon nga Kampanya, sa diin ang mga pwersa sang apat ka dalag-kong pangpolitika nga mga gahum maghiliusa didto sa Palestine.[53] Sa Jerusalem ang nabilin nga Hudiyong mga tumuluo magalikaw sa pagyanib. Maalamon nga ginsugo sang agrisibo, espirituhanong hamtong nga mga heneral (Zacarias 12:5–6), ining pipila nga nakibon magapakig-away tungud sang ila mga kinabuhi batok sa dako kaayong mga bentaha. Ang sitwasyon maggowa nga bug-os nga walay paglaum. Ang ulihing kahigayonan sang paglampuwas mapukan. Niyan, gulpi nga, si Ginoong Jesu-Kristo magbalik sa kalibutan kag mag-upod sa inaway.

ANG MILLENNIUM

Ang Paghari ni Kristo

Si Ginoong Jesu-Kristo magbalik agud magpalingkawas sang mga Hudiyo (Isaias 5:26–30; 10:20–23; 11:11–16; 14:1–3; 63:1–6; Joel 2:16—3:21; Zacarias 10:6–12). Mag-abot Siya agud ipasad ang Iya ginharian sa pagkatuman sang walay kondisyon nga mga kasugtanan sa Israel (Daniel 9:24; Zacarias 14:9). Bilang Hari sang mga hari kag Ginoo sang mga Ginoo, si Jesu-Kristo, ang Anak ni David,

52. Ang detalyadong pagtoon sa Libro sang Bugna ginpresentar pinaagi sa mga narekord sa mga klase sa Bibliya nga nahanda na halin sa R. B. Thieme Jr., Bible Ministries, Houston Texas.
53. Thieme, *Anti-Semitism; Armageddon* (2002).

magguba sang mga pwersa ni Satanas kag magpahalin sa yawa bilang ang manugdumala sang kalibutan. Ang Kordero sang Dios magatipon liwat sang naglalapta nga Israel kag dumalahan ang kalibutan sa sulud sang isa ka libo ka tuig sa idalum sang makadalayaw kaayo nga mga palisiya nga Iya gindeklarar sa Iya sermon didto sa Bukid. Dason matuman ang makatilingala kaayo nga tagna, nga nagasaysay "madamong mga katawhan kag mabakod nga mga pungsod" sang mga Hentil ang magkaladto sa Jerusalem "agud magpakalooy sang pabor sang Ginoo" (Zacarias 8:22–23).

> "Sa sadtong mga adlaw napulo ka mga tawo halin sa tanang mga pungsod sang kada lenggwahe [mga Hentil] ang mangulapyot sa bayo sang isa ka Hudiyo nga nagasiling, 'Paupda kami sa inyo, kay nabatian namon nga ang Dios kaupod ninyo.'" (Zacarias 8:23*b*, NASB)

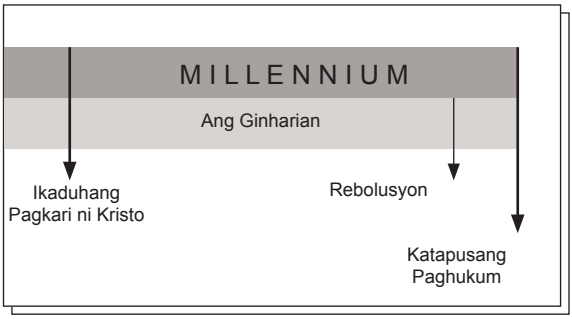

ANG MILLENNIUM

Ang Millennium, Latin para sa "isa ka libo ka tuig," magsugod sa ikaduhang pagkari ni Kristo kag matapos sa Katapusang Paghukum kag ang kalaglagan sang karong bug-os nga kalibutan, lakip ang planetang Kalibutan. Ining kinatapusang pagdumala sang wala pa ang walay katapusang kahimtangan gindokumento sa madamong mga dalanon sang Balaan nga Kasulatan, nga may importante kaayong mga pahayag sa Salmo 72; Isaias 11, 35, 62, 65; Zacarias 14:4–9; kag Bugna 20.

Kon magbalik na si Kristo, Pagaupdan Siya sang Iya

harianong pamilya, ang Simbahan, nga magahari upod sa Iya (Mga Taga-Roma 5:17; Bugna 1:16, 20). Amo man, sa tion sang Iya ikaduhang pagkari magatanda sang pagkabanhaw sang tanang mga tumuluo sang Daan nga Katipan kag sang mga martir sang tribulation (1 Mga Taga-Corinto 15:24). Upod sa Simbahan, ining Hudiyo kag hentil nga mga tumuluo sa ila pagkabanhaw nga mga lawas magintra sa isa ka libo-ka tuig nga paghari sang aton Ginoo sa kalibutan (Job 19:25–26).

Nagasunud sa ikaduhang pagkari ni Kristo kag sang Iya pagpabalik sang tinugyanang pungsod Israel, ang masangkad nga paglarawan sang Millennium nga nagalakip sang pagkabilanggo ni Satanas kag sang iya nagpakasala nga mga anghel (Bugna 20:1–3), ang pagpahalin sang tanang mga ditumuluo sa kalibutan pinaagi sa Baptismo sang Kalayo (Ezequiel 20:34–38 para sa mga Hudiyo; Mateo 25:31–46 para sa mga Hentil), kag ang koronasyon ni Kristo. Ang Millennium magsugod upod sa isa ka kadre sang mga tumuluo lamang, lapos sa Tribulation. Sa nagasunud nga mga henerasyon, bisan pa sina, ang iban sang ila mga anak nga lalaki kag mga anak nga babayi magasikway kay Kristo bilang Manluluwas bisan pa sang Iya kinaugalingong presensya kag walay sapayan sang kinaalam kag katarungan sang Iya pagpamuno.

Sa idalum sang administrasyon ni Kristo, ang kalibutan malingaw sang perpektong palibot (Isaias 35:1–7; 11:6–9; 65:25; Mga Taga-Roma 8:19–21). Ang pangbug-os kalibutang paghidait ara sa kinaunahang tinion sugod sang pagpakasala sang tawo (Salmo 46:9; Isaias 2:4; Oseas 2:18; Miqueas 4:3). Ang kauswagan maglapnag sa tanang mga pungsod (Salmo 72:7, 16). Ang pagkalamatay sang lapsag mabuhinan pakadto sa sero, ang kalawigon sang kinabuhi sang tawo madramahong magsaka (Isaias 65:20). Magresulta sing madasig nga pagdako sang populasyon,

pagpadako pa gid sang populasyon sang kalibutan pag-katapos sang pagpamatay sa Tribulation kag sang divine nga mga paghukum nga unang magpasad sang paghari ni Kristo.

Sa bug-os nga Millennium may ara sang pangbug-os kalibutang kahibalo sa Dios (Isaias 11:9; Jeremias 31:33–34). Ang Israel magakasadya bilang tinugyanang pungsod sang Dios nga pamunoan sa kinaugalingon ni Kristo. Ang pamaagi sang pagkinabuhi sang tumuluo pagkatapos sang kaluwasan sa liwat maglakip sang pagpuno nga buluha-ton sing pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu, apang dikaangay sang dimakit-an nga buluhaton sing pagpanga-lagad sang Espiritu sa sulud sing Panahon sang Simbahan, ang pagpuno sang Espiritu sa Millennium magpagowa sang pagpahayag sang pagtagna, mga damgo, kag mga palanan-awon—ang pagkaespirituhanon nga ginkilala pinaagi sa mga paghinamhinam kag mga balatyagon (Joel 2:28–29).[54]

Upod kay Kristo nga ara, ang buluhaton sing pag-pangalagad sang Balaan Espiritu nahanungud sang pag-pahayag kag paghimaya kay Kristo puwede maglakip sang mga paghinamhinam bilang ang tunay nga espirituhanong eksperyensya, nga indi kalidad sang pagpuno sang Balaan Espiritu sa Panahon sang Simbahan. Ang kawala ni Kristo sa kalibutan sa sulud sang Panahon sang Simbahan, ang mga paghinamhinam makadisturbo lamang sang matuud nga pagpatalupangud sang Pagdumala sang Simbahan—sa pagpakita sang pagkanagakaigo kag sang dalagkong mabaskog nga impluwensya sing doktrina sang Bibliya sa

54. Ang ecstatic naghalin sa Griyegong pulong *(ekstasis)*, nga nagakahulugan sang "punaw" (Mga Binuhatan 10:10; 11:5; 22:17). Ang punaw amo ang isa ka indi normal nga kahimtangan sang pagkahibalo sa kaugalingon sa diin pagpahayag nga pagpaalinton (pagtagna, mga damgo, mga palanan-awon) diritsong nabaton sang panghunahuna sang kalag halin sa Dios Balaan Espiritu. Ining pagpahayag nga kahimtangan puwede maglakip sang grabe apang temporaryong pagkakibot sang balatyagon bilang ang sabat sa pahayag.

kalag sang tumuluo.

Sa karon nga pagdumala ang pagpuno sang Balaan Espiritu wala nagapagowa sang pagtagna, mga damgo, mga palanan-awon, ukon nagapamukaw sang mga balatyagon. Indi ini mga manugtanda sang pagkaespirituhanon. Sa baylo, ang balatyagon normal nga nagasabat sa panghunahuna sang kalag, sa diin ang kamatuuran nagapuyo bilang ang resulta sang pagtoon sang doktrina sang Bibliya. Ang Dios nagpahigad sang makatilingalang mga ritwal kag mga milagro sang nagligad nga mga pagdumala (1 Mga Taga-Corinto 1:22*a*; Mga Hebreo 10:1) agud nga samtang sa pagkatapos sang kanon nga Panahon sang Simbahan ang Iya sarisari nga kinaalam kag gahum mapakita pinaagi sa doktrina—ang natungdan sang pagtoo—nga nagapatalupangud sang mga hunahuna kag mga desisyon sang tumuluo kay sa mga paghinamhinam kag mga balatyagon (Mga Taga-Roma 16:17–18; 1 Mga Taga-Corinto 1:23–25; Mga Taga-Efeso 3:10).[55] Didto sa Millennium, bisan pa sina, ang Buhi nga Pulong ara kaupod sang nasulat nga Pulong, ang panan-aw magbug-os sang pagtoo, kag sa idalum sang pagdominar sang aton Ginoo ang mga paghinamhinam puwede mangin tunay nga espirituhanong makapatalupangud nga panghitabo sa mas naglapnag nga basihanan kay sa bisan anong iban nga pagdumala.

Ang Konklusyon sang Millennium

Pagkatapos sang isa ka libo ka tuig sang perpektong palibot, si Satanas pagabuy-an sa pagkabihag (Bugna 20:7–9). Ang yawa mamuno sang manugribuk nga mga elemento sang katawhan kag sang iya nagpakasala nga

55. Thieme, *Tongues*, 58–59.

mga anghel sa desperadong humon batok sa perpektong gobyerno sang aton Ginoo. Gintawag nga Gog kag Magog nga Rebolusyon, ining kinatapusan nga pagbumusaag sang yawan-ong pagkamakahas untaton dayon. Sa argumento ni Satanas para sa pagpangapin nabuhinan pakadto sa natarantra nga pagkamakahas kag sa demonstrasyon sang Dios sing nakompletong grasya, ini magtapos sang pag-apela sing husay ni Satanas. Ang katuyoan sini natuman, ang kasaysayan sang tawo matapos na.

Sa sina nga tinion ang tanang mga tumuluo sang millennium magabaton sang ila nabahaw nga mga lawas. Ining kinatapusang pagkabanhaw sang mga tumuluo magakompleto sang pagkasunudsunud sang mga pagkabanhaw, nga nagatanda sang pagtapos sang kada pagdumala sugod pa sang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa (1 Mga Taga-Corinto 15:23–24).

Sa amo man nga tinion pagabanhawon sang Dios ang tanang mga ditumuluo sing lain sa mga tumuluo (Bugna 20:11–15). Ang katuyoan sang sini nga pagkabanhaw amo ang mangin paghukum sang tanang mga wala gid nagbaton sang kaluwasan. Pagahukman sila indi tungud sang ila mga sala, nga sa diin ginbayaran gid tanan ni Kristo, kondi tungud sang pagsikway kay Kristo.[56] Ang mga ditumuluo pagabanhawon sa isa ka grupo walay sapayan sang pagdumala sa diin sila nagkinabuhi. Diri ang kinatapusang halimbawa sang pagpadayon, sa pagkalain sa mga pagbaylo sang pagdumala. Dikaangay sang mga pagkabanhaw ni Kristo kag sang mga tumuluo sa ila sinugponsugpon nga pagdumala, ang kinaandan nga pagkabanhaw sang mga ditumuluo nagapabatyag nga ang kaluwasan paagi sa grasya pinaagi sa pagtoo lamang sa kay Kristo lamang palareho sa kada pagdumala. Ang tanang parehong mga

56 Thieme, *Tiyanggihan sa Ulipon sang Sala*, (2014), 26–34.

ditumuluo, sa kada pagdumala, nagsikway sang amo man nga Manluluwas. Nagapamuno sa makangilidlis nga kamahalan sa Dakong Puti nga Trono sang Katapusang Paghukum, ang aton Ginoong Jesu-Kristo magasentensya sa ila sa pag-upod sa nagpakasala nga mga anghel sa linaw sang kalayo, nga nahamulag sa Dios sa walay katubtuban (Bugna 20:14–15).

Sa katapusan mag-abot ang kalaglagan sang bug-os kalibutan, ang pagtuga sang bag-ong bug-os kalibutan, kag ang pag-umpisa sang walay katapusang kahimtangan (2 Pedro 3:7, 10–13; Bugna 21—22:5). Ang katawhan pagabahinon sa duha ka mga kategorya para sa eternidad: mga ditumuluo kag mga tumuluo (Juan 3:18, 36). Tungud kay nagsikway sila nga magbaton kay Kristo bilang ila Manluluwas, ang mga ditumuluo magapabilin nga sinilo-tan kag magaantos sang walay katapusang paghukum (Bugna 20:15; 21:8). Tungud sang pagluwas nga trabaho ni Kristo, ang tanan nga nagtoo sa Iya sa panahon sang ila pagkinabuhi diri sa kalibutan magkalingaw sang kinabuhi nga walay katapusan sa pagpakig-upod sa Dios (Bugna 21:3–4; 22:4–5).

Ika-anum nga Bahin

ANG PAGKAPINASAHI SANG PANAHON SANG SIMBAHAN

KAPADAYONAN KAG PAGBAYLO

ANG DIOS MAY KATUYOAN sa tagsa ka tumuluo. Ano bala ang iya plano para sa imo? Pagkatapos sang kaluwasan, ano bala?

Ang mga pagdumala amo ang kinahanglanong katukuran sang kasayuran. Ang bibliyanhong sabat sa "Pagkatapos sang kaluwasan, ano bala?" nakadepende sa mga pagkabutang nga nahatag sang Dios sing partikular sa harianong pamilya kag sa Iya mga mando para sa paggamit sina nga mga pagkabutang. Ang pamaagi sang Kristohanon nga pagkinabuhi ginpaklaro, busa, pinaagi sa paghangup kon sa ano nga pamaagi ang Panahon sang Simbahan nangin pinasahi samtang nangin may kaangtanan sa iban pa nga mga pagdumala. Ang mga pagdumala nagapahanas

sang tumuluo sa plano sang Dios para sa kasaysayan. Ila ginabuksan ang mga Balaan nga mga Kasulatan para sa hustong kinaugalingong aplikasyon.

Sa karon nga panahon, madamong mga Kristohanon ang mag-antos sa pagkawalay kahibalo sang plano sang Dios para sa Simbahan. Ang iban nagakinabuhi sa idalum sang sayup nga impresyon nga ang pagka-Kristohanon amo ang pagsalakot sang Napulo ka mga Sugo, ang Sermon didto sa Bukid, kag ang pipila karon nga mga sosyal nga pamatasan, nga wala sang hustong ideya sang kon sa anong pamaagi ining sarisari nga mga talaksan maghiliusa sa doktrina nahanungud sang pagdumala. Walay kasarang magbase sang ila mga kinabuhi sa nagasinanto nga paghangup sang Balaan nga Kasulatan, madamong mga tumuluo ang nagapasangkad sang lugar sing balatyagon sa pagsimba, ang palaligban sa diin ang mga pagdumala nagabulig man sa pagpaathag.[57]

Ang iban nga mga teyologo nagatingob sang Balaan nga Kasulatan sa dimakapahalipay nga pamaagi. Ginadahum nila nga ang walay kondisyon nga mga kasugtanan sang Dios sa mga Hudiyo ginsaylo sa Simbahan kag sa sina ang Israel nangin *espirituhanong* linalang nga walay pungsud-nong palaabuton. Sinsero sila apang nasayup sa pagtoo nga ang Israel kag ang Simbahan mga isa ka katawhan, inang matuud "espirituhanong Israel" amo na karon ang Simbahan. Apang ang Daan kag Bag-ong mga Katipan klarong nag-pahayag nga ang matuud nga Israel, ang manugbaton sang mga saad sang Dios, wala lamang matawo liwat sa espiritu kondi Hudiyo gid sa rasa.[58] Ang makadalayaw nga pagkamatutum sang Dios sa unod-kag-dugo sang pungsod sang Israel indi gid mabuhinan sa isa ka espirituhanon ukon

57. Tan-awa ang mga pahina 114, 149–51.
58. Tan-awa ang mga pahina 43–46

sa makatalanhaga nga mga sukud lamang.

Ang mabakod nga kapadayonan sa pagkamatuud wala nagapadalagan pinaagi sa divine nga panan-aw sang kasaysayan. Makita sang Dios ang tanang panghitabo bilang ang isa ka dimabahin nga sistema, nga ang kada parte sini ginakinahanglan sa pagkamatinud-anon sang intero. Apang ang mga parte sang intero lain gihapon nga mga parte. Samtang ang iban nga mga teyologo nagatan-aw sa intero kag nakakita sang mga kalig-on, ang iban pa nagatan-aw sa parehong intero kag makakita sang mga pagkalain. Ang doktrina nahanungud sa mga pagdumala bug-os nga nagatingob sang parehong kalig-on kag pagkalain, parehong kapadayonan kag pagbaylo.

Ang mga nagahunahuna nga ang Israel amo ang na-ngin pagpatunda sang palaabuton nga si Kristo kag sang Simbahan, ukon sa kabaliskaran nga ang Simbahan amo ang pagkatuman sang divine nga mga kasugtanan sa Israel, nagapasobra sang pagpatalupangud sang kapadayonan sa plano sang Dios. Nagkulang sila sa pagbulubanta sang mga suhistyon sang mga pagbaylo nga ginpasad sang Dios. Nagapaninguha sang pagpakahulugan sang Bibliya nga nagahimo sang plano sang Dios nga puro kag malig-on, ginahimo nila *di*malig-on ang karakter sang Dios. Karon nga ara na ang Simbahan, ini nga mga tumuluo nagahandum nga walaon ang etniko nga pagpaathag sang Israel kag pabay-an ang Dios sa Iya ginpanumpa nga obligasyon agud tahuron ang Iya mga saad sa Iya pinili nga pungsod. Apang ang Dios *nagatipig* sang Iya mga saad. Matuud Siya sa Iya kaugalingon, matuud sa Iya pulong, kag matuud sa tanang mga nagasalig sa Iya. Ang mga pagbaylo-baylo sang pagdumala wala nagapaluya sang pagkamatinud-anon sang Dios ukon sang kalig-on sang Iya plano. Sa pagkamatuud, ini nga mga pagbaylo nagatuman sang Iya walay pagbaylo

nga katuyoan para sa kasaysayan sang tawo.[59]

Ang mga nagahatag sang pagpalabi sa kapadayonan amo ang mga nagkahilig mangita sang mga pag-inangotanay sa tunga sang bibliyanhong dimahangpang nga kahitaboan. Ila ginapauswag ang ila teyolohiyanhong mga sistema dira sa ila pamaagi sa lenggwahe sang Balaan nga Kasulatan. Ang Bibliya isa ka progresibong pagpahayag kag abunansya sa makatalanhaga nga mga pagmitlang, pagsimbolo, pabangod, pagpaanggid, pagkaanggid, pangbinalaybay nga pagpaintyende, kag pagtoon sa pagtipo. May ara sing kapadayonan sa Balaan nga Kasulatan subong nga ang lenggwahe sang Bag-ong Katipan nagalanog sang Daan nga Katipan, apang ining tagingting sa tunga sang mga Katipan wala nagapakamatarong sang pagdahum nga ang katawhan nga ginpatumod sa Bag-ong Katipan bug-os nga gin-islan sadtong mga gintumod sa Daan nga Katipan. Sang, halimbawa, ang Simbahan gintawag ang "similya ni Abraham," ang pagpaanggid ginpasad sa Israel. Parehong ang Israel kag ang Simbahan mga natawo liwat nga katawhan sang Dios. Parehong nagasentro sa Persona ni Kristo. Apang ang duha indi gid man kinahanglan nga magkapareho. Sa pagkamatuud, ang mga diperensya mangin dapat sang aton pagtahod. Ang pagkalain sa tunga sang Israel kag sang Simbahan madalum nga nagapakita sang karakter sang Dios. Ini nga pagkalain nagapahayag sang parehong Iya pagkamatutum sa Iya pinili nga pungsod kag sa Iya katarungan sa pagsabat sang pagpangindi sang Israel pinaagi sa paghimo pa gid gani sang mas dakong demostrasyon sang grasya dira sa Simbahan. Kon ining mga kamatuuran ginlikum, madamong may dalagkong bili ang nabale-wala.

Sa pihak nga bahin, ang mga teyologo nga nagpasobra

59. Tan-awa ang mga pahina 10–12.

sang pagpatalupangud sang mga pagkalain ayhan handa na gid kaayo nga maghatag sang kongkreto nga mga pagpaathag kag magpamilit sang matigdas nga istraktura dira sa Balaan nga mga Kasulatan. Puwede nga magbuhin sila sang mga dalanon sa ila bug-os nga makasaysayang konteksto, magpanghimutig sang klarong mga pagpaanggid, kag dimagsapak sang importanteng mga leksyon pinaagi sa pagpangindi sing pagbaton sang bili sang intero nga Bibliya bilang ang ginhalinan sang mga aplikasyon didto sa Kristohanong eksperyensya.

Indi lamang ini isa ka butang sang pagpatalupangud. Indi ini isa ka halalongan, akademikong argumento. Ang ideya nga ang Simbahan halimbawa, amo ang "espiritu-hanong Israel," may makadaot nga mga mangin resulta. Nagaduda ini sang tinutuyo sang Dios sa pagtipig sang Iya mga saad sang kasugtanan sa Israel kag, dugang pa, nagapangduhaduha sa abilidad sang tumuluo sang Daan nga Katipan sa paghangup sang mga saad sang Dios. Apang ang Dios wala nagahampang sa mga pulong. Ang Dios amo ang kamatuuran kag ang katinuud, kag Iya ginatuyo nga ipalapnag (Numeros 23:19; Salmo 33:4). Sa amo man, ang puro nga paghiliusa sang bibliyanhong mga tyempo kasami nga magbuhin sing pagpatalupangud sang kasulatan sang doktrina nahanungud sa Panahon sang Simbahan (Mga Taga-Efeso 5:32), nga nagahimo sang mga tumuluo nga may gamay lamang nga pagtamod sa espesyal nga papel sang Dios para sa harianong pamilya dira sa kahimayaan ni Kristo. Para sa kadako kaayong kadulaan sang Kristohanon, ang dimatuud nga panan-aw nagapagamo sang doktrina nahanungud sang misteryo. Ang pagsinakot sang Israel kag sang Simbahan kasami nga magpaligad sang legalismo sing pagpreserba sang wala na ginagamit nga mga porma sang pagsimba imbis sang pagpapagsik sa tunga sang mga Kristohanon sang maku-

sog nga gugma para sa kamatuuran sing doktrina sang Bibliya.

Ang deklarasyon nga ang Simbahan amo ang "Israel" makahimo man sang isa ka posibleng makaguluba nga politikanhong aktibismo samtang ang mga tumuluo nagatrabaho agud ipasad ang ginharian sang Dios diri sa kalibutan. Si Jesu-Kristo lamang, indi ang may kasawayan nga mga Kristohanon (ni si Satanas), ang makapahanabo sang Millennium. Si Kristo maghimo sini sa kaugalingong perpektong panyempo sang Dios kag indi suno sa bisan anong tawhanong talana (Mga Binuhatan 1:6–7; 1 Mga Taga-Tesalonica 5:1–2). Ini nagapabilin sang kalibutan sang yawa tubtub sa ikaduhang pagkari ni Kristo, sang ang aton Ginoo magpahalin kay Satanas. Sa sulud sang Panahon sang Simbahan, ang mga tumuluo puwede magkinabuhi nga may pagsalig nga ang palaabuton ara sa gamhanang mga kamut sang Dios, subong nga ginlarawan nasa bibliyanhong escathology, samtang ginaliso ang ila pangunang pagtalupangud sa Iya plano para sa paghimaya kay Kristo sa sining karon nga pagdumala.

Ang plano sang Dios para sa Panahon sang Simbahan kinahanglan indi gid ipahigadhigad sang dimabungahon, kag sang mataastaasong ambisyon sang madamong mga Kristohanon magporma liwat ukon maghimo liwat sing kalibutan sang yawa. Ang mga Kristohanon kinahanglan indi magpaumpisa ukon mag-upod sa mga krusada agud tabontabonan ang kalibutan. Siguradong ang Kristohanon responsable nga mangin maayong halimbawa nga banwahanon sa idalum sang divine nga institusyon sang pungsudnong linalang, apang ang simbahan kag estado magpabilin nga bulag. Ang pagka-Kristohanon indi isa ka politikanhong kahulagan kondi isa ka kinaugalingong relasyon sa Dios pinaagi kay Kristo. Kon ano man ayhan ang pagpakigdupon sang mga tumuluo sa ila mga komunidad

ukon sa lehitimong politikanhong mga proseso sang ila mga pungsod, ang mga Kristohanon kinahanglan indi magbalewala sang ila importanteng pagtawag, agud maagum ang espirituhanong pagkahamtong. Ang espirituhanong pagkahamtong sa mismong kaugalingon sini nagahimo sang tumuluo nga isa ka dimakit-an nga bagani nga may gamhanan, wala nakilalala, nga positibong mabakod nga impluwensya sa iya pungsod kag sa kasaysayan sang tawo.

Ang kagamohan nahanungud sang mga pagdumala nagapalubog sang grasya sang Dios nga ginpahayag sa kada panahon, partikular sang Iya grasya nga ginhatag sa mga tumuluo sa karon nga panahon. Bilang isa ka pagtadlong, gani, ang nagasunud nga pagsayasat magapresentar sang mga kalidad nga maghimo sang panahon sang Simbahan nga pinasahi batok sa senaryo sang mga kahulagan kag mga pagkawalay pagkambyo nga nagalakat sa tanang bugos nga mga pagdumala.

ANG *POLITEUMA* NGA PAGPAANGGID

Kon ang pulong maggowa sa Bibliya sing makaisa lamang, kita maglingkod kag magpanalupangud. Ang subong nga pulong amo ang *(politeuma)* "ang kahimtangan, mga katungud, kag mga pribilehiyo sang pagkabanwahanon." Si Pablo nagagamit sining mabug-at nga pulong sa Mga Taga-Filipos 3:20. Kon tan-awon ang siyudad sang Filipos sa tinion nga ginsulat ni Pablo ang iya sulat, ini nga pulong nagahimo sang maalamon nga pagpaanggid para sa mga pribilehiyo sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan. "Kay ang aton *politeuma,"* nga ginasulat ni Pablo, "amo ang ara sa langit." Ang *politeuma* nga pagpaanggid nagalaragway sang mga bentaha nga makapakibot sang imahinasyon (Mga Taga-Efeso 1:18; 3:20).

Ang pagkinadina sang nabantog nga makasaysayang

mga panghitabo nagahatag sang dalagko kaayong pwersa sa paggamit ni Pablo sang pulong *politeuma*. Ang pagpatay kay Julius Caesar sadtong ika-15 sang Marso, 44 B.C., nagpadabdab liwat sang isa ka nagadabadaba nga gira sibil didto sa Roma. Ang ginpadayon liwat nga pagsinumpunganay sobra gid nga makaapekto sa palaabuton sang Filipos, ang gamay nga siyudad sa Macedonia.

Sang ang mga nagpatay kay Caesar napaslawan nga ibalik ang Romanhong Republika, ang duha sa ila nagpalagyo sa Roma agud pabakuron ang suporta sa sidlanganong mga probinsya. Si Marcus Brutus ang nagbulus sa Romanhong probinsya sang Macedonia, samtang si Gaius Cassius Longinus, ang lider sang humon kag isa ka eksperyensyadong heneral, nangagaw sang pagpamuno sang probinsya sang Syria. Kag samtang, sa pagpamatok sa mga manugpatay, ang apo sa hinablos ni Caesar nga si Octavian nakig-apin sang iya kaugalingon kay Mark Antony (kag Lepidus) agud magporma sang Ikaduhang Pangtatlohang-pamuno. Duha ka gamhanang Romanhong mga army ang naporma—isa sa Italy, ang isa pa sa Sidlangan. Ang kada isa maisip sa halos isa ka gatos ka libo ka mga tawo. Ang sunudsunud nga kalkuladong mga pagmaneobra nagdala sining madamo kaayong mga pwersa sa pagtilingob didto lamang sa katundan sang Filipos.

Ang Republikanong army, nga ginpamunoan ni Cassius kag Brutus, naghimo sang mataktikanhon kag kalkuladong mga bentaha sa Pangtatlohang-pamuno nga army ni Octavian kag Anthony. Apang ang pagdasodaso nagwasak kay Cassius kag Brutus sa dimapanghiwala nga kapiyerdihan. Ang duha ka mga inaway sa Filipos, nga ginaway sa sulud sang tatlo ka semana nga kapanahonan sing tag-ulan sadtong Oktubre sang 42 B.C., nagtapos sang katapusang paglaum sang Romanhong Republika. Ang madinalag-ong si Octavian, nga mangin walay karibal nga Emperador Augustus pagkatapos mapiyerde si Mark Anto-

ny sa uilihing inaway, naghinumdum sang kadaugan pinaagi sa pagpasad sang isa ka Romanhong kolonya didto sa Filipos. Iya ginpasidunggan ang siyudad bilang *Colonia Augusta Iulia (Victrix) Philippensium.*

Ang Filipos nag-uswag pagkatapos sang bantog nga kadaugan. Ang Romanhong kolonya amo ang nangin buhing kasugpon sang Roma ang mismong iya kaugalingon. Ang isa ka Romanhong banwahanon nga nagapuyo sa Filipos nagkalingaw sa parehong kahimtangan nga ginhuptan sang isa ka banwahanon sa sulud sang mga pader sang Roma. Ang mga katungud, kag proteksyon nga gingarantiya sang Romanhong kasugoan nagpataas sang Romanhong banwahanon sing mas labaw sa ila mga kasilingan. Ang Romanhong banwahanon sa isa ka kolonya mga wala ginapabayad, halimbawa, sa lokal nga mga buhis.

Ang Bibliya kag ang madamong iban pa nga dumaang ginhalinan nagadokumento sang mas mataas nga kahimtangan sang Romanhong mga banwahanon. Si Pablo pinasahi sa iban pa nga dose ka mga apostol. Siya lamang ang Romanhong banwahanon, kag ang pagsambit lamang sang iya pagkabanwahanon nagadala sang pagkalain nga pagtrato (Mga Binuhatan 16:27–34; 22:24–29). Ginpalikaw siya sa mga pagbakol, ginhatagan sang mga paghusay, kag gingaratiyahan sang alagyan nga makapalapit kay Caesar sa iya kaugalingon mismo (Mga Binuhatan 24—26) Bisan ang iya mga kaaway nagtahod sa iya pagkabanwahanon. Sa pagkamatuud, gin-interesan gid ang Romanhong pagkabanwahanon nga gani ang komandante sang Romanhong garrison sa Jerusalem, nga indi banwahanon pinaagi sa pagkabun-ag subong sang kay Pablo, nagbayad sang “dako nga kantidad sang kuwarta” agud makaangkon sini (Mga Binuhatan 22:28). Sa panahon ni Pablo ang Griyegong kataga para sa may pribilehiyong kolonya sang Romanhong mga pagkabanwahanon, nagapaintiyende sang tanang mga

bentaha nga ila ginkalingawan, amo ang *politeuma*.

Ang mas daan nga Griyegong gamit sang pulong *politeuma* nagapaintiyende sang pribilehiyo kag proteksyon para sa mga banwahanon sang isa ka gamhanan nga estado nga nagapuyo sa layo nga kolonya. Sadtong 507 B.C., ginpiyerde sang mga Athenian ang mga Boeotian kag sang ila Chalcidian nga mga kaapin. Ang mga Athen nangagaw sang pagpanag-iya sang labing matambok nga parte sang Chalcis, nga gintawag ang patag sang Lelantine, sa diin ang Chalcidian nga mga aristokrata nagpatukod sang ila mga pagkabutang. Agud ipasad ang Athenian nga impluwensya sa nabihag nga teritoryo, ang mamumuno nga si Cleisthenes nagbahinbahin sining matahum nga latagon sa apat ka libo ka mga parsela nga gintawag *(kleroi)*, "mga lote, mga bahin, ukon mga partihan," kag nagpuyo ang katumbas nga kadamoon sang Athenian mga mga banwahanon didto. Amo ini ang interong bag-ong konsepto sang kolonisasyon. Ini nga mga pumuluyo, ukon *(klerouchia)*, nagpadayon sang ila mga pribilehiyo sang Athens bisan pa nga sila nagpuyo na sa Chalcis. Ang grupo sang mga banwahanon nga pumuluyo sa gowa nga pungsod nangin kilala bilang isa ka *politeuma*. Partikular nga ang pulong nagkahulugan ang mga katungud kag mga pribilehiyo sang ila pagkabanwahanon nga ginhatag kag ginprotektahan sang ila puluy-ang siyudad-estado.

Ang Griyegong sistema sang kolonisasyon ni Cleisthene, subong nga gingamit sang mga Romanhon, nagpundar sang *politeuma* nga pagpaanggid sa sulat ni Pablo sa mga Taga-Filipos. Sang panahon ni Pablo ang Filipos amo ang nangin paboritong siyudad sing pagretiro para sa Romanhon nga mga sundalo. Ang iban nga mga Kristohanon didto basi Romanhon nga mga banwahanon (Mga Binuhatan 16:27–34). Anyhan ang iban mga kaliwatan sang mga beterano sang bantog nga mga inaway. Siguradong ang kada Kristohanon sa Filipos nakahibalo na sang bug-os nga importansya sang *politeuma*. Nagkinabuhi sila sa sini nga

sistema sang pribilehiyo. Ang paggamit ni Pablo sa sini nga pulong sa gilayon nga naghimo sang matin-aw nga imahen sa mga hunahuna sang iya manugpalamati—ang imahen sang gin-interesan gid nga posisyon kag sang mas mataas nga oportunidad.

Kita nasakup sa *politeuma*. Kita ang mga kadungganon sang langit nga nagapuyo diri sa kalibutan.

Ang Romanhong *politeuma* nga mga pribilehiyo mga dalayawon, apang magsugod lamang sila sa pagpanugyan sang dimatungkad nga *politeuma* nga mga pribilehiyo sang harianong pamilya sang Dios. Ang kada isa nga tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagakaput sang mga katungud kag mga pribilehiyo sang langit samtang nagakinabuhi diri sa kalibutan. Ang Dios may dalayawon nga pagsangkap sa aton kag bug-os nga nagtudlo sa aton agud kita puwede "magginawi nga takus sa [aton] kahimtang sa kinabuhi" (Mga Taga-Efeso 4:1). Ang konklusyon sang sini nga pagtoon sang mga pagdumala, gani, amo ang presentasyon sang mga pribilehiyo sang aton langitnong pagkabanwahanon. Sa kabilogan ini nga mga pribilehiyo mga pinasahi sa Panahon sang Simbahan kag nagapat-ud sang aton Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi.

Aton isaysay sing malip-ot ang napulo ka mga kalidad.

1. *Ang baptismo sang Balaan Espiritu.*
2. *Ang protokol nga plano sang Dios.*
3. *Misteryo nga doktrina.*
4. *Ang porpolyo sang dimakit-an nga mga pagkabutang.*
5. *Ang kabangdanan sang pagkapalareho.*
6. *Harianong mga komisyon.*
7. *Ang pag-istar sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios.*
8. *Ang pagkahanda gamiton sang divine nga gahum.*
9. *Ang pagkawala sang tagna.*
10. *Dimakit-an nga mga bagani.*

Ang iban sining *politeuma* nga mga pribilehiyo nagakinahanglan sang dugang pa nga mga pagpaathag kay sa iban pa. Ang iban nasambit na. Ang malip-ot nga diskusyon wala nagapakita sang mas gamay nga importansya.

Ang tanan sining mga pribilehiyo nagaporma sang solo, balanse nga intero. Ang kada isa nagapakompleto sa iban pa. Samtang ang tumuluo nagatoon kon ano ang iya mga pagkabutang kag kon sa ano nga pamaagi sila gamiton, nagasugod na sila sa pagpanghikot sing ululupod subong ang ginhiusa nga sistema. Ang pagkatalupangud kag ang mapinadayunon nga paggamit sining mga pagkabutang nagapapadayon sang tumuluo sa paghulag paabante sa Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi. Sa pagkamatuud, ining mga pribilehiyo *nagapundar* sang pinasahi nga kinabuhi sang may kahulugan, katuyoan, kag kaathagan nga gindisenyo sang Dios para sa Panahon sang Simbahan.

ANG BAPTISMO SANG BALAAN ESPIRITU

Ang Bag-ong Espirituhanong Tinuga kay Kristo

Sa tion sang kaluwasan, ang Dios Balaan Espiritu nagabutang sang tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan sa paghiusa kay Kristo (Mga Taga-Galacia 3:1–5, 14, 26–27; Mga Taga-Efeso 4:4–5; 2 Mga Tesalonica 2:13–14). Ining sa gilayon nga buluhaton sing pagpangalagad sang Espiritu amo ang gintawag nga baptismo sang Balaan Espiritu (1 Mga Taga-Corinto 12:13), kag ini nahitabo sa Panahon sang Simbahan lamang. “Kon ang bisan sin-ong tawo nga *ara kay Kristo*, siya isa ka bag-ong [espirituhanon] tinuga” (2 Mga Taga-Corinto 5:17, mga italiko gindugang).

Sa sini nga bersikulo ang Griyegong pulong *(kainos)* wala nagakahulugan "bag-o" subong sang bag-o lang gid, sa karon nga tion, ukon bag-o sa sini nga tinion, kaangay sang bag-o nga amerikana nga ginailis sa isa ka daan sang pareho nga tipo. Ang *kainos* nagakahulugan sang "bag-o" sa sari, "bag-o" sa tinuga, nagalaragway sang tumalagsahon nga wala pa gid sadto anay—ang bug-os nga wala pa gid natabo sadto anay nga relasyon sa Dios (Mga Taga-Efeso 1:22–23; 5:22–32). Ang bag-ong espirituhanong tinuga amo ang harianong pamilya sang Dios.

Pinaagi sa pagbutang sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan "kay Kristo," ang baptismo sang Balaan Espiritu nagaangot sang dakong gahum sang eksperimento sang hypostatic nga paghiusa kag sang dakong gahum sang eksperimento sang Panahon sang Simbahan. Pinaagi sa paghiusa kay Kristo, ang tumuluo makahimo maggamit sang sistema sang gahum nga gindisenyo para sa pagkatawo ni Kristo. Sa pagkamatuud, sobra ka dako ang divine dynasphere nga sa paghiusa kay Kristo isa ka hingpit nga paunang ginakinahanglan para sa paggamit sini.

Si Jesu-Kristo nagtagna sang baptismo sang Espiritu sa panahon sang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa (Juan 14:20; Mga Binuhatan 1:5). Ang pagkatuman sini nga tagna nagtanda sang pag-umpisa sang Panahon sang Simbahan (Mga Binuhatan 2:1–4; cf., 11:15–17). Sa bug-os nga Panahon sang Simbahan, ang baptismo sang Espiritu nagaporma sang harianong pamilya sang Dios, ang Pangbug-os Kalibutan nga Simbahan, gintawag man nga ang Lawas ni Kristo.

> Kay bisan subong ang [tawhanon] lawas isa kag *bisan* may madamong mga sakup, kag ang tanang mga sakup sang lawas, bisan nga madamo sila, isa ka lawas, amo man si Kristo. Kay pinaagi sa isa ka Espiritu [Dios Balaan Es-

> piritu nagahimo sang aksyon] kita tanan ginbaptismohan sa isa ka lawas, bisan kon mga Hudiyo ukon mga Griyego [mga Hentil], bisan kon mga ulipon ukon hilway. (1 Mga Taga-Corinto 12:12–13*a*, NASB)

Ang baptismo sang Balaan Espiritu nagapain sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan sa mga ditumuluo *kag* nagapain sa mga tumuluo sang tanang iban pa nga mga pagdumala. Ang tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan "ginpakabalaan kay Kristo" (1 Mga Taga-Corinto 1:2, 30) para sa "himaya sang aton Ginoong Jesu-Kristo" (2 Mga Taga-Tesalonica 2:13–14). Ang Griyegong berbo *(hagiazo)* nagakahulugan "ipain, himoon nga balaan, ihalad, pakabalaanon." Kon gamiton sa Simbahan, ang pagpakabalaan nagakahulugan nga ang Dios nagtuga sang isa ka bag-ong tinuga nga espirituhanong pagkaharianon, ginpain para sa kinataasan nga kahimayaan ni Jesu-Kristo: Ang kada tumuluo ara sa paghiusa sa Hari sang mga hari sa walay katubtuban.

Nagsunud sa Imahen ni Kristo

Ang doktrina nahanungud sang pagpakabalaan nagatudlo nga ang katuyoan sang Dios amo ang paghimo sang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan nga kaangay sa pagkatawo ni Kristo. Ang kada isa "nagsunud sa imahen sang Iya Anak," ang ginhimaya nga si Ginoong Jesu-Kristo (Mga Taga-Roma 8:29). Ang Dios nagatuman sang pagpakabalaan sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan pinaagi sa tatlo ka mga bahin: nakaposisyon, suno sa eksperyensya, kag pang-ulihi.

Ang *nakaposisyon nga pagpakabalaan* amo ang paghiusa sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan sa kay

Kristo, nga natuman pinaagi sa baptismo sang Balaan Espiritu. Permanente nga nakilala sa kay Kristo halin sang tion sang pagtoo sa Iya, ang Kristohanon nagapakig-ambit sang *kaepektibo sang halin sa nagligad* nga kadaugan sang espirituhanong kamatayon didto sa krus sang aton Ginoo (Mga Taga-Roma 6:3; Mga Taga-Colosas 2:12*a*) kag *sa karon* nagapakig-ambit sang Iya ginbayaw nga posisyon sa langit "ginkoronahan sang himaya kag dungog" (Salmo 110:1; Mga Taga-Roma 6:4–5; Mga Taga-Colosas 2:12*b*; Mga Hebreo 1:13; 2:9–11; 10:12).[60]

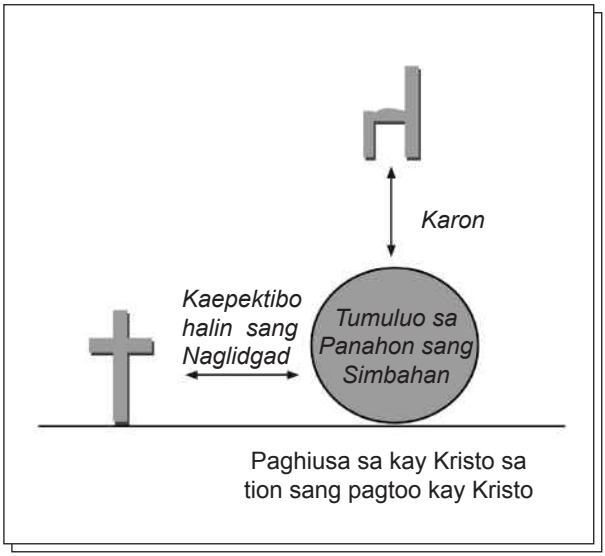

NAKAPOSISYON NGA PAGPAKABAALAN

Ang panghambal "kay Kristo," nga makit-an nga mga sulat sa bug-os nga Bag-ong Katipan, amo ang pangteknika nga kataga para sa dalayawon, hingpit nga wala pa gid natabo nga paghiusa kay Kristo sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan (Juan 14:20). Sa kay Kristo ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan nakaposisyon sing mas mataas sa tanang mga anghel, lakip ang pinunong nagpakasala nga anghel, si Satanas (Mga Hebreo 1:4, 13–14; 2:9–11). Ining pagkamatuud sang misteryong doktrina nagasenyas sang kapiyerdihan ni Satanas, nga sa diin kon ngaa ang wala damha nga pag-anunsyo ni Kristo sang Simbahan, sang

60. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 95–103; *Ang Dugo ni Kristo*, 17–22.

lapit na lang mag-abot ang krus, may ara sang subong ka gamhanang mabaskog nga impluwensya sa mga anghel. Sa amo man, ang paghiusa kay Kristo nagahatag sang kaparehong posisyon kag pribilehiyo sa tumuluo sang Panahon sang Simbahan, nga nagapanas sang bisan anong basihanan para sa kawalay katarungan, pagkontra, ukon diskriminasyon sang rasa sa tunga sang mga Kristohanon (Santiago 1:9–10). Nakuha sa tion sang kaluwasan, ang nakaposisyon nga pagpakabalaan nagapaathag sang kinaiya sang Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi *pagkatapos* sang kaluwasan samtang nagaginawi siya "sa kabag-o sang kinabuhi" (Mga Taga-Roma 6:4).

Ang *suno sa eksperyensya nga pagpakabalaan* amo ang pagpuyo, pagpanghikot, kag espirituhanong kakusog sing paghulag sa sulud sang divine dynasphere, sa panahon sing kinabuhi sang tumuluo diri sa kalibutan. Ang pagkinabuhi sa sulud sang divine dynasphere, nga ginapapagsik sang Balaan Espiritu, nagatuman sing protokol nga plano sang Dios (Juan 17:17; 2 Timoteo 2:21; Mga Hebreo 9:13–14).

Tungud kay kita ara sa paghiusa kay Kristo, kita karon sarang na sakdagon, amumahon, pagahuman pinaagi sa pagkatapos sing kaluwasan nga buluhaton sing pagpangalagad sang Espiritu (Juan 7:37–39; 14:15–17; 16:13–14). Gani kita mangin "mga manug-ambit sang divine nga kinaiya" sa eksperyensya subong nga kita ara sa posisyon (2 Pedro 1:4). Ang pagkatapos sing kaluwasan nga buluhaton sing pagpangalagad sang Balaan Espiritu amo ang gintawag ang pagpuno sang Espiritu (Mga Taga-Efeso 5:18), nga nagapasarang sa aton "magginawi pinaagi sa Espiritu" (Mga Taga-Galacia 5:16) sa paagi nga "takus sa [aton] kahimtang sang kinabuhi" (Mga Taga-Efeso 4:1).[61]

Ginhiusa kay Kristo kag gingarantiyahan sang amo

61. Thieme, *Dios Balaan Espiritu batok Ang Makasasala nga Kinaiya* (2015)

man nga sistema sang gahum sa diin mapinadayunon nga nagkinabuhi ang Iya pagkatawo, nasangkapan kita nga mangin "manug-ilog sang Dios . . . kag [agud] magginawi . . . subong [pagginawi] ni Kristo" (Mga Taga-Efeso 5:1–2; Mga Taga-Galacia 5:16, 1 Juan 2:6). Siya nagpanghikot sa unang halimbawa sang divine dynasphere; kita makahimo magpanghikot sa nagatrabaho nga divine dynasphere (Juan 14:11–12). Sa sulud sang divine dynasphere kita nagakinabuhi "pinaagi sa Espiritu, pinaagi sa pagtoo [kon ano ang gintoohan—doktrina sang Bibliya]" (Mga Taga-Galacia 5:5). Ang hunahuna ni Kristo, ukon ang doktrina sang Bibliya sa sulud sang kalag amo ang kasangkapan nga ginagamit sang Espiritu agud maghimo sang mga putling kaayo ni Kristo sa aton mga kinabuhi (Mga Taga-Roma 13:14). Sa isa ka lain nga pagpaanggid, ang doktrina amo ang sustansya nga ginagamit sang Bala-an Espiritu agu makaprodukto sang "bunga sang Espiritu" (Mga Taga-Galacia 5:22–23).

Busa, ang suno sa eksperyensya nga pagpakabalaan may parehong hingpit kag progresibo nga mga aspeto. Ang pagpuno sang Espiritu isa ka *hingpit* nga kahimtangan. Sa bisan anong ginhatag nga tinion, ang tumuluo amo ang sa bisan diin sini 100 porsyento nga napun-an sang Espiritu ukon wala gid siya napun-an sang Espiritu. Bisan diin sini siya ara sa pagpakig-upod sa Dios, ukon siya sa gowa sang pagpakig-upod. Kon natuad niya ang iya mga sala sa Dios, ang tumuluo intero nga ara sa sulud sang divine dynasphere (1 Juan 1:9), apang kon siya nagapakasala, kag tubtub nga wala siya magtuad sa Dios, siya intero nga sa gowa sang divine dynasphere. Sa gowa sang divine dynasphere iya "ginapasubo ukon "ginapalong" ang Balaan Espiritu (Mga Taga-Efeso 4:30; 1 Mga Taga-Tesalonica 5:19) kag sa baylo

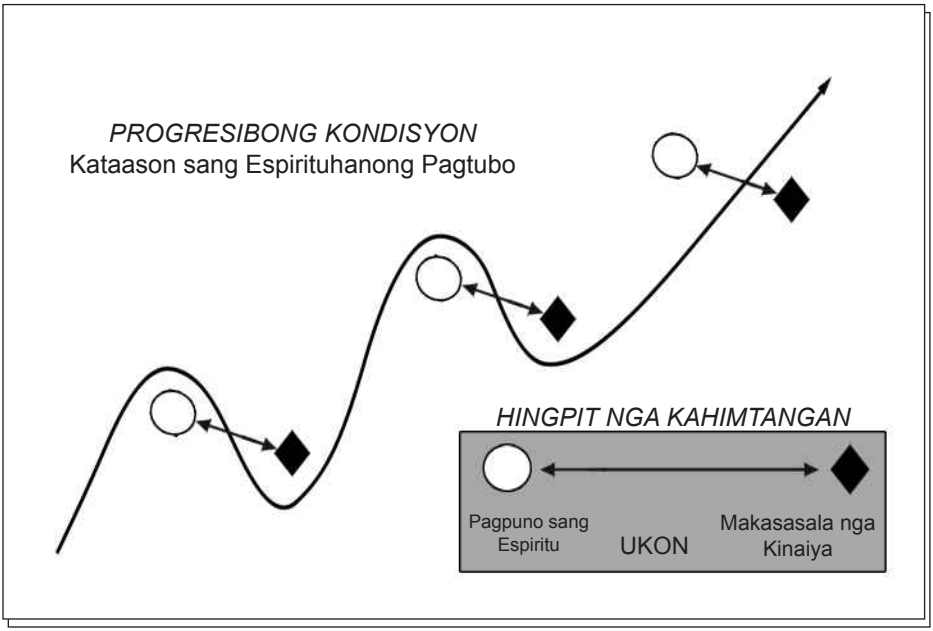

SUNO SA EKSPERYENSYA NGA PAGPAKABALAAN

nagapuyo sa kalibutanong sistema ni Satanas.[62]

Ining hingpit apang dimakit-an nga kahimtangan—sa sulud ukon sa gowa—may amat-amat nga epekto. Nga amo ang *progresibong* aspeto sang suno sa eksperyensya nga pagpakabalaan. Ang gahum sang divine dynasphere amo ang ginakinahanglan para sa espirituhanong pagtubo. Sa sulud sang divine dynasphere lamang makahimo ang tumuluo magtoon sang doktrina sang Bibliya ukon makagamit sing tama sang espirituhanong kamatuuran. Ano bala ang nagapangibabaw nga lakat sang iya mga desisyon sa bisan anong ginhatag nga tinion? Nangin mapinadayunon bala siya sa pagkamasinulundon sa mga mando sang Dios nga nagaporma sang divine dynasphere, ukon ginpatumbayaan bala niya ining mga divine nga mga sugo? Mas pirmi bala siya sa sulud ukon sa gowa sang pagpakig-

62. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Kristohanon*, 177–87.

upod sa Dios? Ang espirituhanong pagtubo nagahalin sa pagkamapinadayunon, kag samtang ang tumuluo nagatubo, ini nga pagkamapinadayunon sa pagtuman sang plano sing protokol nga plano sang Dios mangin isa ka mas kusganon kag mas kusganong pangpabakod sa iya kinabuhi. Kada adlaw nagatoon kag nagagamit siya sang doktrina, ang iya pangsulud nga persona nagabag-o kada adlaw (2 Mga Taga-Corinto 4:16). Ang iya panghunahuna ginabag-o suno sa sulundan sang divine nga panghunahuna sa doktrina sang Bibliya (Mga Taga-Roma 12:2; Mga Taga-Efeso 4:23). Amat-amat siya nga nagaangkon sang putling kaayo ni Kristo.

Samtang ang pagtubo nagapadayon, ang pagpuno sang Espiritu nagaprodukto sang dugang pa gid nga bunga sang Espiritu sa bisan anong tion ang tumuluo ara sa sulud sang divine dynasphere. Halimbawa, ang bag-ohan nga tumuluo puwedeng napun-an sang Espiritu subong gid sa hamtong nga tumuluo. Apang ang hamtong nga tumuluo nakaha-ngup sang mas madamong madalum nga doktrina sang Bibliya. Kon ang hamtong nga Kristohanon mapun-an sang Espiritu, siya nagapakita sang “kabag-o sang kinabuhi” mas labaw kay sa bag-ohanon nga parehong napun-an sang Espiritu apang nakahangup sang mas gamay nga doktrina. Ang dako nga panghangup kag paggamit sang doktrina sa sulud sang panghunahuna sang tumuluo nagapahimo sang mas dako nga mga pagpakita sang pagpuno sang Espiritu sa kinabuhi sang tumuluo. Madugang sini ang pagkamatuud nga samtang ang Kristohanon nagatubo, nagahinuyang siya sang mas dakong porsyento sang iya tinion nga napun-an sang Espiritu. Sa la-in nga mga pamulong, parehong ang kantidad kag ang kalidad nagauswag: Mas madamong tinion ang nagamit sa divine dynasphere nga may mas dalagkong madalum nga kamanggaran sang pagtolon-an para gamiton sang Espiritu. Ini nagapaathag sang nagadamo nga epekto sang divine nga kakusog sang paghulag sa sulud sang isa

ka Kristohanong kinabuhi.

Ang suno sa eksperyensya nga pagpakabalaan amo ang gintawag "kabalaanon" (1 Timoteo 3:16; 4:7–8; 2 Pedro 1:3; 3:11). Ang matuud nga kabalaanon nagadalagan sang mas madalum pa gid kay sa manabaw nga mga legalismo nga sobra kadamo nga mga Kristohanon ang nagahimo. Ang tunay nga kabalaanon amo ang nagapabilin sa nasakupan sang gugma ni Kristo, nga Iya gintumbasan pinaagi sa pagkamasinulundon dira sa Iya mga sugo (Juan 15:10; Mga Taga-Efeso 5:2). Ang nasakupan sang gugma ni Kristo *amo* ang divine dynasphere. Ang mga sugo nahanungud sang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi maghiliusa bilang isa ka padayong sistema, ang solo nga komplikasyon sang nagkapareho kag parehong nagasuporta nga mga elemento, ang solong komplikasyon sang nagkaparehong gin-ululupod nga nasakupan sang divine nga gahum. Ining divine nga sistema sang gugma kag gahum amo ang lugar sang kabalaanon. Ang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi amo ang kinabuhi sa sulud sang divine dynasphere. Diri sini, sa palatukuran, amo ang sabat sa pamangkotanon, "Pagkatapos sang kaluwasan, ano bala?"

Ang suno sa eksperyensya nga pagpakabalaan posible para sa tumuluo, ginsugo apang wala gingarantiya. Ang Dios nagasangkap sang mga kamaggaran, mga oportunidad, kag mga pagpanudlo, mga pagpapagsik, kag bisan sang divine nga disiplina, apang ang mismong tumuluo ang iya kaugalingon nagapamili nga magtuman sang protokol nga plano sang Dios ukon indi. Ang kabubut-on nagapabiling sentro sang harambalon sa Panahon sang Simbahan, subong sang sa kada pagdumala sa bug-os nga anghelong pagsinumpunganay. Apang ang pagkamatutum sang Dios isa man ka padayon nga tema. Ang kapaslawan sang tumuluo nga magkinabuhi pinaagi sa mga mando sang suno sa eksperyensya nga pagpakabalaan wala gid nagakansela

sang nakaposisyon ukon pang-ulihi nga pagpakabalaan, nga *mga* gingarantiya sang mismong kinaiya gid sang Dios (2 Timoteo 2:13).

Pagkatapos sang aton pagkatapos sing kaluwasan nga mga pagkinabuhi diri sa kalibutan natapos na, tumanon sang Dios ang aton *pang-ulihi nga pagpakabalaan* sa tion sang pag kabanhaw, ukon sa Pagsabnit, sang Simbahan. Sa sinang palaabuton nga tion magasangkap Siya sang pagkabanhaw nga lawas, nga maghimo sang aton panglawas kaangay kay Kristo (1 Mga Taga-Corinto 1:8; Mga Taga-Efeso 1:4; Mga Taga-Filipos 3:21; 1 Mga Taga-Tesalonica 5:23; 1 Juan 3:2).

Mga Sayup nga Kaisipan sang Baptismo sang Espiritu

Ang doktrina nahanungud sang baptismo sang Balaan Espiritu masangkad nga gintuis sa karon nga panahon. Kinahanglan naton ipahayag kon ano bala ang baptismo sang Espiritu amo ang *indi*. Ang baptismo sang Balaan Espiritu indi pareho sa pagpuno sang Espiritu. Su-bong sang bag-o lamang ginkilala. Ang baptismo sang Balaan Espiritu indi man isa ka eksperyensya ukon isa ka 'ikaduhang tra-baho sang grasya' pagkatapos sang kaluwa-san. Indi amo ini, kag indi gid matabo, nga paghambal sa mga dila.[63]

Ang ideya nga ang pagbaptismo sa Espiritu nagalakip sang paghambal sa mga dila wala makakilala sang pagka-lain sang doktrina nahanungud sang Baptismo sang Bala-an Espiritu sa doktrina nahanungud sang espirituhanong mga dulot. Ang baptismo sang Espiritu nagakahitabo gi-layon sa tion sang kaluwasan para sa mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan; ang dulot sang mga dila sadto

63. Thieme, *Tongues*, 30–60.

anay ginpahulag lamang sa eksperyensya pagkatapos sing kaluwasan sang pipila ka unang-siglo nga mga Kristohanon. Ang tumalagsahon nga kahitaboan sang mga dila nangin temporaryong espirituhanong dulot nga disenyo, subong sang gintagna ni Isaias, agud patundaan ang Israel sang manug-abot na gid nga pungsudnong paghukum (Isaias 28:11; 1 Mga Taga-Corinto 14:21–22*a*). Ang mga Hudiyo mga napaambitan sang Maayong Balita pinaagi sa mga lenggwahe sang hentil nga nahangpan sang mga manugpalamati apang indi sang mga manughambal. Ining talagsahong dulot nga gingamit sang pat-ud nga unang mga Kristohanon nagdrama sang kapaslawan sang mga Hudiyo agud paambitan sang Maayong Balita ang mga Hentil. Tungud kay ang dulot sang mga dila nangin isa ka milagroso nga tanda agud magpaalerto sang Israel sang iya pagkagaruk, walay bisan isa nga lehitimong naghambal sa mga dila umpisa pa sadtong A.D. 70 sang ang Jerusalem nalaglag, ang mga Hudiyo naglalapta, kag ang katuyoan para sa sining temporaryong dulot natapos na.

> Kon *may ara* sang mga dila, mag-untat sila. (1 Mga Taga-Corinto 13:8*b*, NASB)

Ang madramahong dulot sang mga dila nauntat sadtong dugay na, apang ang baptismo sang Espiritu nagakahitabo sa kada henerasyon sang Panahon sang Simbahan. Kag wala gid matabo nga ining sa gilayong trabaho sang Espiritu naglakip sang mga paghinamhinam ukon balatyagon. Sa pagkamatuud, ang baptismo sang Balaan Espiritu hingpit nga wala sang relasyon sa mga balatyagon. Ang tumuluo ayhan nahamuut ukon wala sing nabatyagan sa tion sang kaluwasan. Basi pa gani nakabatyag siya sang makangilidlis, apang bisan pa kon ano ang iya ginabatyag, inang paunang gilayon nga pagtoo kay Kristo, ang Balaan Espiritu nagahiusa sa iya sa kay Kristo.

Wala bisan isa nga makabatyag ukon makatalupangud sang baptismo sang Balaan Espiritu sa bisan anong pamaagi. Wala sing panan-aw, inugpalamati, panimhot, pangtilaw, ni paghikap ang makapamatuud sini nga doktrina. Ni makahimo ang bisan anong gintawag-kuno nga ikaanum nga pamatyag ukon kinabubut-on. Ang buluhaton sing pagpangalagad sang Espiritu sa tion sang kaluwasan makilala lamang pinaagi sa doktrina sang Bibliya, nga sa diin ang tumuluo nagatoon *pagkatapos* sang kaluwasan.

Ang baptismo sang Balaan Espiritu indi gid makuha ni nagnangin-dapat sa tumuluo. Ang Dios nagahatag sining tumalagsahong dulot sang grasya, sing bug-os nga wala sing pagsapak para sa tawhanong pagkamangin-dapat ukon tawhanong mga trabaho. Ang paghiusa kay Kristo kompleto mismo sa tion sang kaluwasan, interong gintuman pinaagi sa grasya sang Dios sang wala pa ang bisan sin-ong tumuluo may kahigayonan nga maagum ang espirituhanong pagtubo, maghimo sang bisan anong Kristohanong serbisyo, ukon bisan ang magtoon nahanungud sini nga mga butang. Ang baptismo sang Espiritu indi progresibo kag indi puwedeng pauswagon. Dugang pa, ining sa gilayon nga trabaho sang Dios Balaan Espiritu para sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan isa ka permanente. Indi gid matabo sa tanang eternidad nga ini wala gintapos, nawala, ukon ginkansela, kag wala gid ini gakinahanglan nga liwaton (Mga Taga-Roma 8:38–39).

Pagpakig-ambit sang Tanang Ara kag Iya ni Kristo

Bilang ang paagi sang nakaposisyon nga pagpakabalaan, ang baptismo sang Balaan Espiritu nagapahimo sang Kristohanon nga mag-ambit sang tanang ara kag iya ni Kristo. Ang kada sakup sang harianong pamilya sang Dios naga-

pakig-ambit sang pagkapili kay Kristo (Mga Taga-Efeso 1:4), Iya dangatan (Mga Taga-Roma 8:28, 30; Mga Taga-Efeso 1:5), Iya pagka-anak (Mga Taga-Galacia 3:26; 1 Juan 3:1–2), Iya pagkamanunubli (Mga Taga-Roma 8:16–17), Iya pagkapari (Mga Hebreo 10:10–14; 1 Pedro 2:9), Iya pagpakabalaan (1 Mga Taga-Corinto 1:2, 30), Iya pagka-harianon (2 Pedro 1:11), Iya pagkamatarong (2 Mga Taga-Corinto 5:21), kag Iya kinabuhi nga walay katapusan (1 Juan 5:11–12).

Ang divine nga pagkamatarong kag kinabuhi nga walay katapusan mga kinahanglanon para sa isa ka pakigrelasyon sa Dios. Agud magkinabuhi upod sa *perpektong* Dios sa *walay katubtuban*, ang tawo nagakinahanglan sang kaugalingong pagkamatarong sang Dios kag kaugalingong kinabuhi sang Dios. Ini nga mga pakamaayo, gani, unay sa kaluwasan sa kada pagdumala. Ang mga tumuluo sang Daan nga Katipan mga ginhatagan sang pagkamatarong sang Dios kag kinabuhi nga walay katapusan pinaagi sa pagpaangkon imbis nga pinaagi sa paghiusa kay Kristo (Genesis 15:6; Salmo 23:6). Sa Panahon sang Simbahan ang kada tumuluo nagabaton sang divine nga pagkamatarong kag kinabuhi nga walay katapusan *kag* pinaagi sa paghiusa kay Kristo (2 Mga Taga-Corinto 5:21; 1 Juan 5:11). Ining doble nga parte nasakup sa espirituhanong pagkaharianon lamang.[64]

Isa ka maathag nga paglaragway sang baptismo sang Balaan Espiritu ang nagapalain sang Simbahan kag Israel. Agud matudlo ang posisyon kay Kristo sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan, si Pablo nagakuha sang pagkaanggid sa kinaandan sang “pagsagup” nga nangin kinabatasan sang Romanhong aristokrasya. Ang Romanhong pagsagup pormal nga nagpangalan sa isa ka tawo

64. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 65–100.

bilang ang manunubli, bisan kon ukon indi ina nga tawo nangin may kaangtanan sa dugo. Ang mga Caesar kasami sinagup nga mga kahalili nga indi ila mga anak. Masunson, bisan pa sina, ang amay magsagup sang iya kaugalingong anak, nga nagagarantiya sa iya sang bug-os nga mga pribilehiyo kag mga responsibilidad sing ngalan sang pamilya. Ang seremonya nagtanda man sang pagsaylo sang bata didto sa pagkagulang, nga kinabatasan sa edad katorse. Si Pablo nagalaragway sang Israel bilang ang wala naghamtong nga mga anak (Mga Taga-Galacia 3:23), ang Simbahan bilang ang gulang nga anak kag manunubli (Mga Taga-Galacia 3:25–26). Sa isa ka madramahong tion sa Romanhong seremonya sang pagsagup, ang bag-ong manunubli nasukloban sang dalayawong *toga virilis*, ang bayo sang pagkalalaki.

> Kay tanan sa inyo nga mga ginbaptismohan sa kay Kristo [ang baptismo sang Balaan Espiritu] nagsukloban ang inyo mga kaugalingon ni Kristo. (Mga Taga-Galacia 3:27, NASB)

Ang mga Kristohanon nagasuksuk sang espirituhanong katumbas sang *toga virilis* halin sang tion sang kaluwasan, sang ang baptismo sang Espiritu natabo. Pinaagi sang mga pagkamaayo ni Kristo, ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan mga ginsagup bilang ang gulang nga mga anak sang Dios kag magkaupod nga mga manunubli ni Kristo mismo sa unang tion sang pagtoo sa Iya (Mga Taga-Roma 8:16–17; Mga Taga-Efeso 1:5). Bisan pa nga espirituhanong lapsag sa eksperyensya, ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahnan isa ka espirituhanong gulang sa posisyon. Gingarantiyahan siya sang bug-os nga mga pribilehiyo kag mga responsibilidad sang gulang nga anak sang Dios tungud kay siya ara sa paghiusa kay Ginoong Jesu-Kristo.

ANG PROTOKOL NGA PLANO SANG DIOS

Ang paghiusa kay Kristo nagabukas sang pwertahan pakadto sa tumalagsahong pagkatapos sing kaluwasan nga pamaagi sang pagkinabuhi para sa harianong pamilya. Ako magtawag sini ang *protokol nga plano sang Dios*. Ang pagkaharianon nagakinabuhi pinaagi sa protokol—espirituhanong pagkaharianon indi gid minus kay sa temporaryong pagkaharianon. Ang edukadong pamatasan kag mataas ang mga talaksan sang batasan sa mapagsik nga aristokrasya mga ginsuportahan sang isa ka sistema sang protokol. Ang kada isa bug-os nga nasunar sa pamaagi sa diin ang sarisari nga mga hilikuton nadumalahan. Nakahibalo siya sang iya lugar sa sini nga mga hilikuton. Ang protokol nagapasarang sa kada isa nga hibaloon kon ano bala ang himoon sa ginhatag nga sitwasyon kag gani nagahimo sang palibot nga may porma kag diplomasya. Ang protokol nagasulabar sang kinaandan nga mga pamangkotanon kag nagapahilway sang kada isa nga magtagana sang iya mga kusog sa importanteng mga harambalon ukon sa paglingaw-lingaw sa mag-abot nga panghitabo.

Ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan indi gid kinahanglan matingala kon ano bala ang ginakinahanglan sa iya sang Kristohanon nga pagkinabuhi. Indi niya kinahanglan masandad ukon magbatyag sang pagkadikomportable sa bisan anong aspeto sang iya relasyon sa Dios. Ang intero nga harianong protokol handa para sa iya agud ton-an kag hanason. Nasakop siya sa espirituhanong dinastiya nga ginpundar ni Ginoong Jesu-Kristo sa diin ang talaksan sang pamatasan nagasunud sa sulundan nga klarong ginpasad sang pagkatawo ni Kristo diri sa kalibutan. Sa Panahon sang Simbahan, ang *protokol* nga plano sang Dios para sa

Simbahan nagabulos sa *ritwal* nga plano sang Dios para sa Israel.

Ang protokol ginpaathag bilang ang "matigdas dugay na-napasad nga sistema sang mga palatukuran nga nagapatuman sang kompletong pagtahod sa mataas sing ranggo kag estriktong pagsunud sa tama nga pagkahan-ay sang ulunahon kag bug-os nga hustong paagi."[65] Ang medyo madamong mga panghambal sang sini nga pagpaathag nagalaragway sang plano sang Dios para sa harianong pamilya diri sa kalibutan.

Bisan pa nga bag-o sa kasaysayan sa umpisa pa lang sang Panahon sang Simbahan, ang protokol nga plano isa ka "dugay na–napasad" sa hunahuna sang nakahibalo sang tanan nga Dios. Pirmi gid Niya nahibal-an ang pamaagi sang pagkinabuhi nga Iya ipakita para sa Panahon sang Simbahan. Nahibal-an na Niya ang misteryo nga mga doktrina halin sang nag-agi nga eternidad (Mga Taga-Efeso 3:9), kag sa makasaysayan nga mga kataga ini nga mga doktrina pilit nga ginpatuman karon sa halos duha ka libo ka tuig.

Ang pagkaeksakto sang sistema sang mga palatukuran sang Dios para sa espirituhanong pagkaharianon nagapahayag sang Iya kaugalingong pagkaperpekto: Siya nagdekrito sang isa ka pamaagi sing paghimo sang isa ka butang, kag ina nga pamaagi amo ang tama nga pamaagi. Indi naton mapaathag ang Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi sa bisan anong pamaagi nga aton ikahamuut. Ang Dios "nagapatuman sang kompletong pagtahod" sa mga kinagowaan kag mga palaagihan sang *Iya* plano. Ang mismong konsepto sang protokol nagakahulugan nga bisan ang tama nga butang mangin sayup kon nahimo sa sayup nga pamaagi. Kag ang sayup nga butang sayup gi-

65. *Webster Third New International Dictionary*, S.V. "protocol."

hapon bisan nga nahimo sa tama nga pamaagi. Klaro nga ang sayup nga butang nga nahimo sa sayup nga pamaagi sayup. Ang tama nga butang nga nahimo sa tama nga pamaagi amo lamang ang tama. Ini amo ang "pihong husto nga paagi."

Ang *tama nga butang* amo ang protokol nga plano sang Dios. Ang *tama nga pamaagi* ginkinahanglan sang protokol amo ang kinabuhi sa sulud sang divine dynasphere. Busa, ang labing pangpundasyong konsepto sang Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi amo ang pagpuyo, pagpanghikot, kag ang kakusog sing paghulag sa sulud sang divine dynasphere. Ang divine dynasphere amo ang kinaugalingon, dimakit-ang palasyo sang harianong tumuluo.

Ang Dios walay katapusan kag walay katubtubang perpekto. Ang perpektong Dios makaimbento sang perpektong plano lamang. Apang bisan pa sina, ang protokol nga plano sang Dios, kaangay sang Iya pagkatapos-sa kaluwasan nga mga plano para sa iban pa nga mga pagdumala, gindisenyo para sa diperpektong mga tumuluo. Tungud kay ang tumuluo nagapabilin sang iya makasasala nga kinaiya sa bug-os nga mamalatyon niya nga kinabuhi diri sa kalibutan (1 Juan 1:8–10), ang iya kontribusyon sa plano sang Dios magpagaruk lamang sang plano. Ang tumuluo indi makatuman sang protokol nga plano sang Dios pinaagi sa tawhanong abilidad, tawhanon kakusog, tawhanong personalidad, tawhanong kinaalam, tawhanong talento, ukon tawhanong mga trabaho. Kon ang plano sang Dios nagdepende sa pagkamaayo sang tawo sa isa ka solong tion, ang plano sa gilayon mangin diperpekto. Ang Dios wala nagatugot sing mahuyang nga pagkaangot sa kadena. Siya nagagwardya sang pagkamatinud-anon sang Iya plano. Amo ini ang grasya. Ang tawo *nagasulud* sa perpektong plano sang Dios eksklusibo didto sa mga pagkamaayo ni Kristo, kag ang palatukuran sang grasya sa amo man nagapabilin

nga ginapatuman *pagkatapos* sang kaluwasan. Ang tumuluo nagakinabuhi sang Kristohanong kinabuhi pinaagi sa divine nga mga kamanggaran lamang (Mga Taga-Efeso 4:20–24).

Ang perpektong Dios nagsangkap sang Iya perpektong kamatuuran (Mga Taga-Efeso 4:21*b*, 24–25, 29) kag sang Iya kaugalingong gahum (Mga Taga-Efeso 4:30*a*) para sa pagpatuman sang Iya protokol nga plano. Ang kamatuuran kag ang pagkabutigon indi magsimpon nga indi mangin dimatuud. Busa, ang divine nga palanan-awon halin sa doktrina sang Bibliya kinahanglan mag-ilis sang tawhanong palanan-awon. Sa amo man, ang divine nga gahum kag ang tawhanong gahum parehong eksklusibo. Ang pagsunud sang divine nga protokol kinahanglan mag-una sa pagpahayag sang tawhanong mga abilidad (1 Mga Taga-Corinto 2:4–5). Ang tawhanong pagbag-o kinahanglan magpabilin sa sulud sang mga dulonan sang sistema nga ginsugo sang Dios. Ang kamatuuran kag ang gahum sang Balaan Espiritu, sa diin ang pagkatawo ni Kristo nagsalig sa panahon sang dakong gahum nga eksperimento sang hypostatic nga pag-hiusa, nagapaathag sang solong husto nga pamaagi sa pagkinabuhi para sa kada tumuluo sa panahon sang dakong gahum nga eksperimento sang Panahon sang Simbahan.

Ang mga pagsupok indi makalusot sa protokol nga pla-no sang Dios. Bisan diin sining ang tumuluo maggamit sang nahanda nga pagkagamhanan sa tanan sang Dios kag magtuman sang protokol nga plano, ukon gamiton niya ang tawhanong kusog sa pagpaninguha agud tumanon ang mas manubo nga plano sang iya kaugalingon. Mada-mong katawhan ang madahumong magtawag sang ila kaugalingong mga plano nga plano sang Dios ukon kabubut-on sang Dios, nga kon diin sa pagkamatuud ining mga pahito ayhan yawan-ong mga panghuwad nga gindisenyo agud masiud ang mga tumuluo sa mga kalautan sang relihiyon (1

Timoteo 4:1).[66] Ang matutum nga pagtoon kag pag-aplikar sang doktrina sang Bibliya magprotekta sang tumuluo sa subong nga mga pagsupok.

Ang Kristohanon nga walay edukasyon sang doktrina nahanungud sang Panahon sang Simbahan, bisan pa sina, nagakakulang sang pag-inoino. Wala siya sing kasarang sa pagpahanas sa grasya. Indi siya puwede magmatuud sa iya espirituhanong panublion. Ang pagkawalay edukasyon nga nasimponan sang pagpabaya indi makalikaw sa pagsiud sang pagkamataastaason. Nagadahum siya nga nagahimo siya sang kabubut-on sang Dios bisan nga nagakahulog siya sa kalibutanong sistema ni Satanas kag nangin isa ka piyer-dihan sa dakong gahum nga eksperimento sang Panahon sang Simbahan. Ang mga piyerdihan indi makawala sang ila kaluwasan, apang sa wala pagtuman sang pagkatapos-sang kaluwasan nga protokol nga plano sang Dios, mawala nila ang pakamaayo kag ang makusog nga impluwensya diri sa tinion kag sa eternidad.

Sa tion sang lawasnon nga pagkabun-ag ang tawo na-tawo nga walay edukasyon sa kinabuhi. Sa amo man, sa tion sa espirituhanong pagkabun-ag[67] ang mga tumuluo mga "natawo liwat" walay edukasyon sang protokol nga plano sang Dios. Ang tawhanong opinyon ukon pilosopiya, bisan sang panalagsa nga pagkamaalamon, indi makapat-ud sang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi (1 Mga Taga-Corinto 1:20–31). Ang importante amo ang kon ano bala ang ginpahayag sang Dios sa misteryo nga doktrina sa Panahon

---

66. Ang pagka-Kristohanon indi isa ka relihiyon. Ang pagka-Kristohanon isa ka kinaugalingong relasyon sa Dios nga napasad pinaagi sa trabaho ni Kristo. Ang relihiyon amo ang walay pulus nga paninguha sang tawo pinaagi sa iya kaugalingong mga paghimulat agud maagum ang relasyon sa Dios. Tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Kristohanon*, 150–62, sa isa ka presentasyon sang kalibutanon sistema ni Satanas, nga nagalakip sang relihiyon.

67. Ang espirituhanong pagkabun-ag amo ang pagkatawo liwat sa tion sang pagtoo kay Kristo. Tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 82, 96–100.

sang Simbahan. Wala sing tumuluo nga makatuman sang protokol nga plano nga wala sing pagtoon kag pag-aplikar sing doktrina sang Bibliya.

MISTERYO NGA DOKTRINA

Ginkilala na naton nga ang Griyego nga pangngalan *musterion* orihinal nga nagtumod sa sekretong mga panudlo sang Bibliya sing dumaan nga relihiyosong mga organisasyon. Ang mga tawo lamang nga nagpasugod sa kulto ni Dionysus, halimbawa, ang nakahibalo na sang mga misteryo sini. Wala gid sing ginpahayag sa mga tagagowa. Si Pablo nanghulam sining kilala nga paganong kataga agud ipalapnag ang divine nga mga kamatuuran sang harianong pamilya sang Dios. Sa paggamit ni Pablo sang *musterion*, ang nagapasugod amo ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan, kag ang mga doktrina amo ang mga nahanungud sa Simbahan. Ang Dios wala nagpahayag sang doktrina nahanungud sa Simbahan didto sa mga manunulat sang Balaan nga mga Kasulatan sang Daan nga Katipan, apang ining katingalahan nga mga kamatuuran karon ginpahayag na sa bug-os nga mga sulat sang Bagong Katipan (Mga Taga-Roma 16:25–26; Mga Taga-Efeso 3:1–9; Mga Taga-Colosas 1:25–28).

> Apang kita nagapalapnag sang kinaalam sang Dios sa misteryo, [nga nagapalapnag] sang nakatago nga [mga pagkabutang], nga ginpatud na nga daan sang Dios[68] sang wala pa ang mga kapanahonan [sadtong nag-agi nga eternidad, sang wala pa ang mga pagdumala

68. Tan-awa ang pahina 180.

> sang kasyasayan sang tawo] para sa aton himaya [ang paggamit sang divine nga mga pagkabutang sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan, nga nagahimaya sa Dios dira sa dakong gahum nga eksperimento sa Panahon sang Simbahan]. (1 Mga Taga-Corinto 2:7)
>
> Nga may putli nga konsyensya, pabilin sa paghuput sang misteryo, bisan pa ang doktrina. (1 Timoteo 3:9)

Ang misteryo nga doktrina nagapahayag sang tanang *politeuma* nga mga pribilehiyo sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan, nga nagabulag sang Panahon sang Simbahan sa iban pa nga mga pagdumala. Ang mando nga "padayon sa paghuput sang misteryo" nagapakilala sang labing kinahanglanon pagpanghikot sang harianong pamilya: agud padayon nga magtoon, magpabilin, kag maggamit sang mga doktrina nahanungud sang Simbahan. Ang pagpamati sang doktrina, pagpamalandong sa doktrina, ang pagkinabuhi pinaagi sa doktrina amo ang pinakamataas nga porma sang pagsimba. Ang harianong pamilya sang Dios may pinasahi nga posibilidad agud magsimba sa Dios tungud sang wala pa natabo sadto nga kasangkaron sang divine nga pagpahayag sa misteryo nga doktrina (Mga Taga-Efeso 3:18).

ANG PORPOLYO SANG DIMAKIT-AN NGA MGA PAGKABUTANG

Ang Kamanggaran sang Tumuluo nga Gintudlo pinaagi sa Pagkaanggid

Aton na gindiskusyonan ang tatlo ka *politeuma* nga mga pribilehiyo. Ang baptismo sang Balaan Espiritu nagabutang sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan sa paghiusa kay Kristo. Ang protokol nga plano sang Dios nagapaathag sang harianong pamaagi sang pagkinabuhi nga ginalauman sang Dios sa Kristohanon tungud sang iya ginbayaw nga posisyon kay Kristo. Kag ang misteryo nga doktrina nagapahayag sang Panahon sang Simbahan upod ang tanang divine nga mga pagkabutang kag mga mando sini nga magpaathag sang Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi.

Ining tatlo ka dalagkong mga benepisyo sang aton langitnong pagkabanwahanon amo ang mga parte sang isa ka mas dako nga laragway. Nasakup sila sa isa ka *porpolyo sang dimakit-ang mga pagkabutang* nga gindisenyo sang Dios nga Amay sadtong nag-agi nga eternidad para sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang porpolyo amo ang kataga para sa mga pagkabutang sang isa ka mamumuhonan, ang kasingkahulugan para sa iya mga manggad. Ang Dios nangin sobra kaalwan sang mga manggad sang Iya grasya sa aton (Mga Taga-Efeso 1:6–8, 18; 3:8, 16; Mga Taga-Filipos 4:19; Mga Taga-Colosas 1:27; 2:2). Ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan dalayawong manggaranon.

> Pakamaayohon *gid* ang Dios nga Amay sang aton Ginoong Jesu-Kristo, nga amo [ang Amay]

> ang nagpakamaayo sa aton sang tagsa ka espirituhanong pakamaayo didto sa langitnong *mga duug* kay Kristo. (Mga Taga-Efeso 1:3, NASB).

Indi lamang ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan isa ka banwahanon sang langit kondi ina nga pagkabanwahanon nagapabatyag sang pinakadakong kamanggaran. "Ang aton *politeuma* ara sa langit" (Mga Taga-Filipos 3:20), kag ang aton porpolyo ginlaragway subong nga nagalakip sang "tagsa ka espirituhanong pakamaayo didto sa langitnong mga duug" (Mga Taga-Efeso 1:3). Ang Mga Taga-Efeso 1:3 nagapatalupangud sang ginhalinan sang sini nga mga pakamaayo (Dios nga Amay) kag ang paagi sang pagbaton sa ila (halin kay Kristo). Aton ipaathag ini nga mga paagi sa indi madugay.

Ang porpolyo sang dimakit-ang mga pagkabutang sang tumuluo puwede makategorya. Ang Mga Taga-Efeso 1:3–6 nagakilala sang pangunang mga pagkabutang; ang ikaduha kag tinawo nga mga pagkabutang kilalahon sa iban pa nga mga dalanon sang Balaan nga Kasulatan.

1. *Pangunang mga pagkabutang*.
   a. Escrow nga mga Pakamaayo.
   b. Computer nga mga Pagkabutang.
2. *Ikaduhang mga pagkabutang*.
   a. Kinabubut-ong mg Pagkabutang.
   b. Produksyon nga mga Pagkabutang.
   c. Mga Pagkabutang para sa mangin-didapat nga Pag-antos.
3. *Kinaugalingong mga pagkabutang.* Espirituhanong mga Dulot.

Nakasagup ako sang duha ka mga pagkaanggid agud magbulig sa pagpalapnag sang pangunang mga pagkabutang sang Kristohanon. Ginatawag ko sila iya nga *es-*

crow nga mga pakamaayo kag iya *computer nga mga pagkabutang.* Sa Mga Taga-Efeso 1:3; ang panghambal "ang tagsa ka espirituhanong pakamaayo sa langitnong mga duug kay Kristo" nagalaragway sang escrow nga mga pakamaayo. Sa mga bersikulo 4 tubtub 6, ang pagpili kag pagpat-ud na nga daan nagapasad sang computer nga mga pagkabutang.

Ang ginbayaw nga dangatan kag dako kaayo nga mga manggad sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan amo ang nagasulobra nga kaabunansya labaw sa tanan nga aton ginapangayo ukon ginahunahuna" (Mga Taga-Efeso 3:20). Ang Bibliya nagapahayag sa ila sa madamong mga pasiplat kag mga progreso; kinahanglan sila ipaathag sa madamong mga pamaagi kag sa sarisari nga mga punto sa panan-aw. Busa, ang pagkaanggid nagahampang sang importanteng papel sa pagpanudlo sang Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi. Aton na nausisa ang harambalon halin sa pa-latindogan sang pagkabanwahanon, Romanhong pagsa-gup, mga parte sang lawas, aristokrasyang protokol, ang sekreto nga mga doktrina sang eksklusibong relihiyon, kag ang pamuhunan nga porpolyo. Karon madugang ang mga panan-aw sang escrow nga kontrata kag ang computer.

Ang mga pagkaanggid nga akon gin-imbento amo ang mga pangbulig sa pagpanudlo kag indi mga gintuyo agud perpektong magkaalalangay sa kada isa. Ang kada isa nagaserbi agud magpalapnag sang partikular nga aspeto sang kamatuuran. Ang kamatuuran mismo amo ang kon anong perpektong nagakaalalangay.

Escrow nga mga Pakamaayo

PANUBLION NGA NAKARESERBA SA LANGIT

Tatlo ka mga parte ginkilala sa Mga Taga-Efeso 1:3.

Ang relasyon sa tunga sang Dios nga Amay, Jesu-Kristo, kag sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan sa sini nga dalanon nagasuhestyon sang mga pagpanghikot sang manuggarantiya, sang sinaligan, kag sing gingarantiyahan sang escrow nga kontrata. Ano bala ang escrow nga kontrata? Ini amo ang nagabugkos nga kasugtanan sa diin ang isa ka partido nagahatag sa isa pa ka partido sang isa ka butang nga bililhon. Imbis sang paghatag sing diritso sini, bisan pa sina, ang manuggarantiya nagabutang sang isa ka bagay sa pagtipig sang ikatatlo nga partido, nga gintawag sinaligan ukon ang opisyal sa escrow. Ang opisyal sa escrow nagatipig sina nga bagay nagaamlig kag nagapanagtag sini sa gingarantiyahan sa pagkatapos lamang nga matuman ang pat-ud nga mga kondisyon, nga ginpanugyan sa escrow nga kasugtanan.

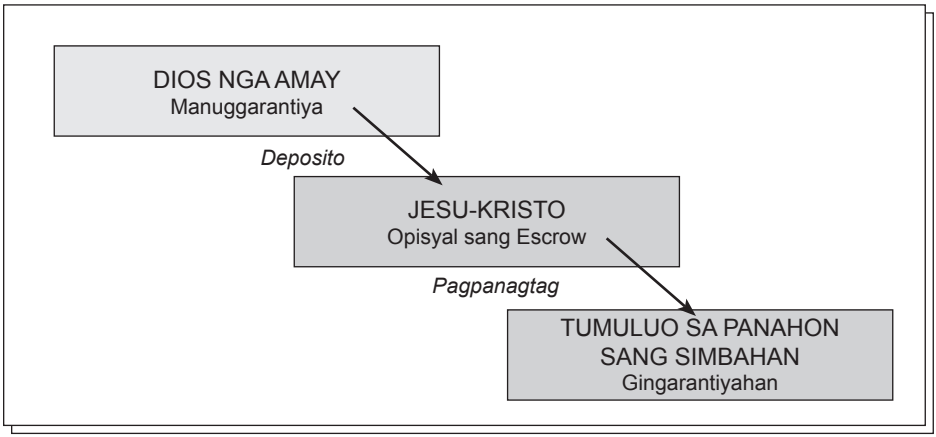

ESCROW NGA MGA PAKAMAAYO

Ang mismong pagpaathag sang escrow nagakahulugan nga may mga kondisyon nga pagatumanon sang gingarantiyahan bag-o ang bagay dalhon sa iya. Ang kasugtanan sa escrow nagahatag sa aton sang isa ka klarong laragway sang aton sitwasyon sa atubangan sang Dios kag sang aton katuyoan sa kinabuhi.

Sadtong nag-agi nga eternidad ang Dios nga Amay nag-preparar sang espesyal nga mga pakamaayo sa kada isa nga tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Nagdeposito Siya sadto nga mga pakamaayo sa kay Kristo "sang wala pa ang pagpundar sang kalibutan" (Mga Taga-Efeso 1:4). Subong nga ang escrow nga kontrata isa ka indi mabawi halin sa petsa sang kontrata, gani sa amo man ang mga pakamaayo sang tumuluo iya gid nga indi mabawi halin sang nag-agi nga eternidad. Ang Dios naghatag sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan sang isa ka pribadong listahan nga libro sa langit, nga indi gid niya makansela ukon untaton. Ang Dios indi gid makabawi sang Iya mga pakamaayo. Ang listahang libro napuno sang tumalagsahong mga pakamaayo–ang iban para sa tinion, ang iban pa para sa eternidad. Ang Dios nagdisenyo sang escrow nga mga pakamaayo eksklusibong para gid sa kada isa nga tumuluo, ang "panublion nga amo ang dimadunot kag wala nahigkoan kag indi madula, na-kareserba didto sa langit para sa [iya]" (1 Pedro 1:4).

Ang escrow nga mga pakamaayo sumobra pa gid sa kada adlaw nga lohistika nga mga pakamaayo kaangay sang pagkaon, pasilonganan, bayo, proteksyon, transportasyon, kag ang ginhalinan sang pagpanudlo sang Bibliya.[69] Ang Dios nagahatag sing kinahanglanon sang lohistika nga grasya sing mapinadayunon kag walay kondisyon sa kada tumuluo—positibo ukon negatibo, daugan ukon pildihan (Mateo 6:25–34; Mga Taga-Filipos 4:19; cf., 4:2–3). Apang bisan pa sina, ang escrow nga mga pakamaayo, nakareser-ba para sa espirituhanong pagkahamtong.

Sobra ka tumalagsahon ining mga "mas dakong grasya" nga mga pakamaayo (Santiago 4:6) nga ang tagsa ka manugbaton kinahanglan mag-angkon sang hamtong nga kapasidad agud mahatagan sila sang importansya kag

69. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 26, 78–80.

makabenipisyo sa ila. Kon wala sing nagakaigo nga kapasidad sa kalag, ang isa ka tumuluo indi makahibalo kon ano ang himoon sa sining divine nga mga kaalwan. Kon siya nakabaton sang dinul-ong sang iya escrow nga mga pakamaayo samtang ara pa sa espirituhanong pagkadihamtong, iya lang sila tuison, gamiton sila sing sayup, kag himoon ang iya kaugalingon nga miserable. Dayon, diri sini, makitan naton ang kondisyon nga ginsaysay sa kontrata sang escrow: Sang wala pa si Jesu-Kristo magpanagtag sang escrow nga mga pakamaayo, ang tumuluo kinahanglan mag-agum sang espirituhanong pagkahamtong. Sa liwat, ang pagkahamtong nagaabot pinaagi sa pag-inoino kag pag-aplikar sing doktrina sang Bibliya bilang parte sang mapinadayunon nga pagkinabuhi sa sulud sang divine dynasphere.

Ang hamtong nga relasyon sa Dios sa walay pagduhaduha amo ang labing bililhon nga escrow nga pakamaayo para sa Kristohanon nga pagkinabuhi diri sa kalibutan. Ang pagtahod kag pagkamapasalamaton sa Dios magpapagsik sa panghunahuna sang hamtong nga tumuluo sa tanan nga butang nga iya ginahimo. Sa iya kalag may ara siya sing kapasidad nga mangin malipayon, ang kapasidad agud maghangup kag magbenepisyo halin sa divine nga mga pakamaayo, kapasidad agud magbatas sang pag-antos, kapasidad agud ipadayon ang pagboluntaryo sa iya kaugalingon nga kinabuhi. May ara siya sing pagbatyag sa madangatan. Ang pagsimba may madalum nga pagsabat sa sulud sang kalag nga nasilsilan sang kamatuuran kag napun-an sang Espiritu (Juan 7:38). Ang kinaugalingong gugma para sa Dios mangin ang pagkanalikupan sang Persona ni Kristo (Mga Taga-Galacia 2:20 Mga Taga-Filipos 1:21). Apang ang “tagsa ka espirituhanong pakamaayo” nagalakip sang mas madamo pa gid nga bisan ining tumalagsahon, dimakaptan nga mga benepisyo. Ang “espirituhanon” sa

Mga Taga-Efeso 1:3 nagatudlo sa Dios bilang ang ginhalinan sang escrow nga mga pakamaayo, nga sa diin nagalakip man sang madamong makaptan kag materyal nga mga pakamaayo, nga nakasukud gid para sa kada isa.

MGA PAKAMAAYO PARA SA TINION KAG SA ETERNIDAD

Ang kada tumuluo may escrow nga mga pakamaayo para sa tinion kag escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad. Ang mga halimbawa sang sini nga mga pakamaayo mga ginpresentar sa *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*.[70] Bilang ang opisyal sang escrow si Jesu-Kristo magsugod pagpanagtag sang *escrow nga mga pakamaayo para sa tinion* kon ang tumuluo makalambot na sa espirituhanong pagkahamtong. Ang aton Ginoo manghatag premyo sang *escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad* didto sa lingkoran nga hukmanan ni Kristo, nga mahitabo sa gilayon pagkatapos sang Pagsabnit sang Simbahan (1 Mga Taga-Corinto 4:5; 2 Mga Taga-Corinto 5:10).

Ang mga tumuluo nga indi makalambot sa espirituhanong pagkahamtong kag indi makabaton sang ila escrow nga mga pakamaayo para sa tinion, indi man makabaton sang ila escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad (1 Mga Taga-Corinto 3:12–15). Ang basihanan amo ang tawhanong kabubut-on—ang mapinadayunon nga positibo ukon negatibong sabat sa plano sang Dios para sa Kristohanong pagkinabuhi sang kada tumuluo. Pagkatapos sang kaluwasan, ano bala? Ang dakong pamangkotanon may walay katapusang mga kinagowaan. Sa escrow nga kontrata, ang paunang kondisyon sa pagbaton sang escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad amo nga ang tu-

70. Ibid., 100–32.

muluo kinahanglan makabaton sang escrow nga mga pakamaayo diri sa tinion.

> Karon kon ang bisan sin-o nga nagapakig-kompetensya sa atleta nga mga hampang [ang pagkaanggid sa Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi], indi siya makabaton sang purong-purong sang daugan [escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad] luwas kon siya nagapahanas suno sa mga pagsulundan [nagasunud sa protokol nga plano sang Dios]. (2 Timoteo 2:5)

> Nakapakig-away ako sang dungganong pagaway [nag-abante sa mga tikang sang espirituhanong pagtubo], Natapos ko ang dalaganon [naagum ang pagkahamtong], natipigan ko ang doktrina [bilang ang unang ulunahon sang kalag]. Sa palaabuton ang purongpurong sang pagkamatarong [escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad] nakareserba para sa akon [nakadeposito sugod pa sang nag-agi nga eternidad], nga sa diin ang Ginoo, ang matarong nga manughukum, magapremyo sa akon sa sina nga adlaw [didto sa lingkoran nga hukmanan ni Kristo] kag indi lamang sa akon kondi sa tanan nga nagahigugma sang Iya pagpakita [ang hamtong nga mga tumuluo, nga ang ila bug-os mahinalungon nga paghangup sang doktrina naghatag kasarang sa ila nga malikupan ni Kristo]. (2 Timoteo 4:7–8)

> Bulahan [malipayon] ang tawo nga nagabatas sa idalum sang pagtilaw [madinalag-on nga nakapasar sang mga pagtilaw nga nagapadasig

> sang espirituhanong pagtilaw;[71] magabaton siya sing purongpurong sang kinabuhi [escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad] nga ginsaad sang Dios sa mga mapinadayunon nga nagahigugma sa Iya [hamtong nga mga tumuluo]. (Santiago 1:12)

Ini nga mga dalanon nagalarawan sing handum para sa kamatuuran, gugma para sa Dios, kabakod sang karakter, makapatalupangud nga kalig-on, paghimud-os, pangengganyo, kakusog sing paghulag, kag kalipay. Ang subong nga mga kalidad sang sa sulud nga pagkatawo amo ang mga escrow nga mga pakamaayo para sa tinion. Sila amo ang escrow nga mga pakamaayo nga ginsuportahan sang pangunang mga kapasidad sang kalag nga nag-uswag pakadto sa pagkahamtong. Pirmi gid ini nga mga pamatasan—ini nga escrow nga mga pakamaayo para sa tinion—nasakup sa mga tumuluo kon kay sin-o ang Balaan nga Kasulatan nagakilala bilang mga manugbaton sang walay katapusan nga mga padya ukon "mga korona"—ang ila escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad (1 Mga Taga-Corinto 9:24–27; Mga Taga-Filipos 4:1; 1 Mga Taga-Tesalonica 2:19–20; 1 Pedro 5:1–4; Bugna 2:10). Ang pagpanagtag sang parehong mga kategorya sang escrow nga mga pakamaayo—para sa tinion kag para sa eternidad—nagadepende sa pagtuman sang tumuluo sing protokol nga plano sang Dios diri sa tinion. Ang paunang kondisyon para sa pagbaton sang escrow nga mga pakamaayo nagapadrama sang tinutuyo sang Dios para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan diri sa kalibutan: Magtoon sing doktrina sang Bibliya, mag-agum sang espirituhanong kakusog sing paghulag, magpatubo, mag-agum

71. Para sa paglaragway sang kakusog sing paghulag sang pagtilaw, Tan-awa ang Thieme, *Ang Pag-antos sang Kristohanon*, 130–48.

sang pagkahamtong! Sa lain nga mga pamulong, higugmaon kag himayaon si Kristo.

WALA MAPANAGTAG NGA MGA PAKAMAAYO KAG ANG HIMAYA SANG DIOS

Sa sini nga tion ang kada tumuluo may ara escrow nga listahang libro sa langit nga may pangalan niya ini. Apang indi kada tumuluo ang makakuha sang pagpanagtag sang sina nga mga pakamaayo. Ang pagkawalay kahibalo sang panudlo sang Bibliya nagakahulugan sang pagkawalay kahibalo sang divine nga mga pagkabutang, nga sa diin nagagarantiya sang kapaslawan agud gamiton ina nga mga pagkabutang. Ang kapaslawan sa mapinadayunon nga paggamit sang divine nga mga pagkabutang nagahimo sang kapaslawan agud tumanon ang protokol nga plano sang Dios, nga nagakahulugan ang tumuluo indi gid makalambot sa pagkahamtong. Kon wala sang pagkahamtong, niyan wala sing kapasidad para sa mga pakamaayo; busa, wala sing escrow nga mga pakamaayo para sa tinion, kag wala sing escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad (1 Mga Taga-Corinto 3:11–15). Ini indi makaapekto sang iya kaluwasan, apang ang iya pagpabaya ukon pagsikway sing doktrina sang Bibliya nagahimo sa iya nga isa ka espirituhanong piyerdihan.

Wala sing pamalibad para sa kapaslawan agud tumanon ang protokol nga plano sang Dios. Ang Dios matutum nga nagasangkap sang panglohistika nga grasya sa daugan kag amo man sa piyerdihan, nagasangkap sang mas sobra sa nagakaigo nga oportunidad para sa piyerdihan agud maka-bawi sang iya kakusog sing paghulag kag makapabag-o sang iya pag-abante. Ang pare-parehong pribilehiyo kag pare-parehong oportunidad amo ang mga pagkamatuud sang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi, kag ang

escrow nga nagapakamaayo sang ila mga kaugalingon amo ang indi mabawi kag indi madunot nga mga reyalidad. Kon ang tumuluo isa ka espirituhanong piyerdihan, amo na siya tungud sang iya kaugalingon nga kabubut-on. Ang piyerdihan nagauntat sang pagkapiyerdihan kon nagaumpisa siya sa paggamit sang panumbalik kag nagasugod magtoon, ukon magtoon liwat, sing doktrina sang Bibliya. Ang pagbawi sang espirituhanong kakusog sing paghulag indi mahapos, apang ini indi gid mangin mas mahapos kay sa karon nga tion. Ang pagbawi puwede masugod sa bisan anong espirituhanong kondisyon sa kon diin masapwan sang piyerdihan ang iya kaugalingon. Wala sing kabangdanan nga maghulat. Wala gid sing puwede hulaton kag madamo ang madula.

Kon ang piyerdihan indi makabawi, ang iya kinaugalingong panublion nga escrow nga mga pakamaayo magapabilin nga indi mapanagtag, indi mabaton, nakadeposito sa langit sa walay katubtuban. Sa tion sang pagkabanhaw sang Simbahan, ang piyerdihan magabaton sang iya nabanhaw nga lawas kag malingaw sa perpektong kalipay didto sa langit, apang indi niya mabaton ang iya escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad (1 Mga Taga-Corinto 3:15). Magapabilin sila nga nakadeposito sa walay katubtuban bilang isa ka monumento sa nadula nga oportunidad kag bilang ang indi mapanghiwala nga ebidensya sing grasya sang Dios bisan pa sang negatibo nga kabubut-on sang tawo (Mga Taga-Efeso 1:3; 3:10; 1 Pedro 1:3–4).

Ang Dios nahimaya pinaagi sa indi mabawi nga paghatag sang escrow nga mga pakamaayo sa kada tumuluo "sang wala pa ang pagpundar sang kalibutan" (Mga Taga-Efeso 1:4; Mga Taga-Colosas 3:24; 1 Pedro 1:4). Ang Dios nahimaya sa kinataasan pinaagi sa pagpanagtag sang escrow nga mga pakamaayo sa espirituhanong daugan diri sa tinion kag sa eternidad. Ang palaragway sang Dios sa tion sang pagsugod sang Mga Taga-Efeso 1:3, ang Griyegong pangsari *(eulogetos)* ginbadbad nga "bulahan," apang ini

nga pulong sa pagkamatuud nagakahulugan “takus sang pagdayaw kag kahimayaan.” Sa amo man nga bersikulo ang berbo amo ang *(eulogeo)*, “pakamaayohon.” Dugang pa, ang may kaangtanan nga pangngalan *(eulogia)* gingamit para sa “mga pakamaayo” sang tumuluo. Bulahan, pakamaayo, mga pakamaayo: Ining madramahon nga gamit sang may kaangtanan sa Griyegong mga pulong nagapakita sang kinahanglanong pag-angotanay. Ini nga mga pakamaayo amo ang palaagihan sing kahimayaan sang Dios. Nahimaya Siya pinaagi sa pagpakamaayo sa aton. Palatukuran: Ang unang butang nga ginhimo sang Dios para sa sa aton—ang pagbutang sang espesyal nga mga pakamaayo sa escrow—ginpasad ang palaagihan sang paghimaya sa Iya. Ang handum sang Dios nga kita magbaton sang aton escrow nga mga pakamaayo indi maipahayag sing mas mabug-at pa gid.

Ano bala ang aton ginapaigo? Klaro nga, ang pag-panghiwala *indi* amo ang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi (Mga Taga-Colosas 2:20–23). Apang indi ang walay tilinguhaon, walay disiplina nga pagkamasinupakon sa balaod (2 Timoteo 2:5). Ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan may ara madangatan. Ginahimaya niya ang Dios pinaagi sa paggamit sang divine nga mga pagkabutang agud nga nagatubo siya sa pagkaespirituhanon kag nagaangkon sang kapasidad agud malingaw sa iya escrow nga mga pakamaayo.

Ang Dios nagtuga sang escrow nga mga pakamaayo para sa kada tumuluo sang kada pagdumala, apang ang mas dako nga kadakoon sang porpolyo sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagahimo pa gid sang iya escrow nga mga pakamaayo nga pinasahi. Makadto ta karon sa sobra kaayo ka bililhon nga butang sa sulud sang porpolyo sang harianong tumuluo nga nagahan-ay sang iya mga pakamaayo luwas sa sinang tanang iban pa nga mga pagdumala.

Computer nga mga Pagkabutang

ANG MODERNO NGA PAGKAANGGID

Sa liwat, ang Kristohanong porpolyo sang dimakit-an nga mga pagkabutang nagalakip sang duha ka mga kategorya sang pangunang mga pagkabutang. Aton na ginhulagway ang escrow nga mga pakamaayo; aton na karon isaylo ang aton pagtalupangud sa *computer nga mga pagkabu-tang*. Akon ini gingamit nga kataga agud ilaragway ang pagpili kag ang pagpat-ud na nga daan sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan.

> Subong nga Siya [ang Dios nga Amay] *nagpili* sa aton dira sa Iya [sa paghiusa sa kay Kristo] sang wala pa ang pagpundar sang kalibutan, nga kita dapat mangin balaan kag walay kasa-wayan sa Iya atubangan [ang katuyoan sang Dios sa pagpili nagalakip sang nakaposisyon kag suno sa eksperyensya nga pagpakabalaan diri sa kalibutan kag sang kinataasan nga pag-pakabalaan didto sa langit]. Pinaagi sa gug-ma Iya kita *ginpat-ud na nga daan* sa pagsagup bilang mga anak pinaagi kay Jesu-Kristo didto sa Iya kaugalingon [subong sang sa Romanhon nga kinaandan nga pagsagup], suno sa mabuut nga tinutuyo sang Iya kabubut-on, didto sa pagdayaw sang himaya sang Iya grasya, nga Iya hilway nga ginhatag sa aton pinaagi sa Hinigugma [sa paghiusa sa kay Kristo]. (Mga Taga-Efeso 1:4–6, NASB, mga italiko gindugang)

Ano bala ang mga “pagpili” kag “pagpat-ud na nga daan”? Paano sila makaapekto sa aton? Sa malip-ot, ang Dios na-

kapasad sang plano kag nakasangkap sa aton sang tanan nga mga pagkabutang nga ginakinahanglan agud tumanon ina nga plano.

Ang mga computer amo ang kilala nga parte sang adlaw-adlaw nga pagkinabuhi. Ang simpleng pagkaanggid sa computer puwede makabulig agud himoon ini nga dalanon sing klaro. Ang komplikadong pagpanghikot sang computer matabo sa gagmay kaayo nga mga sirkit sang elektrisidad nga ginhimo sa isa ka microchip nga silicon nga indi magdako sa ulo sang sibit.

Lain nga mga microchips ang maghimo sang pang-espesyal nga mga pagpanghikot dira sa computer. Duha ka komon nga mga tipo sang sining gamhanan nga mga chips ang nagapakita kon daw ano ka alwan ang labaw nga kagamhanang Dios nagpakamaayo sang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan nga wala nagapawalay-epekto sang ila kabubut-on. Sa pagkamatuud, ini pagkaanggid sa computer nagabulig sa pagpaathag kon paano ang Dios mismo ang Iya kaugalingon nagapasad sang tawhanong hilway nga kabubut-on.[72]

Ang computer may unud nga pat-ud ang kadamoon sang mga microchip. Ang iban nga mga chip kompletong nakaprograma didto mismo sa pabrika, ang iban pa gin-disenyo didto sa pabrika agud iprograma pa sang ila ma-nuggamit—suno sa kon ano ang iya gusto sa masarangan nga himoon sang iya computer. Parehong ang ROM nga mga chip (Read-Only Memory [Basa-Lamang nga Panumdum], nga ginprograma didto sa pabrika) kag ang PROM nga mga

72. Ako man nagagamit sang computer nga pagkaanggid agud ipakita ang doktrina nahanungud sang divine nga mga dekrito (tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, Dugang sa Basahon B). Ang "computer nga mga pagkabutang" sa porpolyo sa tumuluo bisan pa sina, isa ka lain nga pagkaanggid. Sila nagalaragway sang kada isa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan kay sa bug-os nga dekrito sang Dios sadtong nag-agi nga eternidad. Ang computer nga may sulud sing tanan nga butang indi dapat ikalibog sa computer nga nagapakita sing kinabuhi sang isa ka tumuluo.

chip (Programmable Read-Only Memory [Maprogramang Basa-Lamang nga Panumdum], ginhimo didto sa pabrika agud iprograma pa sang mismong kaugalingon sang manuggamit) indi na gid maislan basta nakaprograma na sila. Kag parehong mga kinahanglanon para sa epektibong pagpanghikot sang computer.

Kaangay sang computer, ang kinabuhi sang tumuluo nagalakip sang parehong divine nga labaw nga kagamhanan (nga mapaanggid sa ROM nga mga chip nga nakaprograma na nga daan didto sa pabrika) kag sang tawhanon nga kabubut-on (nga mapaanggid sa PROM nga mga chip nga mga naprograma na pinaagi sa kaugalingong nga desisyon sang manuggamit). Subong nga ang partikular nga computer indi magtrabaho kon wala ang parehong mga tipo sang nakaprogramang mga microchip, sa amo man ang tawhanong panghunahuna kag aksyon indi matabo kon wala ang pagpanghikot sang parehong divine nga labaw nga kagamhanan kag tawhanong kabubut-on.

Sa pagkamatuud, ang Dios amo ang Isa nga nagahimo sang aton kabubut-on nga hilway. Ginhatagan Niya ang tawo sang hilway nga kabubut-on, subong sang ang pabrika nagadisenyo sang PROM nga mga chip sang computer partikular agud tugotan ang manuggamit nga masigurado kon paano ang computer magpanghikot. Ang pagprograma sang manuggamit sang iya kaugalingong PROM nga chip nagatrabaho tungud lamang sang plano sang manugdisenyo: Ang disenyo sang pabrika sang PROM nga chip nagakuha sang pagprograma sang manuggamit kag nagahimo sini nga epektibo. Sa magkaanggid nga pamaagi, ang pagkalabaw nga kagamhanan sang Dios nagahimo sang hilway nga mga pagpili sang tawo nga matuud, sigurado, kag indi maislan basta nahimo na sila.

Suno sa pagkaanggid, ang kada tawo kaangay sang isa ka computer. Ang iya ROM nga chip (intero nga naprograma sang labaw nga kagamhanan sang Dios) naprograma

na upod sang iya computer nga mga pagkabutang. Wala siya sing mapilian sa sini nga butang. Madugay na sang wala pa nagsugod ang kasaysayan sang tawo, ang Dios walay kabulig nga nagpili agud hatagan ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan sang siguradong mga kalidad. Iya ginpili nga himoon ang Kristohanon sing espirituhanong pagkaharianon—subong nga amo gid, agud himoon siya nga ang labing gamhanang computer nga nahimo bisan kasan-o. Ini nagakahulugan nga ang computer nga mga pagkabutang sang pagpili kag sang pagpat-ud na nga daan nagalakip sang dalagko kaayo nga mga benepisyo, nga ginhatag sang Dios sadtong nag-agi pa nga eternidad. Aton na karon ginaton-an ini nga mga benepisyo bilang ang pinasahi nga mga kalidad sang Panahon sang Simbahan

Ang ROM nga chip may unod nga plano sang Dios kag nagahatag sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan sang kahimtangan kag mga pagkabutang nga ginkinahanglan agud tumanon ining mahangkaton nga protokol. Ang PROM nga chip (ginprograma sa pamaagi nga ang tawhanong kabubut-on nagapili) nagahatag sa aton sang kahilwayan agud gamiton ang mga gamhanang mga pagkabutang kon aton handumon. Ang PROM nga chip nagahimo sa aton nga espirituhanong mga daugan ukon mga piyerdihan, suno sa aton mga desisyon agud gamiton ang divine nga mga pagkabutang kag tumanon ang plano sang Dios—ukon dipagsapakon ang aton espirituhanong dangatan kay Kristo.

DIVINE NGA LABAW NGA KAGAMHANAN KAG KRISTOHANONG KAHILWAYAN

Ang computer nga pagkaanggid nagabulig sa aton maghangup kon ano bala ang gintuman sing sadtong nag-agi nga eternidad labaw nga kagamhanan kag ang pagkahibalo sang tanan sang Dios para sa bahin sang tumuluo sa

Panahon sang Simbahan. Ang mga pakamaayo nga ginsambit sa Mga Taga-Efeso 1:5–6 amo ang pipila sang pinasahi nga mga kalidad sang Panahon sang Simbahan nga aton na nadiskusyonan. Sadtong nag-agi nga eternidad ang Dios nagpat-ud na nga ang *pagpakabalaan* kag *pagsagup* igahatag sa harianong pamilya pinaagi sa paghiusa kay Kristo. Subong nga gintalupangud man, wala kita sing mapilian sa sini nga butang. Sa tion sang pagtoo kay Kristo, ini nga mga pakamaayo aton na kag kita amo ang bag-o nga mga tinuga kay Kristo, ang bag-ong espirituhanong mga sari. Ang mga pamaagi sa diin ginpasad sang Dios ini kag ang iban pa nga mga kalidad sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan naglakip sang pagpili kag pagpat-ud na nga daan.

Ang pagpili nagapahayag sang pagkalabaw nga kagamhanang katungud sang Dios sa Iya tinuga.[73] Ang pagpili mahimong laragway suno sa kada isa kag suno sa mga grupo. Ang Dios nagpili para sa kaluwasan sang tagsa ka tawo nga magatoo gid kay Jesu-Kristo. Ang pagpili indi amo ang kabangdanan sang kaluwasan. Sa baylo, ang pagkalabaw nga kagamhanan sang Dios amo ang nagpili agud tumanon ang tanang trabaho para sa kaluwasan sang tawo kag agud ipasad ang indi mangin-takus nga pagtoo kay Jesu-Kristo bilang ang solo nga basihanan para sa pag-agum sang kaluwasan. Tungud kay ang divine nga pagkahibalo sang tanan wala nalimitahan sang tinion, ang Dios nakahibalo sadtong nag-agi nga eternidad kon sin-o ang magtoo kay Kristo kag sadtong nag-agi nga eternidad nagpili sang kada *tumuluo* nga mangin manugbaton sang walay katapusan nga kaluwasan. Sa lain nga mga pamulong, ginpili Niya nga himoon ang kaluwasan nga isa ka reyalidad sa kalag sang

73. Ang mas detalyadong pagtoon sang pagpili kag pagpat-ud na nga daan ginpresentar sa mga narekord nga mga klase sa Bibliya nga nahanda na sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, Houston, Texas.

bisan sin-ong tawo nga sa pagkamatuud magtoo kay Kristo. Busa, ang kada tumuluo sang kada pagdumala mahimong ilaragway bilang ang pinili kon nahanungud sa kaluwasan.

Ang pagpili isa man ka bibliyanhong kataga nga nagadala sang importansya para sa partikular nga makasaysayang mga grupo sang mga tumuluo. Ari amo ang iban pa nga kategorya sang doktrina nga nagapabinagbinag sang mga pagkalain sang pagdumala. Ang pagpili dira sa kaluwasan nagahatag sa kada tumuluo sang mga kinahanglanon para sa pagkinabuhi upod sa Dios sa walay katubtuban—nga nagalakip sang kinabuhi nga walay katapusan kag divine nga pagkamatarong. Apang gindugang sa sining magkaanggid nga mga kasangkapan, ang dugang pa nga mga pakamaayo ginhatag sa partikular nga mga grupo sang mga tumuluo sa mismong tion sang kaluwasan. Ini gindisenyo agud tumanon ang katuyoan sang Dios pagkatapos sang kaluwasan.

Ang posisyon kag mga pagkabutang nga ginhatag sa mismong tion sang kaluwasan sa mga sakup sang harianong pamilya amo ang mas dalagko kay sa mga pakamaayo nga ginhatag sa mga tumuluo sang iban pa nga mga pagdumala.[74] Ginpili sang Dios ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan para sa isa ka pinasahi, pagululupod nga katuyoan luwas sa kaluwasan. Ang espesyal nga madangatan sang harianon nga pamilya sa parehong tinion kag sa eternidad amo ang paghimaya sa Dios sa pinakamataas paagi sa paghiusa kay Jesu-Kristo.

Ang pagpili sang Simbahan amo ang sa madamong pagululupod sang divine nga mga pagpili, tatlo ang sa diin mga nabagay sa aton pagtoon.[75]

---

74. Ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagabaton sang labing gamay sa kuwarenta ka mga butang halin sa Dios sa mismong tion sang kaluwasan. Tan-awa ang Thieme, *Ang Plano sang Dios* (2014), *Rebound Revisited* (1995).

75. Ang iban pa nga tiningob nga mga pagpili nagalakip sang mga Lebitanhon kag sang pamilya ni Aaron (Numeros 17—18) kag ang 144,000 ka Hudiyong mga ebanghelista sang Tribulation (Bugna 7:4–8)

1. *Ang pagpili sang Israel* (Deuteronomio 4:37; 7:6; Isaias 45:4; Mateo 24:22, 24, 31; Mga Taga-Roma 11:5–7).
2. *Ang pagpili kay Kristo* (Isaias 42:1; Mga Taga-Efeso 4:1; 1 Pedro 2:6).
3. *Ang pagpili sang Simbahan* (Mga Taga-Efeso 4:1; 1 Mga Taga-Tesalonica 1:4; 2 Mga Taga-Tesalonica 2:13; 2 Pedro 1:3).

Ang isa ka hilo sing pagpadayon nagadalagan pinaagi sining tatlo ka mga pagpahayag sang divine nga labaw nga kagamhanan, apang ang mga pagkalain mga matuud man kag makahuluganon. Ining tatlo ka pinasahi nga mga pagpili nagapahayag sang katuyoan sang Dios sa tatlo ka nagkalainlain nga mga pagdumala: 1) ang pagpili sang Israel—gintawag sang Dios ang mga Hudiyo bilang ang bag-ong mga tipo sang rasa agud pakamaayohon ang mga pungsod sang kalibutan, 2) ang pagpili kay Kristo—gintawag sang Dios si Kristo bilang ang Manluluwas agud magbakal sang kaluwasan sang intero nga katawhan kag agud pagabayawon labaw sa tanan nga tinuga, kag 3) ang pagpili sang Simbahan—gintawag sang Dios ang harianong pamilya bilang ang bag-ong espirituhanong mga sari agud himayaon ang bag-ong pagkaharianon ni Jesu-Kristo sa walay katubtuban.

Bilang parte sang aton *politeuma* nga mga pribilehiyo, gani, ang pagpili amo ang labaw nga kagamhanang pagpahayag sadtong nag-agi nga eternidad sing kabubut-on sang Dios para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Sa idalum sang pagpili, ang Dios nga Amay nagbuut sang Iya kinataasan kag kinaayohan para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan, nga nagdeposito na sadto pa sang Iya kinataasan kag kinaayohan sa kay Kristo para sa aton. Sa malip-ot, ang kabubut-on sang Dios para sa aton

mga kinabuhi amo nga magbaton kita sang kon ano ang ginaangkon sang nahimaya nga si Kristo.

> *Nagapangamuyo ako nga* ang mga mata sang inyo tagiposoon masanagan, agud nga mahibaloan ninyo kon ano ang paglaum sang Iya pagtawag, kon ano ang kamanggaran sang himaya sang Iya panublion sa mga balaan, kag kon ano ang nagasulobra nga kadakoon sang Iya gahum [ang divine dynasphere] na-hanugud sa aton nga nagatoo. *Ini amo* ang suno sa pagtrabaho sang kabakod sang Iya kusog nga Iya gindala nahanungud kay Kristo, sang Iya ginbanhaw Siya halin sa patay, kag ginpalingkod Siya sa Iya tuo nga kamut didto sa langitnon nga *mga duug* [nagagahin kay Kristo sang pagkaharianong "duug sang inaway" para sa Iya kadaugan didto sa krus], mas labaw sa tanang kadumalahan kag awtoridad kag gahum kag ginsakpan, kag sing tagsa ka ngalan nga ginpangalanan, indi lamang sa sini nga panahon, kondi sa isa man nga mag-abot [ang permanenteng pagsulbar sang anghelon nga pagsinumpunganay]. Kag Iya ginbutang ang tanang mga butang sa pagpasakup sa idalum sang Iya mga tiil, kag ginhatagan Siya subong sing pangulo labaw sa tanang mga butang tungud sang simbahan, nga amo ang Iya lawas ang kabug-osan Niya nga nagapuno sang tanan-tanan. (Mga Taga-Efeso 1:18–23, NASB)

Amo ini ang katuyoan nga sa diin gintawag kita sang Dios kag ginpain kita: agud magbayaw sang pagkaharianon ni Kristo sa kinataasan. Ang aton pagkapinili nagahimo sang

espesyal nga mga pribilehiyo kag mga oportunidad nga kinahanglanon para mabaton naton ang mga pakamaayo sang espirituhanong pagkaharianon nga maghimaya kay Kristo.

Ang pagpili kag ang pagpat-ud na nga daan amo ang duha ka parte sang sensilyo. Ang Dios nagpili sa aton agud maghimaya kay Kristo sa kinataasan kag ginpili agud magtuman sang Iya katuyoan suno sa maathag nga plano. Ang pagpili sang Simbahan amo ang *pagpahayag* sang labaw nga kagamhanang kabubut-on sang Dios para sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan; ang pagpat-ud na nga daan amo ang *kasangkapan* sang Iya labaw nga kagamhanan kabubut-on. Sa tinion ining divine nga kasangkapan ginsari bilang ang protokol nga plano sang Dios, apang kon diskusyonan sa konteksto sang nag-agi nga eternidad, ini nga kasangkapan gintawag nga pagpat-ud na nga daan.

Madugay na sadtong wala pa nagsugod ang kasaysayan sang tawo, ang Dios labaw sa kagamhanang nagpasad sang isa ka labaw sa kinaiyan nga pamaagi sang pagkinabuhi para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan kag nagsangkap sang labaw sa natural nga palaagihan sa pagtuman. Ang pagpat-ud na nga daan nagapabatyag nga ang solong pamaagi agud magtuman sang plano sang Dios para sa aton mga kinabuhi amo ang husto nga paggamit sang mga pagkabutang nga Iya ginhatag sa aton. Hilway kita agud maghimo sing maayong paggamit sang computer ukon indi pagsapakon ang dakong posibilidad sini, apang ang computer nagatrabaho sa isa ka partikular nga paagi. Kinahanglan naton ton-an kon paano gamiton ini kag dason kinahanglan gamiton ini sang husto. Ang palatukuran nagasuma sang computer nga mga pagkabutang sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan: Ang Kristohanon gindisenyo agud magpuyo sa Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi.

Halin sa nagapanghikot nga panan-aw sang tumuluo ini nagakahulugan nga ang tama nga butang kinahanglan himoon sa tama nga pamaagi.

Pagpadako sang Porpolyo upod sang Ikaduhang mga Pagkabutang

Ang paggamit sing tumuluo sang iya computer nga mga pagkabutang sa pagkamatuud nagapadako sang iya porpolyo. Sadtong nag-agi nga eternidad ang Dios nga Amay nagpasad sang pangunang mga pagkabutang sing tumuluo sa Panahon sang Simbahan (escrow nga mga pakamaayo kag computer nga mga pagkabutang). Dason ang Dios nagdugang sang *ikaduhang mga pagkabutang* dira sa porpolyo nga nagasuno sa positibong sabat sang tumuluo diri sa tinion.

Sa ano nga pamaagi bala ini magtrabaho? Sadtong nag-agi nga eternidad ang nakahibalo sang tanan nga Dios nagtulutan-aw sa mga pasilyo sang tinion, sing subong sini, kag nakakita kon paano ang kada tumuluo magagamit sang iya kabubut-on: positibo ukon negatibo, uyon ukon batok sa protokol nga plano sang Dios. Nga wala sing pagpanghilabot sang tawhanong hilway nga kabubut-on (sa pagkamatuud, *tungud* sang hilway nga kabubut-on), ginlakip sang Dios ang ikaduhang mga pagkabutang sa porpolyo sang positibong tumuluo suno sa iya paggamit sang iya pangunang mga pagkabutang.

Ang ikaduhang mga pagkabutang indi mga ikaduha sa importansya ukon sa kalidad. Natural lamang nga magabot sila sunud sa pangunang mga pagkabutang dira sa pagsunudsunud sa diin ang tawo nakahangup sa ila, kag nagalakip sang tawhanong kabubut-on. Apang mga pakamaayo sila halin sa Dios subong ka sigurado sang pangu-

nang mga pagkabutang.

Suno sa aton pagpaanggid ina nagakompara sang isa ka tumuluo nga may computer, ang pangunang mga pagkabutang ara sa ROM nga mga chip, kag ang ikaduhang mga pagkabutang ara sa PROM nga mga chip. Ang pangunang mga pagkabutang naghalin sa pagkalabaw nga kagamhanan sang Dios kag nagarepresentar sang Iya disenyo para sa kinabuhi sang tumuluo. Ang ikaduhang mga pagkabutang naghalin man sa pagkalabaw nga kagamhanan sang Dios, apang imbis sang nagarepresentar lamang sang kabubut-on sang Dios nagapakita sila sang kaugalingong mapinadayunong positibong sabat sang kada tumuluo didto sa grasya sang Dios. Ang pagkalabaw nga kagamhanan sang Dios kag ang hilway nga kabubut-on sang tumuluo parehong ara sa kakusgon sang Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi. Ang ikaduhang mga pagkabutang, nga aton pagaton-an sa indi madugay, ara tungud kay nakit-an sang Dios ini sadto pa sang nag-agi nga eternidad nga ang gamhanang computer sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan magtrabaho. Iya ginprograma ini sing eksakto subong nga gindesisyonan sang parehong Iya divine nga labaw nga kagamhanan kag sang hilway nga kabubut-on sang tumuluo.

Ang nagaabante nga tumuluo lamang ang makabaton sang ikaduhang mga pagkabutang, nga amo ang sabat sang Dios sa iya positibong kabubut-on. Kay sa walay pagsapak ukon tig-a ulo nga tumuluo, ang katumbas sang ikaduhang mga pagkabutang amo ang divine nga disiplina, nga amo ang sabat sang Dios sa iya negatibo nga kabubut-on.

Pinaagi sa paghatag sa aton sing kahilwayan sa pagpili, ang Dios naghatag man sa aton sang mga epekto kag mga resulta sang aton mga desisyon. Kon ang aton mga desisyon wala sing epekto, indi kita mangin hilway. Apang sa pagkamatuud sang Dios naghimo sang dekrito nga ang mga

resulta sang aton mga desisyon sa pagkamatuud mahanabo. Ginhimo Niya ang aton kabubut-on nga mangin epektibo. Ginhimo Niya kita nga responsable sa aton kaugalingong mga kinabuhi. Ini nagakahulugan nga ang positibong sabat didto sa plano sang Dios may matuud nga epekto. Ginhimo Niya ang mapinadayunong positibo nga tumuluo sing isa ka daugan. Ang negatibong sabat may ara man matuud nga epekto, apang ang Dios nagtugot sa isa ka tumuluo nga mangin piyerdihan sa isa ka pat-ud nga halintang lamang, tungud kay indi niya madula ang iya kaluwasan. Ini amo ang grasya, ang pagka-epektibo sang trabaho ni Kristo didto sa krus.

Duha ka importanteng mga leksyon ang makit-an sa mismong paggowa sang ikaduhang mga pagkabutang. Una, bisan daw ano ka walay paglaum ang sitwasyon sang tumuluo, ang paghimo sang maayong mga desisyon indi gid isa ka paghimo sang walay pulus. Ang pagtoon kag pagdepende lamang sa doktrina sang Bibliya kag ang mapinadayunong pagpuyo sa divine dynasphere *makahimo* gid sang pagkalain, ang pagkalain nga ginpasad sang Dios sadtong nagagi pa nga eternidad pinaagi sa porma sang ikaduhang mga pagkabutang.

May ara isa pa gid ka leksyon. Pinaagi sa paghatag sang mga mando sang protokol nga plano sang Dios—kag gani sa pagtuytuy sang aton hilway nga kabubut-on sa tion sang pagproseso sang Iya labaw nga kagamhanang katuyoan—ang Dios naghimo sini nga posible para sa aton mga kinabuhi agud magtuman sang Iya kabubut-on. Ang aton pagkamasinulundon sa Iya plano may ara sing matuud nga epekto sing paglambot sang Iya tinutuyo. Ang Dios sa Iya walay limitasyon nga pagkalabaw indi magsolo sing pag-umpisa sang Iya mga hilikuton kon wala kita. Ang mga epekto kag mga resulta sang aton mga desisyon puwede mangin dalayawon, puwede mangin sa walay katapusang

mapadyaan nga mga pagpakita sang Iya himaya. Ini nagahatag sa aton mga kinabuhi sang tunay nga kahulugan, katuyoan, kag kaathagan.

Ang Dios nakahibalo sang tanang mga butang sa makaisa. Nakahibalo sang tanan kag walay katapusan, nakahibalo Siya sang katapusan halin sa pagsugod, ang mga kabangdanan kag mga resulta bilang ang solong kabilogan. Nakahibalo Siya nahanungud sang tinion kag mga pag-uswag sang mga panghitabo apang ang tinion wala nagalimita sang Iya kahibalo. Makahangup Siya sang tanang butang bilang ang isa ka kompleto kag bug-os nga laragway. Ang lohika sang tanang mga butang ara sa Iya; wala Siya nagakinahanglan sang tinion nga pagabinagbinagon. Sang wala pa Niya ginhimo ang tinion, ginpasad na sang Dios ang reyalidad sang palaabuton sing parehong panguna kag ikaduha nga mga pagkabutang sa isa ka tanang-masinakupon nga dekrito.[76]

Ang limitadong tawhanong paghangup nagakinahanglan sang mga tumuluo sa paghunahuna sing panguna kag ikaduhang mga pagkabutang sa mga pagdugang, bilang ang pagsunudsunud sang kabangdanan kag epekto. Kay sa aton ang isa ka butang mangin matuud kon kita nagaeksperyensya sini ukon nagahimo sini, apang sa Dios ang tanang mga butang nangin pat-ud na sadtong nag-agi nga eternidad sang Siya nagdekrito sa ila nga mangin matuud. Gani ang walay limitasyon nga Dios nakahibalo na sang kada isa sa aton kag nagtrabaho para sa aton bahin sadtong dugay na sang wala pa kita. Ini nagakahulugan nga kita nasakup sa isa ka plano nga ginapalawig sing mas labaw pa sa mga kahitaboan sang sini nga tion. Indi lamang nga ang Dios malapit—ang pirmi gid-ara nga bulig sa tinion sang pagkinahanglan—kondi nga ginhabul Niya ang Iya bulig sa

76. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, Dugang sa Basahon B.

mismong panapton sang aton mga kinabuhi samtang aton ginaladlad ang aton mga kinabuhi diri sa tinion.

Nagsangkap ang Dios sang tanang mga kategorya sang mga pagkabutang sadtong nag-agi pa nga eternidad, apang gindul-ong sila sa sarisari nga mga punto sang tinion. Ang Kristohanon nagabaton sang iya computer nga mga pagkabutang sa tion sang kaluwasan. Siya nagakuha sing dinul-ong nga escrow nga mga pakamaayo samtang nagahulag siya pakadto sa espirituhanong pagkahamtong. Sa tunga sang sining duha ka mga punto nagasugod na siya sa pagbaton sang ikaduha nga mga pagkabutang samtang nagatubo siya sa pagkaespirituhanon. Tatlo ka mga klase sang ikaduhang mga pagkabutang ang dapat talupangdon.

1. *Kinabubut-on nga mga pagkabutang*.
2. *Produksyon nga mga pagkabutang*.
3. *Mga Pagkabutang para sa mangin-didapat nga pag-antos.*

Sa ano nga pamaagi bala ang ikaduhang mga pagkabutang nangin lain sa iban pa nga divine nga mga pakamaayo? Isa ka tumalagsahong pagkalain amo nga ang ikaduhang mga pagkabutang puwede mahikap. Madamong mga bentaha sa Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi ang indi mahikap. Ang pipila nakadepende lamang sa tawhanong eksperyensya (kaangay sang paghiusa kay Kristo ukon ang pagpuno sang Espiritu). Ang iban pa mga sa panghunahuna lamang (kaangay sang sa pagtolon-an nga mga konsepto). Ang iban pa gid mga ginreserba para sa palaabuton (kaangay sang grasya sa pagkamatay, ayhan, ukon escrow nga mga pakamaayo para sa eternidad). Ining tanang dimakit-an nga mga pakamaayo bisan pa man mga matuud.

Ang ikaduhang mga pagkabutang sang tumuluo mga

matuud man, apang ining mga pakamaayo may kaangtanan sa kabubut-on, produksyon, kag pag-antos amo ang may mga bentaha nga ang nagaabante nga tumuluo nagasugod na sa pag-eksperyensya sa iya kada adlaw nga pagkinabuhi. Amo ini ang mga pagkabutang nga ginahunahuna ni Santiago sang iya ginapapagsik ang mga tumuluo agud magpatubo—agud mangin "mga manugtuman sang Pulong kag indi mga manugpalamati lamang nga nagadaya sang ila mga kaugalingon" (Santiago 1:22). Sa lain nga mga pamulong, ang indi mahikap nga mga bentaha saktan sang positibong kabubut-on magprodukto sang mahikap nga mga resulta.

Kinabubut-on nga mga Pagkabutang

MAAYONG MGA DESISYON HALIN SA POSISYON SING KABAKOD

Ang positibong kabubut-on amo ang aktibong handum agud kilalahon ang Dios. Amo ini ang paghigugma para sa kamatuuran, nga nagapahayag sang kaugalingon sini pinaagi sa matinguhaon nga pagtoon sang Pulong sang Dios kag mapinadayunon nga pagkinabuhi sa mga ordinansa sini. Ang tanang ikaduhang mga pagkabutang halin sa positibong kabubut-on sang tumuluo nahanungud sing doktrina sang Bibliya, kag isa sa sining ikaduhang mga pagkabutang amo ang pagpabakod sang mismong positibong kabubut-on. Ang kahibalo mapasangkad pa gid sa kahibalo. Samtang nagadugang ang doktrina sang Bibliya nga mahibal-an sang isa ka tumuluo, mas dako ang iya katukuran sang kasayuran para sa paghangup sang dugang nga doktrina. Gani, ang maayong mga desisyon nga magtoon sang Pulong sang Dios nagahimo sang mga mapilian para sa dugang pa gid nga maayong mga desisyon agud magpadayon sing pagtoon. Samtang nagasangkad ang kapasidad sang tumuluo

para sa doktrina, ang iya gugma para sa doktrina sang Bibliya nagadugang pa gid tungud kay ang kamatuuran kag ang kinaalam natural nga takus sa gugma (Mga Hulubaton 8:30–31).

Ini nagpatalum sing pagbaton sa kamatuuran nga na-kadepende lamang sa dimakit-an nga pundasyon. Ang mas matalum nga panghangup kag mas mabakod nga handum sing nagatubo nga tumuluo para sa doktrina daw amo lang gid ang natural nga resulta sang pagpasangkad sang iya sa pagtolon-an nga katukuran sang kasayuran. Apang bisan pa sina, ang Kristohanon dapat maghatag sing dakong bili sa dimakit-an nga trabaho sang Dios kag magkilala nga bisan ang paghamtong sang iya kaugalingong positibong kabubut-on ini halin sa Dios. Ang mismong espiriutuhanong pagtubo isa ka dulot sang grasya.

Ang pag-abante pakadto sa espirituhanong pagkaham-tong nagakinahanglan sing mapinadayunong sulundan sang maayong mga desisyon nga nahimo halin sa posisyon sang kabakod. Ang maayong mga desisyon amo inang nagasunud sa mga mando sang divine nga protokol—halimbawa, ang mga desisyon nga mamati sa pagpanudlo sang Bibliya ukon gamiton ang divine nga mga galamiton sa pagsulbar-sing palaligban. Amo ini ang *mahikap*, ukon may pagtalupangud, nga aspeto sang positibong kabubut-on sang tumuluo. Ang posisyon sang kabakod amo ang divine dynasphere, sa diin ang Balaan Espiritu nagahimo sing doktrina sang Bibliya nga mahangpan gid kag nagagamit sing bodega sang mga doktrina sing tumuluo agud gatungan ang iya espirituhanong kakusog. Ang Balaan Espiritu nagasangkap sang *dimahikap*, dimabatyagan nga pagkaepektibo sang positibong kabubut-on sang tumuluo. Ining dimakit-ang mga takus, nga indi maeksperyensyahan sang Kristohanon, ginpahayag lamang sa unud sang doktrina. Ang kahibalo sa dimakit-ang papel sang Espiritu nagahatag sa Kristohanon sing pag-inoino sang pagkamapasalamaton para sa mga nagadugang sa

iya handum sa kamatuuran, paghangup sang doktrina, kag kinaugalingong gugma para sa Dios, ang tanan sa diin iya ginaeksperyensyahan.

ANG MAKIT-AN KAG ANG DIMAKIT-AN

Ang pagkadoble madramahong makatalupangud gid dira sa kaluwasan kag nagapadayon *pagkatapos* sang kaluwasan dira sa palisiya sing grasya sang Dios para sa pagpatigayon sa harianong pamilya (1 Mga Taga-Corinto 2:4–5; cf., 2:10). Ang tawo nagaagum sang kaluwasan pinaagi sa pagtoo kay Kristo. Apang, sang wala pa siya magtoo kay Kristo para sa kaluwasan, siya isa ka patay sa espiritu (Mga Taga-Efeso 2:1). Siya bug-os nga nagaruk, bug-os nga nahamulag sa Dios kag bug-os nga walay mahimo agud ipasad ang relasyon sa Dios. Ang pagtoo nga naghalin sa isa ka patay sa espiritu nga tawo wala sing gahum sa kaugalingon sini agud magprodukto sang dalagko nga resulta bilang kaluwasan. Ang klaro nga kabangdanan (mangin-ditakus nga pagtoo) kag ang matuud nga epekto (walay katapusan nga kaluwasan) mga kompletong wala nagaalalangay sa kada isa. Maathag nga, ang dimakit-an nga rason nagatrabaho. Ang Dios mismo ang Iya kaugalingon—indi ang malip-ot nga buhat sing pagtoo sang espirituhanong

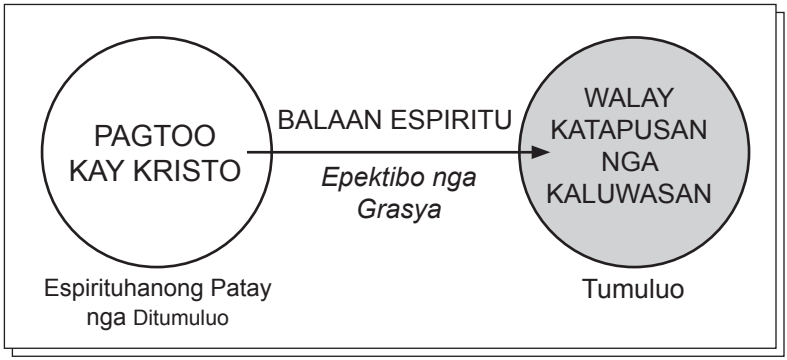

KALUWASAN PINAAGI SA PAGTOO KAY KRISTO

patay nga tawo—amo ang matuud nga kabangdanan sang kaluwasan.

Ang intero nga Tatlo ka Persona sa Isa ka Dios nalabot sa kamatayon kag pagkabanhaw ni Kristo,[77] kag ang Dios Balaan Espiritu partikular nga amo ang ahente sang kaluwasan. Ginapahayag Niya ang Maayong Balita (Genesis 6:3) kag nagahimo sing pagtoo sang tawo kay Kristo nga epektibo (Mga Taga-Efeso 1:13) agud nga ang "pagtoo sang tumuluo indi dapat magdepende lamang sa kinaalam sang mga tawo, kondi sa gahum sang Dios" (1 Mga Taga-Corinto 2:5). Gani ang tumuluo maluwas "paagi sa grasya . . . pinaagi sa pagtoo" (Mga Taga-Efeso 2:8–9). Ang iya pagtoo ginhimo nga epektibo paagi sa gahum sang Dios Balaan Espiritu.[78]

Pagkatapos sang kaluwasan, ang tumuluo indi na patay sa espiritu, nagaruk, ukon nahamulag sa Dios (Mga Taga-Efeso 2:4–5). Ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagaangkon sang tumalagsahong kadamo nga mga bentaha, apang ang iya positibo nga kabubut-on nagakakulang gihapon sang gahum agud magpaabante sa iya sa pagkaespirituhanon (Mga Taga-Galacia 3:3; Mga Taga-Efeso 4:20, 23, 30). Ang espirituhanong pagtubo isa ka makatilingala kaayong *divine* nga nadangatan. Ang paghandum lamang nga magtubo indi makaprodukto sing pagtubo, ni ang pagpaulipon sa pipila ka relihiyosong pormula—nga nagalakip sang maid-id, walay paghunahuna, ang legalismo nga pagtambong agud mamati sing pagpanudlo sang Bibliya. Ang pagtubo nagaabot indi paagi sa paglaum ukon paghimud-os kondi bilang resulta sang pagtoon, panghunahuna, kag pagsulbar sing mga palaligban pinaagi sa doktrina sang Bibliya, nga amo ang gahum sang Dios (Mga Taga-Roma 1:16; Mga Hebreo 4:12) Apang bisan ang matalum

77. Thieme, *Ang Pag-antos sang Kristohanon* 132–34.
78. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 81–82.

nga tawhanong kaisipan indi magpanalupsop sa misteryo nga doktrina (1 Mga Taga-Corinto 2:6–9). Paano, niyan, kita magtubo? Sa makaisa pa ang grasya sang Dios nagasugata sing pagkawalay mahimo sang tawo. Ginabutang kita Niya sa dimakit-an nga posisyon sang kabakod

Ang gahum sang Balaan Espiritu nagapanghikot pagkatapos sing kaluwasan sa sulud sang divine dynasphere. Ang pagpalapnag nga buluhaton sing pagpangalagad sang Espiritu nagabulig sa pag-intiyende, bug-os nga paghangup, kag pag-aplikar sang kamatuuran.

1. *Ang Kristohanon nagapili nga magpuyo* sa sulud sang divine dynasphere kag mamati sang doktrina. Ang Balaan Espiritu nagahimo sang doktrina nga mahapos maintiyendihan (1 Mga Taga-Corinto 2:12).
2. *Ang Kristohanon nagapili nga maghunahuna* nahanungud sang doktrina, agud magtoo sa doktrina nga iya mabatian, agud magtipon sang bag-ong impormasyon upod sa kamatuuran nga iya na nahibaloan. Ang Balaan Espiritu nagabaylo sang pang-ademikong kahibalo sang doktrina sa tunay nga paghangup (1 Mga Taga-Corinto 2:13).
3. *Ang Kristohanon nagapili nga ma-aplikar* sang sing doktrina sa mga kahitaboan sang iya kinabuhi. Ang Balaan Espiritu nagabulig sa paghinumdum sang kamatuuran agud nga ang tumuluo “magginawi pinaagi sa Espiritu” (Mga Taga-Galacia 5:16).

Sa kada tikang sang pagtoon, sa pagpamalandong, kag paggamit sang doktrina, ang tumuluo nagasangkap sang dimangin-takus nga positibong kabubut-on, apang ang Dios Balaan Espiritu nagasangkap sang wala makit-an nga gahum—ang espirituhanong IQ—para sa pag-intiyende, pagtipon, kag pag-aplikar sing doktrina sang Bibliya.

MGA PAGBAYLO SA POSITIBONG KABUBUT-ON

Ang pagpalapnag nga buluhaton sing pagpangalagad sang Balaan Espiritu gamhanan apang gintuyo nga dimakit-an. Ang panudlo amo ang ginpasanagan, indi ang Manunudlo. Siya nagapanghikot sa mahipos nga suporta sang normal, tawhanong pagtoon nga proseso (Mga Taga-Roma 12:2; 2 Timoteo 2:15). Suno sa nasakup sang may panimuut nga eksperyensya, ang tumuluo nagapamati sa pagpanudlo sang Bibliya, nagahunahuna nahanungud sini, nagapamalandong sini, nagabaton sang kon ano ang iya ginatoohan nga matuud, kag nagakinabuhi paagi sa kamatuuran. Iya ginakilala ang importansya nga ginahatag sang Bibliya nga mapun-an sang Espiritu (Mga Taga-Galacia 5:16–26; Mga Taga-Efeso 4:30; 5:18; 1 Mga Taga-Tesalonica 5:19), gani iya ginasunud ini nga mando paagi sa pagtoo. Ang kinahanglanon kaayo nga bulig sang Balaan Espiritu nagapanghikot sa idalum. Ang Espiritu nagahimaya kay Kristo imbis sang Iya kaugalingon (Juan 16:13–14). Iya ginapasanagan ang "hunahuna [panghunahuna] ni Kristo" (1 Mga Taga-Corinto 2:10–16). Ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan "nakahibalo" sang Espiritu apang "nagatanaw" kay Kristo, may pagkalain sa kalibutan nga sa diin wala nakakita ni nakahibalo sang Balaan Espiritu (Juan 14:16–19).

Maalamong makatalupangud nga ining dimakit-an nga gahum nagapapagsik sa Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi, ang tumuluo makahimo sing tanang pagkilala sang kabililhon sang mga aspeto sang positibong kabubut-on nga *mga* matalupangdan. Samtang siya nagatubo, ang iya mismong kaugalingong positibong kabubut-on nagabaylo. Labaw pa sa simpleng pagpili nga makabati, magbaton, ukon mag-aplikar sing doktrina sang Bibliya, ang positibong kabubut-on mangin isa ka pagpahayag sang iya kaugali-

ngong espirituhanong awtonomiya. Malig-on nga nakapundar sa kamatuuran, ang iya sa pagtolon-an nga panghunahuna mangin iya palanan-awon sa kinabuhi. Nagaangkon siya sang talaksan sang mga kabililhon sa diin ang relasyon sa Dios amo ang kinaunahang ulunahon. Ang pagsalig sa Dios nagahatag sa iya sing kasarang agud maangayon kag tampad nga atubangon ang iya kaugalingong mga pamangkutanon, bilang ang kinahanglanong parte sang pagkamangin mabatonon sa kamatuuran. Ang doktrina nagapuno sang tanang mga kompartamento sang iya kalag, lakip ang iya walay panimuut, agud nga iya mapauswag ang mga kinabubut-on sang grasya, sang pagkamapasalamaton, sang matuud nga pagsimba. "Tungud sang paghimo" sa pagtoon kag pag-aplikar sang doktrina, mahimo niya ang iya "mga pamatyag nga nahanas agud makilala ang maayo kag malaut" (Mga Hebreo 5:14). Nagpadayon siya pasulong, nagapalaba sang iya lakang kaangay sang manugdalagan nga may lalambuton nga makit-an na (Mga Taga-Filipos 3:14). Iya ginahigugma kag ginahandum ang kamatuuran. Sa lain nga mga pamulong, ang positibong kabubut-on mangin ang pagkabutang sa kaugalingon sini, isa ka ikaduhang pagkabutang sa karong-ginpadako nga porpolyo sang tumuluo, ang pagkabutang nga mangin ang manugpabakod sa iya kinabuhi.

Ang nagadako nga handum agud kilalahon kag simbahon ang Dios nagatulod sang posibleng daugan padulong sa iya espirituhanong dangatan. Hilway gihapon siya; may ara gihapon siya sang iya makasasala nga kinaiya; makasaylo gihapon siya sa kasaypanan ukon pagkawalay kabalaka. Apang pagkatapos mapabakod ang iya positibong kabubut-on sa isa ka nagapanghikot nga ikaduhang pakabutang, ang iya katukuran sang kasayuran kag ang iya konsensya nagapanghikot nga pabor sa kamatuuran. May ara siya pasulong nga kabaskugon sang paghulag. Ang ne-

gatibong kabubut-on magabatok sa iya mismong kaugalingon.

ANG KABUBUT-ON NAGAPABILIN NGA HILWAY

Ang positibong kabubut-on indi gid awtomatik, bisan pa sina. Ang bisan sin-ong tumuluo puwede mangin "mahabol ang igpalamati" (Mga Hebreo 5:11). Sa pagpatalupangud sang Kristohanong responsibilidad nga mangin mapisan, ang Mga Hebreo 6:1–6 nagapatunda batok sa pagpalayo sa doktrina sang Bibliya pagkatapos nga nakatukod na sing pundasyon sing elementarya nga kahibalo. Ini nga dalanon espesyal nga may kaangtanan tungud kay diri sini ang nagaabante nga mga tumuluo nadulaan sang ila kaugalingong kakusog sing paghulag paagi sa pagbale-wala sang pangdumala nga mga pagkalain. Ang ila pauna, tama nga katukuran sang kasayuran, ukon "pundasyon," ginpakita sa sini nga konteksto bilang ang listahan sang pangunang mga doktrina nga nagasugod sa "paghinulsol para sa patay nga mga buhat" kag nagapadayon pinaagi sa doktrina sang "walay katapusang paghukum" (Mga Hebreo 6:1*b*–2).

Sa pipila ka punto ang mga Kristohanon sa diin ini nga sulat ginpatumod nagsugod sa pagpatumbaya sang mga pangunang pundasyon nga ila naton-an na. Nasapwan nila ang ila mga kaugalingon nga nabihag sa kinaandan nga Hudiyong mga porma sang pagsimba nga nagpaabot kay Kristo. Ang Daan nga katipan nga ritwal nangin lehitimo sadtong nag-agi nga mga pagdumala apang wala na ginagamit paagi sa krus. Wala ini lugar sa Panahon sang Simbahan nga pagsimba. Ini nga mga Kristohanon "sa liwat [nag]palansang sa ila mga kaugalingon sang Anak sang Dios" paagi sa paghalad sang mga halad nga sapat. Ang ila pagtambong sa sini nga mga seremonya nagpalubog sang doktrina nahanungud sang Panahon sang Simbahan

kag nagpauntat sang ila espirituhanong pagtubo. Samtang nagahimo sila sini nga kinaraan nga ritwal, nga nagabaton pa sang dimatuud nga nalabot nga mga doktrina, ini mangin "imposible ang magpabag-o sa ila liwat sa paghinulsol" (Mga Hebreo 6:6).

Ini wala nagakahulugan nga sila indi na gid makabawi. Ang "paghinulsol" amo ang unang pulong halin sa listahan sang pangunang pundasyon sang mga doktrina sa bersikulo 1. Diri sini, ang dumaan nga estelo sang sinulat nga nagpreserba sang bililhong espasyo, ining paunang pulong nagareprentar sang intero nga listahan. Imposible gid makabalik sa pangunang pundasyon sang mga doktrina kag makabawi sang espirituhanong kakusog sing paghulag samtang nagasalig sa patay nga relihiyosong mga trabaho. Ang pagpadayon sa sayup nga kaladtoan nagapatig-a sang negatibong kabubut-on,[79] subong nga ang pagkamapinadayunon sa tama nga kaladtoan nagapabakod sang positibong kabubut-on.

ANG PAPEL SANG PAGPAPAGSIK

May lain pa gid nga kabangdanan ang responsable sa isa ka makilal-an nga papel sa pagbaylo sang positibong kabubut-on sang tumuluo. Ini nga kabangdanan amo ang pagpapagsik (Mga Taga-Filipos 2:1). Ang dimakit-an nga mga kapanguhaan nga ginasangkap sang Dios para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan labaw pa sa imahinasyon. Samtang ang Kristohanon nagapasad sang isa ka palakat sang paghimo sang tama nga mga desisyon, ining dimakit-an, nga pangunang mga pagkabutang nagaprodukto sang ila gamhanan nga mga resulta. Siya nagatubo sa pagkaespirituhanon. Ang mga kabug-aton nagapadasig lamang

79. Thieme, *Satan and Demonism*, 21–22; *Reversionism* (2000), 18, 29–32.

sang iya pag-abante. Siya nagaaum sang espirituhanong pagtahod-sa kaugalingon, espirituhanong awtonomiya, kag espirituhanong pagkahamtong.[80] Ang mga resulta sang pag-tuman sang protokol nga plano sang Dios nagapapagsik sa iya. Ang iya pagsalig sa Dios nagapadayon sa pagtubo. Ini nga pagsalig halin sa iya kaugalingong tinipon nga eks-peryensya sang grasya sang Dios nagapabakod sang iya determinasyon—ang iya positibong kabubut-on—agud magpadayon sa pagtuman sang katuyoan sang Dios (Mga Taga-Filipos 3:12–14).

Mga Pagkabutang sa Pagprodukto

Ang sunud nga kategorya sang ikaduhang mga pagka-butang nahanungud sa Kristohanong serbisyo. Bilang ang resulta sang espirituhanong progreso, ang tumuluo naeng-ganyo nga maghimo sang isa ka butang para sa Ginoo. Ini nga handum nagasugod sa espirituhanong pagkabatan-on kag nagaagum sang maathag nga bayhon samtang ang tumuluo nagatubo. Ang tunay nga Kristohanong serbisyo isa ka pribilehiyo, ang pagkabutang nga naangkon bilang ang resulta sang matutum nga pagsunud sa protokol nga plano sang Dios. Ang serbisyo indi ang unang ulunahon para sa bag-ong tumuluo; ang doktrina huo. Kag indi ang tanan nga butang nga ginpangsambit bilang "Kristo-hanong serbisyo" sa pagkamatuud *amo* ang epektibong Kristohanong serbisyo. Ang pagkilala sa sini nga butang nagahalin sa doktrina. Dugang pa, bisan ang lehitimong mga nasakupan sang serbisyo nangin indi epektibo paagi sa dimatuud nga pagpang-engganyo ukon sang pagpanghilabot

80. Ang espirituhanong pagtahod-sa kaugalingon, espirituhanong awtonomiya, kag espirituhanong pagkahamtong nagarepresentar sang pagsunudsunud sang mga halintang sang espirituhanong pagkagulang. Tan-awa ang Thieme, *Ang Pag-antos sang Kristohanon*.

sang tawhanong kusog.

Ang plano sang Dios nagapanghikot dira sa divine nga gahum, indi sa tawhanong gahum. Ang tumuluo bug-os nga walay mahimo nga himoon ang iya kalibutanong mga paninguha isip para sa Dios. Busa, ang Dios naghimo sang Iya kaugalingong kusog nga pirmi handa para sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ini nga gahum puwede malambot pinaagi sa paggamit sang tumuluo sang iya unang mga pagkabutang, nga nagalalakip sang panglohistika nga grasya kag sang divine dynasphere. Sadtong nagagi nga eternidad ang nakahibalo sang tanan nga Dios nakahibalo na kon si sin-ong mga tumuluo ang magagamit sang ila pangunang mga pagkabutang. Gani Siya nagsangkap sang epektibong Kristohanong serbisyo sa ila mga porpolyo bilang ang ikaduhang pagkabutang (Mga Taga-Efeso 2:10; Mga Taga-Filipos 2:13–16; Tito 2:14). Ang matuud nga pagprodukto nagahalin sa espirituhanong pagtubo. Sa pagkadimapalaron, madamong mga Kristohanon ang nagakalibog sang kabangdanan kag epekto, pamaagi kag resulta, sa walay pulus nga nagapaninguha agud magtubo sa pagkaespirituhanon pinaagi sa mga trabaho nga ila ginahimo.

> Kay kita Iya mga tinuga [ang bag-ong espirituhanong sari nga gintuga paagi sa baptismo sang Espiritu] nga gintuga sa kay Kristo Jesus [paghiusa kay Kristo] para sa maayong mga kadalag-an [*agathos*, maayo sa tunay nga bili] nga ang Dios [ang Amay] nagpreparar na nga daan [sang wala pa ang pagtuga Iya na gindisenyo ang Iya protokol nga plano] agud nga kita dapat magginawi pinaagi sa ila. (Mga Taga-Efeso 2:10)

Ini nga dalanon nagasambit sang 1) paghiusa kay Kristo, 2) tunay gid kamaayong mga kadalag-an, kag 3) pagginawi (pagkinabuhi) pinaagi sa mga maayong mga kadalag-an. Subong sa unang ginkilala, ang paghiusa kay Kristo nagahatag kasarang sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan nga maggamit sang gahum sang Dios sa sulud sang divine dynasphere. Ang gahum sang Dios nagatuman sang plano sang Dios agud nga Siya mismo ang Iya kaugalingon amo ang responsable sa espirituhanong "mga kadalag-an" sa kinabuhi sang Kristohanon. Sadtong nag-agi nga eternidad ang Dios "pauna nga nagpreparar" sang protokol nga plano kag sang divine dynasphere bilang ang palaagihan sing pagtuman sang plano. Ang tumuluo nagahimo sing maayo nga mga desisyon, apang ang Dios ang nagakuha sing tanang kredito para sa labaw sa kinaiyahan nga mga resulta.

Ang mapinadayunong positibong kabubut-on sang tumuluo sa pagsunud sa mga mando sang divine dynasphere mangin espirituhanon kakusog sing paghulag. Ang kakusog sing paghulag nagalakip sang paghangup kag paggamit sang dimakit-an nga mga pagkabutang, nga nagaangkon sang panan-aw sa grasya, nagalambot sang sunudsunud nga halintang sang espirituhanong pagkagulang. Ini tanan mga "tunay ka maayong mga kadalag-an," una, tungud kay ang Dios nagsugo sa ila bilang panguna nga kinahanglanong mga parte sang Iya protokol nga plano para sa kada isa ka tumuluo kag, ikaduha, tungud kay ang divine nga gahum nagapaagum sa ila.

Ang Kristohanong serbisyo amo ang isa ka pagpahayag sang sini nga espirituhanong kakusog sing paghulag. Ang mismong Kristohanong serbisyo ang kaugalingon sini indi matawag nga "tunay gid nga maayo" tungud kay ang mga tumuluo puwede makahimo sang mga buhat sang Kristohanong serbisyo halin sa matuud ukon dimatuud nga mga motibo. Ang serbisyo puwede maghalin sa tunay nga gugma

para sa Dios ukon pinaagi sa legalismo ukon sa pagpamilit. Ini puwede man gani maghalin sa pagkamataastaason kag kaugalingong-pagpauswag. Ini nga dalanon nagapatalupangud nga ang matuud nga serbisyo indi matabo sa isa ka walay unud. Ini wala nausisa bilang hayag lamang, makitan nga mga hilikuton apang parte sang "pagginawi," ukon pagkinabuhi sa Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi. Ang tumuluo nagapuyo sang Kristohanon nga kinabuhi sa ukon mas eksakto, "pinaagi sa" mga halintang sang espirituhanong pagtubo nga ginaagum sang gahum sang Dios.

Ang pag-angkon sang espirituhanong kakusog sing paghulag, nga mangin unay, makusog nga Kristohanong pagginawi, nagapaintiyende sang pagsunudsunud nga indi magtrabaho sa kabaliktaran nga paghan-ay. Ang isa ka tumuluo nga nagapaninguha agud paabantihon ang iya kaugalingon sa pagkaespirituhanon pinaagi sa mga trabaho nga iya ginahimo nagausik sang iya tinion kag nagasayang sang iya kinabuhi. Ignorante siya sa protokol sang Dios, ang pagkaignorante nagaprodukto sang pagkamataastaason. Ang pang-engganyo sa iya nasayup sa pagtudlo. Ayhan sinsero gid nga gusto niya ang divine nga pag-uyon, apang si Jesus lamang ang tawhanong linalang nga bisan kasan-o mangin-dapat sang bug-os nga pag-uyon sang Dios. Ang solong alagyan sang tawo pakadto sa Dios amo ang pinaagi kay Kristo, suno sa protokol nga ginpahayag sang Dios.

Ang mataastaasong Kristohanong gahum amo ang tawhanon lamang kag, busa, indi gid makaprodukto sang pagtubo. Ang espirituhanong progreso indi matabo. Nagadalagan siya sing walay pulus kag nagapangabudlay sing walay pulus (Mga Taga-Filipos 2:16). Ayhan mapalipay niya ang iya kaugalingon kag ang iban nga mga Kristohanon sang iya nangin produkto, apang didto sa lingkoran sang Paghukum ni Kristo ini 'Kristohanong serbisyo' sang tumuluo pagasilotan kag pagagub-on bilang "patay nga mga

binuhatan" (Mga Hebreo 6:1; 9:14; cf., 1 Mga Taga-Corinto 3:11–15.[81] Si Jesu-Kristo bilang ang opisyal sang escrow magapadya sa walay katapusan sang mga tumuluo lamang nga ang ila mga serbisyo nagapakita sang espirituhanong pagtubo, nga *amo* ang tunay ka maayo nga kadalag-an. Ang tunay nga Kristohanong serbisyo amo ang resulta sang pagtubo kag ang higayon agud gamiton ang doktrina sang Bibliya nga naton-an kag bug-os nahangpan.

Ang produkto sang Kristohanon nagasakup sang ma-sangkad nga nasakupan sang mga hilikuton. Ang paunang listahan nagapakita nga ang lain nga mga oportunidad para sa lehitimo nga serbisyo puwede makaapela sa lain nga mga tumuluo samtang sila nagaabante. Indi tanan nga Kristohanong serbisyo magkaanggid.

1. *Pagpanaksi sa mga ditumuluo*, ang responsibilidad sang kada tumuluo sa palakat sang paghimo sing tanang iban nga mga kategorya sang Kristohanong serbisyo.[82]
2. *Ang trabaho sa lokal nga simbahan*, nagalakip sang madamong sari sang serbisyo.
3. *Ang trabaho sa mga organisasyon sang Kristohanong pagserbisyo.*
4. *Ang misyonaryong serbisyo sa tagagowa.*
5. *Ang trabaho nga ginsugo sang mga kasugoan sang divine nga katukuran,* subong sang serbisyo militar kag sang gobyerno.
6. *Serbisyo sa nagakinahanglan sa komunidad.*
7. *Hinanas nga mga hilikuton,* subong sang pagtrabaho upod sa pamatan-on ukon sa baldado ukon sa nagaboluntaryo sa hospital.

---

81. Thieme, *Levitical Offerings*, 46–47; *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 35, 86; *Ang Pagkamatinud-anon sang Kristohanon*, 158.
82. Thieme, *Pagpanaksi*.

8. *Ang hilikuton sang espirituhanong dulot sang isa ka tawo,* nga pagasambiton sing lain sa idalum sang tinawo nga mga pagkabutang sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan.

Mga Pagkabutang para sa Nangin-didapat nga Pag-antos

Ang kinatapusang kategorya sang ikaduhang mga pagkabutang dira sa porpolyo sang tumuluo amo ang pag-antos para sa pakamaayo.[83] Ini nga pagkabutang, kaangay sing pat-ud nga mga aspeto sang positibong kabubut-on kag serbisyo, amo ang halimbawa sang pagpadayon sa tunga sang pagbaylo. Sa *kada* pagdumala ang Dios nagagamit sang pag-antos bilang ang pamaagi sang pagpakamaayo sa espirituhanong hamtong nga tumuluo. Sa iya katingalahan nga grasya ang Dios nagdisenyo sang mga kabug-aton para sa kada halintang sing pag-abante sang tumuluo sa espirituhanong pagkahamtong. Ang tinutuyo amo ang ginpadasig nga espirituhanong pagtubo.

Ang pagka-Kristohanon *indi* isa ka relihiyon sing pag-antos, walay sapayan sang mga pagtuis sa pagpanghiwala sa kaugalingon nga natabo sa bug-os kasaysayan sang Simbahan. Ang pag-antos parte sang kinabuhi. Kita mga mamalatyon nga nagakinabuhi sa kalibutan sang yawa sa tunga sang iban pa nga mga mamalatyon, ang tanan nagaangkon sang makasasala nga kinaiya. Ang Dios una sa tanan naghatag kasarang sa tumuluo agud walaon ang kaugalingong-sugyot nga kalisdanan sa iya kaugalingong kinabuhi, dason Siya nagahimo sang pinakadako nga pagdaog sang tanan. Ang Dios naglakip sang tawhanong pag-antos sa Iya plano. Gani, ang pag-antos wala naga-

83. Thieme, *Ang Pag-antos sang Kristohanon*, 62–67.

himo sing pagpamahog sa plano sang Dios. Iya ginagamit ang pag-antos agud makaabante ang tumuluo sa pagka-espirituhanon. Samtang ang tumuluo nagatoon nga gamiton ang mga pagkabutang nga ginhatag sang Dios sa iya, madula sang pag-antos ang pagpanghadlok sini.

Ang Dios nagagamit sang tama nga sari kag grado sang pag-antos agud inaton ang tumuluo labaw sa iya tawhanong kapanguhaan, nagapilit sa iya nga magdepende sing bug-os sa grasya sang Dios. Ining nangin-ditakus nga pag-antos gindisenyo agud tudloan ang pagkanagakaigo-sing tanan sang Dios. Ayhan ang tumuluo mapaslawan sa pagtilaw kag malaglag sa idalum sang kabug-aton, apang ang kabug-aton ingi gid mas magdako kay sa iya masarangan kon iya ginagamit ang kapanguhaan sang pagtolon-an sa sulud sang iya kalag, nga nagalakip sang mga galamiton sa pagsulbar-sing palaligban (1 Mga Taga-Corinto 10:13). Kag kon ang tumuluo nagakapaslawan, ang pagbawi subong ka lapit sang hanas nga pamaagi sing pagpanumbalik, nga amo ang pangunang kinahanglanong galamiton sa pagsulbar-sing palaligban (Job 42:6; Salmo 32:5; 1 Juan 1:9).[84]

Ang pag-antos may lain nga mga katuyoan sa kada sunudsunod nga halintang sang espirituhanong pagtubo. Talupangda ang pipila sa sining mga katuyoan sa lakat sang espirituhanong pagkahamtong, nga nagasugod sang ang tumuluo nagaagum sang espirituhanong pagtahod-sa kaugalingon, nga nasundan sang espirituhanong awtono-miya kag espirituhanong pagkahamtong. Sang ang tumuluo nakalambot na sa espirituhanong pagtahod-sa kaugalingon, ang Dios nagahiusa sang iya kabakod kag nagaprotekta sa iya halin sa kaugalingong-pagpakamatarong paagi sa pagpadala sang *maamumahong pagtuytuy sa mapungga-nong pag-antos* (2 Mga Taga-Corinto 12:7). Ang tumuluo

84. Thieme, *Kahilwayan pinaagi sa Kadaugan sang Militar*, 131–159.

nga nagahimud-os sa paggamit sang iya divine nga mga pagkabutang kag nagadinalag-on sa idalum sang maamumahong pagtuytuy sa mapungganong pag-antos nagaabante sa espirituhanong awtonomiya. Dira sa espirituhanong awtonomiya siya nagabaton sang *kakusog sing paghulag sang pagtilaw* agud nga puwede niya mapahamuut si Kristo sing mas bug-os kag magamit ang mga kapanguhaan nga sa diin Siya mismo ang Iya kaugalingon nagsalig (Mga Taga-Filipos 3:10). Kon ang tumuluo nakapasar sa kakusog sing paghulag sang pagtilaw, nagasaylo siya pakadto sa espirituhanong pagkahamtong. Bilang isa ka hamtong nga tumuluo may ara siya kapasidad nga dumalahan ang labing mahangkaton nga pag-antos sa Kristohanong pagkinabuhi. Akon ini pangalanan sang *ebidensya nga pagtilaw*, sa diin ang Dios nagatawag sa iya— subong sini sang—didto sa sulumpaan sang saksi bilang ebidensya para sa kaso sang Dios sa pag-apela sing husay ni Satanas (Job 1:6–11; 2:1–6; cf., Mateo 4:1–11). Ang ebidensya nga pagtilaw amo ang pag-imbestigar ni Satanas sa saksi. Sa idalum sang grabe kabudlay sang ebidensya nga pagtilaw, ang kinataasang pagkaepektibo sang grasya sang Dios nagahimaya sa Iya sa kinataasan diri sa kalibutan.[85]

Ang Dios wala nagadumala sang bisan ano sining mga kategorya sang pag-antos tubtub ang tumuluo makasarang magdala sang kabug-aton kag magbenipisyo halin sa eksperyensya (1 Mga Taga-Corinto 10:13). Ang pag-antos para sa pakamaayo wala gid gindisenyo agud gub-on ang nagatubo nga tumuluo. Ang katuyoan sang Dios amo ang pag-ilis sang walay pulus nga pagsalig sa tawhanon nga kapanguhaan nga may nagadugang nga pagsalig sa Dios. Ang kasakit matuud, apang ang pirmi nga katuyoan

85. Ang maamumahong pagtuutuy sa mapungganong pag-antos, kakausog sing paghulag nga pagtilaw, kag ebidensya nga pagtilaw amo mga gindiskusyonan sa Thieme, *Ang Pag-antos sang Kristohanon*.

amo ang pakamaayo. Sa pagkamatuud, sadtong nag-agi nga eternidad ang Dios magrasyahon nga naglakip sang pag-antos sa porpolyo sang nagaabante nga tumuluo. Ang pag-antos para sa pakamaayo ginakinahanglan agud pagrabehon pa gid ang iya paggamit sang tanang mga pagkabutang sa iya porpolyo.

Ang tumuluo nga wala makalambot sa espirituhanong pagtahod-sa kaugalingon indi makabaton sang pag-antos nga mga pagkabutang. Magaantos gihapon siya, apang ang iya kasakit wala gindisenyo sang Dios para sa pakamaayo. Sa baylo, ang iya kaugalingong malain nga mga desisyon magpabangud sa iya agud mag-antos sa idalum sang ka-sugoan sang kinabubut-on nga responsibilidad. Kag sa tunga sang kaugalingong-sugyot nga kalisdanan, ayhan makasugata man siya sang divine nga disiplina. Ang Dios nagadisiplina sang tumuluo agud magpangaman siya sa iya kapaslawan kag engganyohon ang iya pagbalik sa solo nga kasulbaran: ang protokol nga plano sang Dios.

Tinawo nga mga Pagkabutang dira sa Porpolyo sa Panahon sang Simbahan

Sang nadiskusyonan na ang panguna kag ikaduhang mga pagkabutang sa porpolyo sang Kristohanon, magsaylo ta karon sa espesyal nga kategorya sang mga pagkabutang mga nagasakdag sang paghulag sang lokal nga simbahan. Akon sila ginatawag nga *tinawo nga mga pagkabutang* tungud kay may kaangtanan sila sa kada tumuluo sa organisasyon ukon grupo sang mga tumuluo sa diin siya nagakaput sang importanteng parte.

Ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan naga-angkon sang labing gamay isa ka espirituhanong dulot (1 Mga Taga-Corinto 12:7). Ang espirituhanong mga dulot amo ang hinatag-sang Dios nga mga talento ukon mga abilidad

nga may kaangtanan sa pagpanghikot sang harianon nga pamilya sang Dios diri sa kalibutan. Halin sa Iya pagkalabaw nga kagamhanang bugana ang madinalag-on nga si Ginoong Jesu-Kristo paunang nagpanagtag sang espirituhanong mga dulot agud ihiwat ang Iya kadalag-an (Mga Taga-Efeso 4:7–13). Sa madali lang gid pagkatapos nakasugod ang Panahon sang Simbahan, ang Balaan Espiritu nagbulos sa pagpanagtag sang espirituhanong mga dulot bilang parte sang Iya buluhaton sing pagpangalagad sa paghimaya kay Kristo (Juan 16:14). Sa bug-os nga Panahon sang Simbahan, ang Dios Balaan Espiritu labaw nga kagamhanang nagahatag sang espirituhanong mga dulot sa mismong tion sang kaluwasan (1 Mga Taga-Corinto 12:11; Mga Hebreo 2:4).

Bug-os nga luwas sang tawhanong kinaayo, abilidad, ukon talento, ang espirituhanong mga dulot nagahulag sa paagi sa divine nga gahum, indi paagi sa tawhanong kusog. Busa, ang espirituhanong mga dulot nagapabilin nga wala napahimuslan tubtub ang tumuluo nagsugod na sa pagtubo. Sang siya nakalambot na sa espirituhanong pagkagulang, ang iya dulot nagapanghikot sing bug-os kag epektibo, bisan kon wala siya nakatalupangud nga ang iya mga hilikuton nagalakip sang espirituhanong dulot. Ang solong mga dulot nga nagakinahanglan sang espesyal nga preparasyon agud magpanghikot sing husto amo ang pagpanudlo nga mga dulot, partikular ang dulot sang pastor-manunudlo, kag ang pat-ud nga mga dulot sang administrasyon.[86]

Ang tanan nga mga tumuluo may parehong pribilehiyo kag parehong oportunidad agud magtuman sang protokol nga plano sang Dios, apang ang pagkapareho matapos kon sa diin ang ikaduhang mga pagkabutang magsugod. Ang mga pagkabutang amat-amat nagadamo upod sa espiritu-

86. Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 92–93; *Tongues*, 45–46, 49.

hanong pagtubo, nga nagadepende sa kabubut-on. Ang iban nga mga tumuluo nagapili nga mag-abante; ang kadamoan indi. Dugang pa, ang pagkapareho wala matanyag sa nasakupan sang tinawo nga mga pagkabutang, ukon sa espirituhanong mga dulot. Ang espirituhanong mga dulot nagahimo sang diperensya sa pagpanghikot sa sulud sang Lawas ni Kristo (Mga Taga-Roma 12:4–8; 1 Mga Taga-Corinto 12—14). Ang espirituhanong dulot sang kada isa amo ang parte sang kon ano ang nagahatag sa iya sang kinaugalingong madangatan sa sulud sang harianon nga pamilya sang Dios. Ang pagkatuman sini nga madangatan amo ang pinasahi nga kontribusyon sang Kristohanon sa pagsulbar sang anghelon nga pagsinumpunganay.

Ini nagakompleto sang aton diskusyon nahanungud sang porpolyo sang dimakit-an nga mga pagkabutang sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Hasta karon nakita naton ang apat ka mga kalidad nga nagahimo sang Panahon sang Simbahan nga isa ka pinasahi. Ini amo ang nangin baptismo sang Balaan Espiritu, ang protokol nga plano sang Dios, misteryo nga doktrina, kag ang porpolyo. Karon masaylo kita sa ikalimang kalidad.

ANG ELEMENTO SANG PAGKAPAREHO

Ang pagpili kag pagpat-ud na nga daan amo ang dalagko kaayong mga bentaha para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Sila nangin-takus sang espesyal nga pagtalupangud tungud kay sila amo ang *elemento sang pagkapareho*. Ang kada sakup sang harianon nga pamilya sang Dios mga parehong pribilehiyo kag parehong oportunidad agud magtuman sang protokol nga plano sang Dios. Sa mismong tion sang kaluwasan, wala sang bisan isa nga mas mataas; wala sang bisan isa nga mas nubo. Wala sang bisan isa nga may mas mataas nga posisyon

kay sa bisan sin-ong iban pa, kag wala sang bisan isa nga walay bentaha. Ang tanang tawhanong mga talaksan sang pagkamas mataas kag pagka-mas nubo mga ginpahigad anay paagi sa pagpili kag sang pagpat-ud na nga daan sang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan sadtong nag-agi nga eternidad. Ang rasa, sari, pagkamaalam, nasyonalidad, sitwasyon sing palangabuhian, sosyal nga kahimtang—wala sa sini nga bulig ukon makapugong sang tumuluo sa pagtuman sang protokol nga plano sang Dios. Ang *bulig* nakadepende sing bug-os sa divine nga mga pagkabutang, kag ang solong *makabalabag* amo ang kaugalingong pagpamalibad sang tumuluo agud magtoon sang doktrina kag gamiton sa iya dimakit-an nga divine nga mga pagkabutang.

Ang partikular nga mga aspeto sang pagpili kag sang pagpat-ud na nga daan nagasangkap sang parehong pribilehiyo kag parehong oportunidad agud tumanon ang plano sang Dios. Sa idalum sang computer nga pagkabutang sang pagpili, ang pangbug-os kalibutan nga pagkapari nagahatag sa tumuluo sang parehong pribilehiyo sa kada iban pa nga tumuluo sa Panahon sang Simbahan (Mga Taga-Efeso 1:4).[87] Ang kada sakup sang harianong pamilya nagareprensentar sang iya kaugalingon sa atubangan sang Dios. Sa amo man sa idalum sang pagpili, ang panglohistika nga grasya nagahatag sang kada Kristohanon sang parehong oportunidad pinaagi sa suporta sang kinabuhi, kinaugalingong seguridad, kag ang mga kasangkapan nga kinahanglanon agud magtoon sang doktrina. Ang mga daugan kag mga piyerdihan parehong ginpakamaayo sang panglohistika nga grasya.

87. Tan-awa ang mga pahina 209–13.

ELEMENTO SANG PAGKAPAREHO	PAGPILI	PAGPAT-UD NA NGA DAAN
Parehong Pribilehiyo	*Harianong Pagkapari*	*Paghiusa kay Kristo*
Parehong Oportunidad	*Panglohistika nga Grasya*	*Divine Dynasphere*

Sa idalum sang computer nga pagkabutang sang pagpat-ud na nga daan, ang paghiusa kay Kristo nagahatag sang kada tumuluo sang parehong pribilehiyo sa mismong tion sang kaluwasan (Mga Taga-Efeso 1:5). Ang tanang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan may parehong posisyon kay Kristo pinaagi sa baptismo sang Balaan Espiritu. Sa amo man sa idalum sang pagpat-ud na nga daan, ang divine dynasphere nagahatag sa kada tumuluo sang parehong oportunidad agud mag-abante paagi sa pagtuman sang protokol nga plano sang Dios. Ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagaangkon sang iya kaugalingong nagapanghikot nga divine dynasphere. Ang divine dynasphere amo ang harianong palasyo sang tumuluo, ang iya dalayawon kaayo apang dimakit-an pulongkoang gahum.

Talupangda sing maayo nga ang parehong pribilehiyo kag parehong oprtunidad para sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan diri sa tinion nagakahulugan sang *dipagkapareho* didto sa kahimtangan sa walay katapusang kahimtangan. Ang kada kabubut-on sang tumuluo nagabaton ukon nagasikway sang mga kasangkapan sang divine nga labaw nga kagamhanan. Ang ROM nga mga chip (labaw nga kagamhanan sang Dios) nagasangkap sang pagkapareho, apang ang PROM nga mga chip (hilway nga kabubut-on sang tawo) nagapanghikot man dira sa computer kag nagapahayag sang pagkapinasahi. Ang iban nga mga tumuluo nagasabat sa doktrina sang Bibliya, nagaabante sa pagkaespirituhanon, kag nangin espirituhanong mga daugan. Ang iban pa gid nagasikway sang doktrina kag nangin

espirituhanong piyerdihan. Ang Romanhong hulubaton nga nagaaplikar sa piyerdihan amo ang: *Qui non proficit deficit*. "Ang bisan sin-o nga wala nagaabante nagaus-us." Apang ang isa pa ka hulubaton nagatumod sa daugan: *Vincit qui patitur*. "Siya ang daugan ang bisan sin-o nga nagapaninguha." Ang Kristohanong daugan nagapadayon sa paggamit sang iya mga pribilehiyo kag mga oportunidad

HARIANONG MGA KOMISYON

Upod sa madamong mga benepisyo sang espirituhanong pagkaharianon, duha ka divine nga mga komisyon ang gingarantiya sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang kada Kristohanon isa ka harianong pari kag harianong embahador.

Ang pari isa ka tawo nga nagarepresentar sang iya kaugalingon ukon sang iban pa sa atubangan sang Dios. Sa pagdumala sang mga Hentil, ang pangulo sang panimalay nagrepresentar para sa pamilya sa mga hilikuton sang pagsimba. Ang mga katungdanan sing pari sang pamilya naglakip sang pagpresentar sang ginpahayag nga doktrina kag nagahimo sang mga ritwal kag nga paghalad sang sapat (Genesis 4:3–5; 8:20; 14:18; 22:13). Sa pagdumala sang Israel, ang Dios nagsugo sang Lebitanhong pagkapari nga magserbi sa pagrepresentar sang pungsod (Levitico 8; Numeros 3:5–10). Ining hinanas nga pagkapari nagtudlo sing doktrina sang Bibliya paagi sa pahambal kag sa seremonya pinaagi sa mga ritwal nga ginhatagan sang awtoridad dira sa Kasugoan ni Moises. Ang Lebitanhong pagkapari naglakip sang walay dagta nga hamtong nga mga lalaki lamang halin sa pamilya ni Aaron dira sa tribu ni Levi (Levitico 21:17–21).

Sa nagligad nga mga pagdumala, ang pagpasakup sa pagkapari grabe gid nga gin-estriktohan. Ang mga pari isa ka gamay nga minoriya sa tunga sang mga tumuluo. Ang

Panahon sang Simbahan pinasahi nga sa sina ang pagkapari ginpasangkad sa paglakip sang *kada* tumuluo (1 Pedro 2:5, 9, Bugna 1:6; 5:10) Pinaagi sa paghiusa kay Kristo, ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan nasakup sa labing ginbayaw sa tanang mga sinugo nga pagkapari sa idalum sang mataas nga pagkapari sang nabanhaw nga si Jesu-Kristo (Mga Hebreo 9:11–14).

Bilang ang harianong pari, ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagarepresentar sang iya kaugalingon sa atubangan sang Dios (Mga Taga-Roma 12:1; Mga Taga-Efeso 6:7–8; Mga Hebreo 13:15–16). Amo ini ang basihanan sang espirituhanong pagkapribado sang tumuluo, sa diin siya nagakinabuhi sang iya kaugalingong kinabuhi sa atubangan sang Ginoo (Mga Taga-Roma 14:4, 10; 2 Mga Taga-Tesalonica 3:11–12). Ang pagkapari sang tumuluo isa man ka basihanan para sa paghalad sang epektibong pangamuyo.[88] Dugang pa, ang matutum nga pagtoon sing doktrina sang Bibliya, nga amo ang basihanan para sa espirituhanong pagtubo kag pagkatuman sang espirituhanong pagkagulang, amo ang pagkapari nga katungdanan. Ang espirituhanong pagtubo amo ang *resulta* sang protokol nga pagpanghikot sang tumuluo-pari sa atubangan sang Dios. Ang duug para sa mga katungdanan sang harianong pari amo ang sa sulud sang divine dynasphere, may pagkalain sa serbisyo sang nahauna nga mga pagkapari didto sa makit-an nga mga altar ukon makit-an nga mga templo. Bisan pa nga ang tumuluo bug-os nga sinugong pari sa mismong tion sang kaluwasan, ang iya pagkapari mangin mas epektibo samtang siya nagalambot sang sunudsunud nga mga halintang sang espirituhanong pagtubo.

Ang pangbug-os kalibutan nga pagkapari sang Simbahan wala nagapaintiyende sing bug-os nga independensya sang

88. Thieme, *Pangamuyo* (2016).

mga tumuluo sa kada isa. Ang pagkapari kag espirituhanong mga dulot nagahimo sang balanse. Ang pagkapari nagapatalupangud sing kada isa; ang espirituhanong mga dulot nagapatalupangud sing grupo. Ang espirituhanong mga dulot amo ang ginhatag nga divine nga mga abilidad nga nagasuporta sa madamong kinahanglanong mga pagpanghikot sa sulud sang lokal nga kongregasyon subong man sa gowa sang lokal nga simbahan sa pagpalapnag sang Maayong Balita. Ang mga tumuluo bilang mga pari may responsibilidad sa atubangan sang Dios kag sa iban pa nga mga tumuluo.

Ang kada Kristohanon isa ka pari, apang indi kada pari may palarehong espirituhanong mga dulot. Ang dulot sang pastor-manunudlo, halimbawa, nagahatag kasarang sa isa ka tumuluo nga magtoon sing tama kag magtudlo sang Pulong sang Dios. Ini nga mga katungdanan nasakup sa mga pagkapari sang mas naunang mga pagdumala, apang diri sa Panahon sang Simbahan indi tanan nga pari may dulot sing pagpaalinton sang kamatuuran sa nagtipon nga mga grupo. Ang tanan nga mga tumuluo mga harianon nga mga pari, apang ang pipila lamang ka harianon nga mga pari mga pastor. Ang mga pastor nagadepende lamang sa tumalambong nga mga manugpalamati. Ang indi mga pastor nagapabilin nga nagasalig lang sa pagpaathag sing pastor sang Balaan nga mga Kasulatan. Bisan pa nga may pagkahilway sa atubangan sang Dios, ang mga tumuluo wala nagakinabuhi nga napain sa kada isa.

Ang Kristohanong serbisyo sang kada isa ka tumuluo-pari nagadala man sa ila sa pagpakig-angot sa iban nga mga Kristohanon. Diri sini ang pagkapribado sang pagkapari nagatrato sang kada isa nga may pagtahod kag nagapamugong sang mga sala kaangay sang tsismis, panghukum, kag walay pagpaumod. Ining pagtahod para sa kada isa nagatugot sang mga relasyon nga mag-uswag sa malig-

on nga pundasyon sang kinaugalingong putling kaayo. Sa lain nga mga pulong, ang pagkapribado nagahatag sang halamut-an nga mga relasyon sa iban nga katawhan; indi ini isa ka balabag nga wala nagalakip sang iban sa kinabuhi sang tumuluo.

Ang kada tumuluo-pari responsable sa pagpuyo sa sulud sang divine dynasphere, pagtoon sing doktrina sang Bibliya, kag pagkinabuhi sang iya kaugalingong kinabuhi sa atubangan sang Ginoo, apang indi niya kinahanglan dulaon ukon tuison ang tawhanong mga relasyon sa paghimo sini. Ang lokal nga simbahan isa ka duug sa diin ang mga tumuluo nagatipon agud mamati sing doktrina sang Bibliya, kag makapauswag sang katingalahang tawhanong mga relasyon dira sa komon nga basihanan sang gugma para sa Pulong sang Dios. Ang pagkapribado nagatugot sa kada tawo dira sa kongregasyon agud magpili sang iya kaugalingong mga hilikuton—sa sulud kag sa gowa sang simbahan—kag agud ipadayon ukon untatan ang mga relasyon sa iya kaugalingong kinabubut-on.

Ang ikaduhang harianong awtorisasyon sang Kristohanon nagapanghikot indi pakadto sa Dios kondi pakadto sa tawo. Bilang ang harianong embahador ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagarepresentar kay Ginoong Jesu-Kristo sa katawhan diri sa kalibutan (2 Mga Taga-Corinto 5:20; Mga Taga-Efeso 6:20; Filemon 9).

Ang malapit nga kaanggid ara sa tunga sang isa ka mataas sing ranggo nga diplomatiko sa isa ka tagagowa nga pungsod kag ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan bilang ang harianong embahador sang Dios sa tawo. Ang embahador sang pungsod wala magpili sang iya kaugalingon; sa amo man, ang Dios ang nagapili sang harianon nga embahador nga mangin Iya representante diri sa kalibutan. Ang embahador wala nagasuporta sang iya kaugalingon; kapareho nga, ang Dios nagasangkap sang ta-

nang panglohistika nga grasya nga kinahanglanon agud mapadayon ang lawasnon kag espirituhanong kinabuhi sang tumuluo diri sa kalibutan sang yawa. Ang mga mando sa embahador ginhatag sa iya paagi sa sinulat; ang harianong embahador nagapanghikot suno sa sinulat nga misteryong mga doktrina sang Bag-ong Katipan. Ang embahador indi banwahanon sang pungsod nga iya ginaserbihan; ang embahador ni Jesu-Kristo may iya nga pagkabanwahanon didto sa langit (Mga Taga-Filipos 3:20). Ang embahador wala nagapuyo sa iya nadestinohan nga pungsod agud magpauswag ang iya kaugalingon nga mga tinutuyo; ang harianong embahador nagakinabuhi agud himayaon si Kristo kag kinaugalingong nagabenepisyo indi sa pagsunud sang iya kaugalingong harambalon kondi pinaagi sa pagtuman sang iya harianong awtorisasyon. Ang embahador wala sa kinaugalingon nga nagasapak sang mga pag-insulto; ang tumuluo wala nagasapak sang negatibong kabubut-on sang katawhan bilang isa ka kinaugalingong pag-insulto kondi nagapadayon sa matutum nga pagrepresentar kay Kristo walay sapayan sa makainsulto nga pagtrato sang iban. Ang pagtawag sang embahador gina-updan sang deklarasyon sang gira; kon ang harianong pamilya kuhaon na sa kalibutan sa tion mismo sang Pagsabnit, ang makahas nga Tribulation magsugod bilang ang sunud nga pagdumala.

ANG PAG-ISTAR SANG TATLO KA MGA PERSONA SA ISA KA DIOS

Ang Dios Nagapuyo sa Tumuluo

Wala gid matabo sang wala pa ang Panahon sang Simbahan kag wala gid matabo pagkatapos sina nga ang Dios nag-istar sa lawas sang kada tumuluo. Sa mismong tion

sang kaluwasan, ang Amay, ang Anak, kag ang Balaan Espiritu nag-okupar sing puloy-anan sa lawas sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang pag-istar sang Dios na-gapadayon nga wala gid naawat sa bug-os nga kinabuhi sang tumuluo. Ang Balaan nga Kasulatan nagadokumento sining wala gid matabo sang nagligad nga pag-istar:

1. *Ang pag-istar sang Dios nga Amay* (Juan 14:23; Mga Taga-Efeso 4:6; 2 Juan 9).
2. *Ang pag-istar sang Dios nga Anak* (Juan 14:20; 17:22–23, 26; Mga Taga-Roma 8:10; 2 Mga Taga-Corinto 13:5; Mga Taga-Galacia 2:20; Mga Taga-Colosas 1:27; 1 Juan 2:23–24).
3. *Ang pag-istar sang Dios Balaan Espiritu* (Mga Taga-Roma 8:11; 1 Mga Taga-Corinto 3:16; 6:19–20; 2 Mga Taga-Corinto 6:16).

Sa ano bala nga pamaagi ang Dios makaistar sa lawas sang tumuluo? Ang Dios ara bisan diin, nga nagalakip sang Iya pagkaunay kag sang Iya pagkalabaw (Deuteronomio 4:39; 1 Mga Hari 8:27; Salmo 139:7–8; Mga Hulubaton 15:3; Isaias 57:5). Ang *pagkaunay* nagakahulugan nga ang Iya intero nga kinaiya pirmi ara bisan diin agud nga ang kabug-osan sang Dios ara sa tanang duug (Jeremias 23:23–24; Mga Binuhatan 17:27–28). Ang *pagkalabaw* nagakahulugan nga Siya independiyente sa tinuga nga bug-os kalibutan agud nga wala sing partikular nga duug ang eksklusibong nagakaput sa Iya (Salmo 113:5–6; Isaias 55:8–9; Juan 8:23). Ang pagkaunay kag pagkalabaw ara nga balanse, agud nga "ang bug-os nga kalibutan mapuno sang Iya himaya" (Bug-os Siya sa kada punto sang bug-os kalibutan), samtang sa amo man nga tinion Siya "balaan" kag "mataas kag nabayaw" sing walay limitasyon lampas pa sa bug-os kalibutan (Isaias 6:1–3). Kon ang Dios ara bisan diin, ano bala ang kahulugan

sang Iya espesyal nga pag-istar sa lawas sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan?

Ang kombinasyon sang pagkaunay kag pagkalabaw na-gakahulugan nga ang Dios hilway nga mangin lokal, nga may presensya sa isa ka partikular nga duug (Exodo 19:20; 24:9–18; 40:34; Levitico 16:2; Juan 1:14). Kag sanglit nga indi siya pinunggan sang tinion kag espasyo, makadesisyon Siya kon sa *anong pamaagi* niya gustohon mag-istar sa sining temporaryo kag aktwal nga mga talakson. Indi Niya kinahanglan pirmi mangin ara sa parehong pang-inoino. Kon Siya nagaistar sa sina nga tinuga, gani, Siya nagaistar paagi sa Iya kaugalingong pagpili kag sa pamaagi sang Iya kaugalingong pagpili. Ang Iya labaw sa kagamhanang desisyon sa sini nga butang amo ang makapatalupangud gid nga pagpahayag sang Iya gugma kag sang Iya walay katapusang katuyoan.

Ang pag-istar sa lawas sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan amo ang lokal nga presensya sang Dios sa mas mahirop nga relasyon upod sa tumuluo kay sa bisan kasan-o natabo sang wala pa ini nga pagdumala. Ang kinaugalingon, pag-istar nga presensya sang Dios sa sulud sang lawas sang Kristohanon amo ang katingalahan nga pagkamatuud kag ang basihanan para sa mga pakamaayo nga labaw pa sa imahinasyon.

Ang Pag-istar sang Amay

Ang kada sakup sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios may katuyoan para sa pagpuyo sa lawas sang tumuluo. Ang pag-istar sang Amay may kaangtanan sa kahimayaan sang Iya protokol nga plano (Mga Taga-Efeso 1:3, 6, 12). Ang Amay amo ang naghimo sang aton porpolyo sang dimakit-an nga mga pagkabutang. Siya ang manuggaratiya sang aton escrow nga mga pakamaayo para sa tinion kag

sa eternidad. Siya ang utok sang protokol nga plano para sa Panahon sang Simbahan. Siya ang manugdisenyo sang divine dynasphare; ang dimakit-an nga ginsakupan sang gahum sa diin ang protokol nga plano ginatuman.

Ang Amay indi amo ang ginpahayag nga sakup sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios; kondi si Jesu-Kristo. Ang Amay indi amo ang divine nga ahente sa pagtuman sang tumuluo sang Kristohanon nga pamaagi sang pagkinabuhi; kondi ang Balaan Espiritu. Tungud kay ang Dios nga Amay indi diretsong ginpahayag—pinaagi kay Kristo paagi sa gahum sang Espiritu–gamay lang ang nagagowa sa Balaan nga Kasulatan ang nahanungud sa Iya kinaugalingong pag-istar. Ang Bibliya nagapresentar sing makabibihag lamang nga kamatuud nga Siya sa pagkamatuud nagaistar sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang Iya pag-istar nagagarantiya sang Iya kinugalingong buluhaton sing pagpangalagad sa kada tumuluo.

Ang Pag-istar ni Jesu-Kristo

Ang *Shekinah nga Himaya* orihinal nga isa ka Hudiyong teyolohiyanhong kataga para sa presensya sang Dios nga ginhimong makit-an. Ang *shekinah* nagahalin sa Hebreo nga pulong *(shakan)* nga nagakahulugan “agud mag-istar.” Ang Anak amo ang ginpahayag nga sakup sang kinaiya sang Dios (Juan 1:18), ang espesyal nga divine nga presensya, ukon ang *shekinah*, nga amo ang *ginhimaya* sa tunga sang mga tawo. Si Ginoong Jesu-Kristo amo ang Shekinah nga Himaya.

Ang Shekinah nga Himaya nagapakita sa madamong mga pagdumala, nga nagapasad sang pagpadayon halin sa panahon pakadto sa panahon. Apang ang pagbaylo sang pagpuyo sang Shekinah nga Himaya amo ang isa pa ka halimbawa sang madramahon nga mga diperensya sa tu-

nga sang mga pagdumala. Sa Pagdumala sang Israel, ang wala pa nagpakatawo nga si Kristo naggamit sang porma sang haligi nga kalayo kag aso nga nagtuytuy kag nagpa-ngapin sa mga Hudiyo (Exodo 13:21–22; 14:19; 16:7, 10; 24:16–17). Ang Shekinah nga Himaya nag-istar man sa tunga sang bulawanong mga kerubin didto sa Tabernakulo kag sang ulihi didto sa Templo ni Solomon bilang ang tanda sang pakamaayo para sa pungsod sang Israel (Levitico 26:11–12; cf., Exodo 25:22; 33:9–10; 40:34–38; Levitico 9:23; Numeros 16:42; 1 Mga Hari 8:11; 2 Mga Cronica 5:13*b*–14).

Sa pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa, ang ginpahayag nga sakup sang kinaiya sang Dios "nangin unud kag nag-istar [nagtabernakulo] sa tunga naton kag nakita naton ang Iya himaya [ang Shekinah nga Himaya]. . . puno sang grasya kag kamatuuran" (Juan 1:14). Sa sining nabantog nga pahayag si Juan nagatumod sa Pagbaylo-sang panagway (Mateo 17:1–8; Marcos 9:2–8; Lucas 9:28–56), sa diin siya nagpanaksi sang himaya sang pagka-Dios ni Kristo nga ginpahayag sing makadali lamang. Sa panahon sang Pagbaylo-sang panagway ang Tingog nagdeklara nga si Kristo amo ang Pagpahayag sang Amay (Juan 6:46; 14:9–10), ang mismong Shekinah nga Himaya nga nagpakita sa panan-aw ni Isaias sang nakatrono nga Ginoo "mataas kag nabayaw, nga ang iya mga sidsid naghil-ub sang templo" (Isaias 6:1; Juan 12:37–41). Ang Shekinah nga Himaya didto sa Tabernakulo kag Templo kag ang nagpakatawo nga si Kristo sing Daan nga katipan amo ang palareho nga Persona. Sang una pa ang aton Ginoo nagpahayag sang Iya lawas bilang isa ka templo (Juan 2:18–22), ang bag-ong ilistaran nga duug sang Shekinah nga Himaya. Ang Shekinah nga Himaya nagbaylo sang puluy-an halin sa Templo pakadto sa lawas ni Kristo. Ang nagpakatawo nga si Kristo amo ang "nagapabanaag sang himaya sang [Dios]"

(Mga Hebreo 1:3).[89]

Sa Panahon sang Simbahan, ang lawas sang kada tumuluo amo ang templo sa diin si Jesu-Kristo, ang Shekinah nga Himaya, nagaistar (2 Mga Taga-Corinto 6:16; cf., Levitico 26:12). Ini nga pagbaylo sang puloy-an sang Shekinah nga Himaya nagapakita sang pagsaylo sa tunga sang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa kag sang Pagdumala sang Simbahan. Ang pag-istar sang Dios nga Anak sa lawas sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan amo ang taming ukon tsapa sang harianong pamilya.

Ang Shekinah nga Himaya nagtuman sang nagkalainlain nga mga katuyoan sa plano sang Dios para sa nagkalainlain nga mga pagdumala. Sa idalum sang ritwal nga plano sang Dios sa Israel, ang Shekinah nga Himaya nag-istar sa Tabernakulo kag sa Templo agud mangin sentro sang pagsimba sang pungsod. Ang Shekinah nga Himaya nagpuyo *sa tunga* sang Iya katawhan apang indi *dira sa* ila. Ang pag-istar sang Shekinah nga Himaya sa sulud sang kada isa ka mga tumuluo amo ang nangin konsepto nga bug-os nga wala mapahibalo sa mga Hudiyo. Sa idalum sang pagpakatawo nga plano sang Dios, ang katuyoan sang Shekinah nga Himaya sa lawas sang tawo amo ang magsangkap sang kaluwasan. Si Jesu-Kristo nag-abot pinaagi sa unud agud magpas-an sang mga sala sang tawo sa Iya lawas didto sa krus (1 Pedro 2:24). Sa idalum sang protokol nga plano para sa Simbahan, ang Shekinah nga Himaya nagaistar sa kada lawas sang tumuluo para sa katuyoan sang pagpakita sang himaya ni Kristo. Pinaagi sa pag-abante pakadto sa espirituhanong pagkahamtong, ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan "nagbaylo sa parehong imahen" kag nagahimaya kay Kristo sa iya lawas (1 Mga Taga-Corinto 6:19–20).

---

89. R. B. Thieme III, "The Panorama of the Shekinah Glory" (Th.M. Thesis, Western Conservative Baptist Seminary, Portland. Oregon, 1987).

Ang kada sakup sang harianong pamilya isa ka espirituhanong sari nga permanenteng gin-istaran ni Kristo. Ang nagaistar nga si Kristo wala gid nagabiya sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan (Mga Taga-Colosas 1:27), dikaangay sang makatalandog kaayo, dikagustohan nga paghalin sang Shekinah nga Himaya sa nagtalikod sa tinoohan nga Israel (1 Samuel 4:21; Ezequiel 9:3 10:4, 18; 11:22–23). Ining permanenteng kahimtangan, kadungan sa buluhaton nga pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu, nagahatag sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan sang wala pa natabo sadto nga oportunidad para sa espirituhanong mabaskog nga impluwensya.

> Karon ang Ginoo amo ang Espiritu [pagka-Dios sang Balaan Espiritu], kag kon diin ang Espiritu sang Ginoo, may kahilwayan [kahilwayan agud maghamtong]. Karon kita tanan, sa guya nga walay tabon [ang pagpuno sang Espiritu nagahatag sang espirituhanong pag-inoino] nga nagatolok sa espiho [doktrina sang Bibliya, ang hunahuna ni Kristo] agud magprodukto sang panghunahuna [ang panghunahuna ni Kristo, nga nagaistar sa aton], kapareho sang, himaya sang Ginoo [ang Shekinah nga Himaya nga ginpahayag sa aton paagi sa Balaan Espiritu, nga nagapasanag sing doktrina sang Bibliya (Juan 16:13–14)], mga ginbaylohan sang kaparehong imahen [ang pagtuman sang protokol nga plano sang Dios nagapakita sa aton ang himaya ni Kristo] halin sa himaya pakadto sa himaya [halin sa ginhalinan, ang pag-istar sang Shekinah nga Himaya, pakadto sa pagpakita sang Shekinah nga Himaya sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan nga nagasunud sa protokol nga plano], sang subong, halin sa

> Espiritu sang Ginoo [ang gahum sang Balaan Espiritu nga nagatuman sang protokol nga plano]. (2 Mga Taga-Corinto 3:17–18)

Subong sang nagligad nga mga pagdumala, ang Shekinah nga Himaya palarehong isa ka tanda kag isa ka garantiya sang pakamaayo. Ang presensya ni Jesu-Kristo sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagapasigurado sa iya nga ang iya porpolyo sang dimakit-an nga mga pagkabutang nahanda na karon. Ang nagaistar nga si Jesu-Kristo amo ang opisyal sang escrow. Siya ang Iya mismo kaugalingon amo ang manughalong sa diin ginsaligan sang Amay sing escrow nga mga pakamaayo para sa tinion kag sa eternidad (MgaTaga-Efeso 1:3). Ang Iya presensya sa lawas sang tumuluo nagagarantiya nga ining indi mabawi nga mga pakamaayo *iga*panagtag kon siya makalambot na sa espirituhanong pagkahamtong pinaagi sa pagtuman sang protokol nga plano.

Ang pag-istar ni Kristo sa lawas amo man ang kasigurohan sang kinabuhi nga walay katapusan sa presensya sang Dios. Sa mismong tion sang kamatayon ang tumuluo nagabiya sa iya lawas kag mag-abot “nawong sa nawong upod sa Ginoo” didto sa langit (2 Mga Taga-Corinto 5:8). Si Kristo kinaugalingong dimakit-an samtang nagaistar sa mamalatyon nga lawas sang tumuluo (1 Pedro 1:8). Siya makit-an sa mismong tion sang kamatayon. Ang doktrina nahanungud sang pag-istar ni Kristo nagakuha sang kahadlok sa kamatayon, kay ang Ginoo nga nagaistar man gani karon sa tumuluo mangin ang unang Persona nga iya makit-an.

Ini nagagarantiya kag nagapasigurado sa tumuluo samtang nagapabilin siya diri sa kalibutan agud magtuman sang protokol nga plano sang Dios. Ang pagsalig sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan puwede makalabaw bisan sa pagsalig ni David nga nagsulat, “Bisan nga ako

magpanglakaton pinaagi sa kapatagan sang landong sang kamatayon, wala ako mahadlok sa kalautan; kay Ikaw kaupod nakon" (Salmo 23:4). Ang amo man nga Ginoo nga nangin *upod* sang mga bagani sang Daan nga Katipan nagaistar *sa* kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan (Juan 14:17–20).

Samtang nagapasilsil sang pagsalig, ang nagaistar nga si Ginoong Jesu-Kristo kadungan nga mangin ang natungdan sang gugma sang tumuluo. Ang kinaugalingon, nga nagaistar nga presensya ni Kristo amo ang mapiliton nga kabangdanan para sa paghatag sang ulunahon sa relasyon upod sa Dios labaw sa mga relasyon upod sa katawhan ukon mga butang. Ang unang ulunahon nagapadayon sa pagtoon kag paghangup sing doktrina sang Bibliya, nga gintawag ang "hunahuna ni Kristo" (1 Mga Taga-Corinto 2:16), agud nga ang tumuluo makaeksperyensya sang pagkanalikupan ni Kristo. Ang pagkanalikupan ni Kristo amo ang pirmi nga pagtalupangud sang hamtong nga tumuluo sa Isa nga iya ginahigugma.

Ang Pag-istar sang Balaan Espiritu

Kaangay sang Amay kag sang Anak, ang Dios Balaan Espiritu nagaistar man sa lawas sang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang Espiritu nagaistar agud himoon ang lawas sang Kristohanon nga isa ka templo nga mangin-dapat kay Kristo, ang Shekinah nga Himaya (1 Mga Taga-Corinto 3:16; 2 Mga Taga-Corinto 6:16). Ang tumuluo mismo ang iya kaugalingon walay kapasidad sa pagsangkap sang puwede mabaton nga istaran nga duug para kay Kristo. Ang makasasala nga kinaiya nga ginpanubli halin kay Adan nagapalaton sa lawas sa bug-os nga temporaryong kinabuhi sang tumuluo. Ang solo nga "paghugas sang pagkatawo liwat kag sang pagbag-o paagi sa Balaan Espiritu"

(Tito 3:5) nagahimo sang “templo” nga nagakaigo kay Kristo agud mag-okupar. Ang pagkaara sang sining pangsulud nga santuwaryo para kay Kristo nagahimo sini nga posible (sa pagkamatuud, nagahimo pa gid sini nga mahandurawon) para sa tumuluo agud magsunud sa sugo nga “himayaon ang Dios sa imo lawas” (1 Mga Taga-Corinto 6:19–20).

Ini nga sugo gintuman sang Balaan Espiritu. Iya ginatuman ang plano sang Amay sa kinabuhi sang positibo nga tumuluo, ang tumuluo nga nagasunud sa divine nga protokol. Ang duha ka pagkatapos-sing kaluwasan nga mga buluhaton sing pagpangalagad sang Espiritu nasakup: ang pag-istar kag ang pagpuno. Ang Espiritu *nagaistar* sa lawas agud si Kristo puwede makaokupar sang harianong puloyan didto, samtang ang *pagpuno* sang Espiritu nagahatag sang kasarang sa tumuluo agud ipakita ang himaya sang pagpuyo ni Kristo (Juan 16:14; 2 Mga Taga-Corinto 3:18). Ang *pag-istar* permanente; ang *pagpuno* paliwat-liwat. Ang Balaan nga Kasulatan wala gid nagasugo sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan nga maistaran sang Espiritu kondi nga kabigon ang Iya pag-istar bilang ang isa ka pirmi nga reyalidad. Ang Bibliya nagahimo, apang bisan pa sina, nagasugo sa tumuluo nga “magmapuno sang Espiritu” (Mga Taga-Efeso 5:18; cf., Mga Taga-Galacia 5:16).

Ang Kristohanon indi makabaylo sang pag-istar sang Balaan Espiritu; ang pag-istar sang Espiritu wala maapektohan sang sala. Apang ang pagpapuno sang Espiritu isa ka harambalon sang pagpili. Ang tumuluo nagapadula sang pagpuno sang Espiritu paagi sa paghimo sang sala. Iya mapabalik ang pagpuno sang Espiritu paagi sa pagtuad, ukon pagkilala, sang iya sala didto sa Amay (1 Juan 1:9). Ang palatukuran sang panumbalik nagapabilin nga pareho sa tanan nga mga pagdumala bilang ang solong palaagihan sang pagbawi sang pagpakig-upod sa Dios, apang ang pagpakig-upod sa Dios wala nagasakup sang pagpuno sang

Espiritu sa kada pagdumala.[90]

Sa mismong tion sang kaluwasan sang ang Espiritu nagapuno sang kada tumuluo, ang walay untat nga pagsinumpunganay sa sulud nagasugod nga magapadayon sa bug-os nga kinabuhi sang tumuluo diri sa kalibutan.[91] Ang Balaan Espiritu kag ang makasasala nga kinaiya nagakompetensya sa pagdominar sang kalag (Mga Taga-Efeso 3:16–17; cf., Mga Taga-Roma 7:15—8:13; Mga Taga-Galacia 5:17–26). Ang kabubut-on sang tumuluo nagadesisyon sa harambalon: nga magpakasala ukon pamatukan ang pagsulay, nga magpabilin sa kahimtangan sang pagka-

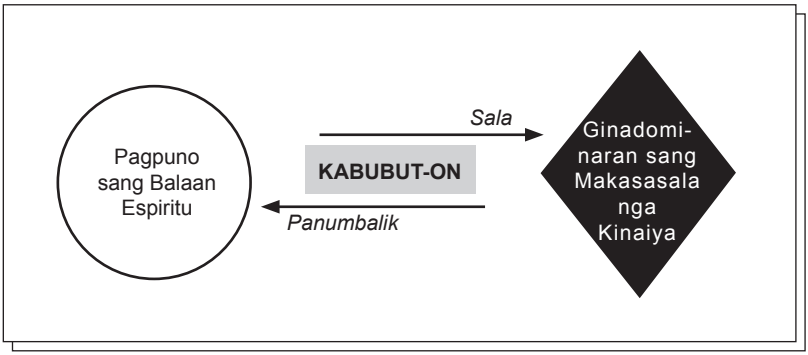

KOMPETENSIYA PARA SA PAGDOMINAR SANG KALAG SANG TUMULUO

unudnon pagkatapos makahimo sang sala ukon magpanumbalik, magbawi sang pagpuno sang Balaan Espiritu, kag magpuyo liwat sa sulud sang divine dynasphere.

Ang pagpuno sang Balaan Espiritu amo ang ginhalinan sang gahum sa sulud sang divine dynasphere. Ang magkinabuhi sa gowa sang divine dynasphere, sa idalum sang gahum sang makasasala nga kinaiya, amo ang "pagpasubo" ukon "pagpalong" sang Espiritu (Mga Taga-Efeso 4:30;

90. Tan-awa ang pahina 224. Tan-awa man ang Thieme, *Panumbalik kag Magpadayon!*; *Pagpain sang Sala* (2014).
91. Thieme, *Dios Balaan Espiritu batok Ang Makasasala nga Kinaiya.*

1 Mga Taga-Tesalonica 5:19). Kay ang Kristohanon, nga nagakinabuhi sa sulud sang divine dynasphere pirmi nagapaintiyende nga napun-an sang Balaan Espiritu. Sang ang tumuluo nagasentro sing panghunahuna sa doktrina sang Bibliya kon ini ginatudlo, nagapangbinagbinag sini, ukon nagaaplikar sini sa pagsulbar sang mga palaligban, ang Balaan Espiritu nagaiwag sang kamatuuran (1 Mga Taga-Corinto 2:9–16).

ANG PAGKAHANDA GAMITON SANG DIVINE NGA GAHUM

Sa panahon sang Daan nga Katipan nga mga pagdumala ang gahum sang Dios nangin handa gamiton sang pipila ka mga tumuluo. Ang temporaryo nga pagsangkap sang Balaan Espiritu naghatag gahum sa partikular nga mga tumuluo sang Daan nga Katipan nga nagkaput sang mga posisyon sang talagsahon nga responsibilidad. Ang Dios naghatag sa sining mga kinilala nga mga tumuluo sing alagyan pakadto sa Iya gahum agud magtuman sang ila partikular nga mga katungdanan (Numeros 11:16–17; 27:8–20; Mga Hukum 3:10; 6:34; 11:29; 13:25; 14:6; 15:14; 1 Samuel 10:6–10; 11:6; 16:13; Ezequiel 2:2; 3:24; Miqueas 3:8; Zacarias 7:12). Sa madramahon nga pagkalain sa nagligad nga mga pagdumala, ang protokol nga plano sang Dios ginatuman pinaagi sa katukuran sang gahum nga handa gamiton sang *kada* tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang pagpuno sang Espiritu ginahatag sa kada sakup sang harianon nga pamilya. Ang 'ordinaryong tumuluo' isa ka tumalagsahon sa sini nga pagdumala.

Ang pagkagamhanan sa tanan sang Dios Balaan Espiritu nagahatag kasarang sang kada isa ka tumuluo agud magtuman sang protokol nga plano sang Dios. Sa

pagpahulag sang divine dynasphere, ang Espiritu nagasangkap sang gahum nga kinahanglanon para sa paginoino kag pag-aplikar sing doktrina sang Bibliya sa diin ang tumuluo nagaabante pakadto sa espirituhanong pagkahamtong (Juan 14:16–17; 16:12–14; 1 Mga Taga-Corinto 2:9–16).

Ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan may ara man nakahanda gamiton para sa iya nga gahum sang Dios nga Amay kag Dios nga Anak. Ang kada Persona sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios nagagamit sang Iya hingpit nga gahum para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Paano bala ining tuman katahum nga kamanggaran magpanghikot sa kinabuhi sang tumuluo? Ini makahimo suno sa mga mando sang divine nga protokol.

Ang pagkagamhanan sa tanan sang Dios nga Amay amo ang may kaangtanan sa porpolyo sang dimakit-an nga mga pagkabutang. Samtang ang tumuluo nagatoon kag nagasunud sa plano sang Amay, nagasugod siya sa pageksperyensya sang "kamanggaran sang iya grasya" (Mga Taga-Efeso 1:7–9). Ang pagkagamhanan sa tanan sang Dios nga Anak nagapreserba sang bug-os kalibutan kag nagapadayon sang katawhan (Mga Taga-Colosas 1:17; Mga Hebreo 1:3). Siya nagadominar sang kasaysayan sang tawo paagi sa pagpakamaayo sang mga pungsod nga may nagakaigong kadomoon sang makusog nga manugsakdag nga positibong mga tumuluo kag paagi sa paghukum sang mga pungsod nga may sobra kadamo nga nagaurulhot nga negatibong mga tumuluo. Ang kinatapusang duha ka mga kalidad sang Panahon sang Simbahan—nahanungud sang tagna kag dimakit-an nga mga bagani—nagapaathag kon paano ang gahum sang Anak nagapanghikot sing pinasahi nahanungud sang Simbahan.

ANG KAWALA SANG TAGNA

Dikaangay sang tanang lain pa nga mga pagdumala, ang pagkatapos sang kanon nga Panahon sang Simbahan amo ang solong tyempo sa diin wala sing bibliyanhong tagna nga matuman. Ang solong matagnaong mga panghitabo nahanungud sa Panahon sang Simbahan amo ang pagsugod sini, nga gintagna ni Kristo (Juan 14:16–17; 16:7–15; Mga Binuhatan 1:5), kag ang pagtapos sini sa tion sang Pagkabanhaw, ukon Pagsabnit (1 Mga Taga-Corinto 15:51–55; Mga Taga-Filipos 3:21; 1 Mga Taga-Tesalonica 4:13–18). Kag ang solong mga tagna nga natuman sang wala pa ang kanon nga Panahon sang Simbahang patigayon indi sa Simbahan kondi sa Israel, nga kon kay sin-o pungsudnong disiplina nagsangko sadtong A.D 70.

Si Jesu-Kristo amo ang yabi sa divine nga pagpakahulugan sang kasaysayan, lakip ang nag-agi, sa karon, kag palaabuton (ukon matagnaon) nga kasaysayan (Mga Taga-Efeso 3:10). Sa Iya walay tinion nga pagka-Dios Siya nakahibalo sang palaabuton subong kaklaro sang nagligad ukon sang karon. Ang Bibliya, bilang ang hunahuna ni Kristo, indi ang kompletong libro sang kasaysayan' sang palaabuton. Ang medyo pipila ka palaabuton nga mga panghitabo nga ginalarawan sini mga pinili agud magpahayag kay Kristo, kay ang "pagpamatuud ni Jesus amo ang espiritu sang tagna" (Bugna 19:10). Madamong tagna ang natuman na sadtong nagligad, subong nga ang iban pa matuman sa palaabuton. Halimbawa, ang mga doktrina nahanungud kay Kristo bilang ang Manluluwas (Christology) kag ang Iya pagluwas nga trabaho (soteriology) mga matagnaon sa sulud sa Panahon sang mga Hentil kag Panahon sang Israel. Natuman sila sa sulud sang panahon sang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa. Karon, sa sulud sang Panahon sang Simbahan, nagahinumdum kita

sa makasaysayang mga pagkamatuud nga may kaangtanan sa sini nga mga doktrina. Kaangay sang mga tagna nga natuman na, ang mga nahanungud sang palaabutong pagpahayag kay Kristo—kag sang mga panghitabo sa palibot sang ya ikaduhang pagkari, ang Iya paghari diri sa kalibutan, kag sang Iya walay katapusan nga kahimayaan.

Ang Panahon sang Simbahan nagatindog sa tunga sang mga kapanahonan nga maggaranon sa tagna. Ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa nagtuman sang madamong mga tagna sang Daan nga Katipan, kag sang duha ka eschatological nga mga pagdumala, ang Tribulation kag Millennium, mga ginlarawan sa bug-os nga Daan kag Bag-ong mga Katipan. Apang ang Panahon sang Simbahan amo ang kapanahonan sang kawalay tagna. Walay mga panghitabo sang sini nga pagdumala ang makit-an sa tagna, luwas sa katapusan sini.

Ang sunud nga natalana nga matagnaong mga panghitabo, nga nagasunud sa Pagsabnit, nahanungud sang Tribulation. Apang wala sa heyopolitikanhong mga pagkulubay ang natagna para sa Tribulation ang kinahanglanong mangin ara sang wala pa ang Pagsabnit sang Simbahan. Kon ang mga kondisyon sang kalibutan sa sulud sang Panahon sang Simbahan daw sa kahilera sang bibliyanhong mga paglarawan sang Tribulation, ini wala nagapaintiyende nga ang Pagsabnit malapit na. Sa *bug-os* nga Panahon sang Simbahan ang doktrina nahanungud sang manug-abot nga Pagsabnit nagapabilin nga matuud (Santiago 5:8; Bugna 22:7, 12, 20). Ini nagakahulugan nga ang pagkabanhaw sang Simbahan amo ang sunud nga matagnaong panghitabo, apang ang tinion syempre wala gin-anunsyo. Ang Pagsabnit puwede matabo sadtong panahon ni Pablo ukon kahapon ukon matabo sa isa pa ka libo ka tuig halin karon. Ang pakot-pakot sang mga Kristohanon wala sing bibliyanhong pundasyon kag nagabalabag lamang sang

espirituhanong kakusog sing paghulag. Natural nga, ang nagatubo nga gugma sang tumuluo sa kay Kristo nagahimo sang mahimulaton nga pagpaabot sang Iya pagpakita (1 Mga Taga-Corinto 1:4–8; Tito 2:13), apang ina nga paghimud-os kinahanglan makalma paagi sa pasensya (Santiago 5:7–8) kag mabaylo pakadto sa pagtuman sang katuyoan sang Dios sa sining karon nga pagdumala.[92]

Sang ang isa nagakilala nga ang Panahon ang Simbahan isa ka misteryo nga pagdumala, nga wala sa tagna sang Daan nga Katipan, nagakilala siya nga ang wala pa-natuman nga mga tagna kag mga saad nahanungud sang Israel nasakup gihapon sang Israel. Sa lain nga mga pamulong, ang Simbahan indi mang-agaw sang posisyon sang Israel sa plano sang Dios para sa mga panahon. Ang Dios *maga*tipig sang Iya mga saad sa mga Hudiyo. Miyentras nga, ang pagkatuman sang divine nga tagna indi makit-an liwat tubtub nga ang Simbahan nagabiya kag ang Tribulation nagasugod.

Ngaa bala nga wala ining tagna sa Panahon sang Simbahan? Ngaa nga madramahon ang kahipos? Si Jesu-Kristo ang nagadominar sang kasaysayan, apang imbis isentro ang aton pagtalupangud sa partikular nga gintagna nga mga panghitabo, Iya kita ginatuytuyan nga magsentro sang panghunahuna sa dalayawon kaayong mga doktrina nahanungud sang misteryo. Ang “pamatuud ni Jesus” sa panahon sining pagdumala ginpakita indi pinaagi sa tagna kondi pinaagi sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang Simbahan amo ang lawas ni Kristo. Ang Simbahan nahiusa kay Kristo. Ang Simbahan may alagyan pakadto sa divine nga mga pagkabutang nga nagsakdag sa pagkatawo ni Kristo. Ang Simbahan nagaangkon sang kompletong kanon

92. Ang pagtoon sang doktrina nahanungud sang Pagsabnit ginpresentar pinaagi sa mga narekord nga mga klase sa Bibliya nga nahanda na sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, Houston, Texas.

sang Balaan nga Kasulatan, nga ginhatag agud magsakdag sang espirituhanong pagtubo nga nagahimaya kay Kristo. Ang Simbahan gintuyo nga masilsilan sang hunahuna ni Kristo. Wala ginlakip sang Dios ang matagnaong mga panghitabo sa pagkatapos-sang kanon nga Panahon sang Simbahan agud ipatalupangud ang kakusgon sing doktrina sang Bibliya sa sulud sang kalag. Ang mga tumuluo dapat magtoon sing bug-os nga nasakupan sing doktrina sang Bibliya imbis sang magpahanas sa tagna.

Kita nagatoon sang tagna. Sa pagkamatuud, ang kinatapusang duha ka mga pagdumala amo ang interong eschatological. Apang ang aton Ginoo nagadominar sang kasaysayan sa Panahon sang Simbahan indi pinaagi sa Iya gilayon nga pagdumala dira sa teyokrasya ukon paagi sa pagsunudsunud sang gintagna nga mga panghitabo kondi suno sa makasaysayang mga palakat. Ini ginlaragway paagi sa pagpangusisa ni Kristo sang lokal nga mga simbahan sa Bugna 2—3, sa diin Siya nagakomento sa nagkalainlain nga mga lakat sa mga kongregasyon kag nagapatunda sang ila mga kinagowaan Ang Panahon sang Simbahan puwede man gani tawgon ang pagdumala sang makasaysayang mga palakat: Samtang nagapadayon ang mga tumuluo, sa amo man nagapadayon ang hentil nga tinugyanang mga pungsod; samtang nagapadayon ang tinuyanan mga pungsod, sa amo man nagapadayon ang kasaysayan sang tawo.

Ang kawala sang tagna nahanungud sang makasaysayang mga pag-uswag sa sulud sang Panahon sang Simbahan nangin malig-on upod ang pagbulag sang simbahan kag estado. Ang impluwensya sang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan dimakit-an kag kasaming indi direkta, samtang ang wala pa natuman nga mga tagna sa Bibliya kasami nga nagalarawan sang politikanhong halintang kag mga panghitabo sa dakong pagtalupangud sang publiko.

Ang mga tumuluo nagahimo sang mga palakat sang kasaysayan—nga wala makilala. Kag sa Panahon sang Simbahan ang nasakup sang dimakit-an nga mabaskog nga impluwensya sang Kristohanon wala ginaestriktohan sa sulud sang matagnaong paglarawan. Ang nagapalibot nga impluwensya sang nagapapagsik nga mga tumuluo nga maggamit sang kinabubut-ong, pag-abante sa pagkaespirituhanon, kag ipadayon ang ila espirituhanong mga madangatan sa kahimayaan ni Kristo nagapadayong ara sa bug-os nga Panahon sang Simbahan. Halin sa pagsugod, amo ini ang komon nga kahulugan sang paliwatliwat nga pagpapagsik ni Kristo sa mga gintoton-an didto sa diskurso sa Ibabaw nga Kuwarto. Si Kristo nagapabilin nga nagalaygay sa ila nga "Magpangayo sa Akon sang *bisan anong butang* paagi sa Akon ngalan" (Juan 14:13–14; 15:16; 16:23–24, italiko gindugang), tungud kay ang kasangkaron kag ang pamaagi sang kahimayaan sang Iya ngalan sa Simbahan wala gin-anunsyo sang temprano kondi ginpabilin sa positibo nga kabubut-on sang kada tumuluo. Sa lain nga pamulong, ang nasakupan sang impluwensya sang Kristohanon halos dilimitado.

Ang kawala sang tagna nagapatalupangud sang posibleng mabaskog nga impluwensya sang kada tumuluo. Ang kada tumuluo nagaimpluwensya sang kasaysayan sa wala pa matabo nga punto, para kaayohan ukon kasakitan, kag bilang resulta ang Kristohanon may ara sing dako kaayo nga responsibilidad agud magtubo sa pagkaespirituhanon. Ini nga tema ginsuno sa iban pa nga doktrina nahanungud sang Panahon sang Simbahan: Ang maayo kaayong divine nga mga kapanguhaan sa sugo sang harianong pamilya—nagapaabot lamang sang positibo nga kabubut-on—nagabaylo sa isa ka mas masanag nga dakong pagtalupangud sa hilway nga kabubut-on sang kada tumuluo kay sa bisan anong iban pa nga pagdumala.

Ang kahibalo sang doktrina nagabulig sa tumuluo mapa-

kahulugan sang mga panghitabo kag sang makasaysayang mga palakat samtang sila nagakatabo sa iya kaugalingong henerasyon sa Panahon sang Simbahan. Ang kawala sang tagna halin sa Panahon sang Simbahan, bisan pa sina, kag ang mabaskog nga impluwensya sang mga desisyon sang tumuluo nagapatalupangud sing husto sang iya kinahanglanon agud magtubo sa pagkaespirituhanon tubtub sa punto nga siya makahunahuna para sa iya kaugalingon sa sulud sang bibliyanhong katukuran sang kasayuran.

DIMAKIT-AN NGA MGA BAGANI

Ang doktrina nahanungud sang mga pagdumala nagapakita sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan kon diin siya nagatindog sa talan-awon sang kasaysayan sang tawo, apang ini nga doktrina nagatudlo man sa iya kon sa ano nga pamaagi makaangkon sang impluwensya sa kasaysayan. Kon ang tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagaabante pakadto sa pagkahamtong, may ara siya sing positibong mabaskog nga impluwensya.

Sa mga pagdumala sang Daan nga Katipan ang Dios nagtrabaho pinaagi sa makit-an nga mga bagani kaangay kay Abraham, Moises, David kag Daniel. Sa Panahon sang Simbahan ang Dios nagatrabaho pinaagi sa dimakit-an nga mga bagani. Ang diperensya amo nga ang *kada* tumuluo sa Panahon sang Simbahan may ara pare-parehong pribilehiyo kag pare-parehong oportunidad nga mangin ang dimakit-an nga bagani. Ang positibong mabaskog nga impluwensya sang harianon nga pamilya nagahalin sa kinaugalingong pagtuman sang kada isa ka tumuluo sang protokol nga plano sang Dios. Samtang si Kristo nagapanagtag sang mga pakamaayo sa hamtong nga tumuluo, ina nga mga pakamaayo nagahatag sang benepisyo sa palibot sang

tumuluo kag sa iya pungsod. Ang kabaliskaran matuud man. Ang Dios makaprotekta kag makapakamaayo sang pungsod bilang ang palaagihan sang pagpakamaayo sang hamtong nga tumuluo. Busa, ang kapagsik sang isa ka henerasyon kag sang divine nga pakamaayo nga ginakalipay sini nag-halin sa mga tumuluo nga nag-uswag sa idalum sang plano sang Dios, indi sa politikanhon, sosyal, ukon relihiyosong mga krusada agud bag-ohon ang kalibutan.

Ang negatibong mabaskog nga impluwensya sang hari-anon nga pamilya nagahalin man sa kada isa ka tumuluo. Ang tumuluo nga nagasikway sa plano sang Dios nagadala sang pag-antos kag divine nga disiplina sa iya kaugalingon kag mangin isa ka ginhalinan sang kalisdanan sa iya pali-bot kag pungsod. Busa, ang kada isa ka Kristohanon may importanteng papel sa iya henerasyon sang Panahon sang Simbahan. Ang mga tumuluo puwede mangin dimakit-an nga mga bagani ukon dimakit-an nga mga kontabida, apang wala sing ordinaryong mga Kristohanon sa harianong pamilya sang Dios.

Ang dakong gahum sing eksperimento sang Panahon sang Simbahan gindisenyo agud maghimo sang dimakit-an nga mga bagani. Ang dimakit-an nga bagani amo ang bisan sin-ong Kristohanon nga nagaabante sa espirituhanong pagkahamtong. Sa pagkahamtong may ara siya lima-ka pilo sing mabaskog nga impluwensya.

1. *Kinaugalingong mabaskog nga impluwensya*. Ang mga tawo sa palibot sang hamtong nga tumuluo, lakip ang pamilya, mga hinigugma, kag ang mga or-ganisasyon sa diin siya nasakup, nagabaton sang pa-kamaayo paagi sa ila pagpakig-upod sa iya.
2. *Makasaysayang mabaskog nga impluwensya*. Ang tinugyanang pungsod nagabaton sang pakamaayo pinaagi sa hamtong nga mga tumuluo nga nagapuyo

sa sulud sang mga dulonan sini. Ang kapagsik, kaus-wagan, kag ang pagkalampuwas sang tinugyanan nga pungsod nagalibot sa palibot sang hamtong nga mga tumuluo. Amo ini ang palatukuran sang makusog nga manugsakdag (1 Mga Hari 19:18; Mateo 5:13–16; Mga Taga-Roma 11:2–5; Mga Taga-Efeso 1:21–23). Ang mabaskog nga manugsakdag sing wala nagapakilala, wala ginkilala, dimakit-an nga mga bagani amo ang espirituhanong kasulbaran sa pungsudnong pagkagaruk. Sa idalum sang pat-ud nga halintang sang pungsudnong pag-us-us, ang espirituhanong mabaskog nga manugsakdag amo ang *solong* kasulbaran kag ang solong paglaum sang pungsod. Ang pagpakamaayo sa pungsod isa ka es-crow nga pakamaayo nga ginapanagtag sang aton Ginoo sa hamtong nga tumuluo. Sa sini nga pamaagi si Jesu-Kristo nagaagum sang tanang himaya, kag ang Iya reputasyon wala naglubog paagi sa madud-han nga paghukum sang sobra ka-mahimulaton nga mga Kristohanon nga nagapaninguha sa paghampang sang gahum sa politika paagi sa Iya ngalan. Atong mga walay pulus nga nagapaninguha agud ipasad ang ginharian sang Dios diri sa kalibutan sa sulud sang Panahon sang Simabahan wala makatalupangud sini nga palatukuran sang dimakit-an nga makasaysayang mabaskog nga impluwensya. Bilang isa ka maayo nga banwahanon (nahimong mas maayo paagi sa iya pagka-Kristohanon) ang tumuluo nagabulig sing positibo sa iya pungsod; wala siya nagakrusada *pi-naagi sa ngalan sang pagka-Kristohanon* agud hi-moon liwat ang iya pungsod sa imahen sang iya kinaugalingong pagtoo (Mga Taga-Roma 13:1–7)

3. *Pangkalibutang mabaskog nga impluwensya.* Ang di-tinugyanang mga pungsod napakamaayo paagi sa

pagpakig-upod sa hamtong nga mga tumuluo nga mag-abot bilang mga misyonero halin sa tinugyanang pungsod. Amo ini ang isa sang responsibilidad sang tinugyanang pungsod. Sa dimapalaron, indi tanang mga misyonero hamtong nga mga tumuluo, apang ang misyonero nga *amo* ang dimakit-ang bagani amo ang ginhalinan sang pakamaayo sa duha ka mga pungsod: ang pungsod sa diin siya nagasirbe kag ang pungsod nga sa diin nagpadala sa iya.

4. *Anghelong mabaskog nga impluwensya.* Ang Dios nagapatawag sang dimakit-an nga bagani didto tilindugan sang saksi, nga subong sang, magsangkap sang pamatuud sa husay sang apela ni Satanas. Ang mga anghel padayon nga nagapanilag sa katawhan (1 Mga Taga-Corinto 4:9; Mga Taga-Efeso 3:10; 1 Timoteo 5:21; cf., 1 Pedro 1:12), kag ang hamtong nga mga tumuluo amo ang mabakod nga ebidensya sang grasya sang Dios. Ang yawa nagapangusisa sing malapuyot sa hamtong nga tumuluo pinaagi sa pag-antos (Job 1:6–12; 2:1–6; cf., Mateo 4:1–11; Mga Taga-Efeso 6:11–12). Paagi sa paggamit sang divine nga mga kapanguhaan agud mapasaran ang pagtilaw, ang dimakit-an nga bagani may masangkaron, dimakit-ang mabaskog nga impluwensya sa tunga sang mga anghel (1 Mga Taga-Corinto 4:9 Mga Taga-Efeso 3:10).[93]
5. *Panubliong mabaskog nga impluwensya.* Ang mga hinigugma kag ang hirop nga mga abyan sang hamtong nga tumuluo magbaton sang pakamaayo pagkatapos sang iya kamatayon. Si David nagapresentar sining makapapagsik nga palatukuran, nagahimo sini nga pakamaayo sang isa ka halimbawa

93. Thieme, *Ang Pag-antos sang Kristohanon*, 161–202

sang pagpadayon pinaagi sa mga pagdumala (Salmo 37:25) Ang hamtong nga Kristohanon makahimo mag-atubang sang kamatayon nga may kompletong kasigurohan nga ang Dios magaamuma sa mga iya ginpamayaan. Ang Iya mga nabilin ginpakamaayo indi kinahanglan tungud kay sila espirituhanong mga daugan sa ila mismo mga kaugalingon kondi tungud kay ang Dios mataas ang pagtamud para sa nagbiya nga hamtong nga tumuluo. Sa pagkamatuud, ang espirituhanong mga piyerdihan kag bisan pa ang mga ditumuluo makabaton sang panubliong mabaskog nga impluwensya subong sang sila makabaton sang kinaugalingong mabaskog nga impluwensya sa sulud sing panahon sang bug-os nga kinabuhi sang hamtong nga tumuluo.

Sa karon ang pribilehiyo sang Kristohanon sa pagangkon sang mabaskog nga impluwensya bilang ang dimakit-an nga bagani ginlapas. Madamong mga ministro ang nagbale-wala sang ila responsibilidad agud magtudlo sa ila mga manugpamati sing doktrina sang Bibliya apang sa baylo nagapang-engganyo sa ila nga malabot sa pagbatyag, personalidad nga mga kulto, mga programa sang simbahan, sosyal nga trabaho, ukon politikanhong aktibismo . Ang mga palakat sa Protestanteng pagka-Kristohanon nagapakita sang mga tanda sang dibalanse nga pagpatalupangud sang makit-an dira sa pagbale-wala sang dimakit-an, ang materyal sang pagbale-wala sang espirituhanon, ang hayag nga imahen sang tumuluo sa pagbale-wala sang sa sulud nga kakusgon sing doktrina sang Bibliya sa kalag.

Ini nga palaligban nanggamot sa pagkawalay kahibalo sang mga pagdumala. Ang kadako kaayo nga mayoriya sang mga Kristohanon wala nakahibalo kon ano ang nasangkap sang Dios para sa ila ukon ngaa bala nga naghatag Siya sa ila sang madamo kaayo. Pagkatapos sang kaluwasan, ano

bala? Ano bala ang ginahandum sang Dios nga himoon sang Kristohanon? Kon ang mga tumuluo wala ka panghunahuna nga sila nasakup sang harianong pamilya, paano bala nila matuman ang ila mga madangatan? Paano bala nila matuman ang protokol nga plano sang Dios para sa Panahon sang Simbahan kon wala sila nakahibalo nga ara ang subong nga plano? Ang pagkawalay kahibalo nagapaminus sang tagsa ka maayong tinutuyo. Walay sapayan kon paano ang Kristohanon nagahandum nga himoon ang iya kinabuhi nga may saysay para sa Dios, kon wala siya nahibal-an sa plano sang Dios, indi siya makahimaya sa Dios. Ang pinakamaayo sini, ang mabaskog nga impluwensya sa iya kinabuhi agi lamang, indi dayon maagum nga mapaanggid sa paglapta. Ang pinakamalain, ang iya mabaskog nga impluwensya para sa kalautan samtang wala niya gintuyo nga maghimud-os para kay Satanas agud pauswagon ang kalibutan sang yawa.

Ikapito nga Bahin

EPILOG

PAGKATAPOS SANG KALUWASAN, ANO BALA?

ANG PROTESTANTENG MGA MANUGPABAG-O NAGPAMATOK sa Romano Katoliko nga Simbahan nahanungud sang pipila ka ginakinahanglan nga mga punto sang pagtolon-an. Ang Pagbag-o nagpaklaro sang harambalon nahanungud sang pagpakamatarong paagi sa pagtoo, apang wala bisan isa sa mga Manugpabag-o—indi si Luther, Calvin, ni si Zwingli—ang naghatag sang klarong paglaragway sang pagkatapos sa kaluwasan nga pamagi sang pagkinabuhi sang tumuluo. Ang kaluwasan amo ang paagi sa pagtoo kay Kristo; apang pagkatapos sang kaluwasan, ano bala?

Ang diskarte sang Kristohanong paagi sang pagkinabuhi wala nangin mas klaro sa mga Kristohanon sa karon nga panahon kay sa kadulum sang nagligad nga tunga-tungang

panahon sang Romano Pagka-katoliko. Ang pagbinatyag kag walay unud nga pagritwal nagdominar sa madamong kasimbahanan. Ang katanhagaan nag-ilis sang maangayon nga kahibalo sing doktrina sang Bibliya. Ang maayong mga binuhatan gin-anunsyo bilang ang pagpalapit sa Dios. Ang moralidad gintuis didto sa malegalismong pagpanghiwala sa kaugalingon kag ginwali bilang halili para sa Kristohanong putling kaayo. Ang Kristohanong serbisyo ginpilit pinaagi sa pagkakonsyensya, kahadlok, penitensya, pagduhaduha nahanungud sang walay katapusan nga kahimtangan sang isa ka tawo, ukon dimatuud nga paglaum sang divine nga mga pakamaayo. Ang politikanhong mga aktibismo nagapamugong sang panghunahuna nahanungud sang divine nga palanan-awon. Kag may mga walay katapusan nga mga pahito agud magtipon sang kuwarta.

Ining panahon-sang daan nga mga hiliwaton—nga sa diin wala ginwala sang Pagbag-o—nagsayang sang mga manggad nga ginhatag sang Dios sa kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang legalismo nga nagbutho halin sa Pagbag-o puwedeng partikular nga lain sa Romano Katoliko nga legalismo, apang ini kapareho lang ka diepektibo sa pagpaathag sang pagkatapos sa kaluwasan nga eksperyensya sang Kristohanon.

Ang doktrina nahanungud sang mga pagdumala kalakip sang mga pangunang mga doktrina nga kinahanglan hangpon sang kada tumuluo. Ini nga doktrina nagahatag kasarang sa aton agud kilalahon ang bibliyanhong pamaagi sang Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi. Ang mga pagdumala nagapaklaro sang kamatuuran nga ang pagkatawo ni Kristo nagpasad sang sulundan para sa aton. Si Jesus amo ang “naghimo kag nagperpekto sang aton doktrina” (Mga Hebreo 12:2). Siya ang nag-umpisa sang protokol nga plano sang Dios. Iya gintilawan kag ginpamatud-an ang unang halimbawa sang divine dynasphere.

Nasarangan tumanon ni Kristo ang Iya madangatan tungud kay Iya gingamit ang nagapasarang nga gahum sang Dios balaan Espiritu: “pinaagi sa walay katapusang Espiritu [Siya] naghalad sang Iya kaugalingon nga wala sing dagta didto sa Dios” (Mga Hebreo 9:14). Si Kristo naghimud-os kag nagmadinalag-on tungud kay Iya gin-aplikar ang divine nga mga galamiton sa pagsulbar-sang palaligban, ginlaragway paagi sa pagpaambit sang kalipay sang Dios: “tungud sang nagligad nga ginpakita nga kalipay [Siya] nag-antos sa krus” (Mga Hebreo 12:2*b*). Ang mga pagkabutang nga gingamit ni Jesu-Kristo nasakup sang unang halimbawa sing divine dynasphere.

Gindisenyo sang Amay (Juan 15:10) kag ginpapagsik sang Balaan Espiritu (Juan 3:34), ang unang halimbawa sang divine dynasphere gintilawan kag ginpamatud-an sa idalum sang labing grabe nga kabug-aton sang si Jesu-Kristo nag-antos sang divine nga paghukum bilang ang aton halili. Pagkatapos sang kamatayon sang aton Ginoo, ang parehong walay dulonan nga gahum sang Dios nga gindisenyo kag nagpapagsik sang divine dynasphere nagwasak sang tanang yawan-on kag tawhanong pagpamatok paagi sa pagbanhaw kay Kristo halin sa minatay kag nagpalingkod sa Iya didto sa tuo nga kamut sang Dios (Mga Taga-Efeso 1:19–21). Ang parehong pagkagamhanan sa tanan sang Dios nga Amay (Mga Binuhatan 2:24; Mga Taga-Roma 6:4; Mga Taga-Efeso 1:20; Mga Taga-Colosas 2:12; 1 Mga Taga-Tesalonica 1:10; 1 Pedro 1:21) kag ang pagkagamhanan sa tanan sang Dios Balaan Espiritu (Mga Taga-Roma 1:4; 8:11; 1 Pedro 3:18) amo ang mga ahente sang pagkabanhaw ni Kristo.

Karon puwede na *kita* magkinabuhi paagi “sa gahum sang Iya pagkabanhaw” (Mga Taga-Filipos 3:10).

Ang divine nga pagkagamhanan sa tanan kag ang divine nga mga galamiton sa pagsulbar-sang palaligban karon

makita na sa nagapanghikot nga divine dynasphere, nga iya sang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan (Juan 14:15–17; 16:13–14; 1 Mga Taga-Corinto 6:19–20). Kita ginsugo nga "magsuklub kay Ginoong Jesu-Kristo" (Mga Taga-Roma 13:14), nga ara "si Kristo . . . naporma" sa aton (Mga Taga-Galacia 4:19), nga ara "si Kristo nagapuyo" sa aton mga tagiposoon (Mga Taga-Efeso 3:16–17), agud "bayawon" [si Kristo]" sa aton mga lawas (Mga Taga-Filipos 1:20–21). Ang plano sang Dios para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan amo ang mataas pa sa natural nga plano nga nagakinahanglan sang mataas pa sa natural nga palaagihan sang pagtuman Ang walay dulonan nga gahum sang Dios, gani, nagapadayon sa hipos lamang nga nagaepekto sa aton mga kinabuhi kon aton sundon ang mga mando sang Iya protokol nga plano. Ini nga sistema sang divine nga gahum, nahanda lamang sa Simbahan, puwede makadumala sang bisan anong kabudlay sa aton mga kinabuhi kag magahimaya kay Kristo nga daw sa wala na sing iban pa nga pagdumala.

NAHIUSA KITA SA WALAY KATUBTUBAN kay Kristo. Ang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios nagaistar sa aton mga lawas. Sa atubangan sining makakilibot nga mga kamatuuran, nagapamangkutanon kita nga may sinsero nga pagtahod, "Pagkatapos sang kaluwasan, ano bala?"

Kinahanglan naton magtoon sing doktrina sang Bibliya. Ang doktrina para sa Panahon sang Simbahan nagahan-ay sang protokol sang harianong pamilya ni Kristo. Sa misteryo nga doktrina makatoon kita sang porpolyo nga kinaugalingong ginpasad sang Dios para sa kada isa sa aton sadto pa sang nagligad nga eternidad. Ang porpolyo nasudlan sang kompletong mga dulot halin sa Dios nga nagapaathag sang nasakupan sang aton kahilwayan kag responsibilidad. Mga aristokrata kita sang langit nga nagapuyo diri sa kalibutan.

Kita amo ang harianong mga pari. Kita mga harianong mga embahador. May ara kita sing wala pa natabo sadto anay nga oportunidad agud magamit ang divine nga gahum, kag ang Dios nakahanda pirmi agud padakoon pa gid ang aton dako na kaayo nga mga kapanguhaan.

Kon kita magtoon, maghangup, kag mag-aplikar sang Iya Pulong. Iya pagapukawon ang aton kaugalingong handum nga makilala Siya, tuytuyan kita pakadto sa walay katapusang makahuluganon nga serbisyo, kag alsahon kita sa ibabaw sang aton mga pag-antos. Siya magahimo sing mabaskog nga impluwensya sa aton nga mga kinabuhi nga maglanog sa bug-os nga tinion kag eternidad. Ang aton harianon nga madangatan amo ang mangin dimakit-an nga mga bagani sa labing grabe kag mahangkaton nga pagdumala sa kasaysayan sang tawo.

DAAN NGA KATIPAN

GENESIS
1—Exodo 11 28
1:26–28..... 37
1:26—3:1 ..... 28, 37
1:28..... 41
1:29–30..... 41
2:17..... 39
2:18..... 37
2:19–20..... 37
2:20..... 37
2:23..... 37
3:7—11:32 40
3:8..... 37, 39
3:11–19..... 38
3:15..... 39–40, 50
3:16..... 38
3:20..... 39
3:21..... 40
4:3–5..... 209
4:4..... 40
4:8..... 41
6:1–7..... 41
6:3..... 190
8:20..... 40, 209
8:20–22..... 42
9:1..... 41
9:3..... 41
9:8–17..... 42
9:26..... 50
10:32..... 41
11:1–9..... 41
11:8..... 42
11:9..... 42
11:31..... 43
12—Exodo 11 28
12:1–3..... 51
12:1–4..... 43
12:2–3..... 47
12:3..... 53, 56, 74, 91
13:15..... 45, 51–52
13:16..... 51
14:18..... 209

15:6.....8, 44, 152
15:18–21.....51
17:1–21.....44
22:13.....209
22:15–18.....44, 51
26:3–5.....44, 51
26:4.....51
26:5.....95
28:13–15.....44, 51
28:14.....51, 55
35:11.....51
35:11–12.....44
35:12.....51

EXODO

3—4.....48
6:2–8.....51
6:2–9.....52
6:4.....51
6:8.....51
9:16.....68
12—Malaquias.....28
12.....50
12:38.....74
13:21–22.....217
14:19.....217
16:7.....217
16:10.....217
19.....93
19:3.....93
19:3–6.....53
19:5.....95
19:5–6.....56
19:20.....215
24:9–18.....215
24:16–17.....217
25:22.....217
33:9–10.....217
40:34.....215
40:34–38.....217

LEVITICO

8.....209
9:23.....217
16:2.....215
20:9.....103
20:10.....103
20:13.....103
21:17–21.....209
26.....28, 57
26:11–12.....217
26:12.....218
26:46.....93

NUMEROS

3:5–10.....209
11:16–17.....224
16:42.....217
17—18.....178
23:19.....133
27:8–20.....224
34 :1–12.....51

DEUTERONOMIO

4:6–8.....47, 56
4:8.....51
4:32.....105
4:32–40.....47
4:37.....179
4:39.....214

7:6 179
28:1–14 55
30:1–9 51
31:9–13 48
33:10 48

JOSUE
1:2–4 51
1:7–8 53
5:13–15 48

MGA HUKUM
3:10 224
6:34 224
11:29 224
13:25 224
14:6 224
15:14 224

1 SAMUEL
4:21 219
8 48
10:6–10 224
11:6 224
16:13 224

2 SAMUEL
7:8–16 62
7:8–17 51
7:13 52
7:16 52

1 MGA HARI
8:11 217
8:27 214
19:18 233

2 MGA CRONICA
5:13–14 217

JOB
1:6 120
1:6–11 203
1:6–12 234
1:12 11
2:1 120
2:1–6 ..... 203, 234
2:6 11
9:2 62
9:32–33 62
19:25–26 ..... 87, 89, 124
42:6 202

MGA SALMO
23:4 221
23:6 152
32:5 202
33:4 133
34:13–17 111
37:25 235
46:9 124
72 123
72:7 124
76:10 68
72:16 124
89:20–37 ..... 51, 62
89:27–29 13
110:1 ..... 109, 143
113:5–6 214
118:22 87
138:2 4

139:7–8 214
145:21 11

MGA HULUBATON

8:30–31 188
15:3 214

ISAIAS

2:4 124
5:26–30 122
6:1 217
6:1–3 214
7:14 39
8:14–15 66
10:20–23 122
11 123
11:6–9 124
11:9 125
11:11–16 122
14:1–3 122
14:13–14 10
14:14 ..... 11, 119
28:11 ..... 115, 150
28:16 87
34:1–6 118
35 123
35:1–7 124
40:3–5 13
42:1 179
45:4 179
55:8–9 214
57:5 214
62 123
62:10–12 13
63:1–6 ..... 118, 122
65 123
65:20 124
65:25 124

JEREMIAS

23:23–24 214
30:4–8 118
30:7 118
31:31–34 51
31:33–34 125
31:34 52
32:36–44 51

EZEQUIEL

2:2 224
3:24 224
9:3 219
10:4 219
10:18 219
11:16–21 51
11:22–23 219
20:34–38 124
28:16–18 10
36:21–38 51
38—39 118

DANIEL

9:24 122
9:24–27 118
9:27 118
11:40–45 118

OSEAS

2:18 124
4:6 56–57

JOEL
2:16—3:21 122
2:28–29..... 125

AMOS
9:12..... 47

JONAS
1—4 56

MIQUEAS
3:8..... 224
4:1–8..... 13
4:3..... 124
5:2–4..... 13

ZACARIAS
3:1..... 120
3:1–10..... 11
7:12..... 224
8:22–23..... 75
8:23..... 123
9:9–10..... 13
10:6–12..... 122
12:1–3..... 118
12:5–6..... 122
14:1–2..... 118
14:4–9..... 123
14:9..... 122

BAG-ONG KATIPAN

MATEO

1:1 86
1:5–6 64
1:20–23 39
2:17–18 64
4:1 82
4:1–11 ..... 11, 203, 234
4:14–16 64
4:17 64–65
4:23–25 64
4:24–25 74
5—7 ..... 64, 73
5:1 74
5:3–11 74
5:5 75
5:12 75
5:13–16 ..... 77, 233
5:17 ..... 13, 55, 64, 93
5:17–19 94
5:18 ..... 64, 93
5:20 98
5:21–48 97
5:37 75
5:39 75
6:1–18 98
6:9–13 76
6:10 75
6:25–34 ..... 76, 165
6:31–34 76
7:1–5 76
7:15 75
7:28 74
8—9 64
8:11 74
11:25–30 64
12 74
12:1–8 64
12:18 82
12:23 86
12:28 82
12:45 76
13:10–16 69
16:18 88
17:1–8 217
21:42 87
21:42–43 89
22:15–22 96
22:21 64
22:41–46 86
23 72
23:27—25:46 13
23:37 13
23:37–39 65
24—25 ..... 30, 65
24:3 ..... 13, 71
24:15 71
24:16 71
24:20 71
24:21 120
24:22 179
24:23 72
24:24 179

24:29–31 71
24:31 179
24:34 72
24:42—25:13 73
25:31–46 124
25:41 10
26:1–2 73
26:28 64
26:52 103

MARCOS

9:2–8 217
12:10 87

LUCAS

1:68 47
2:14 11
2:40 104
2:52 104
4:1 82
4:14–15 82
4:18 82
9:28–56 217
13:34–35 66
20:17 87
20:21–25 111
21:24 ..... 13, 110

JUAN

1:1 81
1:1–4 37
1:1–14 61
1:12–13 65
1:14 ..... 81, 88, 215, 217
1:16–17 92
1:18 ..... 4, 81, 216
1:29 102
2:18–22 217
3:16 67
3:18 ..... 39, 128
3:34 ..... 82, 239
3:36 128
6:46 217
7:37–39 ..... 83, 144
7:38 166
7:39 ..... 22, 99
8:23 214
11:43–44 86
12:10 86
12:37–41 217
13:31–32 ..... 22, 72
13:33–34 72
13:34 23
14—17 ..... 13, 22, 29, 69, 98
14:6 8
14:9–10 217
14:11–12 145
14:12 106
14:13–14 230
14:13–15 73
14:15–17 ..... 144, 240
14:16–17 225–26
14:16–19 192
14:17 72
14:17–20 221
14:19–23 73
14:20 ..... 72, 88, 141, 143, 214
14:23 ..... 72, 214

15:7 73
15:10 ..... 23, 116, 148, 239
15:10–11 83
15:10–12 104
15:16 230
15:18—16:4 72
16:1–2 72
16:7–15 226
16:12–14 225
16:12–15 15
16:13–14 ..... 144, 192, 219, 240
16:14 ..... 22, 205, 222
16:23 73
16:23–24 230
16:32 72
17:17 144
17:20–21 72
17:21–23 72
17:22–23 214
17:26 ..... 72, 214

MGA BINUHATAN

1:5 ..... 141, 226
1:6 ..... 67, 71
1:6–7 ..... 12, 134
1:7 ..... 15, 17, 20
1:8 112
2:1–4 141
2:24 239
4:10–12 87–89
4:12 9
10:10 125
10:38 82
10:45 6
11:5 125
11:15–17 141
13:8–12 114
14:3 114
15:5 51
15:5–11 92
15:17 47
15:24 92
16:27–34 137
16:31 8
17:21 43
17:23 43
17:24 88
17:25 88
17:26–27 43
17:27–28 214
17:28 43
19:11–12 114
22:17 125
22:24–29 137
22:28 137
24—26 137

MGA TAGA-ROMA

1:2–4 61
1:3 108
1:4 ..... 82, 108, 239
1:14 112
1:16 190
2:12–14 51
2:14–16 95
2:17–20 93
3:19 93
3:22 8

3:30 8
4:1–16 40
4:17–21 44
5:8–10 102
5:17 124
6:1–2 2
6:3 143
6:4 ..... 144, 239
6:4–5 143
6:14 ..... 34, 51, 92, 94
6:15 94
7:4–6 92
7:15—8:13 223
8:2 95
8:2–3 91
8:2–4 ..... 96, 104
8:4 91
8:10 214
8:11 ..... 214, 239
8:16–17 152–53
8:18 13
8:19–21 124
8:28 152
8:29 142
8:29–30 2
8:30 152
8:32 ..... 2, 4, 68
8:38–39 ..... 1, 26, 151
9:4 93
9:6–8 53
9:17 68
9:23 11
9:23–24 2
9:30–33 89
9:33 66
10:4 ..... 55, 64, 84, 94
11:2–5 233
11:5 13
11:5–7 179
11:25 6
11:25–29 110
11:25–36 11
12:1 210
12:2 ..... 2, 4, 147, 192
12:3 3
12:4–8 206
13:1–7 ..... 94, 96, 111, 113, 233
13:4 ..... 103–04, 113
13:11 13
13:14 ..... 145, 240
14:4 210
14:10 210
14:10–13 76
16:17–18 126
16:25 ..... 12, 18
16:25–26 ..... 24, 159

1 MGA TAGA-CORINTO

1:2 ..... 26, 142, 152
1:4–8 228
1:8 149
1:20–31 158
1:22 126
1:23–25 126
1:30 ..... 26, 142, 152
2:4–5 ..... 157, 189
2:5 190
2:6–9 191
2:7 160

2:9–16.....224–25
2:10.....189
2:10–16.....192
2:12.....191
2:12–14.....39
2:13.....191
2:16.....4, 221
3:11.....87
3:11–15.....170, 200
3:12–15.....167
3:15.....171
3:16.....214, 221
4:5.....167
4:9.....234
6:19–20.....214, 218, 222, 240
7:19.....95
9:16.....112
9:17.....19
9:19–21.....104
9:20–21.....95
9:24–27.....169
10:13.....202–03
12—14.....114, 206
12:7.....204
12:11.....205
12:12–13.....142
12:13.....140
13:8.....114, 150
14:19.....116
14:21.....115
14:21–22.....150
15:20.....86
15:22–23.....86
15:23.....86
15:23–24.....127
15:24.....86–87, 124
15:51–55.....226
15:54.....86
15:57.....108

2 MGA TAGA-CORINTO

3:7–13.....92
3:17–18.....220
3:18.....222
4:5.....112
4:16.....147
5:8.....220
5:10.....167
5:17.....26, 45, 140
5:20.....212
5:21.....152
6:16.....214, 218, 221
9:7–8.....4
12:7.....202
13:5.....214

MGA TAGA-GALACIA

2.....16
2:9.....92
2:19.....51
2:20.....166, 214
3:1–5.....140
3:3.....190
3:6–9.....40
3:14.....140
3:19–25.....92
3:23.....153
3:23–25.....93–94
3:25.....34

3:25–26 153
3:26 ..... 40, 152
3:26–27 140
3:27 153
3:28 109
4:4 80
4:4–5 81
4:19 240
5:1 ..... 96, 104
5:3–4 94
5:5 145
5:13 104
5:14 93
5:16 ..... 144–45, 191, 222
5:16–26 192
5:17–26 223
5:18 ..... 92, 94
5:22–23 145
6:2 95
6:15 6

MGA TAGA-EFESO

Libro sang 113
1:3 ..... 4, 162–63, 167, 171, 215, 220
1:3–6 162
1:3–14 26
1:4 ..... 149, 152, 165, 171, 207
1:4–6 173
1:5 ..... 152–53, 208
1:5–6 177
1:6 215
1:6–8 161
1:7–9 225
1:8–10 19
1:9 24
1:10 80
1:12 215
1:13 190
1:17–23 10
1:18 ..... 2, 135, 161
1:18–23 180
1:19–21 239
1:20 239
1:21–23 ..... 22, 77, 233
1:22–23 ..... 109, 141
2:1 189
2:4–5 190
2:8–9 ..... 8, 190
2:10 197
2:11–12 13
2:11–22 ..... 6, 91
2:15 ..... 84, 92
2:20 89
3:1–5 25
3:1–9 159
3:2 116
3:2–3 19
3:8 161
3:8–9 19
3:9 ..... 18, 155
3:10 ..... 10–11, 126, 171, 226, 234
3:10–11 6
3:16 161
3:16–17 ..... 223, 240
3:18 160
3:19 4

3:20 ..... 135, 163
3:21 10
4:1 ..... 139, 144, 179
4:4–5 140
4:6 214
4:7–13 205
4:8 ..... 3, 109
4:11–13 ..... 3, 115
4:13–16 2
4:15 85
4:20 190
4:20–24 157
4:21 157
4:22–24 2
4:23 ..... 147, 190
4:24–25 157
4:29 157
4:30 ..... 145, 157, 190, 192, 223
5:1–2 145
5:2 148
5:18 ..... 144, 192, 222
5:22–32 141
5:22–33 38
5:23 85
5:25–27 22
5:32 133
6:7–8 210
6:11–12 234
6:12 11
6:20 212

MGA TAGA-FILIPOS

1:20–21 240
1:21 166
2:1 195
2:5 3–4
2:5–11 61
2:7–8 ..... 62, 82
2:13–16 197
2:16 199
2:27 114
3:12–14 196
3:10 ..... 116, 203, 239
3:14 193
3:20 ..... 135, 162, 213
3:21 ..... 149, 226
4:1 169
4:2–3 165
4:8 91
4:11–13 38
4:19 ..... 161, 165

MGA TAGA-COLOSAS

Libro sang 113
1:17 225
1:18 85
1:25–27 26
1:25–28 158
1:25–29 19
1:26 18
1:27 ..... 161, 214, 219
2:2 161
2:12 ..... 143, 239
2:14 92
2:16–17 34
2:16—3:3 15
2:17 49
2:20–23 172
3:24 171

1 MGA TAGA-TESALONICA
1:4 179
1:10 239
2:19–20 169
4:13–18 226
5:1–2 ..... 14, 17, 134
5:4 18
5:19 ..... 145, 192, 224
5:23 ..... 39, 149

2 MGA TAGA-TESALONICA
2:7 119
2:13 179
2:13–14 142
3:11–12 210

1 TIMOTEO
1:3–4 19
2:5–6 62
2:15 39
3:9 160
3:16 ..... 23, 61, 148
4:1 158
4:7–8 148
5:21 234
6:15 108
6:16 86

2 TIMOTEO
2:5 ..... 168, 172
2:13 149
2:15 ..... 3, 192
2:21 144
3:16–17 3
4:5 112
4:7–8 168

TITO
2:13 228
2:14 197
3:5 222

FILEMON
9 212

MGA HEBREO
1:1–2 ..... 7, 105
1:1–3 ..... 37, 80
1:2 80
1:3 218
1:3–4 108
1:4 143
1:8 62
1:12 62
1:13 ..... 108, 143
1:13–14 143
2:3 99
2:4 205
2:9–11 143
2:14–15 62
3:5–6 6
4:1–10 76
4:12 190
4:16 3
5:11 194
5:14 193
6:1 200
6:1–2 194
6:1–6 194
6:6 195

6:17.....5
6:13–18.....43
7:4–5.....62
7:12.....51, 96
7:14.....62
7:28.....62
8:1.....96
8:1–2.....88
8:5.....49, 88
8:8–12.....51
8:13.....49, 91, 94, 96
9:11–14.....210
9:13–14.....144
9:14.....82–83, 200, 239
9:15.....91
10:1.....49, 64, 126
10:5.....62
10:9.....91, 94, 96
10:10–14.....62, 152
10:12.....143
10:15–17.....51
11:8–10.....43
11:11–12.....44
12:2.....83, 91, 238–39
13:8.....108
13:15–16.....210

SANTIAGO

1:9–10.....144
1:12.....169
1:17.....5
1:22.....187
4:6.....4, 165
5:7–8.....228
5:8.....227

1 PEDRO

1:3–4.....171
1:4.....165, 171
1:4–5.....1
1:8.....4, 220
1:10–12.....23
1:12.....234
1:18–19.....102
1:20.....12
1:21.....37, 239
2:4–7.....87
2:5.....88, 210
2:6.....179
2:9.....96, 107, 152, 210
2:24.....218
3:18.....239
5:1–4.....169
5:7.....76

2 PEDRO

1:2–4.....91
1:3.....148, 179
1:4.....144
1:11.....152
3:1–16.....16
3:7.....128
3:9.....67
3:10–13.....128
3:11.....148
3:15–16.....16
3:18.....2

1 JUAN

Libro sang.....113
1:5—2:6.....2

1:8–10 156
1:9 ..... 145, 202, 222
2:6 ..... 116, 145
2:23–24 214
3:1–2 152
3:2 149
5:11 152
5:11–12 152

2 JUAN

Libro sang 113
9 214

3 JUAN

Libro sang 113

BUGNA

1:5 86
1:6 210
1:8 6
1:16 124
1:20 124
2—3 ..... 29, 113, 229
2:10 169
3:10 118
5:10 210
6—19 ..... 30, 118
6:1–11 120
7:4–8 ..... 121, 178
7:14 120
11:3 118
11:3–13 121
12:6 118
12:7–9 120
12:12 118
12:17 120
14:6–7 121
19:10 226
19:16 108
20 ..... 30, 123
20:1–3 124
20:4 ..... 87, 89
20:5 ..... 87, 89
20:7–9 126
20:7–10 87
20:10 10
20:11–15 127
20:14–15 128
20:15 128
21—22 30
21—22:5 128
21:3–4 128
21:8 128
21:12 45
21:22 88
22:4–5 128
22:7 227
22:12 227
22:16 108
22:20 227

Tultulanan sang Hilisgutan

Abel, 41
Abraham, 28, 43–46, 51–53, 90, 132, 231
Adan, 27, 36–39, 49, 120, 221,
Adlaw inugpahuway, 71, 96, 99, 101
Administrasyon, 5, 10–11, 18–19, 33, 63, 66, 73, 75, 90, 97, 115, 120, 124
  pagbaylo sang, 5, 11, 18, 20, 130
Agrippa, 58
Aion, 18
Aktibismo, politikanhon, 135, 235, 237
Anaw, ang, 41–42
Anghel, 10, 95, 110, 121, 143–44, 234
  nagpakasala, 10–11, 23, 68–69, 121, 124, 127–28, 143
  ni *Yahweh*, 9
Anghelon nga pagsinumpunganay, 10–11, 23, 68, 120, 148, 180, 206
Antonine Caesars, 113
Archelaus, 58
Armageddon, 122
Awtoridad
  divine nga ginsalig, 18, 101
  espirituhanon, 39
  pangginikanan, 18, 41
  sang bana, 38
  sang Dios. *Tan-awa* ang Dios

Babel, tore sang, 41–42
Bag-o nga espirituhanong tinuga, 26, 99, 140–42, 177–79, 197, 218
Balaan Espiritu
  baptismo sang, 25, 91, 139–43, 149–53, 161, 197, 206, 208
  buluhaton sing pagpangalagad sang, 15,

77, 82, 125, 140, 144, 205, 219, 224
bunga sang, 145, 147
gahum sang, 96, 104, 157, 190–91, 216, 220, 239
pagbag-o paagi sa, 221
pagginawi sa, 77, 144, 191
pag-istar. *Tan-awa* ang pag-istar sang
pagka-Dios sang, 219
pagpalong sang, 145, 223
pagpanudlo sang, 191
pagpasubo sang, 144–45
pagpuno sang, 77, 125, 144–49, 186, 219–24
pagsangkap sang, 224
Balaan nga mga adlaw, 40, 93, 96
Balaan sang mga Balaan, 58
Baptismo sang kalayo, 124
Birhen nga pagbun-ag, 27, 57, 60, 62, 108
Brutus, 136

Cain, 41
Calvin, John, 237
Cassius, 136
Chronos, 12, 17
Crassus, 58
Daniel, 118, 231
ika-setenta ka simana, 118
David, 9, 14, 50, 64, 73, 86, 108, 220, 231, 234
Dichotomous, 39
Dimakit-an nga mga bagani, 139, 226, 231, 233, 241
ang trabaho sang Dios, 188
gahum sang, 193
impluwensya sang, 77, 109, 118–19, 229–30
kapanguhaan sang, 196, 202, 230, 234, 241
makusog nga impluwensya, 99, 109, 112, 125, 134, 144, 159, 219, 230–36, 241
palasyo sang, 156, 208
pundasyon, 188
Dios
awtoridad, 12, 20, 37, 64
gugma sang, 64, 68, 90, 148, 174, 215
himaya sang, 2, 32, 170, 216–33
kalipay sang, 83–84, 239
karakter sang, 10, 32, 95, 103, 132
katuyoan sang, 2, 5, 15, 32, 42, 74, 129, 132, 140, 142, 165, 173,

178–81, 185, 194, 204, 215, 218, 228
kinaiya sang, 4, 61, 64, 144
mga saad sang, 8, 14, 39–44, 48, 50, 52, 55, 65, 74, 80, 91, 97, 118, 120, 130, 133, 169, 228
pagkamatutum, 45, 50, 52, 94, 103, 131–32, 148, 170
pagpakig-upod sa, 49, 128, 145–46, 222
pagsalig sa, 44, 193, 196, 204
pangbug-os kalibutan nga kahibalo, 124
plano sang, 18, 26, 34, 42, 50, 69, 82, 91, 94–97, 108, 131, 134, 139, 144, 148, 154–61, 168–69, 178–84, 196–98, 202–08, 218–19, 224, 231, 236, 238, 240
presensya sang, 48, 216, 220
relasyon sa, 8, 15, 39–40, 104, 134, 141, 152–54, 158, 166, 189, 193, 221
Disiplina, 28, 44, 52, 56, 71, 114, 118, 120, 148, 172, 183, 204, 226, 232
Diskriminasyon sang rasa, 144
Divine dynasphere, 82–84, 91, 96, 109, 141, 144, 148, 156, 166, 180, 184, 188, 191, 197–98, 208–12, 216, 221–24, 239
nagapanghikot, 84, 91, 94, 109, 144, 155, 207, 224, 239
unang halimbawa, 84, 91, 94, 109, 144, 239
Divine nga dekrito, 66–67, 155, 173–75, 184–86
Divine nga institusyon, 37, 46
kabubut-on, 37
pag-asawahay, 37
pamilya, 46
pungsudnong linalang, 46
Divine nga palanan-awon, 2, 5, 27, 79, 130, 156, 237
Dugo ni Kristo, 64, 102, 143
Duta, 43, 48, 52, 55

Eba, 39, 50
Ebidensya nga pagtilaw, 202, 233

Elias, 121
Embahador, 209, 212, 241
Espirituhanong awtonomiya, 193–96, 203
Espirituhanong mga dulot, 114, 149, 162, 205–06, 211
  administrasyon, 205
  permanente, 115
  temporaryo, 115
Espirituhanong pagkabatanon, 196
Espirituhanong pagkagulang, 89, 196, 198–205, 210
Espirituhanong pagkahamtong, 2, 44, 91, 116, 135, 165–70, 186, 188, 196, 201, 218, 220, 225, 231
Espirituhanong pagtahod-sa kaugalingon, 84, 196, 202–04
Espirituhanong pagtubo, 2, 6, 15, 33, 116, 146, 151, 167–70, 188, 190, 195–201, 206, 210–11, 229
Etika, 52, 79, 93–94

Filipos, 135–38

Gahum
  dakong eksperimento, 82–84, 107, 109, 141, 157–60, 232
  divine, 11, 22, 68–69, 84, 94, 103, 105, 109, 116, 127, 134, 139, 144, 148, 157, 180, 190–93, 197–98, 205, 216, 220, 224, 126, 239–40
  ginhalinan sang, 83, 223
  politikanhon, 119, 121
  pulongkoan sang, 208
  sistema sang, 23, 79, 83, 92, 107, 141, 145
  tawhanon, 10, 156, 190, 197, 199
Ginharian
  millennial, 97
  Naghiliusa, 28
  Paaminhan, 28
  Pabagatnon, 28
  sang Dios, 13, 16, 22, 63–65, 69, 97, 108, 134, 233
  Theocratic, 28, 47
  utopian, 122
Ginpat-ud na nga daan, 159, 163, 173–77, 181, 206–08
Gobyerno, 42, 54, 103, 111, 113, 127, 200
Grasya, 6, 8, 11, 23–24, 32, 34, 38, 40–41, 48, 50, 53, 59, 67–69, 73, 81,

84, 94, 97–98, 106, 116, 121, 127–28, 132, 135, 149, 151, 156–61, 171, 173, 183–84, 188–96, 198–202, 217, 225, 234
mas dako, 4, 166
pagkamatay, 186
pagpahanas, 84, 158
panglohistika, 76, 165, 170, 196, 207, 213
Gog kag Magog, 127
Gugma
kinaugalingon para sa Dios, 84, 166, 169, 189, 199
sistema sang, 148

Halad nga sapat, 40, 54, 92, 96, 195, 209
Haligi nga kalayo, 9, 217
Halimbawa, 8, 34, 84, 91, 96, 155
Ham, 41
Hardin sang Eden, 36–38, 120
Hari sang mga hari, 108, 122, 142
Harianong mga komisyon, 139, 209–13
Harianong pamilya, 86, 102, 106–09, 112, 116–19, 124, 129, 133, 139, 141, 152–55, 160, 177, 179, 189, 205–07, 213, 218, 224, 230–31, 236, 240
Hermeneutics, 78
Herod, 58
Hilway nga kabubut-on, 68, 102, 174–75, 182–83, 208, 230
Hoshea, 28
Hudiyong mga ebanghelista, 121, 179
Hunahuna ni Kristo, 4, 145, 147, 219, 221
Hypostatic nga paghiusa, 60–63, 107, 141, 157
pagdumala sang, 7, 15, 29, 31, 57, 60, 62–63, 76–86, 89, 91, 96, 109, 117, 127, 141, 217–18, 226

Ikaduhang pangtatlohang-pamuno, 136
Internationalism, 42
Isaac, 44, 47, 50, 53
Isaias, 114, 123, 150, 217
Israel, 6, 12–15, 18, 22, 24, 28, 44–58, 62–66, 69–76, 84–91, 95, 98–115, 120–24, 130–34, 150, 153, 155, 179, 217–18,

226, 228
espirituhanon, 130–32
pungsudnon palaabuton sang, 65, 71

Jacob, 44, 47, 50, 53, 118
Japheth, 41
Jeroboam, 28
Judah
pungsod sang, 28
tribu sang, 50
Judea, 13, 58–59, 71
Julius Caesar, 136

Kaayo
mga binuhatan, 238
tunay nga bili, 196–200
Kabubut-on, 37, 40, 46, 65, 83, 148, 167, 171–80, 182–87, 204–08, 223
negatibo, 39–40, 67, 169, 182, 194–95, 213
Panahon sang Positibo, 28, 36–37
Panahon sang Negatibo, 28, 39–42
positibo, 28, 36–37, 76, 182, 187–95, 198, 201, 230
Kahilwayan, 44, 48, 56, 102, 104, 111,
espirituhanon, 104, 177, 219, 241
sang pagpili, 65, 184
tawhanon, 54, 64, 100
Kahoy sang kahibalo sang maayo kag kalautan, 37
Kairos, 12, 17
Kakusog sing pagtilaw, 169, 203
Kalautan, 11, 37, 41–42, 75–76, 119, 158, 221, 235
Kaluwasan
ahente sang, 190
kabangdanan sang, 189
magbakal sang, 66, 79, 82–85, 179
magsangkap, 65, 218
paagi sa grasya, 127
paggahin, 8
pagkatapos, 1–5, 26, 107, 129, 144, 148–51, 157, 167, 178, 189–91, 235, 237, 240
pagkawala sang, 158, 170, 184
palaagihan sang, 40, 47
pamaagi sang, 26, 53, 67, 74, 90
tion sang, 140, 144, 150–54, 178, 186–88, 205–08, 210, 214, 223
walay katapusan, 1, 9, 178, 189
Kamatayon
espirituhanon, 143

halili, 17, 55, 63–68, 82, 102, 190, 238
Kapabayaan sang bata, 100, 102
Kasaysayan
bibliyanhon, 10, 38, 105
divine nga panan-aw sang, 5, 27, 131
kapanahonan sang, 33, 62, 79, 82, 118
pagdominar sang, 98, 225, 228–29,
pagpakahulugan sang, 5–6, 226
tawhanon, 4–12, 18–19, 39, 45, 49, 61, 63, 67, 70, 78, 85, 89, 95, 102, 106–09, 116, 127, 132, 135, 159, 176, 180, 225, 229, 231, 241
Kasugoan
divine, 95, 100
kinabubut-on nga responsibilidad, 204
natuman, 49, 55, 64, 82–83, 91, 94, 97, 102, 104
ni Kristo, 94, 100–01
ni Moises, 34, 48–55, 64, 74–75, 83, 91–104, 209
sibil, 101
Kasugoan ni Moises. *Tanawa* ang kasugoan ni Moises
Kasugtanan, 14, 40, 43
Bag-o, 51–53, 55
kay Abraham, 43–44, 51, 56
kay David, 51–52, 55, 62, 85
may kondisyon, 52, 64
mga saad, 133
Palestinian, 46, 51, 55
walay katapusan, 85
walay kondisyon, 14, 44, 52–55, 64, 71, 110, 120–21, 130
Katukuran, kasugoan sang divine, 44, 49–54, 64, 93, 100–03, 110, 118, 200
Kitaon nga pagpakita sang Dios, 40
Kleroi, 138
Konstitusyon sang United States, 99
Kontra-Semitismo, 53, 56, 122
Kristohanon
impluwensya, 77, 109, 231–32
pamaagi sang pagkina-

buhi, 1–3, 5, 8, 20–23, 31–35, 49, 74–78, 84, 91, 94–100, 104, 110, 116, 125, 129, 139, 144, 148, 154–55, 158–63, 181–82, 186, 192, 199, 216, 237–38
responsibilidad, 33, 96, 98, 100, 103, 112, 135, 194, 200, 229, 241
serbisyo, 112, 151, 196–201, 211, 238
unang-siglo, 137, 150
Kulto sang
Dionysus, 159
Isis, 21

Langitnong pagkabanwahanon, 139, 161
Lawas ni Kristo, 109, 141, 206, 228
Legalismo, 57, 74, 97, 133, 148, 199, 238
Linaw sang kalayo, 128
Luther, Martin, 237

Maamumahong pagtuytuy sa mapungganong pag-antos, 203
Maayong Balita, 9, 40, 56, 59, 67, 81, 112, 120–21, 190, 211
Macedonia, 136
Madangatan
espesyal, 162, 178
espirituhanon, 2, 93, 171, 176, 193
harianon, 241
kinaugalingong pagbatyag sang, 84, 166, 206
Magna Carta, 99
Makasasala nga kinaiya, 156, 193, 201, 221, 223
Makasaysayang mga palakat, 229
Makusog nga manugsakdag, 76, 112–13, 119, 225, 233
Manluluwas, 8, 22, 40, 44, 48, 50, 53–54, 57–59, 64, 66, 69–76, 79, 84, 100, 102
Mark Antony, 136
Masanag nga Kabugwason, 108
Mga hentil, 24, 28, 40, 51, 59, 72–73, 95, 123, 141, 150, 209
mga pagdumala sang, 6, 18, 36, 49, 61, 226
mga tinion sang, 12, 110
Mga Maayong Balita, 62–

70, 78
Mga pungsod sang Hentil, 110–13, 229
Mga Pagdumala
christocentric, 7, 29, 60–116, 171
eschatological, 8, 30, 117–28
mga pagbahinbahin, 6, 11, 15, 18
pagpaathag, 5–6, 10, 17–26, 31
sa tunga, 10, 17, 22, 26, 72, 94, 99, 126
theocentric, 7, 27, 37–58
Microchip, 174–75
PROM, 175–177, 183, 208
ROM, 175, 183, 208
Mga Athenian, 42
Mga dila, 59, 114, 149
Mga galamiton sa pagsulbar-sang palaligban, 83–84, 109, 116, 188, 202, 239
Mga halad, 48
Mga halimbawa, 49
Mga ngalan ni Kristo, 8
Mga pagkabutang
computer, 162, 173–75, 181–82, 186
divine, 26, 103, 160, 170–71, 176, 203, 207, 228
ikaduha, 162, 182–88, 193, 196, 201, 204–06
kinabubut-on, 162, 187, 204
magamit, 33, 109, 140, 157, 170, 181, 188, 197, 202, 207, 238, 241
panguna, 162, 173, 182–83, 196–97, 204
para sa mangin-didapat nga pag-antos, 162, 186, 201
porpolyo sang dimakit-an, 139, 161–62, 173, 206, 215, 220, 225
produksyon, 162, 186, 196–200
tinawo, 162, 201, 204, 206
Militar, 54, 57, 200
Millennium, 8, 14, 20, 22, 30, 55, 71, 75–76, 85, 87, 97–98, 117–26, 134, 227
Mga Pariseyo, 58, 74, 76
Mga patriyarka, 28
Panahon sang Hudiyo, 28, 31, 43–46, 50
Mga pribilehiyo, 26, 57, 99, 106–07, 111, 135–40, 153, 160, 180–81, 209

Mga purongpurong, 169
Misteryo nga mga kulto, 21
Misteryo nga doktrina, 21–26, 34, 69, 98, 114, 116, 133, 139, 143, 155, 158–60, 191, 206, 213, 240
Misyonero
  ahensya, 40, 47, 110, 121
  serbisyo, 200
Moises, 28, 37, 40, 46–47, 96, 100, 104, 121, 231
Moralidad, 91, 238

Nabilin sa Israel, 20, 69, 121
Nagadabdab nga kahuyka-hoy, 9
Nakaposisyon nga pagpa-kabalaan, 142–44, 152
  kaepektibo, 143
  sa karon, 143
Nalikupan ni Kristo, 84, 221
Napulo ka mga Sugo, 51, 98–101, 130
Natawo liwat, 39, 45, 53, 74, 120, 130, 132, 221
Nehemias, 28
Noe, 41, 50

Octavian, 136
Oikonomia, 18–19
Olivet nga Diskurso, 30, 65, 71, 118

Pablo, ang Apostol, 15–17, 20–25, 42, 88, 111, 114, 135, 137, 153, 159, 227
Paghidait, pangbug-os kali-butan, 124
Paghiusa kay Kristo, 10, 104, 139, 140–44, 151–52, 161, 173, 177, 186, 197, 208, 210, 228
Paghukum
  divine, 10, 81, 125, 239
  lingkoran ni Kristo, 167, 200
  pungsudnon, 150
  Ulihi, 123, 128
  walay katapusan, 128, 194
Pagkalabaw nga kagamha-nan, 67, 175, 177–80, 183, 208
  mga pagpahayag sang, 179
  mga pagsangkap sang, 208
Pagkayab, 15–17, 30, 71, 107
Pakamaayo

basihanan para sa, 215
dimakit-an, 187
divine, 2, 40, 95, 111, 113, 119, 151, 166, 186, 232, 238
escrow, 162–73, 182, 186, 215, 220, 233
espirituhanon, 160, 163, 165
garantiya sang, 216, 220
ginhalinan sang, 162
gobyerno, 113
kapasidad para, 4, 169
paagi sa pag-inupdanay, 231–35
pag-antos para sa, 200, 204
pagkawala sang, 158
pagpanagtag sang, 164, 231, 234
panglohistika, 165
para sa Israel, 44, 57, 217
para sa Simbahan, 177–81
pungsudnon, 231, 233
sa eternidad, 165–71
sa tinion, 2, 165, 169
tanda sang, 217
tumalagsahon, 166
wala mapanagtag, 170
walay katapusan, 52–53
Pagsagup, 80, 152, 162, 173, 177
Pagkari
Una, 6–8, 19, 28, 31, 55, 59, 62, 66, 69, 71, 75, 82, 85–86, 97–99, 105
Ikaduha, 17, 28, 30, 55, 71–73, 86, 89, 110, 118, 121–23, 134, 227
Pagpadayon, 20, 26, 37, 41, 44, 49, 127, 129–33, 179, 200, 216, 235
Pagtuad, 145, 223
Pagtuli, 44
Panghunahuna, 2, 147–48, 190, 193, 238
ni Kristo, 2–4, 192
katukuran, 93, 103
Pagbaylo sang panagway, 218–18
Paghatag sang ikapulo, 96
Paghinamhinam, 125–126, 150
Pagkagaruk, espirituhanon, 57, 59, 98
Pagkalabaw, 214
Pagpili
kay Kristo, 152, 179
para sa kaluwasan, 177
sang Israel, 113, 179
sang Simbahan, 113, 162, 173–81, 206–07
Pagbatyag, 235–36
Pagpapagsik, 40, 44, 75,

112, 148, 194, 229
Pare-pareho
oportunidad, 169, 206–08, 229
pribilehiyo, 144, 169, 206–08, 229
Pagkapareho, 139, 206–08
Pagpaambit sing Maayong Balita, 89, 111, 115, 193,
Pagtoo
kay Kristo, 1, 8–9, 39–40, 46, 54, 102, 128, 142, 151–52, 158, 177, 188–89, 238
ni Abraham, 45, 90
Pag-istar sa
ang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios, 139, 213
Dios Balaan Espiritu, 214, 221–23
Dios nga Amay, 213–16
Kristo, 26, 72, 214–21
lawas sang tumuluo, 214
Pagkamakadios, 148
Pagkaunay, 215
Pagpaangkon, 152
Pagpakasala sang tawo, 28, 37–40, 124
Pagpakatawo, 7, 9, 15, 23, 31, 78–79, 83–87, 97, 106, 218
Pagpasanag, 192, 219, 224
Pagpuno sang Balaan Espiritu, 84, 125, 223
Pagtoo-nga may kapahuwayan, 76, 84
Pakighilawas sa parehong lalaki ukon babayi, 103
Pagkamasinulundon, 33, 37, 44, 92, 100, 146, 184
Pagkapari
balaan, 88
harianon, 209, 211
Lebitanhon, 48–49, 54, 96, 209
ni Kristo, 152, 210
pagkapribado sang, 95, 211
pamilya, 39–40
pangbug-os kalibutan, 96, 207–11
Pagkabanhaw, 23, 29, 62, 67, 79, 86, 99, 107, 118, 124, 127, 149, 171, 190, 226–27, 239
lawas, 62, 86–89, 124, 127, 149, 171,
Pagkabutang, 43, 102, 111
Pagkapribado, 43, 56, 95, 101, 111, 210–11
Pagkatapos-sang kanon nga kapanahonan, 29, 113–16, 126, 226–29
Pagpakig-ambit kay Kristo,

4, 143, 151
Pagpawalay-epekto sang Kasugoan ni Moises, 93–96
Pagsabnit, 29–30, 86, 89, 106, 118–19, 149, 157, 213, 226–27
Pagbuhi liwat, 86, 121
Pagkaharianon
divine, 108, 152
duug sang inaway, 108, 179–80,
espirituhanon, 109, 141, 152–55, 176, 181, 209
Hudiyo, 108
Pagpakabalaan, 142–43, 151, 171
nakaposisyon, 142, 144, 151
pang-ulihi, 148, 173,
sa eksperyensya, 144–46, 152,
Pagpanaksi, 200
Pamusod nga Bato, 79, 87–91
Panahon sang Hudiyo, 13, 15, 31, 46
Panahon sang Simbahan, 7, 11–26, 29, 31, 38, 42, 49, 58, 66, 69–78, 80–88, 91–117, 125–26, 129, 133–35, 139–44, 148–65, 170–82, 190, 192, 195, 197, 201, 204–21, 224–35, 238–240
Panginbabayi ukon panginlalaki, 103
Panublion
espirituhanon, 158
makusog nga impluwensya, 234
sang isa ka pungsod, 104
sang Israel, 14, 44–45, 49, 72
walay katapusan, 44,
Doktrina sang Bibliya
aplikasyon sang, 4, 70, 76, 95, 100, 103, 116, 124, 129, 132–133, 146–47, 158–60, 166, 191–93, 220, 224, 240
gugma para sa, 188
importansya sang, 3, 4
kahibalo sang, 2, 50, 156, 167, 189, 194, 238
kakusgon sang, 229, 235
makusog nga impluwensya sang, 125
nagapamalandong sa, 160, 191
nagatublag sa, 115

nahangpan, 78, 188
pagbaton, pagpabilin, kag paghinumdum sang, 3
pagkawalay kahibalo sang, 169
pagpaalinton sang, 89, 110, 116
pagpabaya sang, 170
pagpalayo sa, 194
pagpanudlo, 3, 56
pagpatalupangud sa, 116
pagsabat sa, 208
pagsikway sang, 170
pagsulbar sing palaligban sa, 191
pagtoon, 2, 126, 146, 151, 166, 169, 171, 184, 207–11, 228, 240
pangunang, 194, 195, 238
positibong kabubut-on nahanungud sang, 188
unang ulunahon nga, 168, 196, 221
Pangamuyo, 76, 112, 210
Panumbalik, 85, 171, 202, 222
Paskwa sang kordero, 47
Pastor, 3, 205, 211
Pedro, ang Apostol, 16
Pentekostes, 106
Pinili nga katawhan, 52–53
Plato, 18
Politeuma, 135–40, 160, 162–80,
paanggid, 132–37, 145
Pompey, 58
Pontius Pilate, 58
Progresibong pagpahayag, 132
Protokol nga plano sang Dios, 49, 69, 91, 94, 99, 104, 139, 144–48, 154–63, 168, 170, 176, 181–84, 188, 196–99, 204–10, 215–21, 224, 231, 236, 238, 240
Pundasyon, dimakit-an, 87–88, 188, 193

Rehoboam, 28
Ritwal, 34, 40, 44, 48–49, 54, 84, 92, 102, 116, 126, 155, 195, 209, 218
Romanhon
aristokrasya, 153
banwahanon, 137–38
Emperyo, 13, 57–59, 66, 100, 111–14,
kolonya, 137
mga army, 57–59, 136

mga sundalo, 138
pagsagup, 152, 162, 173
Republika, 136–39

Sa Ibabaw nga Kwarto nga Diskurso, 22, 29, 69–70, 78, 99, 230
Sala, 37, 39, 55, 64, 67, 81–85, 101–03, 109, 127, 145, 156, 211, 218, 223
Sang wala pa-ang kanon nga kapanahonan, 29, 112–16, 226
Sanhedrin, 58
Satanas, 10–11, 23, 30, 38, 68–69, 75, 87, 109, 118–24, 126, 134, 143, 146, 156–58, 203, 234, 236
husay ni, 10–11, 67–69, 120, 127, 203, 234
kalibutanong sistema ni, 146, 157–58
Saul, 28
Sermon sa Bukid, 73–78, 97, 123, 130
Silot sing kamatayon, 103
Simbahan
kag Israel, 6, 18, 46, 63–64, 69, 73, 79, 86–92, 100, 130, 132, 153
Kristo, 6–10, 16
lokal, 114–15, 200, 204, 211, 229
pagbulag sang estado kag, 96–100, 103, 112, 229
pagkapinasahi sang, 19–26, 33, 45, 51, 69–73, 76, 78, 83, 86, 91, 94, 98, 100, 106–07, 112–16, 123–26, 153–54, 162, 164, 171–81, 189, 203–08, 211–21, 224–34
Pagsabnit sang, 29–30, 89, 107, 118–19, 149, 167, 171, 227
pangbug-os kalibutan, 42
Pangulo sang, 85, 181
Similya
ni Abraham, 44, 132
sang babayi, 39, 50
Sistema sang mga pala-tukuran
bag-o, 49, 94
espirituhanon, 47, 51–55, 64, 93, 102
kahilwayan, 52, 54–55, 64, 93, 98
katukuran, 47, 51–55, 64, 93, 102–04
ni Hamurabi, 55

Shekinah Glory, 216–21
Shem, 41

Tabernakulo, 48, 64, 88, 216–18
Tagna, 17, 21–22, 63–64, 114, 118, 123, 140–41, 225–31
  kawala sang, 139, 226–30
Tawhanong espiritu, 39
Tawhanong pagkamangindapat, 151, 156, 205
Teyokrasya, 92, 112, 228–29
Tinugyanang pungsod, 46, 56–59, 93, 100, 102, 105, 110–14, 122–25, 229, 233
Tribulation, 8, 13, 20, 28, 30, 64, 71, 86, 89, 117–24, 179, 212, 227–28
Trichotomous, 39

Walay katapusang kahimtangan, 30, 69, 123, 128, 208

Xenophon, 18

Zedekiah, 28

Zwingli, 237

PUNOAN NGA MGA LIBRO NI R. B. THIEME, JR.
GINPASALIG NGA PAGPASUNUD

Ang Plano sang Dios
Ang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios
Tiyanggihan sa Ulipon sang Sala
Ang Balabag
Panumbalik kag Magpadayon!
Pagpain sang Sala
Ang Kinabuhi sang May Pagtoo nga May Kapahuwayan
Dios Balaan Espiritu batok Ang Makasasala nga Kinaiya
Makagalahum nga Panghunahuna
Ang Pagkaditumuluo
Diosnon nga Pagtuytuy
Pangamuyo
Pagpanaksi
Ang Mausikon nga Anak

SA PAGTOLON-AN NGA MGA PAGTOON SA BIBLIYA

Doktrina sang Bibliya, ang kabilogan sang pagpanudlo nga ginkuha halin sa literal nga pagpakahulugan sang Balaan nga mga Kasulatan, amo ang talaksan para sa espirituhanong kamatuuran. Ang pagtoon sa Bibliya nagasangkap sang espirituhanong nutrisyon para sa Kristohanon (Mateo 4:4).

Ang importansya sing doktrina sang Bibliya indi puwede pasobrahan sing pagpatalupangud (Salmo 138:2). Ang Dios nagasugo sang Kristohanon nga magbaylo sa sulud (Mga Taga-Roma 12:2). Ini nga pagbaylo nagakinahanglan sang kada adlaw nga pagbag-o sang hunahuna pinaagi sa pagtoon kag pag-aplikar sang Pulong sang Dios (2 Mga Taga-Corinto 4:16; Mga Taga-Efeso 4:23).

Sa madamong mga tinuig ang sa pagtolon-ang mga klase sa Bibliya nga gintudlo ni R. B. Thieme, Jr., nakasangkap sang espirituhanong pagkaon para sa iya kongregasyon. Ang mga publikasyon kag mga ginrekord sa audio kag video sang iya mga pagpanudlo nahanda na sa wala sing bayad ukon obligasyon. Para sa pag-order kag sa impormasyon, palihog sulat ukon tawag sa Ministries ukon magbisita sa website. Ang katalogo (sa English) sang sa pagtolon-ang mga pagtoon sa Bibliya igasangkap sa tion nga pangayoon.

R.B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
P.O. BOX 460829
HOUSTON, TEXAS 77056-8829
www rbthieme org
713-621-3740

ROBERT B. THIEME, JR. (1918-2009), nagpabilin nga makahuluganong tingog sang pagka-Kristohanon sa bug-os nga kalibutan. Ang iya mapisanon kag mahimulaton, maathag nga pagpanudlo nakabase sa kinaunahan nga mga panghambal sang Balaan nga Kasulatan sa kapawa sang makasaysayang konteksto sa diin ang Bibliya ginsulat. Ang iya makabag-o nga mga sistema sang bokabularyo, mga paglaragway, kag bibliyanhon nga mga kategorya klaro nga nagapahibalo sang wala nagakasayup nga mga kamatuuran sang Pulong sang Dios. Si Thieme may narekord sang sobra sa onse ka libo ka oras sang mga wali kag nagbantala sang sobra sa isa ka gatos ka mga libro nga nagalakip sang madamo nga mga bersikulo sang Bibliya.

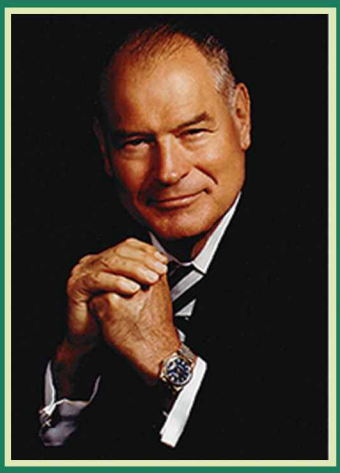

Ginhulagway ni Robert Becker

Si Thieme naggradwar sa Unibersidad sang Arizona (Phi Beta Kappa) kag Dallas Theological Seminary (summa cum laude). Ang iya mga pagtoon sa seminaryo nauntat tungud sang katungdanan sa serbisyo militar sang Ikaduha nga Gira sa Bilog nga Kalibutan sa panahon nga diin ginpataas siya sa ranggo sang lieutenant colonel sa United States Army Air Corps. Pagkatapos makompleto ang iya buluhaton sa paggradwar sang 1950, nangin pastor siya sang Berachah Church sa Houston, Texas. Ang iya masangkad kaayo nga kahanasan sa Griyego, Ebreyo, teyolohiya, istorya, kag pagpangusisa sang teksto nagsangkap sang pundasyon para sa iya mahangkaton kaayo nga propesyonal nga kinabuhi sang pagtoon kag pagtudlo sang Pulong sang Dios. Si Thieme nagretiro subong pastor sang Berachah Church pagkatapos sang singkwentay tres ka tuig sang matutum nga pagpangalagad.

Ang Divine nga Paglarawan sang Kasaysayan nakasilsil sa tinion kag ginpaathag sa Pulong sang Dios.

Ang Dios nagahumlad sang Iya plano para sa katawhan bilang ang pagsugpon-sugpon sa makasaysayang mga panag-on. Ang pinasahi nga mga kalidad nagakilala sang kada kapanahonan bilang ang lain nga administrasyon ukon “pagdumala” sang divine nga grasya. Ang Dios mismo ang Iya kaugalingon wala gid nagabaylo. Ang Iya sunudsunud nga mga pagdumala nagaagum sang Iya walay pagbaylo nga katuyoan, nagapahayag sang Iya kaugalingon kag sang Iya perpektong himaya sa kada sitwasyon sang tawo.

Ini nga libro nagarekord sang isa ka madramahon nga kasanag sa kay Jesu-Kristo, ang sentro sing pagtalupangud sa kasaysayan sang tawo. Ang bibliyanhong mga mando para sa karon nga panag-on, ang Panahon sang Simbahan, nagapaklaro sang papel sang Kristohanon sa kasaysayan kag sang iya pinasahi nga oportunidad para sa paghimaya kay Kristo.